

# «Μελέτη για το προφίλ των δραστών ενδοοικογενειακής βίας, αξιολόγηση των θεραπευτικών προγραμμάτων για τους δράστες, προτάσεις βελτίωσης των θεραπευτικών προγραμμάτων με στόχο την πρόληψη της ενδοοικογενειακής βίας»

Πράξη: «Εξειδικευμένη υποστήριξη του Μηχανισμού – Δομής Παρακολούθησης της Ισότητας των Φύλων»

Κωδ. ΟΠΣ 5001377 του Ε.Π. «Μεταρρύθμιση Δημοσίου Τομέα 2014-2020

## Παραδοτέο Π.3 & Π.4

*Π.3.1 Επεξεργασία των ανωνυμοποιημένων αρχείων – αναφορών των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας της Ελληνικής Αστυνομίας*

*Π.3.2 Αρχείο των απομαγνητοφωνημένων ημιδομημένων συνεντεύξεων ή των focus groups με τους επαγγελματίες που σχεδιάζουν και υλοποιούν τα θεραπευτικά προγράμματα.*

*Π.3.3 Ανάλυση και επεξεργασία των απομαγνητοφωνημένων ημιδομημένων συνεντεύξεων ή των focus groups με τους επαγγελματίες που σχεδιάζουν και υλοποιούν τα θεραπευτικά προγράμματα και εξαγωγή συμπερασμάτων*

*Π.3.4 Αρχείο των απομαγνητοφωνημένων ημιδομημένων συνεντεύξεων ή των focus groups με τις αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες.*

*Π.3.5 Ανάλυση και επεξεργασία των ημιδομημένων συνεντεύξεων ή των focus groups με τις αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες και εξαγωγή συμπερασμάτων*

*Π.3.6 Σύνοψη στην αγγλική γλώσσα των κυριότερων συμπερασμάτων της ποιοτικής έρευνας*

*Π.3.7 Συνοπτική έκθεση των συμπερασμάτων της ποιοτικής έρευνας, και των κοστολογημένων προτάσεων της μελέτης σε μορφή παρουσίασης (αρχείο .ppt).*

*Π.3.8 Επεξεργασία/ανάλυση των ανωνυμοποιημένων αρχείων – αναφορών των περιστατικών έμφυλης βίας μέσω Διαδικτύου (Cyber violence)*

*&*

*ΠΕ4. Επικαιροποίηση των στοιχείων των φορέων που υλοποιούν θεραπευτικά προγράμματα για δράστες ενδοοικογενειακής βίας*



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ  
ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ  
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ (ΕΔ ΕΣΠΑ ΥΠΕΚΥΠ)



NOISIS ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ Α.Ε.

1<sup>η</sup> Αυγούστου 2023



Επιχειρησιακό Πρόγραμμα  
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ



Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



## Περιεχόμενα

|  |            |
|--|------------|
| <b>ΕΙΣΑΓΩΓΗ</b> .....  | <b>5</b>   |
| 1.1 Περίληψη .....   | 5          |
| 1.2 Αντικείμενο και στόχος του Παραδοτέου Π.3 .....  | 6          |
| <b>2. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ</b> .....  | <b>11</b>  |
| 2.1 Ερευνητική μεθοδολογία του Παραδοτέου Π. 3 .....   | 11         |
| 2.1.1 Μεθοδολογία για τη διενέργεια συνεντεύξεων/συζητήσεων focus group με τους φορείς που υλοποιούν θεραπευτικά προγράμματα .....   | 13         |
| 2.1.2 Μεθοδολογία για τη διενέργεια συνεντεύξεων/συζητήσεων focus group με στελέχη των αρμόδιων κρατικών υπηρεσιών .....   | 17         |
| 2.2 Διαχείριση ηθικών και δεοντολογικών ζητημάτων κατά τη διεξαγωγή της μελέτης .....  | 25         |
| 2.3 Ερευνητικά εργαλεία .....  | 26         |
| 2.4 Περιορισμοί και ζητήματα κατά τη διεξαγωγή της έρευνας.....  | 28         |
| <b>3. Π.3.1. Επεξεργασία των ανωνυμοποιημένων αρχείων – αναφορών των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας της Ελληνικής Αστυνομίας.</b> .....                                     | <b>30</b>  |
| <b>4. Π.3.2. Αρχείο των απομαγνητοφωνημένων ημιδομημένων συνεντεύξεων ή των focus groups με τους επαγγελματίες που σχεδιάζουν και υλοποιούν τα θεραπευτικά προγράμματα</b> ..... | <b>44</b>  |
| <b>5. Π.3.3. Ανάλυση και επεξεργασία των παραπάνω συνεντεύξεων ή των focus groups και εξαγωγή συμπερασμάτων</b> .....  | <b>45</b>  |
| 5.1 Συμπεράσματα και Προτάσεις.....  | 88         |
| <b>6. Π.3.4 Αρχείο των απομαγνητοφωνημένων ημιδομημένων συνεντεύξεων ή των focus groups με τις αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες</b> .....   | <b>114</b> |
| <b>7. Π.3.5 Ανάλυση και επεξεργασία των παραπάνω συνεντεύξεων ή των focus groups με τις κρατικές υπηρεσίες και εξαγωγή συμπερασμάτων</b> .....                                   | <b>115</b> |
| 7.1 Συμπεράσματα και προτάσεις.....  | 145        |



|  |            |
|--|------------|
| 7.2 Συμπεράσματα και προτάσεις.....  | 154        |
| <b>8. Π.3.6 Σύνοψη στην αγγλική γλώσσα των κυριότερων συμπερασμάτων της ποιοτικής έρευνας.....</b>   | <b>163</b> |
| 9. Π.3.7 Συνοπτική έκθεση των συμπερασμάτων της ποιοτικής έρευνας, και των κοστολογημένων προτάσεων της μελέτης σε μορφή παρουσίασης (αρχείο .pptx)..... | 165        |
| 10. Π.3.8 Επεξεργασία/ανάλυση των ανωνυμοποιημένων αρχείων – αναφορών των περιστατικών έμφυλης βίας μέσω Διαδικτύου (Cyber violence).....                | 167        |
| <b>11. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ .....</b>  | <b>179</b> |
| <b>12. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....</b>  | <b>185</b> |
| Παράρτημα 1.....   | 185        |
| Παράρτημα 2.....   | 188        |
| Παράρτημα 3.....   | 189        |
| Παράρτημα 3.1 .....  | 189        |
| Παράρτημα 3.2 .....  | 189        |
| Παράρτημα 4.....   | 190        |
| Παράρτημα 5.....   | 190        |
| <b>13. Επικαιροποίηση των στοιχείων των φορέων που υλοποιούν θεραπευτικά προγράμματα για δράστες ενδοοικογενειακής βίας .....</b>                        | <b>192</b> |



## ΕΙΣΑΓΩΓΗ

### 1.1 Περίληψη

Η παρούσα έρευνα πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος "Μελέτη για το προφίλ των δραστών ενδοοικογενειακής βίας, αξιολόγηση των θεραπευτικών προγραμμάτων για τους δράστες, προτάσεις βελτίωσης των θεραπευτικών προγραμμάτων με στόχο την πρόληψη της ενδοοικογενειακής βίας" με σκοπό την κατάρτιση του προφίλ των δραστών καθώς και την αξιολόγηση των θεραπευτικών προγραμμάτων στα οποία εντάσσονται οι θύτες στο πλαίσιο της ποινικής διαμεσολάβησης.

Στην έρευνα συμμετείχαν εκπρόσωποι των φορέων υλοποίησης που, έπειτα από παραπομπές που γίνονται από τις Εισαγγελικές Αρχές, αναλαμβάνουν την διαδικασία συμβουλευτικής θεραπείας στο πλαίσιο της ποινικής διαμεσολάβησης. Επίσης, στην έρευνα συμμετείχαν και εκπρόσωποι κρατικών φορέων που εμπλέκονται στην αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας (Εισαγγελίες, Αστυνομικά Τμήματα).

Η έρευνα συγκέντρωσε στοιχεία και δεδομένα προκειμένου να αναδειχθούν αποτελεσματικοί τρόποι δόμησης των συμβουλευτικών-θεραπευτικών προγραμμάτων, στο πλαίσιο των οποίων εντάσσονται δράστες ενδοοικογενειακής βίας.

Τα αποτελέσματα της έρευνας εξήχθησαν από τη συλλογή ποσοτικών στοιχείων και δεδομένων από στατιστικά αρχεία της ΕΛ.ΑΣ, καθώς και βάσει των ποιοτικών στοιχείων που προέκυψαν από εστιασμένες συζητήσεις και focus groups που διεξήχθησαν με εκπροσώπους φορέων υλοποίησης προγραμμάτων και με στελέχη Δικαστικών Αρχών και Αστυνομικά Τμήματα.

Στην παρούσα έκθεση, γίνεται αναφορά στη μεθοδολογία και στα ερευνητικά εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν για τη διεξαγωγή της έρευνας, στην ανάλυση των αποτελεσμάτων που συλλέχθηκαν από τους συμμετέχοντες στην έρευνα.

Τα αποτελέσματα της έρευνας κατέγραψαν ότι τα περιστατικά αυξάνονται με ραγδαίους ρυθμούς, αν και υφίστανται προσπάθειες, είτε σε νομοθετικό επίπεδο, προκειμένου να διασφαλιστεί η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, είτε σε κοινωνικό επίπεδο, προκειμένου να διαχειριστούν τα κρούσματα ενδοοικογενειακής βίας.



Τα ευρήματα της μελέτης, διαπίστωσαν ότι, εκ μέρους των αρμοδίων του κράτους δικαίου και όλων των φορέων που εμπλέκονται στην αντιμετώπιση του προβλήματος, τίθεται σοβαρά προς συζήτηση η εδραίωση ενός ισχυρότερου πλέγματος συνεργασίας, για να καταστεί μια ισχυρή βάση, ισχυρά βήματα και αλληλένδετα επίπεδα συνέργειας, για την από κοινού πρόληψη, διαχείριση και πάταξη αυτής της μάστιγας της κοινωνίας μας.

## 1.2 Αντικείμενο και στόχος του Παραδοτέου Π.3

Στο πλαίσιο του έργου «Μελέτη για το προφίλ των δραστών ενδοοικογενειακής βίας, αξιολόγηση των θεραπευτικών προγραμμάτων για τους δράστες, προτάσεις βελτίωσης των θεραπευτικών προγραμμάτων με στόχο την πρόληψη της ενδοοικογενειακής βίας» που αποτελεί το υπο-έργο 7 της Πράξης: «Εξειδικευμένη υποστήριξη του Μηχανισμού – Δομής Παρακολούθησης της Ισότητας των Φύλων» του Ε.Π. «Μεταρρύθμιση Δημοσίου Τομέα 2014-2020», διεξήχθη η παρούσα έρευνα ως μέρος του **Παραδοτέου 3**: «Αποτελέσματα της ποιοτικής έρευνας, σύνθεση συμπερασμάτων και κοστολογημένες προτάσεις πολιτικής».

6

Το Παραδοτέο αποτελείται από τα παρακάτω διακριτά μέρη:

- 1) **Π.3.1.** Επεξεργασία των ανωνυμοποιημένων αρχείων – αναφορών των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας της Ελληνικής Αστυνομίας.
- 2) **Π.3.2.** Αρχείο των απομαγνητοφωνημένων ημιδομημένων συνεντεύξεων ή των focus groups με τους επαγγελματίες που σχεδιάζουν και υλοποιούν τα θεραπευτικά προγράμματα.
- 3) **Π.3.3.** Ανάλυση και επεξεργασία των παραπάνω συνεντεύξεων ή των focus groups και εξαγωγή συμπερασμάτων.
- 4) **Π.3.4.** Αρχείο των απομαγνητοφωνημένων ημιδομημένων συνεντεύξεων ή των focus groups με τις αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες.
- 5) **Π.3.5.** Ανάλυση και επεξεργασία των παραπάνω συνεντεύξεων ή των focus groups με τις κρατικές υπηρεσίες και εξαγωγή συμπερασμάτων.





- 6) Π.3.6 Σύνοψη στην αγγλική γλώσσα των κυριότερων συμπερασμάτων της ποιοτικής έρευνας.
- 7) Π.3.7 Συνοπτική έκθεση των συμπερασμάτων της ποιοτικής έρευνας, και των κοστολογημένων προτάσεων της μελέτης σε μορφή παρουσίασης (αρχείο .pptx).
- 8) Π.3.8 Επεξεργασία/ανάλυση των ανωνυμοποιημένων αρχείων – αναφορών των περιστατικών έμφυλης βίας μέσω Διαδικτύου (Cyber violence).

Συγκεκριμένα, η παρούσα έρευνα έχει ως αντικείμενο:

- Τη συλλογή, επεξεργασία και ανάλυση των ανωνυμοποιημένων αρχείων – αναφορών περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας της Ελληνικής Αστυνομίας για τα έτη 2019-2020-2021, προκειμένου να δημιουργηθεί το προφίλ των δραστών ενδοοικογενειακής βίας σύμφωνα με τα καταγεγραμμένα από την ΕΛ.ΑΣ. δεδομένα.
- Την διενέργεια ημιδομημένων συνεντεύξεων ή εστιασμένων συζητήσεων (focus groups) με επαγγελματίες και στελέχη φορέων που σχεδιάζουν και υλοποιούν θεραπευτικά προγράμματα με δράστες ενδοοικογενειακής βίας, βάσει του πρότυπου ερωτηματολογίου ημι-δομημένης συνέντευξης και, τη συγκέντρωση των απομαγνητοφωνημένων ημιδομημένων συνεντεύξεων και εστιασμένων συζητήσεων (focus groups).
- Την επεξεργασία και ανάλυση των συνεντεύξεων/συζητήσεων (focus groups) των στελεχών των φορέων που σχεδιάζουν και υλοποιούν θεραπευτικά προγράμματα σε δράστες ενδοοικογενειακής βίας.
- Την διενέργεια ημιδομημένων συνεντεύξεων ή εστιασμένων συζητήσεων (focus groups) με στελέχη των αρμόδιων κρατικών υπηρεσιών που εμπλέκονται στην αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας (Αστυνομικές και Δικαστικές Αρχές), βάσει του πρότυπου ερωτηματολογίου ημιδομημένης συνέντευξης και, τη συγκέντρωση των απομαγνητοφωνημένων ημιδομημένων συνεντεύξεων και εστιασμένων συζητήσεων (focus groups).
- Την ανάλυση και επεξεργασία των συνεντεύξεων/συζητήσεων (focus groups) των στελεχών των αρμοδίων κρατικών υπηρεσιών που εμπλέκονται στην αντιμετώπιση της



ενδοοικογενειακής βίας, την εξαγωγή συμπερασμάτων αναλυτικά για κάθε μια από τις θεματικές ενότητες των συνεντεύξεων/focus groups και την ανάδειξη καλών πρακτικών.

- Την σύνταξη στην αγγλική γλώσσα, σύνοψης με τα κυριότερα συμπεράσματα της ποιοτικής έρευνας της μελέτης.
- Την συνοπτική παρουσίαση (σε αρχείο μορφής .pptx) των συμπερασμάτων της ποιοτικής έρευνας και των προτάσεων της μελέτης.
- Την επεξεργασία/ανάλυση των ανωνυμοποιημένων αρχείων - αναφορών των περιστατικών έμφυλης βίας μέσω Διαδικτύου (Cyber violence), η οποία περιέχει την διαδικτυακή παρενόχληση, την διαδικτυακή παρενοχλητική παρακολούθηση και τη μη-συναινετική πορνογραφία, προκειμένου να δημιουργηθεί το προφίλ των δραστών σύμφωνα με τα καταγεγραμμένα από την Ελληνική Αστυνομία δεδομένα.

Στόχοι της έρευνας είναι:

- Να καταγραφεί η ακριβής διαδικασία αντιμετώπισης των δραστών ενδοοικογενειακής βίας,
- Να εντοπιστούν τυχόν κενά στη διαδικασία σωφρονισμού των δραστών,
- Να καταγραφούν τα κενά/αδυναμίες στη συνεργασία των αρμόδιων κρατικών υπηρεσιών, καταγράφοντας τις απόψεις των εμπλεκόμενων φορέων, τις προτάσεις τους για την επίτευξη της ομαλής μεταξύ τους συνεργασίας (π.χ. νομοθετική ρύθμιση, δημιουργία πληροφοριακού συστήματος κοινού μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων μόνο για την ενδοοικογενειακή βία, εκπαίδευση επαγγελματιών, πρόσληψη εξειδικευμένων επαγγελματιών για τον χειρισμό των δραστών με χρόνιο ιστορικό ενδοοικογενειακής βίας κ.α.),
- Να καταρτιστούν προτάσεις για τη λήψη νομοθετικών πρωτοβουλιών για την κάλυψη των κενών και την έγκαιρη προστασία των γυναικών θυμάτων (καθώς και των παιδιών τους) από την επανάληψη των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας.
- Να κοστολογηθούν οι παραπάνω προτάσεις.

Γενικότερα, η έρευνα αποσκοπεί στην:

- αξιολόγηση και ανάδειξη καλών πρακτικών για την αποτελεσματική δόμηση των θεραπευτικών προγραμμάτων αντιμετώπισης της ενδοοικογενειακής βίας, με



στόχο την έγκαιρη προληπτική παρέμβαση για την αποφυγή της επανάληψης της ενδοοικογενειακής βίας.

- συμβολή στη εδραίωση ή βελτιστοποίηση της συνεργασίας των φορέων που εμπλέκονται στην αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας.
- αξιολόγηση των προτάσεων των επαγγελματιών και των υφιστάμενων νομοθετικών μέτρων ή/και άλλων μέτρων για την εκπόνηση ή υποστήριξη προγραμμάτων που αποσκοπούν στο να οδηγήσουν τους δράστες ενδοοικογενειακής βίας προς την υιοθέτηση μιας μη βίαιης συμπεριφοράς στις διαπροσωπικές σχέσεις με σκοπό την πρόληψη της περαιτέρω βίας και την αλλαγή των βίαιων συμπεριφορικών προτύπων.

Η μελέτη, μέρος της οποίας αποτελεί η εν λόγω έρευνα, προτάθηκε στο πλαίσιο της παρακολούθησης της εφαρμογής της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας (Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης)<sup>1</sup>.

Επιπλέον, σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να αποτελέσει θεμέλια βάση για το διάλογο και την συνεργασία με τους εμπλεκόμενους φορείς για την ουσιαστική και ολιστική αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών και σημείο αναφοράς, σύγκρισης με αντίστοιχες έρευνες των υπόλοιπων κρατών της Ευρώπης.

9

Η μελέτη, στο πλαίσιο της οποίας εντάσσεται η έρευνα, συμβάλλει και στην ανταπόκριση της χώρας ως προς τις υποχρεώσεις των άρθρων: 11 «Συλλογή δεδομένων και έρευνα»<sup>2</sup>, 16 «Προληπτική παρέμβαση και θεραπευτικά προγράμματα»<sup>3</sup> και 68

<sup>1</sup> Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας (Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης). Το κείμενο της Σύμβασης, διαθέσιμο (στα αγγλικά), [εδώ](#).

<sup>2</sup> Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας, στο άρθρο 11 παρ. 1. περ. β (Συλλογή δεδομένων και έρευνα) αναφέρει ρητά: Τα Μέρη αναλαμβάνουν την υποχρέωση υποστήριξης της έρευνας στον τομέα όλων των μορφών βίας που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας Σύμβασης με στόχο την μελέτη [...] της αποτελεσματικότητας των μέτρων που έχουν ληφθεί [...].»

<sup>3</sup> Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας, στο άρθρο 16 (προληπτική παρέμβαση και θεραπευτικά προγράμματα) αναφέρει ρητά: «1. Τα Μέρη θα λαμβάνουν τα αναγκαία νομοθετικά ή άλλα μέτρα για την εκπόνηση ή υποστήριξη προγραμμάτων που αποσκοπούν στο να διδάξουν τους δράστες ενδοοικογενειακής βίας να υιοθετούν μία μη βίαιη συμπεριφορά στις διαπροσωπικές σχέσεις με αντικειμενικό σκοπό την πρόληψη της περαιτέρω βίας και την αλλαγή των βίαιων συμπεριφορικών προτύπων.





ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ &  
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ



ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ  
ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ  
ΥΠΕΚΥΠ



«Διαδικασία» της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης, που υπεβλήθη στον Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης, έκθεση με βάση ερωτηματολόγιο που έχει συνταχθεί από την GREVIO (Ομάδα Εμπειρογνομόνων για τη δράση κατά της βίας εναντίον γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας)<sup>4</sup>.

---

2. Τα Μέρη θα λαμβάνουν τα αναγκαία νομοθετικά ή άλλα μέτρα προκειμένου να καταρτίσουν ή υποστηρίξουν προγράμματα θεραπευτικής αντιμετώπισης που αποσκοπούν στο να αποτρέψουν τους δράστες, συγκεκριμένα τους δράστες σεξουαλικών αδικημάτων, να κατολισθήσουν σε επανάληψη της εγκληματικής τους πράξης.

3. Κατά τη λήψη των ανωτέρω μέτρων που περιγράφονται στις παραγράφους 1 και 2, τα Μέρη διασφαλίζουν όπως η προστασία ή η υποστήριξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των θυμάτων αποτελέσουν πρωταρχικό μέλημα και ότι, όπου απαιτείται, τα προγράμματα αυτά εκπονούνται και εφαρμόζονται σε στενή συνεργασία με τις εξειδικευμένες υπηρεσίες υποστήριξης για τα θύματα.»

<sup>4</sup><https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016805c95b0>



Ευρωπαϊκή Ένωση  
Ευρωπαϊκό Ταμείο  
Περιφερειακής Ανάπτυξης

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα  
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ



Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



## 2. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

### 2.1 Ερευνητική μεθοδολογία του Παραδοτέου Π. 3

Η έρευνα διεξήχθη από την 7<sup>η</sup> Μαρτίου έως την 11<sup>η</sup> Ιουνίου 2023.

Κατόπιν λήψης σχετικών εγκρίσεων και οδηγιών από την Αναθέτουσα Αρχή, εκκίνησε η διαδικασία διεξαγωγής της έρευνας.

Για τη συγκέντρωση των πρωτογενών και δευτερογενών δεδομένων που συλλέχθηκαν, εφαρμόστηκε ο συνδυασμός ποσοτικών και ποιοτικών μεθόδων προκειμένου να αντληθούν οι απαραίτητες πληροφορίες για την επίτευξη των στόχων και των αποτελεσμάτων της έρευνας.

Για την επιλογή των συμμετεχόντων φορέων, χρησιμοποιήθηκε ως οδηγός, τόσο η υφιστάμενη χαρτογράφηση των φορέων που, στο πλαίσιο της ποινικής διαμεσολάβησης, υλοποιούν θεραπευτικά προγράμματα σε δράστες ενδοοικογενειακής βίας και δέχονται παραπομπές από τις Εισαγγελίες Πρωτοδικών της χώρας, όσο και οι προτάσεις των Εισαγγελικών Αρχών για φορείς με τους οποίους έχει εδραιωθεί συνεργασία παραπομπής υποθέσεων.

Η χαρτογράφηση καταρτίστηκε από το Παρατηρητήριο Ισότητας των Φύλων της Γενικής Γραμματείας Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων (ΓΓΔΟΠΙΦ), το οποίο, έπειτα από επικοινωνία με τις 63 Εισαγγελίες Πρωτοδικών, κατέγραψε και χαρτογράφησε τους φορείς που υλοποιούν θεραπευτικά προγράμματα σε δράστες ενδοοικογενειακής βίας και συνεργάζονται με τις Εισαγγελίες σε τοπικό επίπεδο.

Όπως παρουσιάζεται στον **Πίνακα 2.1** και πιο αναλυτικά στους **Πίνακες 2.1.1** και **2.1.2**, για τους σκοπούς του Παραδοτέου 3: «Αποτελέσματα της ποιοτικής έρευνας, σύνθεση συμπερασμάτων και κοστολογημένες προτάσεις πολιτικής», διεξήχθησαν συνολικά:

- **18** τηλεδιασκέψεις, όπου συνολικά συμμετείχαν,
- **44** στελέχη και εκπρόσωποι από,
- **34** φορείς,
  - α) **19** φορείς που υλοποιούν θεραπευτικά προγράμματα δραστών ενδοοικογενειακής βίας και,



β) 15 κρατικοί φορείς που εμπλέκονται στην αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας – Εισαγγελίες και Αστυνομία).

**Πίνακας 2.1:** Αποτύπωση διασκέψεων και φορέων που συμμετείχαν στην έρευνα

| Είδος φορέα  | Αριθ.<br>τηλεδιασκέψεων | Αριθ.<br>φορέων | Αριθ.<br>εκπροσώπων |
|--|-------------------------|-----------------|---------------------|
| Φορείς που υλοποιούν θεραπευτικά προγράμματα   | 10                      | 19              | 26                  |
| Κρατικοί Φορείς που εμπλέκονται στην αντιμετώπιση οικογενειακής βίας ( <b>Εισαγγελίες</b> )        | 5                       | 6               | 7                   |
| Κρατικοί Φορείς που εμπλέκονται στην αντιμετώπιση οικογενειακής βίας ( <b>Ελληνική Αστυνομία</b> ) | 3                       | 9               | 11                  |
| <b>Σύνολο</b>  | <b>18</b>               | <b>34</b>       | <b>44</b>           |



### 2.1.1 Μεθοδολογία για τη διενέργεια συνεντεύξεων/συζητήσεων focus group με τους φορείς που υλοποιούν θεραπευτικά προγράμματα

Από τους φορείς της χαρτογράφησης του Παρατηρητήριου Ισότητας των Φύλων, όπως και των φορέων που προτάθηκαν από Εισαγγελίες<sup>5</sup>, επιλέχθηκαν φορείς, οι οποίοι αναλαμβάνουν παραπομπές υποθέσεων θυτών (άνδρες και γυναίκες) στο πλαίσιο της ποινικής διαμεσολάβησης από τις Εισαγγελίες Πρωτοδικών της αντίστοιχης Περιφέρειας όπου δραστηριοποιούνται.

Για την διενέργεια ημιδομημένων συνεντεύξεων ή focus groups, επιλέχθηκαν επαγγελματίες/εκπρόσωποι φορέων που σχεδιάζουν και υλοποιούν προγράμματα διαμεσολάβησης. Η επιλογή των φορέων πραγματοποιήθηκε με βάση τα δεδομένα και το περιεχόμενο των στοιχείων που συλλέχθηκαν από τα ερωτηματολόγια της Α' φάσης της έρευνας που διενεργήθηκε στο πλαίσιο του Παραδοτέου «ΠΕ 2. -Αποτελέσματα της ποσοτικής έρευνας των υφιστάμενων θεραπευτικών προγραμμάτων δραστών ενδοοικογενειακής βίας».

Η προσέγγιση των φορέων, σε όλες τις περιπτώσεις, έγινε από το αρμόδιο μέλος της Ομάδας Έργου, το οποίο επικοινωνήσε τηλεφωνικά με εκπροσώπους και τους επιστημονικά υπεύθυνους των φορέων, με σκοπό την ενημέρωσή τους σχετικά με την διεξαγωγή της Β' φάσης της έρευνας, την σύνθεση της ομάδας, την υπόδειξη των συμμετεχόντων και προκειμένου να προγραμματιστεί η διενέργεια της συνέντευξης/focus group (τόπος, χρόνος).

Στη συνέχεια, προς τους εν λόγω φορείς, απεστάλη ηλεκτρονική αλληλογραφία (email) με πρόσκληση για συμμετοχή στην έρευνα συνοδευόμενη από:

α) «Έντυπο Πληροφόρησης Συμμετεχόντων»

β) «Πρότυπο οδηγό ημι-δομημένης συνέντευξης για τα στελέχη των φορέων που υλοποιούν θεραπευτικά προγράμματα».

Έπειτα, ακολούθησαν τηλεφωνικές επικοινωνίες με τους φορείς, προκειμένου να επιβεβαιωθεί η λήψη της πρόσκλησης και τυχόν επεξηγήσεις, είτε για τον προγραμματισμό των συναντήσεων, (δια ζώσης ή μέσω τηλεδιασκέψεων), είτε για τεχνικά ζητήματα της διαδικασίας διεξαγωγής της έρευνας.

<sup>5</sup> Από την Εισαγγελία Πρωτοδικών Ηρακλείου προτάθηκαν δύο επιπλέον φορείς που δεν εντοπίστηκαν στο Χάρτη Φορέων του Παρατηρητήριου (Το εργαστήριο του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του Μεσογειακού Πανεπιστημίου - Ηράκλειο Κρήτης και ο Σύνδεσμος Σωματείων Κακοποιημένων Γυναικών - Ηράκλειο Κρήτης).



Η πλειοψηφία των ημιδομημένων συνεντεύξεων/εστιασμένων συζητήσεων (focus groups) με τους εκπροσώπους των φορέων που εντάχθηκαν στην έρευνα, πραγματοποιήθηκε με την παρουσία των εκπροσώπων των συμμετεχόντων φορέων και του αρμόδιου μέλους της Ομάδας έργου, καθώς επίσης και τη συμμετοχή δύο εκπροσώπων της Γενικής Γραμματείας Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων (ΓΓΔΟΠΙΦ).

Με την συγκατάθεση του/των συμμετέχοντα/-ων, οι συνεντεύξεις μαγνητοφωνήθηκαν για λόγους ακριβούς καταγραφής των δεδομένων και προκειμένου να εγυνηθεί η καταγραφή των συζητήσεων. Στη συνέχεια, το αρμόδιο μέλος της ομάδας του αναδόχου, συγκέντρωσε το αρχείο των απομαγνητοφωνημένων συνεντεύξεων και προχώρησε στην σύνθεση, επεξεργασία και ανάλυση αυτών με τη μέθοδο θεματικής ανάλυσης ποιοτικών δεδομένων.

Η θεματική αυτή ανάλυση έγινε σε 5 διαδοχικά στάδια:

- ✓ Μετεγγραφή (απομαγνητοφώνηση)
- ✓ Προσεχτική ανάγνωση των κειμένων, εντοπισμός και συγκέντρωση των αποσπασμάτων που αντιστοιχούν σε κάθε ερευνητικό ερώτημα και υπο-ερώτημα
- ✓ Κωδικοποίηση
- ✓ Μετάβαση από τους κωδικούς στα θέματα
- ✓ Έκθεση των ευρημάτων

Ο κύκλος των συνεντεύξεων/focus groups εκκίνησε με την συνάντηση των εκπροσώπων των παραρτημάτων του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ε.Κ.Κ.Α), που υλοποιεί τα σχετικά προγράμματα και παρέχει υπηρεσίες στην περιοχή της Αθήνας, στον Πειραιά και στη Θεσσαλονίκη. Η συνάντηση με τους εκπροσώπους του παραρτήματος της Αθήνας έλαβε χώρα στα γραφεία του ΕΚΚΑ στην Αθήνα, ενώ ταυτόχρονα στη συνάντηση συμμετείχαν δια τηλεδιασκέψεως και εκπρόσωποι του φορέα από το παράρτημα της Θεσσαλονίκης.

Όπως αποτυπώνεται αναλυτικά στον **Πίνακα 2.1.1**, διεξήχθησαν

- **10** (δέκα) τηλεδιασκέψεις όπου συνολικά συμμετείχαν,
- **26** (είκοσι έξι) στελέχη και εκπρόσωποι από,
- **19** (δεκαεννέα) φορείς που υλοποιούν θεραπευτικά προγράμματα δραστών ενδοοικογενειακής βίας.



**Πίνακας 2.1.1.:** Αποτύπωση των εκπροσώπων των φορέων υλοποίησης που συμμετείχαν στην έρευνα

| Αριθ. | Φορείς που συμμετείχαν στη Β' φάση της έρευνας  | Αριθ. συμμετεχόντων | Αριθμός & τρόπος συνάντησης             | Ημ/νία διεξαγωγής συνάντησης | Εισαγγελία Πρωτοδικών που παραπέμπουν                                   |
|-------|---|---------------------|---|------------------------------|---|
| 1     | Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ) Αθηνών  | 2                   | 1η - Δια ζώσης (focus group)            | 7.3.2023                     | Αθηνών  |
| 2     | Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ) Κέντρο Κοινωνικής Στήριξης Φοίνικα Θεσσαλονίκης                               | 2                   | 1η Τηλεδιάσκεψη (focus group)           |                              | Θεσσαλονίκης, Βέροιας, Έδεσσας, Κατερίνης, Κιλκίς, Πολύγυρου Χαλκιδικής |
| 3     | Κέντρο Ψυχικής Υγείας Ηγουμενίτσας  | 1                   | 2η Τηλεδιάσκεψη (focus group)           | 16.3.2023                    | Θεσπρωτίας  |
| 4     | Τμήμα Υποστήριξης Έρευνας και Κοινωνικής Αρωγής της Διεύθυνσης Πρόνοιας του Δήμου Λαρισαίων                               | 1                   |   |                              | Λάρισας   |
| 5     | Τμήμα Πρόνοιας της Διεύθυνσης Κοινωνικής Προστασίας, Παιδείας και Πολιτισμού του Δήμου Χίου                               | 1                   | 3η Τηλεδιάσκεψη (εστιασμένη συνέντευξη) | 20.3.2023                    | Χίου  |
| 6     | Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής και Αλληλεγγύης της Διεύθυνσης Κοινωνικής Προστασίας - Παιδείας - Πολιτισμού του Δήμου Βέροιας | 3                   | 4η Τηλεδιάσκεψη (focus group)           | 29.3.203                     | Βέροιας   |
| 7     | Κέντρο Κοινότητας του Δήμου Ζακύνθου  | 1                   |   |                              | Ζακύνθου  |
| 8     | Κέντρο Ψυχικής Υγείας Βόλου   | 1                   |   |                              | Βόλου   |
| 9     | Τμήμα Κοινωνικής Αρωγής, Διεύθυνση Κοινωνικής Μέριμνας, Περιφέρεια Πελοποννήσου   | 2                   |   |                              | Τρίπολης  |
| 10    | Βία Stop- Ινστιτούτο Πρόληψης και Θεραπείας της Βίας και Προώθησης της Ισότητας των Φύλων                                 | 1                   | 5η Τηλεδιάσκεψη (focus group)           | 30.3.2023                    | Αλεξανδρούπολης, Δράμας, Καβάλας  |



|                                 |  |   |  |           |            |
|---------------------------------|--|---|--|-----------|------------|
| 11                              | Κινητή Μονάδα Ψυχικής Υγείας της Εταιρίας Κοινωνικής Ψυχιατρικής Π. Σακελλαρόπουλος            | 1 |  |           | Άμφισσας   |
| 12                              | Κέντρο Κοινότητας Δήμου Κω   | 1 | 6η<br>Τηλεδιάσκεψη<br>(focus group)              | 6.4.2023  | Κως        |
| 13                              | Κέντρο Ψυχικής Υγείας - Γενικό Νοσοκομείο Σάμου  | 1 |  |           | Σάμου      |
| 14                              | Κέντρο Ψυχικής Υγείας Ορεστιάδας   | 1 |  |           | Ορεστιάδας |
| 15                              | Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων - ΚΕΘΕΑ ΧΙΟΣ   | 1 | 7η<br>Τηλεδιάσκεψη<br>(εστιασμένη<br>συνέντευξη) | 7.4.2023  | Χίου       |
| 16                              | Κέντρο Κοινότητας Θηβαίων  | 1 | 8η<br>Τηλεδιάσκεψη<br>(εστιασμένη<br>συνέντευξη) | 19.4.2023 | Θηβών      |
| 17                              | Κοινωνική Υπηρεσία Δήμου Κερατσινίου-Δραπετσώνας   | 1 | 9η<br>Τηλεδιάσκεψη<br>(εστιασμένη<br>συνέντευξη) | 27.4.2023 | Πειραιά    |
| 18                              | Το εργαστήριο του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του Μεσογειακού Πανεπιστημίου - Ηράκλειο Κρήτης | 2 | 10η<br>Τηλεδιάσκεψη<br>(focus group)             | 2.6.2023  | Ηρακλείου  |
| 19                              | Σύνδεσμος Σωματείων Κακοποιημένων Γυναικών - Ηράκλειο Κρήτης                                   | 2 |  |           | Ηρακλείου  |
| Σύνολο συμμετεχόντων εκπροσώπων |  |   |  | 26        |            |



### 2.1.2 Μεθοδολογία για τη διενέργεια συνεντεύξεων/συζητήσεων focus group με στελέχη των αρμόδιων κρατικών υπηρεσιών

Για τη διενέργεια των ημιδομημένων συνεντεύξεων/εστιασμένων συζητήσεων (focus group) με στελέχη των αρμόδιων κρατικών υπηρεσιών έγινε η προσέγγιση των αρμόδιων κρατικών υπηρεσιών που εμπλέκονται στην αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας. Ενδεικτικά διενεργήθηκαν ημι-δομημένες συνεντεύξεις/εστιασμένες συζητήσεις (focus groups) με στελέχη των Αστυνομικών και Δικαστικών Αρχών, οι οποίοι παραπέμπουν υποθέσεις υποθέσεων θυτών (άνδρες και γυναίκες), στο πλαίσιο της ποινικής διαμεσολάβησης, σε φορείς που υλοποιούν προγράμματα θεραπείας και δραστηριοποιούνται στις αντίστοιχες Περιφέρειες της υπηρεσίας τους.

Το αρμόδιο μέλος της Ομάδας Έργου επικοινωνήσε τηλεφωνικά με τους κρατικούς φορείς, με όσους ήταν εφικτή η τηλεφωνική επικοινωνία, με σκοπό την ενημέρωσή τους σχετικά με την διεξαγωγή της Β φάσης της έρευνας, την υπόδειξη των συμμετεχόντων καθώς και τον ορισμό ημερομηνιών για τη διενέργεια συνεντεύξεων/focus group (τόπος, χρόνος).

Στη συνέχεια, προς τους εν λόγω φορείς, απεστάλη ηλεκτρονική αλληλογραφία (email) με πρόσκληση για συμμετοχή στην έρευνα συνοδευόμενη από:

α) «Έντυπο Πληροφόρησης Συμμετεχόντων»

β) «Πρότυπος οδηγός εστιασμένης συζήτησης (focus groups) για τα στελέχη των αρμόδιων κρατικών υπηρεσιών που εμπλέκονται στην αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας»

Έπειτα, ακολούθησαν τηλεφωνικές επικοινωνίες με τους φορείς, προκειμένου να επιβεβαιωθεί η λήψη της πρόσκλησης και τυχόν επεξηγήσεις, είτε για τον προγραμματισμό των συναντήσεων, είτε για τεχνικά ζητήματα της διαδικασίας διεξαγωγής της έρευνας. Καθώς για κάποιες Εισαγγελίες παρατηρήθηκε η αλλαγή των ηλεκτρονικών διευθύνσεων, έπειτα από επικοινωνία με τις γραμματείες αυτών των Εισαγγελιών, έγινε η λήψη των ορθών διευθύνσεων και η εκ νέου αποστολή της πρόσκλησης συμμετοχής. Προς τις Εισαγγελίες που δεν



ανταποκρίθηκαν, εστάλη εκ νέου αλληλογραφία ως ευγενική υπενθύμιση συμμετοχής.

Οι ημιδομημένων συνεντεύξεις/εστιασμένες συζητήσεις (focus groups), με στελέχη των αστυνομικών και δικαστικών αρχών, διενεργήθηκαν κατόπιν επιβεβαίωσης συμμετοχής όσων αρμόδιων κρατικών υπηρεσιών ανταποκρίθηκαν στην πρόσκληση συμμετοχής στην έρευνα.

Οι συνεντεύξεις/συζητήσεις αυτές, πραγματοποιήθηκαν βάσει του πρότυπου ερωτηματολογίου που είχε συνταχθεί στο πλαίσιο του Παραδοτέου Π.1.2

Με τη συγκατάθεση του/των συμμετέχοντα/-ων, οι συνεντεύξεις μαγνητοφωνήθηκαν για λόγους ακριβούς καταγραφής των δεδομένων και προκειμένου να εγυνηθεί η πλήρη καταγραφή των συζητήσεων. Στη συνέχεια, το αρμόδιο μέλος της ομάδας του αναδόχου, συγκέντρωσε το αρχείο των απομαγνητοφωνημένων συνεντεύξεων και προχώρησε στην σύνθεση, επεξεργασία και ανάλυση αυτών με τη μέθοδο θεματικής ανάλυσης ποιοτικών δεδομένων.

Η θεματική αυτή ανάλυση έγινε σε 5 διαδοχικά στάδια:

- ✓ Μετεγγραφή (απομαγνητοφώνηση)
- ✓ Προσεχτική ανάγνωση των κειμένων, εντοπισμός και συγκέντρωση των αποσπασμάτων που αντιστοιχούν σε κάθε ερευνητικό ερώτημα και υπο-ερώτημα
- ✓ Κωδικοποίηση
- ✓ Μετάβαση από τους κωδικούς στα θέματα
- ✓ Έκθεση των ευρημάτων

Η μέθοδος της θεματικής ανάλυσης, αξιοποιήθηκε για την ευέλικτη ανίχνευση των δεδομένων που σχετίζονται με τα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν στην εν λόγω έρευνα, ο προκαθορισμός των οποίων λειτούργησε ως οδηγός κατά τη διεξαγωγή της θεματικής ανάλυσης.



Βάσει των δεδομένων της χαρτογράφησης του Παρατηρητηρίου Ισότητας των Φύλων, επιλέχθηκαν σαράντα τρεις (43) Εισαγγελίες οι οποίες, σύμφωνα και με τον Χάρτη διακριτά αναφέρεται ότι παραπέμπουν υποθέσεις θυτών (άνδρες και γυναίκες) σε φορείς υλοποίησης θεραπευτικών προγραμμάτων.

Από το σύνολο αυτό, στην πρόσκληση για συμμετοχή στην έρευνα ανταποκρίθηκαν (βλ. **Πίνακα 2.1.2**):

- **6** (έξι) Εισαγγελίες που όρισαν συνολικά **7** (επτά) δικαστικά στελέχη (Εισαγγελείς ή Αντεισαγγελείς)

Οι υπόλοιπες Εισαγγελίες, είτε δεν ανταποκρίθηκαν στην πρόσκληση για συμμετοχή στην έρευνα (βλ. **Πίνακα 2.1.3.α**), είτε δεν παραπέμπουν υποθέσεις διαμεσολάβησης σε φορείς που υλοποιούν θεραπευτικά προγράμματα, λόγω της έλλειψης δομών, των ελάχιστων περιπτώσεων ποινικής διαμεσολάβησης καθώς και της μη χρήσης των διατάξεων του νόμου 3500/2006 που τροποποιήθηκε από τον νόμο 4531/2018 , για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας, (βλ. **Πίνακα 2.1.3.β**).

19

Όσον αφορά στη συμμετοχή των στελεχών της Ελληνικής Αστυνομίας, από το Τμήμα Αντιμετώπισης Ενδοοικογενειακής Βίας της Διεύθυνσης Γενικής Αστυνόμευσης του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας, οργανώθηκε η σύνθεση των ομάδων συμμετοχής και προγραμματίστηκε η διεξαγωγή τριών (3) τηλεδιασκέψεων όπου συμμετείχαν (βλ. **Πίνακα 2.1.2**):

- **8** (οχτώ) φορείς της ΕΛ.ΑΣ. (Αστυνομικά Τμήματα και το Τμήμα Αντιμετώπισης Ενδοοικογενειακής Βίας /Δ.Γ.Α./Α.Ε.Α)
- **11** (ένδεκα) στελέχη της Ελληνικής Αστυνομίας



**Πίνακας 2.1.2:** Αποτύπωση των κρατικών φορέων που συμμετείχαν στην έρευνα – (Εισαγγελίες & Αστυνομικά Τμήματα)

| Αριθ.                                | Εισαγγελίες που συμμετείχαν στην έρευνα και ειδικότητες εκπροσώπων | Αριθ. συμμετεχόντων | Αριθμός & τρόπος συνάντησης           | Ημ/νία διεξαγωγής συνάντησης |
|--------------------------------------|--|---------------------|---------------------------------------|------------------------------|
| 1                                    | ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ<br>(Εισαγγελέας)                                      | 1                   | 1η Τηλεδιάσκεψη (focus group)         | 25.4.2023                    |
| 2                                    | ΝΑΥΠΛΙΟΥ<br>(Εισαγγελέας)  | 1                   |                                       |                              |
| 3                                    | ΚΟΖΑΝΗΣ<br>(Εισαγγελέας)   | 1                   | 2η Τηλεδιάσκεψη (εστιασμένη συζήτηση) | 11.5.2023                    |
| 4                                    | ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ<br>(Εισαγγελέας)                                   | 1                   | 3η Τηλεδιάσκεψη (εστιασμένη συζήτηση) | 11.5.2024                    |
| 5                                    | ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ<br>(Εισαγγελέας & Αντεισαγγελέας)                        | 2                   | 4η Τηλεδιάσκεψη (focus group)         | 20.3.2023                    |
| 6                                    | ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ<br>(Εισαγγελέας)   | 1                   | 5η Τηλεδιάσκεψη (εστιασμένη συζήτηση) | 29.3.203                     |
| <b>Σύνολο εκπροσώπων Εισαγγελιών</b> |  | <b>7</b>            | <b>5</b>                              |                              |



| Αριθ.                                       | Αστυνομικά Τμήματα που συμμετείχαν στην έρευνα  | Αριθ. συμμετεχόντων | Αριθμός & τρόπος συνάντησης           | Ημ/νία διεξαγωγής συνάντησης |
|---|---|---------------------|---------------------------------------|------------------------------|
| 1   | Γραφείο Αντιμετώπισης Ενδοοικογενειακής Βίας - Α' Αστυνομικού Ηρακλείου                     | 1                   | 6η Τηλεδιάσκεψη (focus group)         | 30.5.2023                    |
| 2   | Γραφείο Αντιμετώπισης Ενδοοικογενειακής Βίας - Αστυνομικού Τμήματος Αλίμου                  | 1                   |                                       |                              |
| 3   | Γραφείο Αντιμετώπισης Ενδοοικογενειακής Βίας - Αστυνομικού Τμήματος Καλλιθέας               | 1                   |                                       |                              |
| 4   | Γραφείο Αντιμετώπισης Ενδοοικογενειακής Βίας - Β' Αστυνομικού Τμήματος Περιστερίου          | 1                   |                                       |                              |
|   | Τμήμα Αντιμετώπισης Ενδοοικογενειακής Βίας /Δ.Γ.Α./Α.Ε.Α.                                   | 1                   |                                       |                              |
| 5   | Γραφείο Αντιμετώπισης Ενδοοικογενειακής Βίας του Αστυνομικού Τμήματος Λάρισας               | 1                   | 7η Τηλεδιάσκεψη (focus group)         | 31.5.2023                    |
| 6   | Γραφείο Αντιμετώπισης Ενδοοικογενειακής Βίας του Αστυνομικού Τμήματος Σερών                 | 1                   |                                       |                              |
| 7   | Γραφείο Αντιμετώπισης Ενδοοικογενειακής Βίας του Αστυνομικού Τμήματος Αμπελοκήπων-Μενεμένης | 1                   |                                       |                              |
| 8   | Γραφείο Αντιμετώπισης Ενδοοικογενειακής Βίας του Αστυνομικού Τμήματος Λευκού Πύργου         | 1                   |                                       |                              |
| 9   | Τμήμα Αντιμετώπισης Ενδοοικογενειακής Βίας /Δ.Γ.Α./Α.Ε.Α.                                   | 2                   | 8η Τηλεδιάσκεψη (εστιασμένη συζήτηση) | 1.2.2023                     |
| <b>Σύνολο Στελεχών Ελληνικής Αστυνομίας</b> |   | <b>11</b>           | <b>3</b>                              |                              |



**Πίνακας 2.1.3.α: Αποτύπωση των κρατικών φορέων (Εισαγγελίες) που προσκλήθηκαν αλλά δεν ανταποκρίθηκαν με συμμετοχή στην έρευνα**

| Αριθ. | Εισαγγελίες που δεν ανταποκρίθηκαν στην έρευνα |   |
|-------|--|---|
| 1     | ΑΘΗΝΑΣ   | Δήλωσαν τηλεφωνικά ότι δεν θα ανταποκριθούν |
| 2     | ΑΜΦΙΣΣΑΣ                                       | Δήλωσαν τηλεφωνικά ότι δεν θα ανταποκριθούν |
| 3     | ΒΕΡΟΙΑΣ  | Δήλωσαν τηλεφωνικά ότι δεν θα ανταποκριθούν |
| 4     | ΒΟΛΟΥ  | Απάντησαν γραπτώς ότι δεν θα ανταποκριθούν  |
| 5     | ΓΙΑΝΝΙΤΣΩΝ                                     | Δήλωσαν τηλεφωνικά ότι δεν θα ανταποκριθούν |
| 6     | ΓΡΕΒΕΝΩΝ                                       | Δήλωσαν τηλεφωνικά ότι δεν θα ανταποκριθούν |
| 7     | ΓΥΘΕΙΟΥ  | Δήλωσαν τηλεφωνικά ότι δεν θα ανταποκριθούν |
| 8     | ΔΡΑΜΑΣ   | Δήλωσαν τηλεφωνικά ότι δεν θα ανταποκριθούν |
| 9     | ΕΔΕΣΣΑΣ  | Δήλωσαν τηλεφωνικά ότι δεν θα ανταποκριθούν |
| 10    | ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ                                     | Δήλωσαν τηλεφωνικά ότι δεν θα ανταποκριθούν |
| 11    | ΖΑΚΥΝΘΟΥ                                       | Δήλωσαν τηλεφωνικά ότι δεν θα ανταποκριθούν |
| 12    | ΘΕΣΣΠΡΩΤΙΑΣ                                    | Δήλωσαν τηλεφωνικά ότι δεν θα ανταποκριθούν |
| 13    | ΘΗΒΩΝ  | Δήλωσαν τηλεφωνικά ότι δεν θα ανταποκριθούν |
| 14    | ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ                                      | Δήλωσαν τηλεφωνικά ότι δεν θα ανταποκριθούν |
| 15    | ΚΑΒΑΛΑΣ  | Δήλωσαν τηλεφωνικά ότι δεν θα ανταποκριθούν |
| 16    | ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ                                      | Δήλωσαν τηλεφωνικά ότι δεν θα ανταποκριθούν |
| 17    | ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ                                    | Δήλωσαν τηλεφωνικά ότι δεν θα ανταποκριθούν |
| 18    | ΚΙΛΚΙΣ   | Δήλωσαν τηλεφωνικά ότι δεν θα ανταποκριθούν |
| 19    | ΚΟΡΙΝΘΟΥ                                       | Δήλωσαν τηλεφωνικά ότι δεν θα ανταποκριθούν |
| 20    | ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑΣ                                    | Δήλωσαν τηλεφωνικά ότι δεν θα ανταποκριθούν |
| 21    | ΚΩΣ  | Δήλωσαν τηλεφωνικά ότι δεν θα ανταποκριθούν |
| 22    | ΛΑΡΙΣΑΣ  | Δήλωσαν τηλεφωνικά ότι δεν θα ανταποκριθούν |
| 23    | ΛΑΣΙΘΙΟΥ                                       | Δήλωσαν τηλεφωνικά ότι δεν θα ανταποκριθούν |
| 24    | ΟΡΕΣΤΙΑΔΑΣ                                     | Δήλωσαν γραπτώς ότι δεν θα ανταποκριθούν    |
| 25    | ΠΕΙΡΑΙΑ  | Δήλωσαν τηλεφωνικά ότι δεν θα ανταποκριθούν |
| 26    | ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ<br>ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ                        | Δήλωσαν τηλεφωνικά ότι δεν θα ανταποκριθούν |



|    |          |   |
|----|----------|---|
| 27 | ΠΡΕΒΕΖΑΣ | Δήλωσαν τηλεφωνικά ότι δεν θα ανταποκριθούν |
| 28 | ΡΕΘΥΜΝΟΥ | Δήλωσαν τηλεφωνικά ότι δεν θα ανταποκριθούν |
| 29 | ΡΟΔΟΠΗΣ  | Δήλωσαν τηλεφωνικά ότι δεν θα ανταποκριθούν |
| 30 | ΣΑΜΟΥ    | Δήλωσαν τηλεφωνικά ότι δεν θα ανταποκριθούν |
| 31 | ΣΕΡΡΩΝ   | Δήλωσαν τηλεφωνικά ότι δεν θα ανταποκριθούν |
| 32 | ΣΠΑΡΤΗΣ  | Δήλωσαν τηλεφωνικά ότι δεν θα ανταποκριθούν |
| 33 | ΤΡΙΚΑΛΩΝ | Δήλωσαν τηλεφωνικά ότι δεν θα ανταποκριθούν |
| 34 | ΤΡΙΠΟΛΗΣ | Δήλωσαν τηλεφωνικά ότι δεν θα ανταποκριθούν |
| 35 | ΦΛΩΡΙΝΑΣ | Δήλωσαν τηλεφωνικά ότι δεν θα ανταποκριθούν |
| 36 | ΧΑΝΙΩΝ   | Δήλωσαν τηλεφωνικά ότι δεν θα ανταποκριθούν |
| 37 | ΧΙΟΥ     | Δήλωσαν τηλεφωνικά ότι δεν θα ανταποκριθούν |

**Πίνακας 2.1.3.β: Αποτύπωση των κρατικών φορέων (Εισαγγελίες) που δεν κάνουν παραπομπές ποινικής διαμεσολάβησης σε φορείς υλοποίησης**

| Αριθ. | ΕΙΣΑΓΓΕΛΙΑ | Περιγραφή μη παραπομπής  |
|-------|------------|--|
| 1     | ΑΓΡΙΝΙΟΥ   | Δεν υπάρχει φορέας παραπομπής. Δεν κάνουν παραπομπές ποινικής διαμεσολάβησης |
| 2     | ΑΙΓΙΟΥ     | Δεν υπάρχει φορέας παραπομπής. Δεν κάνουν παραπομπές ποινικής διαμεσολάβησης |
| 3     | ΑΜΑΛΙΑΔΑΣ  | Δεν υπάρχει φορέας παραπομπής. Δεν κάνουν παραπομπές ποινικής διαμεσολάβησης |
| 4     | ΗΛΕΙΑΣ     | Δεν υπάρχει φορέας παραπομπής. Δεν κάνουν παραπομπές ποινικής διαμεσολάβησης |
| 5     | ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ | Δεν υλοποιούνται προγράμματα διαμεσολάβησης                                  |
| 6     | ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ  | Δεν υλοποιούνται προγράμματα διαμεσολάβησης                                  |
| 7     | ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ  | Δεν υπάρχει φορέας παραπομπής. Δεν κάνουν παραπομπές ποινικής διαμεσολάβησης |
| 8     | ΚΕΡΚΥΡΑΣ   | Δεν υπάρχει φορέας παραπομπής. Δεν κάνουν παραπομπές ποινικής διαμεσολάβησης |
| 9     | ΚΟΡΙΝΘΟΥ   | Δεν υλοποιούνται προγράμματα διαμεσολάβησης                                  |
| 10    | ΛΑΜΙΑΣ     | Δεν υπάρχει φορέας παραπομπής. Δεν κάνουν παραπομπές ποινικής διαμεσολάβησης |
| 11    | ΛΕΥΚΑΔΑΣ   | Δεν υπάρχει φορέας παραπομπής. Δεν κάνουν παραπομπές ποινικής διαμεσολάβησης |



|    |              |  |
|----|--------------|--|
| 12 | ΛΙΒΑΔΕΙΑΣ    | Δεν υπάρχει φορέας παραπομπής. Κάνουν παραπομπές σε ιδιώτες                  |
| 13 | ΜΕΣΣΟΛΟΓΓΙΟΥ | Δεν υλοποιούνται προγράμματα διαμεσολάβησης                                  |
| 14 | ΝΑΞΟΥ        | Δεν υλοποιούνται προγράμματα διαμεσολάβησης                                  |
| 15 | ΞΑΝΘΗΣ       | Δεν υπάρχει φορέας παραπομπής. Δεν κάνουν παραπομπές ποινικής διαμεσολάβησης |
| 16 | ΠΑΤΡΩΝ       | Δεν υπάρχει φορέας παραπομπής. Δεν κάνουν παραπομπές ποινικής διαμεσολάβησης |
| 17 | ΡΟΔΟΥ        | Δεν υπάρχει φορέας παραπομπής. Δεν κάνουν παραπομπές ποινικής διαμεσολάβησης |
| 18 | ΣΥΡΟΥ        | Δεν υπάρχει φορέας παραπομπής. Δεν κάνουν παραπομπές ποινικής διαμεσολάβησης |
| 19 | ΧΑΛΚΙΔΑΣ     | Δεν κάνουν παραπομπές ποινικής διαμεσολάβησης σε δημόσιους φορείς            |



## 2.2 Διαχείριση ηθικών και δεοντολογικών ζητημάτων κατά τη διεξαγωγή της μελέτης

Η δεοντολογία και η ηθική (ethics) αποτέλεσε αναπόσπαστο κομμάτι κατά τη διεξαγωγή της έρευνας.

Ο Ανάδοχος έλαβε όλα τα κατάλληλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα για να διασφαλίσει την τήρηση της νομοθεσίας για την **προστασία των προσωπικών δεδομένων**, καθώς για την επίτευξη του κατάλληλου επιπέδου ασφάλειας των προσωπικών δεδομένων των συμμετεχόντων, των οποίων τα δεδομένα επεξεργάστηκε. Έχει λάβει δε, όλα τα απαραίτητα μέτρα ασφαλείας προκειμένου να μην επιτρέπεται η πρόσβαση στα προσωπικά δεδομένα σε κανέναν άλλο πέρα από τα κατάλληλα εξουσιοδοτημένα προς τούτο πρόσωπα και μόνο για τους σκοπούς επεξεργασίας.

Επιπρόσθετα ο Ανάδοχος εφάρμοσε αυστηρές Πολιτικές και Διαδικασίες σύμφωνα με τις οποίες συμμορφώθηκαν όσοι επεξεργάστηκαν τα προσωπικά δεδομένα και προβλέφθηκαν όλα τα απαιτούμενα μέτρα για την εφαρμογή του ισχύοντος νομικού και κανονιστικού πλαισίου.

Ενδεικτικές πολιτικές:

- ✓ Το προσωπικό δεσμεύτηκε να μην αποκαλύπτει οτιδήποτε έχει σχέση με ευαίσθητες πληροφορίες και για το λόγο αυτό έχει υπογράψει Συμφωνητικά Εμπιστευτικότητας,
- ✓ Για την ανταλλαγή και την προστασία των ηλεκτρονικών μηνυμάτων εφαρμόζονται κατάλληλοι μηχανισμοί ελέγχου.
- ✓ Όλο το προσωπικό του Αναδόχου κατά την πρόσληψή του υπέγραψε σύμβαση όπου προβλέπεται η ύπαρξη υπεύθυνης δήλωσης για την τήρηση της εμπιστευτικότητας των πληροφοριών που διαχειρίζεται η Εταιρεία.

Επιπλέον, οι όροι προστασίας προσωπικών δεδομένων εφαρμόστηκαν και με τους συμμετέχοντες στην έρευνα. Με την συγκατάθεση των συμμετεχόντων οι συνεντεύξεις ηχογραφήθηκαν με χρήση κατάλληλου ηλεκτρονικού μέσου.



## 2.3 Ερευνητικά εργαλεία

Τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν για να υλοποιηθεί και συνταχθεί το Παραδοτέο Π3, είναι τα παρακάτω:

1. Στο πλαίσιο του Παραδοτέου Π.1.2. «Σχεδιασμός στρατηγικής και μεθοδολογίας της ποιοτικής (ημιδομημένες συνεντεύξεις ή *focus groups*) και ποσοτικής έρευνας (Ερωτηματολόγια)», είχαν συνταχθεί οι δύο πρότυποι οδηγοί που περιέχουν το σύνολο των θεμάτων που απευθύνθηκαν προς τους συμμετέχοντες φορείς.

Για την έρευνα που διεξήχθη στο πλαίσιο του Παραδοτέου Π3, χρησιμοποιήθηκαν:

**A) Πρότυπος οδηγός ημι-δομημένης συνέντευξης για τα στελέχη των φορέων που υλοποιούν θεραπευτικά προγράμματα (Παράρτημα 1)**

**B) Πρότυπος οδηγός εστιασμένης συζήτησης (*focus groups*) για τα στελέχη των αρμοδίων κρατικών υπηρεσιών που εμπλέκονται στην αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας (Παράρτημα 2)**

Τα παραπάνω πρότυπα συνέντευξης και συζήτησης παρείχαν τη δυνατότητα συλλογής απαραίτητων δεδομένων και πληροφοριών για την ανάλυση των δεδομένων σχετικά με τη διαδικασία διαμεσολάβησης και υλοποίησης θεραπευτικών προγραμμάτων από τους αρμόδιους φορείς. Οι πρότυποι οδηγοί αποτελούνται από «ανοικτές» ποιοτικές ερωτήσεις, στις οποίες, οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να απαντήσουν καταθέτοντας τις δικές τους απόψεις σε ένα ανοικτό πλαίσιο συζήτησης. Οι πρότυποι οδηγοί ήταν σαφείς ως προς την πληροφορία που σκόπευαν να συλλέξουν.

2. Με την πρόσκληση συμμετοχής, απεστάλη και το **Έντυπο Πληροφόρησης συμμετεχόντων στην Έρευνα**, (βλ. **Παράρτημα 3**), που περιείχε τις απαιτούμενες πληροφορίες σχετικά με την έρευνα, (σκοπό, λόγους επιλογής των συμμετεχόντων, οδηγίες προς τους εκπροσώπους των φορέων για την συμπλήρωση των ερωτηματολογίων, πολιτική διαχείρισης των προσωπικών



δεδομένων, καθώς και τους πρότυπους οδηγούς με τις θεματικές ενότητες των συζητήσεων).

3. Για την πραγματοποίηση των τηλεδιασκέψεων, έγινε χρήση διαδικτυακών εργαλείων, όπου οι συμμετέχοντες εισέρχονταν μέσω συνδέσμου βιντεοκλήσης, έπειτα από προγραμματισμό του αρμόδιου μέλους της ομάδας εργασίας. Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να συναινέσουν για την εγγραφή και την ηχογράφηση των συνεντεύξεων, προκειμένου να γίνει η χρήση τους αποκλειστικά για την διαδικασία ανάλυσης και επεξεργασίας.

4. Ετήσιες Εκθέσεις Απολογισμού Έργου των ετών 2019 & 2020 και 2021, οι οποίες διατέθηκαν από το Τμήμα Αντιμετώπισης Ενδοοικογενειακής Βίας της Διεύθυνσης Γενικής Αστυνόμευσης του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας.

5. Ανωνυμοποιημένα αρχεία- αναφορών των περιστατικών παραβίασης διατάξεων των άρθρων του Ποινικού Κώδικα

- 312 «Σωματική Βλάβη Αδύναμων Ατόμων»
- 337 «Προσβολή Γενετήσιας Αξιοπρέπειας»
- 348Α «Πορνογραφία Ανηλίκων»
- 348Β «Προσέλκυση Παιδιών για Γενετήσιους Λόγους»
- 348Γ «Πορνογραφικές Παραστάσεις Ανηλίκων»

για τα έτη 2019, 2020, 2021, που διατέθηκαν από το Τμήμα Αντιμετώπισης Ενδοοικογενειακής Βίας της Διεύθυνσης Γενικής Αστυνόμευσης του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας.



## 2.4 Περιορισμοί και ζητήματα κατά τη διεξαγωγή της έρευνας

Κατά τη διάρκεια της διεξαγωγής της έρευνας, αντιμετωπίστηκαν μια σειρά περιορισμών και ζητημάτων, τα οποία συνοψίζονται παρακάτω:

- Από τις Ετήσιες Εκθέσεις Απολογισμού Έργου που διατέθηκαν από το Τμήμα Αντιμετώπισης Ενδοοικογενειακής Βίας της Διεύθυνσης Γενικής Αστυνόμευσης του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας, συλλέχθηκαν μια σειρά ανωνυμοποιημένων αρχείων – αναφορών των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας. Στις εκθέσεις αυτές, δεν συμπεριελάμβαναν τα παρακάτω στοιχεία, τα οποία αποτελούσαν μέρος από το αντικείμενο μελέτης της εν λόγω έρευνας:

- ✓ Οικογενειακή κατάσταση (2019, 2020, 2021)
- ✓ Τόπος καταγωγής (2019, 2020)
- ✓ Εκπαιδευτικό επίπεδο (2019, 2020, 2021)
- ✓ Επαγγελματική κατάσταση (2019, 2020, 2021)
- ✓ Δράστες που άσκησαν πρώτη φορά διαδικτυακή έμφυλη βία/ δράστες που έχουν ασκήσει διαδικτυακή έμφυλη βία κατ' εξακολούθηση (2019, 2020, 2021)

Ωστόσο, από τις Εκθέσεις αυτές συλλέχθηκαν και χρησιμοποιήθηκαν ως χρήσιμα αναφοράς, τα παρακάτω στοιχεία:

- ✓ Στοιχεία τρόπων τέλεσης αδικημάτων του Ν.3500/06 Περί Ενδοοικογενειακής Βίας.
- ✓ Για το έτος 2021, στοιχεία ανά γεωγραφική περιοχή, της καταγωγής των δραστών/ριών αδικημάτων του Ν.3500/06 Περί Ενδοοικογενειακής Βίας.

- Από τα ευρήματα της έρευνας, δεν προέκυψε η πληροφορία για την κοστολόγηση των προγραμμάτων θεραπείας καθώς, όπως διαπιστώθηκε και στην πρώτη φάση της έρευνας όπου συμμετείχαν κυρίως φορείς υλοποίησης προγραμμάτων, κανένας από τους συμμετέχοντες δεν είχε την σχετική πληροφορία χρηματοδότησης και κοστολόγησης.



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ &  
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ



ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ  
ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ  
ΥΠΕΚΥΠ



ΚΕΝΤΡΟ  
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ  
ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΥ  
ΔΙΚΑΙΟΥ  
ΙΔΡΥΜΑ ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗ ΚΑΙ ΔΗΜΗΤΡΗ ΤΣΑΤΣΟΥ

## Π.3.1.

**Επεξεργασία των ανωνυμοποιημένων αρχείων –  
αναφορών των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας  
της Ελληνικής Αστυνομίας**



Ευρωπαϊκή Ένωση  
Ευρωπαϊκό Ταμείο  
Περιφερειακής Ανάπτυξης

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα  
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ



ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης





### 3. Π.3.1. Επεξεργασία των ανωνυμοποιημένων αρχείων - αναφορών των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας της Ελληνικής Αστυνομίας.

Όπως αναφέρεται και στην Ετήσια Έκθεση 2020 της ΕΛ.ΑΣ<sup>6</sup>, Η Ελληνική Αστυνομία, ως εντεταλμένη Αρχή του κράτους, για τη διασφάλιση συνθηκών νομιμότητας και προστασίας των πολιτών, καταβάλλει συνεχείς προσπάθειες, για την πρόληψη και εξάλειψη του φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας. Για το σκοπό αυτό, ιδρύθηκαν και λειτουργούν εξειδικευμένες Υπηρεσίες με καταρτισμένο προσωπικό, ήδη από τα τέλη του 2019. Ο κεντρικός άξονας της δράσης της, αφορά στη λήψη μέτρων, για την προστασία των θυμάτων, στη διερεύνηση της τέλεσης αξιόποινων πράξεων και στη συλλογή των αποδεικτικών στοιχείων της εγκληματικής πράξης, για την παραπομπή των δραστών στη Δικαιοσύνη.

Με το π.δ. 37/2019 (Φ.Ε.Κ. Α' 63/23.4.2019), ιδρύθηκαν 73 επιτελικές Υπηρεσίες<sup>7</sup>, με αντικείμενο την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας, ως εξής:

- ένα (1) επιτελικό Τμήμα Αντιμετώπισης Ενδοοικογενειακής Βίας, στην εσωτερική διάρθρωση της Διεύθυνσης Γενικής Αστυνόμευσης του Κλάδου Τάξης του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας, το οποίο ξεκίνησε τη λειτουργία τους στις 29/10/2019.
- δεκατέσσερα (14) Γραφεία Αντιμετώπισης Ενδοοικογενειακής Βίας, στην εσωτερική διάρθρωση του Επιτελείου των Γενικών Αστυνομικών Διευθύνσεων Αττικής και Θεσσαλονίκης και των Γενικών Περιφερειακών Αστυνομικών Διευθύνσεων Χώρας, τα οποία ξεκίνησαν τη λειτουργία τους στις 30/10/2019.
- πενήντα οχτώ (58) Γραφεία Αντιμετώπισης Ενδοοικογενειακής Βίας στην εσωτερική διάρθρωση του Επιτελείου των Διευθύνσεων Αστυνομίας Χώρας, τα οποία ξεκίνησαν τη λειτουργία τους στις 30/10/2019.

<sup>6</sup> «Ετήσια Έκθεση Απολογισμού Έργου Υπηρεσιών Αντιμετώπισης Ενδοοικογενειακής Βίας της ΕΛ.ΑΣ. έτους 2020»

<sup>7</sup> «Ετήσια Έκθεση Απολογισμού Έργου Υπηρεσιών Αντιμετώπισης Ενδοοικογενειακής Βίας της ΕΛ.ΑΣ. έτους 2021»



Στο πλαίσιο του Παραδοτέου Π.3.1. έγινε η συλλογή, επεξεργασία και ανάλυση των ανωνυμοποιημένων αρχείων – αναφορών περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας της Ελληνικής Αστυνομίας, για τα έτη 2019 – 2020 - 2021, προκειμένου να δημιουργηθεί το προφίλ των δραστών/τριών ενδοοικογενειακής βίας σύμφωνα με τα καταγεγραμμένα δεδομένα από την ΕΛ.ΑΣ.

Η επεξεργασία αυτή βασίστηκε στις Ετήσιες Εκθέσεις Απολογισμού Έργου των εξεταζόμενων ετών 2019, 2020<sup>8</sup> και 2021<sup>9</sup>), οι οποίες διατέθηκαν από το Τμήμα Αντιμετώπισης Ενδοοικογενειακής Βίας της Διεύθυνσης Γενικής Αστυνόμευσης του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας.

Με βάσει αυτά τα περιστατικά, η έρευνα εστίασε στον διαχωρισμό των δεδομένων, ενδεικτικά, ανά:

- Ηλικία δραστών/τριών
- Σχέση θύματος-δράστη
- Τόπος καταγωγής
- Στοιχεία τρόπων τέλεσης αδικημάτων του Ν.3500/06 Περί Ενδοοικογενειακής Βίας.
- Για το έτος 2021, στοιχεία ανά γεωγραφική περιοχή, της καταγωγής των δραστών/ριών αδικημάτων του Ν.3500/06 Περί Ενδοοικογενειακής Βίας.

31

Σύμφωνα με τις Ετήσιες Εκθέσεις Απολογισμού Έργου των Υπηρεσιών Αντιμετώπισης Ενδοοικογενειακής Βίας, τα αριθμητικά στοιχεία για την ενδοοικογενειακή βία, που τηρούνται στη μηχανογραφική εφαρμογή δεδομένων της Ελληνικής Αστυνομίας, αφορούν, μεταξύ άλλων, στον αριθμό των καταγγελιών, που έχουν υποβληθεί στις αρμόδιες Αστυνομικές Υπηρεσίες, με οποιονδήποτε τρόπο, λαμβάνοντας υπόψη την αυτεπάγγελτη δίωξη των αδικημάτων αυτών. Τα κάτωθι στοιχεία αντικατοπτρίζουν, σε έναν βαθμό, τη διάσταση του φαινομένου εντός της ελληνικής κοινωνίας, αποτυπώνοντας παράλληλα, το σημαίνον έργο των Υπηρεσιών του Σώματος, που χειρίζονται τις σχετικές υποθέσεις.

<sup>8</sup> <http://www.astynomia.gr/images/stories/2021/files21/16062021endooikogerneiakivia.pdf>

<sup>9</sup> <https://www.astynomia.gr/file/2023/01/20012023ethsiaekthesiendooikogeneiaki2021.pdf>

Στα στοιχεία που παρατίθενται στον **Πίνακα 3.1.1**, αναφέρεται ο αριθμός περιστατικών και όχι ο ευρύτερος αριθμός υποθέσεων, των αδικημάτων του Ν.3500/06 Περί Ενδοοικογενειακής Βίας, κατά την τριετία 2019, 2020, 2021 σε όλη τη χώρα.

Ο πίνακας απεικονίζει αριθμητικά δεδομένα για κάθε ξεχωριστό περιστατικό που έχει λάβει χώρα διαφορετική χρονική στιγμή ή/και με διαφορετικό τρόπο τέλεσης, καθώς επίσης και την αριθμητική/ποσοστιαία μεταβολή των περιστατικών κατά την εξεταζόμενη τριετία.

**Πίνακας 3.1.1: Συγκριτικός Πίνακας με στοιχεία περιστατικών για αδικήματα του Ν.3500/06 Περί Ενδοοικογενειακής Βίας**

| Συγκριτικός Πίνακας<br>με στοιχεία περιστατικών για τα αδικήματα του Ν.3500/06 Περί Ενδοοικογενειακής Βίας |             |             |             |                        |                        |                        |                        |
|--|-------------|-------------|-------------|------------------------|------------------------|------------------------|------------------------|
| Μήνας  | Έτη         |             |             | Αριθμητική<br>μεταβολή | Ποσοστιαία<br>Μεταβολή | Αριθμητική<br>μεταβολή | Ποσοστιαία<br>Μεταβολή |
|  | 2019        | 2020        | 2021        | 2019-2020              |                        | 2020-2021              |                        |
| ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ   | 412         | 391         | 389         | -19                    | -5%                    | -2                     | -1%                    |
| ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ  | 332         | 365         | 384         | +33                    | +10%                   | +19                    | +5%                    |
| ΜΑΡΤΙΟΣ  | 433         | 351         | 432         | -81                    | -19%                   | +81                    | +23%                   |
| ΑΠΡΙΛΙΟΣ   | 412         | 337         | 390         | -75                    | -18%                   | +53                    | +16%                   |
| ΜΑΙΟΣ  | 442         | 415         | 524         | -27                    | -6%                    | +109                   | +26%                   |
| ΙΟΥΝΙΟΣ  | 485         | 491         | 556         | +6                     | +1%                    | +65                    | +13%                   |
| ΙΟΥΛΙΟΣ  | 493         | 611         | 689         | +118                   | +24%                   | +78                    | +13%                   |
| ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ  | 465         | 573         | 1369        | +109                   | +23%                   | +796                   | +139%                  |
| ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ  | 460         | 571         | 1124        | +111                   | +24%                   | +553                   | +97%                   |
| ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ  | 472         | 514         | 977         | +42                    | +9%                    | +463                   | +90%                   |
| ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ  | 391         | 396         | 968         | +5                     | +1%                    | +572                   | +144%                  |
| ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ   | 424         | 398         | 974         | -26                    | -1%                    | +576                   | +145%                  |
| <b>ΣΥΝΟΛΟ</b>  | <b>5221</b> | <b>5413</b> | <b>8776</b> | <b>+192</b>            | <b>+4%</b>             | <b>+3363</b>           | <b>+62%</b>            |

Πηγή: ΕΛ.ΑΣ. - Ετήσιες Εκθέσεις Απολογισμού Έργου των ετών 2020, 2021



Ευρωπαϊκή Ένωση  
Ευρωπαϊκό Ταμείο  
Περιφερειακής Ανάπτυξης

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα  
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ



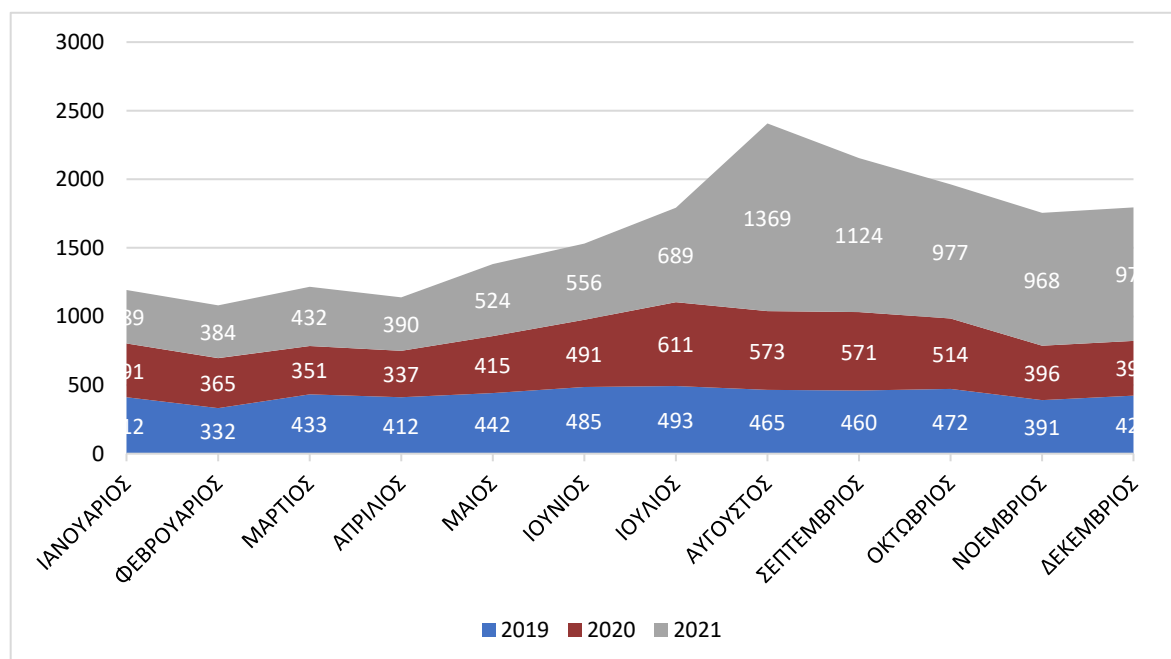
ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σύμφωνα με τα παραπάνω στοιχεία, το 2019, καταγράφηκαν συνολικά 5,221 περιστατικά, το 2020, καταγράφηκαν 5.413 περιστατικά, (ποσοστιαία μεταβολή +4% από το 2019), ενώ το 2021 το ποσό των περιστατικών αυξήθηκε αισθητά κατά 62% συγκριτικά με το 2020, φτάνοντας συνολικά στο ποσό των 8.776 περιστατικών. Σημαντικό να αναφερθεί, αποτελεί το αυξημένο ποσό των περιστατικών του μήνα Αυγούστου και Σεπτεμβρίου, όπου παρατηρείται αύξηση κατά 23% και 24% αντίστοιχα, συγκριτικά με τους ίδιους μήνες του προηγούμενου έτους.

Όπως διαφαίνεται και στην μηνιαία ανάλυση του πίνακα, οι αριθμοί παραμένουν αυξημένοι, κατά τους καλοκαιρινούς μήνες και στα τρία έτη που εξετάζονται στην έρευνα.

**Διάγραμμα 3.1.1:** Περιστατικά για αδικήματα του Ν.3500/06 Περί Ενδοοικογενειακής Βίας



Ο Πίνακας 3.1.2, αποτυπώνει τα στοιχεία των θυτών ανά φύλο, για τα περιστατικά που υπέπεσαν στο αδίκημα του Ν.3500/06 Περί Ενδοοικογενειακής Βίας κατά την τριετία 2019, 2020, 2021 σε όλη τη χώρα.

Το έτος 2019, διέπραξαν το αδίκημα συνολικά 4.619 άνδρες και 846 γυναίκες. Το 2020, το αδίκημα διαπράχθηκε από 4.633 άνδρες και 987 γυναίκες. Το 2021, οι άνδρες θύτες έφτασαν στους 7.571, ενώ οι γυναίκες έφτασαν στο αριθμό των 1.732.

**Πίνακας 3.1.2:** Συγκριτικός Πίνακας με στοιχεία δραστών/ριών ανά φύλο των αδικημάτων του Ν.3500/06 Περί Ενδοοικογενειακής Βίας

| <b>Συγκριτικός Πίνακας<br/>Στοιχεία δραστών/ριών ανά φύλο<br/>των αδικημάτων του Ν.3500/06 Περί Ενδοοικογενειακής Βίας</b> |               |                 |               |               |                 |               |               |                 |               |
|--|---------------|-----------------|---------------|---------------|-----------------|---------------|---------------|-----------------|---------------|
| <b>Μήνας</b>   | <b>2019</b>   |                 |               | <b>2020</b>   |                 |               | <b>2021</b>   |                 |               |
|  | <b>Άνδρες</b> | <b>Γυναίκες</b> | <b>Σύνολο</b> | <b>Άνδρες</b> | <b>Γυναίκες</b> | <b>Σύνολο</b> | <b>Άνδρες</b> | <b>Γυναίκες</b> | <b>Σύνολο</b> |
| ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ   | 366           | 58              | <b>424</b>    | 342           | 79              | <b>421</b>    | 331           | 75              | <b>406</b>    |
| ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ  | 297           | 44              | <b>341</b>    | 322           | 55              | <b>377</b>    | 335           | 81              | <b>416</b>    |
| ΜΑΡΤΙΟΣ  | 376           | 66              | <b>442</b>    | 309           | 47              | <b>356</b>    | 364           | 97              | <b>461</b>    |
| ΑΠΡΙΛΙΟΣ   | 368           | 71              | <b>439</b>    | 300           | 50              | <b>350</b>    | 356           | 61              | <b>417</b>    |
| ΜΑΙΟΣ  | 399           | 71              | <b>470</b>    | 367           | 75              | <b>442</b>    | 457           | 91              | <b>548</b>    |
| ΙΟΥΝΙΟΣ  | 426           | 79              | <b>505</b>    | 430           | 97              | <b>527</b>    | 469           | 109             | <b>578</b>    |
| ΙΟΥΛΙΟΣ  | 425           | 78              | <b>503</b>    | 515           | 103             | <b>618</b>    | 611           | 116             | <b>727</b>    |
| ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ  | 420           | 73              | <b>493</b>    | 486           | 104             | <b>590</b>    | 1172          | 276             | <b>1448</b>   |
| ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ  | 401           | 90              | <b>491</b>    | 458           | 141             | <b>599</b>    | 960           | 248             | <b>1208</b>   |
| ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ  | 420           | 71              | <b>491</b>    | 437           | 97              | <b>534</b>    | 813           | 220             | <b>1033</b>   |
| ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ  | 348           | 72              | <b>420</b>    | 325           | 79              | <b>404</b>    | 849           | 191             | <b>1040</b>   |
| ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ   | 373           | 73              | <b>446</b>    | 342           | 60              | <b>402</b>    | 854           | 167             | <b>1021</b>   |
| <b>ΣΥΝΟΛΟ</b>  | <b>4619</b>   | <b>846</b>      | <b>5465</b>   | <b>4633</b>   | <b>987</b>      | <b>5620</b>   | <b>7571</b>   | <b>1732</b>     | <b>9303</b>   |

**Πηγή:** ΕΛ.ΑΣ. - Ετήσιες Εκθέσεις Απολογισμού Έργου των ετών 2020, 2021



Ευρωπαϊκή Ένωση  
Ευρωπαϊκό Ταμείο  
Περιφερειακής Ανάπτυξης

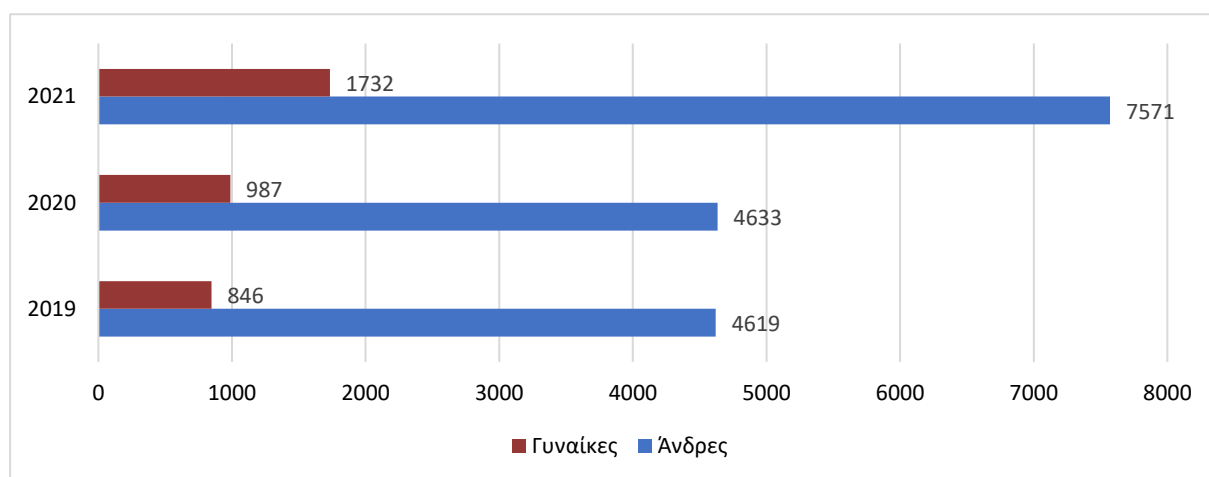
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα  
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ



ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

**Διάγραμμα 3.1.2: Δράστες/ριες ενδοοικογενειακής βίας ανά φύλο (2010, 2020, 2021)**



Στους πίνακες που παρουσιάζονται στη συνέχεια, παρατίθενται δεδομένα για τα έτη 2020 και 2021 καθώς, στις εκθέσεις της ΕΛ.ΑΣ, δεν παρουσιάζονται επιπλέον στοιχεία του έτους 2019 για τις κατηγορίες των στοιχείων που ακολουθούν. Τα παρακάτω στοιχεία, όπως αναφέρεται και στις ετήσιες εκθέσεις, έχουν εξαχθεί από τη νέα μηχανογραφική εφαρμογή «Ενδοοικογενειακή Βία», η οποία ξεκίνησε τη λειτουργία της τον Ιούνιο του έτους 2020, ενώ σε αυτή έχουν καταχωρηθεί αριθμητικά δεδομένα, για όλο το έτος 2020.

Τα στοιχεία που αποτυπώνονται, αφορούν σε περιστατικά που έχουν διαχειριστεί οι Αστυνομικές Υπηρεσίες στο πλαίσιο της προανακριτικής διαδικασίας.

Ο Πίνακας 3.1.3. αποτυπώνει συγκριτικά για τα έτη 2020 και 2021, τα στοιχεία ανά ηλικία και φύλο των δραστών/ριών, που διέπραξαν αδίκημα κατά παράβαση του Ν.3500/06 Περί Ενδοοικογενειακής Βίας.

Το 2020, το επικρατέστερο στοιχείο ανά ηλικία είναι το ανδρικό φύλο, από 45-60 ετών (1.481 άτομα) και ακολουθεί η ηλικιακή ομάδα 35 - 45 ετών επίσης άνδρες (1.409 άτομα). Ενώ το αντίστοιχο στοιχείο, αυξημένου ποσού ανά ηλικία για γυναίκες, είναι επίσης η ηλικιακή ομάδα των 35 - 45 ετών (352 άτομα) και 45-60 ετών (263 άτομα).

Για το 2021, παρατηρείται ότι ο μεγαλύτερος αριθμός θυτών είναι επίσης άνδρες, ηλικίας 45-60 ετών (2.585 θύτες) με επόμενη ηλικιακή ομάδα 35-45 ετών (2.292 θύτες).

Όσον αφορά τις γυναίκες, επικρατεί επίσης η ομάδα ηλικίας 35-45 ετών (566 άτομα) και ακολουθεί η ηλικιακή ομάδα 45-60 ετών (470 άτομα).

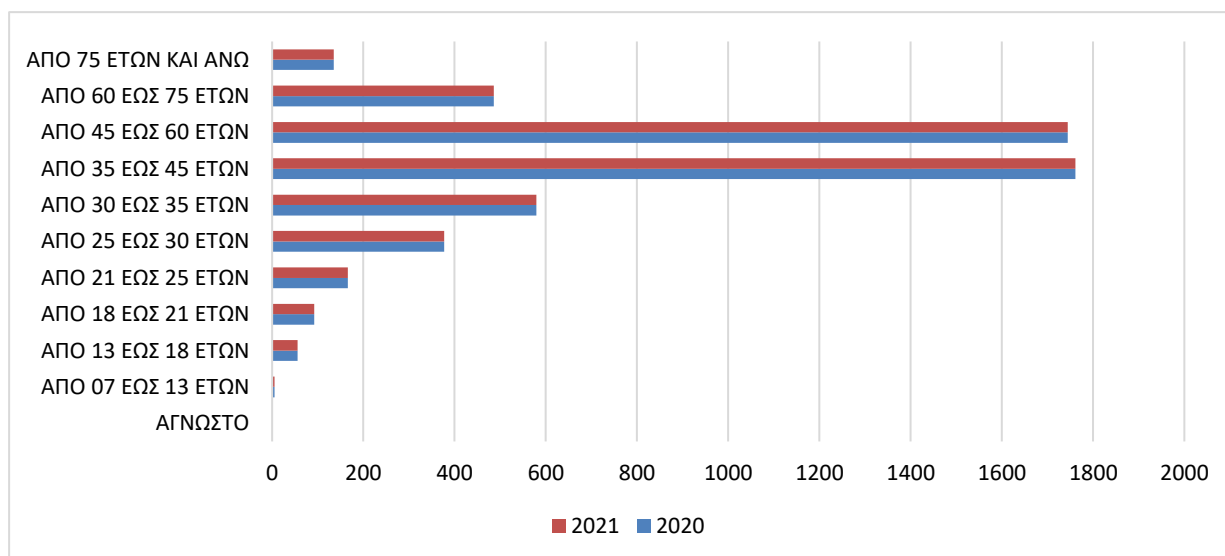


**Πίνακας 3.1.3: Συγκριτικός Πίνακας με στοιχεία ανά ηλικία και φύλο των δραστών/ριών, αδικημάτων του Ν.3500/06 Περί Ενδοοικογενειακής Βίας**

| Συγκριτικός Πίνακας<br>Στοιχεία ανά ηλικία και φύλο<br>των δραστών/ριών, αδικημάτων του Ν.3500/06 Περί Ενδοοικογενειακής Βίας |             |            |             |             |             |             |
|---|-------------|------------|-------------|-------------|-------------|-------------|
| Ηλικία  | 2020        |            |             | 2021        |             |             |
|   | Άνδρες      | Γυναίκες   | Σύνολο      | Άνδρες      | Γυναίκες    | Σύνολο      |
| ΑΓΝΩΣΤΟ   | 1           | 0          | 1           | 0           | 0           | 0           |
| ΑΠΟ 07 ΕΩΣ 13 ΕΤΩΝ  | 5           | 0          | 5           | 10          | 5           | 15          |
| ΑΠΟ 13 ΕΩΣ 18 ΕΤΩΝ  | 52          | 4          | 56          | 93          | 31          | 124         |
| ΑΠΟ 18 ΕΩΣ 21 ΕΤΩΝ  | 74          | 18         | 92          | 135         | 36          | 171         |
| ΑΠΟ 21 ΕΩΣ 25 ΕΤΩΝ  | 148         | 18         | 166         | 270         | 71          | 341         |
| ΑΠΟ 25 ΕΩΣ 30 ΕΤΩΝ  | 317         | 60         | 377         | 529         | 119         | 648         |
| ΑΠΟ 30 ΕΩΣ 35 ΕΤΩΝ  | 464         | 115        | 579         | 704         | 196         | 900         |
| ΑΠΟ 35 ΕΩΣ 45 ΕΤΩΝ  | 1409        | 352        | 1761        | 2292        | 566         | 2858        |
| ΑΠΟ 45 ΕΩΣ 60 ΕΤΩΝ  | 1481        | 263        | 1744        | 2585        | 470         | 3055        |
| ΑΠΟ 60 ΕΩΣ 75 ΕΤΩΝ  | 399         | 87         | 486         | 748         | 168         | 916         |
| ΑΠΟ 75 ΕΤΩΝ ΚΑΙ ΑΝΩ   | 100         | 35         | 135         | 205         | 70          | 275         |
| <b>ΣΥΝΟΛΟ</b>   | <b>4633</b> | <b>987</b> | <b>5620</b> | <b>7571</b> | <b>1732</b> | <b>9303</b> |

Πηγή: ΕΛ.ΑΣ. - Ετήσιες Εκθέσεις Απολογισμού Έργου των ετών 2020, 2021

**Διάγραμμα 3.1.3: Δράστες/ριες ενδοοικογενειακής βίας ανά ηλικία (2020, 2021)**





Οι τιμές των σχέσεων στον Πίνακα 3.1.4., αφορούν στα στοιχεία σχέσεων δραστήων-θυτών για τα αδικήματα του Ν.3500/06 Περί Ενδοοικογενειακής Βίας και αντιστοιχούν σε αυτές που ορίζονται στη σχετική νομοθεσία. Τα αριθμητικά δεδομένα αφορούν στις σχέσεις που υπάρχουν μεταξύ του θύματος και του δράστη και προσδιορίζουν το θύμα. Ως παράδειγμα, αναφέρεται η σχέση «γονέας», όπου το θύμα είναι ο γονέας και ο δράστης το τέκνο, σε αντίθεση με τη σχέση «τέκνο», όπου το θύμα είναι το τέκνο και δράστης ο γονέας.

Η αριθμητική αναντιστοιχία που παρατηρείται στο σύνολο των θυμάτων, στον παρακάτω πίνακα, σε σύγκριση με τον πίνακα που παραθέτει στοιχεία για τις ηλικιακές ομάδες, οφείλεται στο γεγονός ότι, σε ένα περιστατικό δύναται να έχει εμπλακεί θύμα το οποίο έχει διαφορετική σχέση με τους δράστες. Όταν είναι περισσότεροι του ενός, (π.χ. άσκηση ενδοοικογενειακής βίας από γονέα και αδερφό), το θύμα θα υπαχθεί και στις δύο σχετικές τιμές, δηλαδή τέκνο και αδερφός.

Ο παρακάτω πίνακας παρέχει την πληροφορία ότι, η πλειοψηφία των θυμάτων είχε συζυγική σχέση με το θύμα (2.212 σύζυγοι θύματα το 2020 και 3.614 σύζυγοι θύματα για το 2021).

Επίσης, το είδος σχέσης «τέως σύζυγοι» καταλαμβάνει ένα σημαντικό αριθμό στην ανάλυση των στοιχείων, με τον αριθμό των θυμάτων να φτάνει στους 632 για το 2020 και 675 για το έτος 2021.

Η κατηγορία σχέσης «μόνιμοι σύντροφοι» εμφανίζεται στα στατιστικά δεδομένα επίσης αυξημένη, με τον αριθμό να φτάνει στο 513 για το έτος 2020 και 1.2036 το 2021.

Οι γονείς θύματα, με δράστες τα τέκνα τους, παρουσιάζουν τον αριθμό 541 για το 2020 και 1.018 για το έτος 2021.

Η σχέση τέκνο ως θύμα από γονέα δράστη/τρια, εμφανίζει το 2020 τον αριθμό 727 και το 2021 τον αριθμό 1.679 τέκνα θύματα.

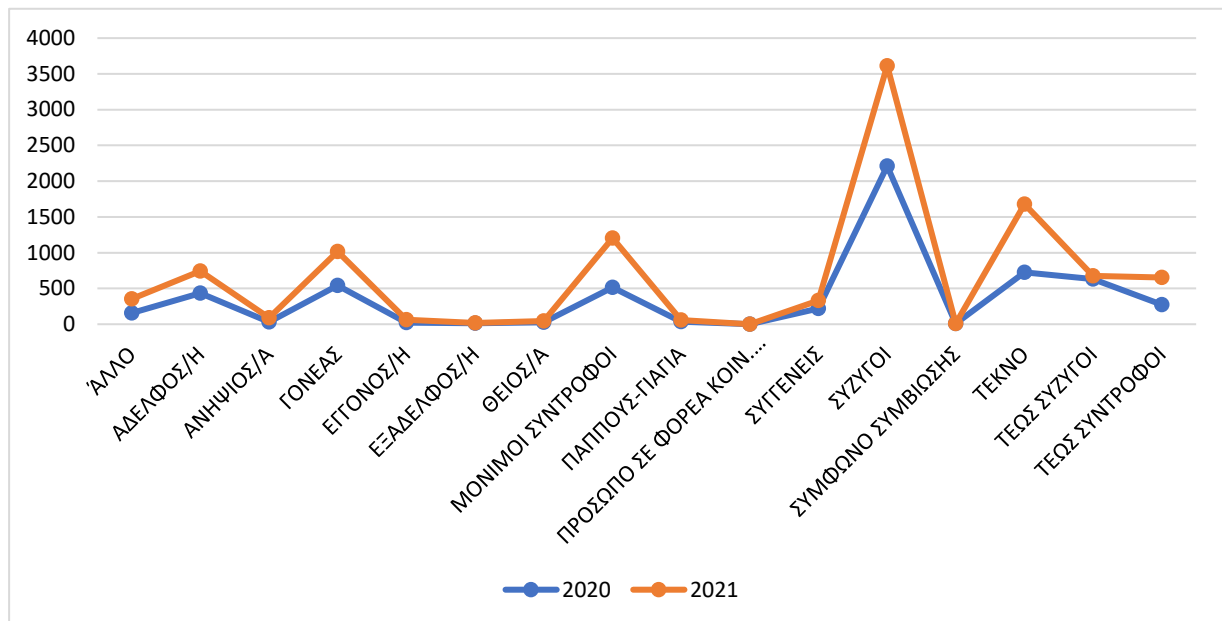
Σημαντικοί είναι και οι αριθμοί που παρουσιάζονται για τις υπόλοιπες κατηγορίες σχέσεων, αδελφός (435 άτομα το 2020 και 742 το 2021), συγγενείς, (221 άτομα το 2020 και 330 το 2021), τέως σύντροφοι (274 άτομα το 2020 και 652 το 2021), παππούς-γιαγιά (34 άτομα το 2020 και 57 το 2021), ανιψιός/α (32 άτομα το 2020 και 89 το 2021), άλλη σχέση (157 άτομα το 2020 και 354 το 2021) κλπ.



**Πίνακας 3.1.4:** Συγκριτικός Πίνακας με στοιχεία σχέσεων δραστών-θυτών για τα αδικήματα του Ν.3500/06 Περί Ενδοοικογενειακής Βίας

| Συγκριτικός Πίνακας<br>Στοιχεία σχέσεων δραστών-θυτών για τα αδικήματα του Ν.3500/06 Περί<br>Ενδοοικογενειακής Βίας |             |              |
|---|-------------|--------------|
| Σχέσεις   | 2020        | 2021         |
| ΆΛΛΟ  | 157         | 354          |
| ΑΔΕΛΦΟΣ/Η   | 435         | 742          |
| ΑΝΗΨΙΟΣ/Α   | 32          | 89           |
| ΓΟΝΕΑΣ  | 541         | 1018         |
| ΕΓΓΟΝΟΣ/Η   | 22          | 62           |
| ΕΞΑΔΕΛΦΟΣ/Η   | 14          | 20           |
| ΘΕΙΟΣ/Α   | 26          | 47           |
| ΜΟΝΙΜΟΙ ΣΥΝΤΡΟΦΟΙ   | 513         | 1206         |
| ΠΑΠΠΟΥΣ-ΓΙΑΓΙΑ  | 34          | 57           |
| ΠΡΟΣΩΠΟ ΣΕ ΦΟΡΕΑ ΚΟΙΝ. ΜΕΡΙΜΝΑΣ   | 1           | 0            |
| ΣΥΓΓΕΝΕΙΣ   | 221         | 330          |
| ΣΥΖΥΓΟΙ   | 2212        | 3614         |
| ΣΥΜΦΩΝΟ ΣΥΜΒΙΩΣΗΣ   | 11          | 11           |
| ΤΕΚΝΟ   | 727         | 1679         |
| ΤΕΩΣ ΣΥΖΥΓΟΙ  | 632         | 675          |
| ΤΕΩΣ ΣΥΝΤΡΟΦΟΙ  | 274         | 652          |
| <b>ΣΥΝΟΛΟ</b>   | <b>5851</b> | <b>10347</b> |

### Διάγραμμα 3.1.4: Στοιχεία σχέσεων δραστών-θυτών για τα αδικήματα του Ν.3500/06 Περί Ενδοοικογενειακής Βίας



Ο Πίνακας 3.1.5. αποτυπώνει στοιχεία για τους τρόπους τέλεσης αδικημάτων του Ν.3500/06 Περί Ενδοοικογενειακής Βίας.

Επισημαίνεται ότι, κάθε περιστατικό δύναται να περιλαμβάνει περισσότερων του ενός τρόπου τέλεσης.

Το 2020, διαπράχθηκαν εξήντα εννέα (69) περιστατικά που είχαν ως τρόπο τέλεσης την Προσβολή Γεν. Αξιοπρέπειας - αρθ.9 ν.3500/2006, ενώ το 2021, διαπράχθηκαν παραπάνω από τα διπλάσια περιστατικά (1.41) του ίδιου τρόπου τέλεσης.

Η Σωματική Βλάβη - αρθ.6 ν.3500/2006 ως τρόπος τέλεσης βίας παρουσιάζεται στα στατιστικά στοιχεία με το υψηλότερο ποσό (3.201) για το έτος 2020 και κρατά τον ίδιο διπλάσιο αυξητικό ρυθμό (6.166) για το 2021.

Η Απειλή - αρθ.7 ν.3500/2006 έχει διαπραχθεί ως παράνομη πράξη σε 2.906 περιστατικά το 2020 και το 2021 παρουσιάζεται αισθητά αυξημένη, φτάνοντας σε 5.350 περιστατικά.

Η Παράνομη βία - αρθ.7 ν.3500/2006 παρουσιάζει τον αριθμό 408 περιστατικά το έτος 2020 και περίπου τα διπλάσια περιστατικά (707), το έτος 2021.

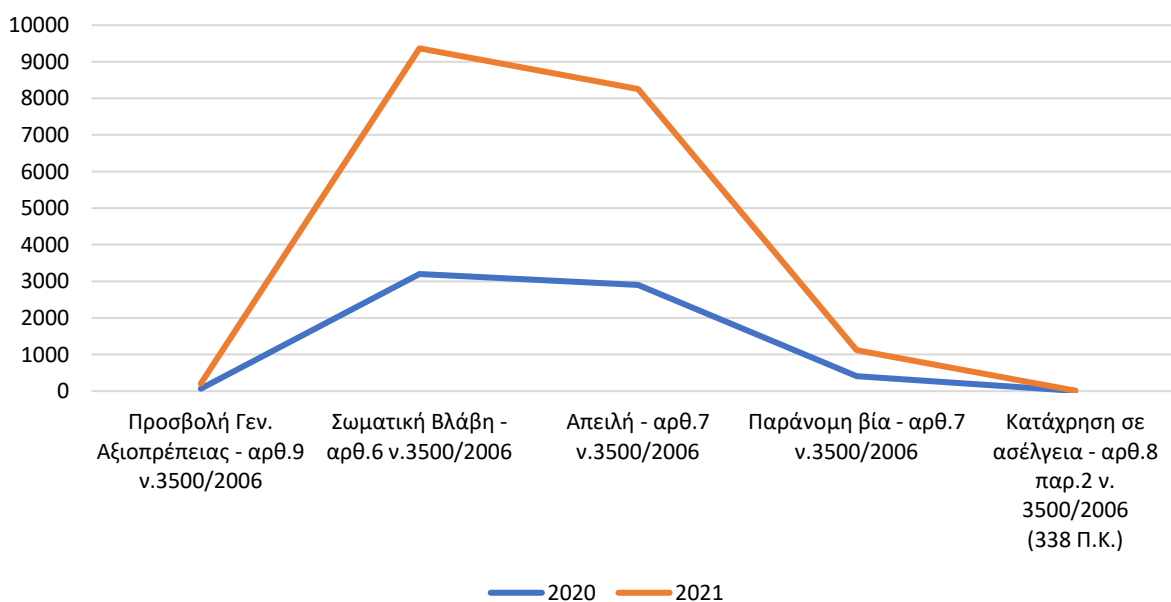
Η Κατάχρηση σε ασέλγεια - αρθ.8 παρ.2 ν. 3500/2006 (338 Π.Κ.) καταγράφηκε σε 7 περιστατικά το 2020 και σε 6 περιστατικά το 2021.

**Πίνακας 3.1.5: Συγκριτικός Πίνακας με στοιχεία τρόπων τέλεσης αδικημάτων του Ν.3500/06 Περί Ενδοοικογενειακής Βίας**

| Συγκριτικός Πίνακας<br>Στοιχεία με στοιχεία τρόπων τέλεσης αδικημάτων του Ν.3500/06 Περί<br>Ενδοοικογενειακής Βίας |             |              |
|--|-------------|--------------|
| Τρόπος Τέλεσης αδικήματος  | 2020        | 2021         |
| Προσβολή Γεν. Αξιοπρέπειας - αρθ.9 ν.3500/2006   | 69          | 141          |
| Σωματική Βλάβη - αρθ.6 ν.3500/2006   | 3201        | 6166         |
| Απειλή - αρθ.7 ν.3500/2006   | 2906        | 5350         |
| Παράνομη βία - αρθ.7 ν.3500/2006   | 408         | 707          |
| Κατάχρηση σε ασέλγεια - αρθ.8 παρ.2 ν.<br>3500/2006 (338 Π.Κ.)   | 7           | 6            |
| <b>ΣΥΝΟΛΟ</b>  | <b>6591</b> | <b>12370</b> |

**Πηγή:** ΕΛ.ΑΣ. - Ετήσιες Εκθέσεις Απολογισμού Έργου των ετών 2020, 2021

**Διάγραμμα 3.1.5: Στοιχεία τρόπων τέλεσης αδικημάτων του Ν.3500/06 Περί Ενδοοικογενειακής Βίας**





Ο Πίνακας 3.1.6 παρουσιάζει τα στοιχεία καταγωγής των δραστών/ριών, τα αδικήματα του Ν.3500/06 Περί Ενδοοικογενειακής Βίας, για το έτος 2021, κατανομημένα αναλυτικά ανά περιοχή σε όλη την Ελληνική Επικράτεια.

Από τα περιστατικά που έχουν καταγραφεί σε όλη τη χώρα, η πλειοψηφία των θυτών εμφανίζεται στην Αττική (σύνολο 4.273 θύτες) με 3.387 θύτες να είναι ημεδαποί, 884 θύτες αλλοδαποί και 2 θύτες άγνωστης καταγωγής.

Δεύτερη στην κατάταξη είναι η περιοχή της Θεσσαλονίκης με σύνολο 1.009 θύτες, εκ των οποίων, 822 ημεδαποί, 186 αλλοδαποί και ένας θύτης άγνωστης καταγωγής.

Τρίτη στη σειρά με τους υψηλότερους αριθμούς δραστών/ριών εμφανίζεται η Δυτική Ελλάδα με 574 ημεδαπούς θύτες και 36 αλλοδαπούς.

Ακολουθεί κατά σειρά η Αν. Μακ-Θράκης με 357 ημεδαπούς και 26 αλλοδαπούς, το Βόρειο Αιγαίο με 110 ημεδαπούς και 37 αλλοδαπούς, η Δυτ. Μακεδονία με 90 ημεδαπούς και 6 αλλοδαπούς, η Ήπειρος με 199 ημεδαπούς και 20 αλλοδαπούς και η Θεσσαλία με 308 ημεδαπούς και 34 αλλοδαπούς δράστες/ριες.

Τα Ιόνια Νησιά παρουσιάζονται στα συγκεντρωτικά στοιχεία με 223 ημεδαπούς θύτες και 59 αλλοδαπούς, η Κεντρική Μακεδονία με 372 ημεδαπούς και 55 αλλοδαπούς.

Η Κρήτη αποτυπώνεται με 397 δράστες/ριες ημεδαπούς και 95 αλλοδαπούς, Το Νότιο Αιγαίο με 223 δράστες/ριες ημεδαπούς και 67 αλλοδαπούς.

Η Πελοπόννησος κατέγραψε 300 περιστατικά ημεδαπών δραστών/ριών και 71 αλλοδαπών. Και τέλος, η Στερεά Ελλάδα κατέγραψε περιστατικά από 297 ημεδαπούς δράστες/ριες και 65 περιστατικά βίας από αλλοδαπούς δράστες/ριες.

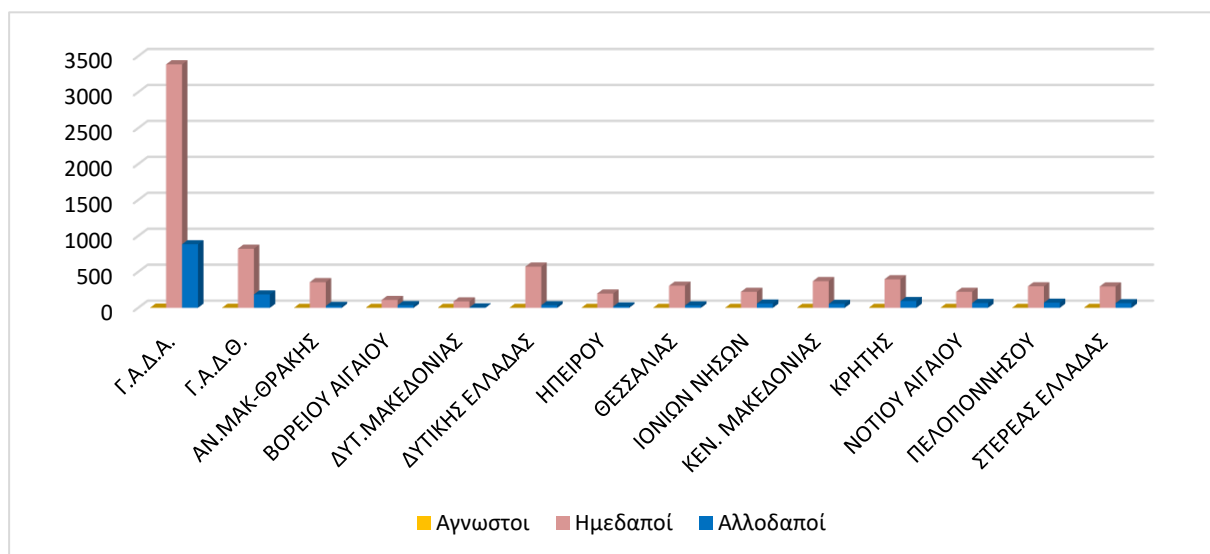


**Πίνακας 3.1.6:** Πίνακας με στοιχεία καταγωγής των δραστών/ριών αδικημάτων του Ν.3500/06 Περί Ενδοοικογενειακής Βίας (2021)

| Πίνακας με στοιχεία καταγωγής των δραστών/ριών αδικημάτων του Ν.3500/06 Περί Ενδοοικογενειακής Βίας (2021) |          |             |             |             |
|--|----------|-------------|-------------|-------------|
| Περιοχή  | Άγνωστοι | Ημεδαποί    | Αλλοδαποί   | Σύνολο      |
| Γ.Α.Δ.Α.   | 2        | 3387        | 884         | <b>4273</b> |
| Γ.Α.Δ.Θ.   | 1        | 822         | 186         | <b>1009</b> |
| ΑΝ.ΜΑΚ-ΘΡΑΚΗΣ  | 0        | 357         | 26          | <b>383</b>  |
| ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ  | 0        | 110         | 37          | <b>147</b>  |
| ΔΥΤ.ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ   | 0        | 90          | 6           | <b>96</b>   |
| ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ  | 0        | 574         | 36          | <b>610</b>  |
| ΗΠΕΙΡΟΥ  | 0        | 199         | 20          | <b>219</b>  |
| ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ  | 0        | 308         | 34          | <b>342</b>  |
| ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ   | 0        | 223         | 59          | <b>282</b>  |
| ΚΕΝ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ  | 0        | 372         | 55          | <b>427</b>  |
| ΚΡΗΤΗΣ   | 0        | 397         | 95          | <b>492</b>  |
| ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ   | 0        | 223         | 67          | <b>290</b>  |
| ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ   | 0        | 300         | 71          | <b>371</b>  |
| ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ  | 0        | 297         | 65          | <b>362</b>  |
| <b>ΣΥΝΟΛΟ</b>  | <b>3</b> | <b>7659</b> | <b>1641</b> | <b>9303</b> |

Πηγή: ΕΛ.ΑΣ. - Ετήσιες Εκθέσεις Απολογισμού Έργου των ετών 2020, 2021

**Διάγραμμα 3.1.6:** Στοιχεία καταγωγής των δραστών/ριών αδικημάτων του Ν.3500/06 Περί Ενδοοικογενειακής Βίας - ανά περιοχή (2021)





ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ &  
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ



ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ  
ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ  
ΥΠΕΚΥΠ



## Π.3.2.

**Π.3.2 Αρχείο των απομαγνητοφωνημένων ημιδομημένων συνεντεύξεων ή των focus groups με τους επαγγελματίες που σχεδιάζουν και υλοποιούν τα θεραπευτικά προγράμματα**

43

## Π.3.3.

**Π.3.3 Ανάλυση και επεξεργασία των παραπάνω συνεντεύξεων ή των focus groups και εξαγωγή συμπερασμάτων**



Ευρωπαϊκή Ένωση  
Ευρωπαϊκό Ταμείο  
Περιφερειακής Ανάπτυξης

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα  
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ



ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



#### 4. Π.3.2. Αρχείο των απομαγνητοφωνημένων ημιδομημένων συνεντεύξεων ή των focus groups με τους επαγγελματίες που σχεδιάζουν και υλοποιούν τα θεραπευτικά προγράμματα

Στο πλαίσιο της υλοποίησης της δραστηριότητας Π.3.2. διενεργήθηκαν συνεντεύξεις/συζητήσεις με επαγγελματίες και στελέχη φορέων που σχεδιάζουν και υλοποιούν θεραπευτικά προγράμματα σε δράστες ενδοοικογενειακής βίας.

Συνολικά (βλ Πίνακα 2.1.1.) πραγματοποιήθηκαν:

- 10 (δέκα) τηλεδιασκέψεις όπου συνολικά συμμετείχαν,
- 26 (είκοσι έξι) στελέχη και εκπρόσωποι από,
- 19 (δεκαεννέα) φορείς που υλοποιούν θεραπευτικά προγράμματα δραστών ενδοοικογενειακής βίας.

Οι ημιδομημένες συνεντεύξεις/focus groups που πραγματοποιήθηκαν με τους επαγγελματίες που σχεδιάζουν και υλοποιούν θεραπευτικά προγράμματα, χρησιμοποιήθηκαν ως πηγή δεδομένων για το Παραδοτέο Π.3.3. που ακολουθεί.



### 5. Π.3.3. Ανάλυση και επεξεργασία των παραπάνω συνεντεύξεων ή των focus groups και εξαγωγή συμπερασμάτων

Για το Παραδοτέο 3.3 έγινε η επεξεργασία και ανάλυση του αρχείου των εστιασμένων συνεντεύξεων/συζητήσεων (focus groups) των στελεχών των φορέων που σχεδιάζουν και υλοποιούν θεραπευτικά προγράμματα σε δράστες ενδοοικογενειακής βίας.

Οι συζητήσεις έγιναν σύμφωνα με το πρότυπο ερωτήσεων ημιδομημένης συνέντευξης/focus group που συντάχθηκε στο πλαίσιο του Παραδοτέου Π.1.2.β:

- «Πρότυπος οδηγός ημι-δομημένης συνέντευξης για τα στελέχη των φορέων που υλοποιούν θεραπευτικά προγράμματα» (Παράρτημα 1), το οποίο περιείχε το σύνολο των θεμάτων που απευθύνθηκαν προς τους εκπροσώπους των συμμετεχόντων φορέων.

Βάσει των στοιχείων που παρέθεσαν οι φορείς στην προηγούμενη φάση της έρευνας που διενεργήθηκε στο πλαίσιο του Παραδοτέου Π.2., παρατηρήθηκαν ελλείψεις στην επιπλέον και αναλυτικότερη απάντηση κάποιων ερωτημάτων που είχαν ποιοτικό χαρακτήρα.

Στη δεύτερη φάση της έρευνας, κατά τη διαδικασία διεξαγωγής των συνεντεύξεων/focus groups που πραγματοποιήθηκαν, συμπεριλήφθηκαν επιπρόσθετα ερωτήματα, έχοντας ως σκοπό την άντληση σαφέστερων απαντήσεων, καθώς επίσης και να διερευνηθούν και εξειδικευτούν επιπλέον ζητήματα από τα οποία προέκυψαν σημαντικά ευρήματα προς ανάλυση και εξαγωγή συμπερασμάτων.

Τα παραγόμενα αποτελέσματα από τις συζητήσεις των θεματικών ενοτήτων, είναι τόσο πολλά όσο και σημαντικά. Στην προσπάθεια να αναλυθούν και αναφερθούν τα στοιχεία, έγινε η ξεχωριστή προσέγγιση της κάθε ενότητας από το σύνολο των ερωτήσεων. Από την κάθε εστιασμένη συνέντευξη/focus group, οι απαντήσεις που λήφθηκαν συγκεντρώθηκαν και κατηγοριοποιήθηκαν στις παρακάτω τρεις κατηγορίες:

- 1) τα πιο συχνά και κοινά αναφερόμενα στοιχεία, (συλλογή απαντήσεων από άνω των πέντε εκ του συνόλου των φορέων).
- 2) συχνά αναφερόμενα στοιχεία, (συλλογή απαντήσεων από δύο έως πέντε φορείς).



3) σπάνια αναφερόμενα στοιχεία, αλλά σημαντικά για αναφορά και παρατήρηση, (συλλογή απαντήσεων από έναν έως δύο φορείς).

Οι απαντήσεις και οι προτάσεις δόθηκαν είναι σε προφορικό επίπεδο και μεταφέρονται αυτούσια στην ανάλυση με σκοπό να μην αλλοιωθεί ο χαρακτήρας και το νόημα των δηλώσεων που παρέθεσαν οι συνεντευξιαζόμενοι.

Μετά τη συλλογή των στοιχείων από τις εστιασμένες συνεντεύξεις/συζητήσεις (focus groups), προέκυψε η παρακάτω ανάλυση, η οποία αναφέρεται ανά ερώτηση, και διαμοιρασμένη στις τρεις προκαθορισμένες κατηγορίες.

**Ερώτηση 1:** Ποιο είναι το προφίλ των δραστών (κοινωνικό- δημογραφικά χαρακτηριστικά) που έχουν παρακολουθήσει τα ειδικά συμβουλευτικά-θεραπευτικά προγράμματα τα έτη 2018-2021 στον φορέα σας;

- Ηλικία, εθνικότητα, φύλο, οικονομική κατάσταση, μορφωτικό/εκπαιδευτικό επίπεδο, σχέση με το θύμα, είδος βίας που ασκήθηκε, προγενέστερη παραβατική συμπεριφορά κλπ.
- Ειδικές κατηγορίες δραστών: μετανάστες/πρόσφυγες, δράστες - χρήστες ουσιών/αλκοόλ, ψυχικά ασθενείς δράστες.
- Σεξιστικές νοοτροπίες και «κακοποιητική νοοτροπία» που εντοπίζονται στους δράστες ενδοοικογενειακής βίας (π.χ. τάση κυριαρχίας, αυτονόητο δικαίωμα, έλεγχος, αντιστροφή της πραγματικότητας, αυτοδικαίωση και μομφή του θύματος κ.α.).
- Τρόπος ανατροφής του δράστη και παράγοντες κινδύνου από την οικογένεια καταγωγής (π.χ. ενδεχόμενη ενδοοικογενειακή βία στη δική του οικογένεια καταγωγής, σεξιστικές νοοτροπίες, σχέση με γονέα).

### **Τα πιο συχνά και κοινά αναφερόμενα στοιχεία**

Συνολικά, σε όλες τις συζητήσεις/focus groups, οι εκπρόσωποι των φορέων ανέφεραν τα παρακάτω στοιχεία σε ότι προσδιορίζει το προφίλ των δραστών (άνδρες/γυναίκες):

- Στη συντριπτική τους πλειοψηφία, οι άνθρωποι που διέπραξαν ενδοοικογενειακή βία και παραπέμφθηκαν για θεραπεία στο πλαίσιο της ποινικής διαμεσολάβησης ήταν



πρόσωπα ανδρικού φύλου, που στις περισσότερες περιπτώσεις διέπραξαν βία εναντίων γυναικών.

- Στις περιπτώσεις των ανδρών δραστών, στην πλειοψηφία, η βία έχει διαπραχθεί κατά της συζύγου ή πρώην συζύγου.
- Αναφορικά με την καταγωγή οι περισσότεροι των δραστών/τριών είναι Ελληνικής υπηκοότητας.
- Η πλειοψηφία των δραστών/τριών ανήκουν στις νέες σχετικά ηλικιακές ομάδες, μεταξύ 30 έως 50 ετών.
- Σε ότι αφορά την επαγγελματική ιδιότητα, υπάρχει μια διαστρωμάτωση ανάμεσα σε ανθρώπους οι οποίοι είναι μισθωτοί του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα ή αυτοαπασχολούμενοι.
- Ως προς το μορφωτικό επίπεδο, οι πλειοψηφία των περιστατικών προκλήθηκε από ανθρώπους απόφοιτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ είναι διακριτή και η κατηγορία των όσων είναι απόφοιτοι δημοτικού ή έχουν ολοκληρώσει την υποχρεωτική εκπαίδευση.
- Η οικονομική κατάσταση της συντριπτικής πλειοψηφίας των δραστών/τριών, χαρακτηρίζεται ως κακή ή ως μέτρια προς κακή.
- Το είδος βίας που ασκήθηκε είναι σωματική, η οποία ταυτόχρονα συνοδεύεται με λεκτική και ψυχολογική βία στο σύνολο των περιπτώσεων. Ειδική αναφορά έγινε στο ότι, οι Εισαγγελίες οδηγούν στην θεραπευτική διαδικασία, κυρίως τα περιστατικά σωματικής βίας.
- Σχετικά με τις ειδικές κατηγορίες δραστών, σε ένα αξιοσημείωτο ποσοστό των δραστών είναι αισθητή η ύπαρξη εξαρτήσεων και η συστηματική προβληματική χρήση ουσιών και αλκοόλ.
- Ένα ποσοστό περιπτώσεων θυτών (άνδρες, γυναίκες) πάσχουν από ψυχική νόσο και διαταραχή, παρόλο που σε κάποιες περιπτώσεις δεν είναι διαπιστωμένη ως τέτοια και, διακρίνεται ως συνυπάρχουσα στις περιπτώσεις όπου υπάρχει εξάρτηση από χρήστες ουσιών/αλκοόλ.
- Αξιοσημείωτο στοιχείο αναφοράς κατέχουν και οι αλλοδαποί, μετανάστες/πρόσφυγες, κυρίως πρώτης γενιάς αλλά και περιστατικά από μετανάστες δεύτερης γενιάς.





- Σε όλες τις περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας είναι ευδιάκριτη η σεξιστική νοοτροπία και τα έμφυλα στερεότυπα, σε σχέση με το ρόλο των δύο φύλων, τη θέση της γυναίκας και όλα αυτά που φαίνεται να συνεισφέρουν στην ύπαρξη κακοποιητικών συμπεριφορών, στοιχεία τα οποία υποβόσκουν ανεξαρτήτως αν υπάρχει συννοσηρότητα ή όχι.
- Η πλειοψηφία των θυτών (άνδρες, γυναίκες) έχουν βιώσει ένα πλαίσιο αυταρχικού στιλ διαπαιδαγώγησης στην οικογένεια καταγωγής τους και διάφορες μορφές ενδοοικογενειακής βίας. Παρατηρείται μια διαγενεαλογική μεταβίβαση της βίας που ξεκινάει από την πατρική οικογένεια και διαχέεται στη ζωή του δράστη με έντονη εκδήλωση στην εφηβεία. Στις συνεδρίες θεραπείας, μπορεί εύκολα να διαπιστωθεί από τους θεραπευτές όταν υπάρχει παιδική κακοποίηση. Κατά κάποιο τρόπο, μέσα στην οικογένεια προέλευσης να υπάρχουν συμπεριφορές βίας και κάτι τέτοιο φαίνεται να μεταφέρεται ως τραύμα πλέον στις νέες ενήλικες σχέσεις των δραστών και να συνδέεται με τις πράξεις βίας.

### **Συχνά αναφερόμενα στοιχεία**

Εξετάζοντας τη συχνότητα αναφορών και επιπλέον στοιχείων που αναφέρθηκαν, τα παρακάτω συμπίπτουν με την κατηγορία των συχνά αναφερόμενων στοιχείων:

- Διαπιστώνεται ότι, οι θύτες (άνδρες γυναίκες) μπορεί να είναι και άνθρωποι της διπλανής πόρτας, μπορεί να προέρχονται από όλες τις ομάδες της κοινωνίας, από όλα τα στρώματα και όχι μόνο από ευπαθείς ομάδες πληθυσμού.
- Τα περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας λαμβάνουν χώρα ιδίως σε παραμελημένες οικογένειες.
- Συνήθως στα άτομα που διαπράττουν βία είναι πολύ συνηθισμένο να υπάρχουν καταθλιπτικά συμπτώματα, αγχώδεις διαταραχές και διαταραχές προσωπικότητας,



αντικοινωνική συμπεριφορά, ενώ στην εφηβεία είχαν ευερεθιστότητα ή στοιχεία δυσκολίας στην αυτορρύθμιση και δυσκολίες διαχείρισης θυμού.

- Υπάρχει ένα οικογενειακό περιβάλλον κακοποιητικό, όπου πολύ συχνά, ο πατέρας ασκούσε βία στη μητέρα και ο θύτης να ήταν μάρτυρας ή και θύμα.
- Η εκδήλωση βίας ενισχύεται σε περιβάλλοντα κλειστών συστημάτων τα οποία δεν είναι ελαστικά και ευέλικτα στην εισροή και εκροή και στην κοινωνική ανταλλαγή.
- Οι δράστες-άνδρες έχουν την νοοτροπία και την τάση να ελαχιστοποιούν το ίδιο το περιστατικό ή το κακό που προκάλεσαν στο θύμα, αρνούνται τις συνέπειες της ενδοοικογενειακής βίας, τόσο στην ίδια τη σύντροφο τους όσο και στα παιδιά τους. Κατηγορούν την επιζώσα για αυτό που συνέβη ή γενικότερα κατηγορούν εξωτερικούς παράγοντες, πχ. ανεργία, το στρες που μπορεί να έχουν από τη δουλειά τους, την οικονομική κρίση, κατηγορούν όλο το πλαίσιο και συχνά δυσκολεύονται να αναλάβουν τη δική τους ευθύνη για αυτό που συνέβη. Κάποιες φορές επιστρατεύουν και την δική τους θυματοποίηση, παρουσιάζοντας τον εαυτό τους ως θύμα των καταστάσεων.

### **Σπάνια αναφερόμενα στοιχεία, αλλά σημαντικά για αναφορά και παρατήρηση**

Παρόλο που στα παρακάτω στοιχεία έγινε αναφορά μόνο σε λιγότερες συζητήσεις/συνεντεύξεις, θεωρείται χρήσιμη και σημαντική η αναφορά τους.

- «Η ενδοοικογενειακή βία που διαπράχθηκε προς ανήλικο παιδί, είχε ως δράστη την/τον γονέα. Η πλειοψηφία αυτών των περιπτώσεων είναι ανήλικα παιδιά. Εξ αυτών, το 60% είναι κορίτσια και το 40% είναι αγόρια και σε αυτές τις περιπτώσεις οι θύτες ήταν 50% γυναίκες, 50% άντρες»<sup>10</sup>.
- Υπάρχουν μεμονωμένες περιπτώσεις που έχουν να κάνουν με βία σε βάρος αδύναμου προσώπου αδερφού, γονέων ή άλλων ατόμων που έχουν κάποια αναπηρία. Μια στις δύο

<sup>10</sup> Εκπρόσωπος από φορέα επαρχίας



περιπτώσεις αυτών των περιστατικών είναι πολλαπλές μορφές βίας που συνυπάρχουν με τη σωματική βία.

- «Υπάρχει ένα ποσοστό γυναικών δραστών, ο χαρακτήρας των οποίων εκπέμπει έναν δυναμισμό. Οι γυναίκες αυτές έχουν μια σκληρή γνώμη πάνω στις καταστάσεις και δεν αναλαμβάνουν εύκολα την ευθύνη. Έχουν έναν δυναμισμό λίγο μπερδεμένο μέσα τους και δεν ξέρουν πώς να εκφραστούν και να πουν αυτό που θέλουν να κάνουν<sup>11</sup>.

- Η προηγούμενη παραβατική συμπεριφορά των δραστών, δεν είναι σαφές εάν υπάρχει, καθώς τα περιστατικά δεν συνοδεύονται από ιστορικό των υποθέσεων. Η παραβατικότητα των ανθρώπων αυτών αποσαφηνίζεται με τη λήψη του κοινωνικού ιστορικού και δεν έχει να κάνει με άλλες περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας κατά κύριο λόγο αλλά για παραβάσεις, αδικήματα, εγκλήματα που έχουν να κάνουν με ουσίες, κλοπές και διαρρήξεις.

- Η διαγενεαλογική μεταβίβαση της βίας συνδέεται πολλές φορές και με την μεταβίβαση τραύματος που μπορεί να υπάρχει και μιλώντας για τραύμα, εννοούμε οτιδήποτε μπορεί να πληγώσει, να στιγματίσει, να πονέσει έναν άνθρωπο, είτε αυτό είναι η παραμέληση, είτε είναι συναισθηματική αποστέρηση, είτε είναι δύσκολα βιώματα κατά την παιδική ηλικία που μπορεί να έχουν να κάνουν και με την μετανάστευση ή με το να είναι κάποιος πρόσφυγας ή να έχει βιώσει έναν πόλεμο. Οι τραυματικές καταστάσεις, όπως αυτές αυτό που εντοπίζουμε στους ανθρώπους, είναι ότι έχουν μια έντονα ελεγκτική και ζηλότυπη συμπεριφορά, διέπονται πολύ συχνά από σεξιστικές ή μισογυνιστικές αντιλήψεις και στάσεις και, αυτό πολλές φορές, αφορά και τους επαγγελματίες με τους οποίους συνεργάζονται.

- Το μοντέλο της βίας που έχει υποστεί κάποιος δράστης στην οικογένεια καταγωγής, δεν είναι απαραίτητα η σωματική κακοποίηση του από την οικογένεια, αλλά γενικά το όλο οικογενειακό περιβάλλον να δυσλειτουργεί στα πρότυπα εσωτερικής συναλλαγής.

<sup>11</sup> Εκπρόσωπος από φορέα Αθήνας



Αυτό συνοδεύεται ίσως και από ιδιαιτερότητες ατομικές που όταν είναι ουσιαστικές, επισκιάζουν και επιβαρύνουν την κατάσταση.

- Υπάρχουν επίσης και περιπτώσεις με διπολική διαταραχή και είναι αρκετές και πιο βαριές περιπτώσεις, οι οποίες πολλές φορές και σύμφωνα με τους θεράποντες ιατρούς δεν θα έπρεπε να είναι καν σε καθεστώς ποινικής διαμεσολάβησης.

**Ερώτηση 2:** *Γίνεται από εσάς αξιολόγηση της καταλληλότητας του δράστη προκειμένου να παρακολουθήσει το πρόγραμμα;*

### **Τα πιο συχνά και κοινά αναφερόμενα στοιχεία**

Τα παρακάτω σημεία αναφέρθηκαν από την πλειοψηφία των συμμετεχόντων:

- Υπάρχει μια διερευνητική διαδικασία από την πρώτη στιγμή ανάληψης της υπόθεσης, ένα συμβόλαιο συνεργασίας με βασικό όρο να μην επαναληφθεί η βία η κάποιο περιστατικό βίας κατά τη διάρκεια του προγράμματος. Το κοινωνικό ιστορικό αποτελεί ένα εργαλείο το οποίο διακατέχει όλη τη διαδικασία της παρέμβασης και αξιολογεί την καταλληλότητα του δράστη προκειμένου να παρακολουθήσει το πρόγραμμα. Αρχικά, οι δράστες πρέπει να αναλάβουν ευθύνη για τη βία και να δεχτούν να ξεκινήσουν μια διαδικασία αλλαγής.

- Η υπαγωγή στο πρόγραμμα προϋποθέτει το άτομο να μην έχει ψυχικό νόσημα, ψυχιατρική διαταραχή που βρίσκεται ενεργή, και να μην είναι εξαρτημένο από ουσίες και αλκοόλ καθώς δεν μπορεί να γίνει συμβουλευτική διαμεσολάβησης σε μια συνθήκη όπου υπάρχει εξάρτηση. Αυτά είναι στοιχεία που σίγουρα αξιολογούνται για να μπορεί να συνεργαστεί στο πρόγραμμα ο δράστης.

- Μετά την λήψη της εισαγγελικής διάταξης, ακολουθεί η πρώτη συνάντηση με τον δράστη (γυναίκα, άντρας) όπου ενημερώνεται για την ποινική διαμεσολάβηση και την



διαδικασία που θα ακολουθήσει, τι αναμένεται από τη δική του/της συμμετοχή στο πρόγραμμα και έτσι αξιολογείται και το πραγματικό κίνητρο συμμετοχής.

### **Συχνά αναφερόμενα στοιχεία**

- Λήψη διάταξης από την Εισαγγελία για την ένταξη θύτη στο πρόγραμμα θεραπείας. Γίνεται αξιολόγηση μόνο για τον εντοπισμό προβλημάτων χρήσης ουσιών και εξαρτήσεων, οι οποίοι είναι λόγοι να μην παρακινηθεί η παρέμβαση.
- Αποδοχή της Εισαγγελικής εντολής και αυτό σημαίνει αποδοχή της νομοθεσίας χωρίς να υπάρχουν τα περιθώρια να μην εκτελέσει.
- Σε μια αναγνωριστική συνεδρία γίνεται η αξιολόγηση της καταλληλότητας του δράστη και του πραγματικού κινήτρου για συμμετοχή στο πρόγραμμα.

### **Σπάνια αναφερόμενα στοιχεία, αλλά σημαντικά για αναφορά και παρατήρηση**

52

- «Για την αξιολόγηση της καταλληλότητας γίνεται μια σειρά διαδικασιών που ξεκινάει από την αστυνομία, μέσω της διεπιστημονικής ομάδας που έχει συσταθεί, σε συνεργασία με την Εισαγγελία του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου, της Εισαγγελίας Ηρακλείου και άλλων εμπλεκόμενων φορέων<sup>12</sup>. Η αξιολόγηση ξεκινάει από την πρώτη στιγμή και σε μας φτάνει το άτομο με αρκετά στοιχεία από το ποινικό του μητρώο. Όλα αυτά εξασφαλίζουν να έχουμε μια πολύ καλή εικόνα, βοηθάμε στην κλινική αξιολόγηση σε πρώτο επίπεδο και μετά προχωράμε στη θεραπευτική παρέμβαση και στο θεραπευτικό πλάνο. Οπότε ένα κομμάτι της δικής μας δουλειάς, αφορά στην κλινική αξιολόγηση και την καταλληλότητα και μετά αφορά στην κύρια διαμεσολάβηση. Ακολουθείται μια συγκεκριμένη γραμμή αξιολόγησης, συγκεκριμένες συνεδρίες, πριν ενταχθεί στο πλαίσιο της θεραπείας, όπου δουλεύουμε το θέμα της αποδοχής της πράξης της βίας πριν μπει στη διαδικασία της συναίνεσης, της συγκατάθεσης και της συμμόρφωσης του στο πρόγραμμα. Η αξιολόγηση που κάνουμε βασίζεται επίσης και σε ψυχομετρικά εργαλεία που είναι

<sup>12</sup> Εργαστήριο Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου – Ηράκλειο





αξιόπιστα και που μπορούν να μας διασφαλίσουν ότι το αποτέλεσμα της αξιολόγησης ότι θα είναι αξιόπιστο».

- «Η αξιολόγηση της καταλληλότητας γίνεται σε πρώτη φάση καθώς μας ενδιαφέρει το ψυχιατρικό κομμάτι και το κομμάτι των εξαρτήσεων. Σε περίπτωση που υπάρχει εισαγγελική παραγγελία για φορέα διαχείρισης, δουλεύουμε παράλληλα με τους ανθρώπους. Συνεργαζόμαστε την ίδια στιγμή με τους συναδέλφους από τον ειδικό φορέα διαχείρισης για το πως μπορούμε να διαχειριστούμε καλύτερα ένα περιστατικό. Φυσικά γίνεται και αξιολόγηση κινδύνου. Ανά τρίμηνο κατά κύριο λόγο, εκτός εάν προκύψει νωρίτερα κάποια ανάγκη, είμαστε σε επικοινωνία με τους συναδέλφους που δουλεύουν ταυτόχρονα με τις περιπτώσεις και κάνουμε συναντήσεις. Βλέπουμε κατά πόσο χρειάζεται να τροποποιήσουμε τη δουλειά μας με τους ανθρώπους, αν χρειάζεται να γίνει κάτι άμεσο και, επειδή δουλεύουμε στο πλαίσιο της ποινικής διαμεσολάβησης, είναι λίγες οι περιπτώσεις που αρνούμαστε να δούμε κάποιον. Κατά κύριο λόγο, αν έχουμε κάποιες ανησυχίες έχουμε επικοινωνία με την Εισαγγελία Πρωτοδικών και βλέπουμε τι μπορεί να γίνει, να βρούμε πώς θα διαχειριστούμε καλύτερα τις ανάγκες. Ένα δύσκολο περιστατικό σημαίνει αυτόματα ότι χρειάζεται περισσότερη παρέμβαση από πλευράς μας<sup>13</sup>».

**Ερώτηση 3:** Ποια είναι τα μοντέλα/είδη θεραπευτικής προσέγγισης που χρησιμοποιείτε (π.χ. CBT-Γνωσιακή Συμπεριφορική Θεραπεία, μοντέλο Duluth, Ψυχοδυναμική Θεραπεία, Συστημική Ψυχοθεραπεία κλπ.);

### **Τα πιο συχνά και κοινά αναφερόμενα στοιχεία**

- Συστημική θεραπευτική προσέγγιση, συστημική οικογενειακή ψυχοθεραπεία.
- Γνωσιακή συμπεριφορική θεραπεία.
- Ανάλογα με την εκπαίδευση του κάθε επαγγελματία, έχει γίνει συνδυασμός των μοντέλων. Αρχικά γινόταν χρήση της συστημικής θεραπείας, έπειτα άλλαξε σε

<sup>13</sup> Σύνδεσμος Μελών Γυναικείων Σωματείων Ηρακλείου και Νομού Ηρακλείου





ψυχοδυναμικού τύπου θεραπείες ενώ υπήρχαν και προσεγγίσεις και με γνωσιακού και μη συστημικού μοντέλου. Εξαρτάται από την εκπαίδευση του κάθε ειδικού.

### **Συχνά αναφερόμενα στοιχεία**

- Το μοντέλο της γνωσιακής συμπεριφορικής, κυρίως ειδικά όταν κανείς δεν έχει ασχοληθεί με την ψυχανάλυση. Καθώς δεν υπάρχουν κοινά εργαλεία, ο κάθε ειδικός θα βρει ένα τρόπο με τις τεχνικές και τις μεθόδους που υπαγορεύει η προσέγγισή του προς τον κεντρικό στόχο που είναι η παύση της βίας.
- Αξιοποίηση των εργαλείων, των εκπαιδευτικών ικανοτήτων και την εμπειρία των ετών που κουβαλάει ο ειδικός για να μπορέσει να κάνει ότι καλύτερο γίνεται σε αυτή τη συνθήκη. Έτσι πολλές φορές παλεύοντας μόνος και αν είναι τυχερός και έχει μια ομάδα συναδέλφων που μπορεί να μοιραστεί και να μιλήσει για αυτό.

### **Σπάνια αναφερόμενα στοιχεία, αλλά σημαντικά για αναφορά και παρατήρηση**

- *«Γίνεται ολιστική προσέγγιση των υποθέσεων και τα μοντέλα που χρησιμοποιούνται έχουν να κάνουν και με την εξειδίκευση που έχουν και οι ειδικοί. Ως βάση, τα στελέχη έχουν σε συμπεριφορικές επιστήμες, κοινωνικές επιστήμες, αλλά έχουν εκπαιδευτεί και σε κάποιο ψυχοθεραπευτικό μοντέλο και κυρίως σε αυτά που υπάρχουν ως πρώτη γραμμή είναι η γνωσιακή, συμπεριφοριστική και η συστημική θεραπεία. Παρόλα αυτά μέσα σε αυτά υπάρχουν και κάποιες άλλες κατηγορίες και κάποιες άλλες ομάδες εστιασμένες στη λύση και στην αφηγηματική στο πλαίσιο της συστημικής θεραπείας».*<sup>14</sup>
- *«Γίνεται χρήση μιας φαρέτρας από συγκεκριμένα εργαλεία και τεχνικές οι οποίες προσαρμόζονται ανάλογα με την περίπτωση και στη βάση της διεπιστημονικής ομάδας, συζητιέται κάθε περίπτωση και αποφασίζεται ποιες τεχνικές είναι πλέον κατάλληλες για τις ενδείξεις που παρουσιάζει ο κάθε δράστης. Επομένως κινούμαστε με βάση αυτό, πώς θα μπορούσαμε όποια τεχνική χρησιμοποιήσουμε που φαίνεται ερευνητικά ότι είναι*

<sup>14</sup> Εργαστήριο Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου – Ηράκλειο



αποτελεσματική στην αποδυνάμωση των βίαιων συμπεριφορών. Πέρα από τα στερεότυπα και τις έμφυλες διακρίσεις, τα σεξιστικά στερεότυπα τα δουλεύουμε κυρίως με γνωσιακή συμπεριφορική θεραπεία στις περιπτώσεις που ενδείκνυται έτσι, γιατί υπάρχουν και άνθρωποι που δεν μπορούν να δουλέψουν σε αυτό το επίπεδο λόγω χαμηλού μορφωτικού επιπέδου ή δυσκολίας είτε ψυχιατρικής λόγω της εξάρτησης που έχει επηρεάσει τη νοητική τους. Περισσότερο ασκούμε τις δημιουργικές τεχνικές που άπτονται της τέχνης στο ψυχόδραμα. Επομένως είναι πάρα πολλά αυτά που εντάσσουμε μέσα στο πρόγραμμα και τα αντλούμε με βάση την ειδικότητά μας και αυτά που ενδείκνυται να χρησιμοποιούνται στην διαχείρισή της κάθε περίπτωσης».<sup>15</sup>

- «Κάνουμε χρήση της μεθόδου Duluth άλλα προσαρμοσμένο στα δικά μας δεδομένα. Οι δράστες ειδικά στις ομάδες θα δουλέψουν και μηχανισμούς άμυνας και συμπεριφορικά και συστημική και άλλους τρόπους διαχείρισης, προσαρμοσμένο σε αυτό που χρειάζεται για να καλύψουμε τις διάφορες ανάγκες. Το ουσιαστικό είναι να αποδεχτούν την ευθύνη των πράξεων τους, οπότε έχουμε μία θεραπεία στην οποία έρχεται ο ιατροδικαστής και τους εξηγεί τι σημαίνουν τα τραύματα και τι μπορεί να προκαλέσουν. Είναι εξαιρετικά βοηθητικό και το ζητάνε και παραπάνω από μία φορά να έρθει και να τους τα εξηγήσει».<sup>16</sup>

**Ερώτηση 4:** Έχετε σχετική πληροφόρηση σχετικά με το ποσοστό των δραστών που προσέχονται στην 1η συνεδρία έναντι του αριθμού που καλούνται από την Εισαγγελία να ενταχθούν στο πρόγραμμα;

#### **Τα πιο συχνά και κοινά αναφερόμενα στοιχεία**

- Δεν έχουμε κάποια ενημέρωση σχετικά με αυτό, ούτε αν έχουν κληθεί άλλοι που δεν εντάχθηκαν, ούτε γιατί δεν συναίνεσαν για οποιοδήποτε λόγο, ούτε αν ο Εισαγγελέας τους έχει παραπέμψει σε πιο εξειδικευμένα κέντρα όπου τους δέχτηκαν. Επίσης, πολλές φορές μπορεί να μας έρθει μια εντολή από τον Εισαγγελέα και λείπει η επαρκής ανακριτή ενημέρωση. Τότε πρέπει να αναζητήσουμε την πληροφόρηση στα διάφορα τμήματα της

<sup>15</sup> Σύνδεσμος Μελών Γυναικείων Σωματείων Ηρακλείου και Νομού Ηρακλείου

<sup>16</sup> Βία Stop- Ινστιτούτο Πρόληψης και Θεραπείας της Βίας και Προώθησης της Ισότητας των Φύλων



Εισαγγελίας γιατί μπορεί ένα κομμάτι από προηγούμενη δικογραφία να είναι στο ένα τμήμα, το άλλο που να αφορά το κοινωνικό, το ιστορικό και όλη την κοινωνική έρευνα που έχει κάνει η πρόνοια και όλες οι υπόλοιπες δομές που έχουν εμπλακεί, σε άλλο σημείο και, δεν υπάρχει συντονισμός και συγκέντρωση των πληροφοριών.

- Καθώς στη χώρα μας είναι αργή η απονομή δικαιοσύνης και στο πλαίσιο αυτό οι άνθρωποι δεν βρίσκουν πραγματικό κίνητρο συμμετοχής παρά μόνο να μην πάει η υπόθεση στο ακροατήριο. Επίσης, γνωρίζουμε ότι υπάρχει συσσώρευση των υποθέσεων από τα προηγούμενα έτη. Επιπλέον, υπάρχει μια αναντιστοιχία ανάμεσα στις διατάξεις που παραλαμβάνονται με την παρέμβαση που γίνεται. Δηλαδή, η παρέμβαση που διεξάγεται το τρέχων διάστημα αφορά άτομα τα οποία προέρχονται από προγενέστερα έτη.

- Η συσσώρευση των υποθέσεων και η αντιστοιχία ισχύει και στο Ε.Κ.Κ.Α. Αθηνών. Υπάρχουν υποθέσεις που εκκρεμούν από το 2021 και δεν υπάρχει η πληροφορία τι έχουν απογίνει, αν έχουν προχωρήσει ή όχι οι διαδικασίες και με τις Εισαγγελίες. Αυτό επίσης οφείλεται στο ότι την περίοδο του Covid-19 δεν υπήρχε η δυνατότητα να εξυπηρετηθούν οι υποθέσεις, με συνέπεια να συσσωρευτούν τα αιτήματα. Το τελευταίο έτος υπάρχει μια προσπάθεια να τοποθετηθούν οι υποθέσεις σε μία σειρά και να εξυπηρετούνται 3 με 4 την ημέρα.

### Συχνά αναφερόμενα στοιχεία

- Δεν γνωρίζουμε τον αριθμό και το ποσοστό της απόκλισης. Δεν έχουμε σύνδεση με τους φορείς της αντιμετώπισης, πάρα μόνο για την παραλαβή του αιτήματος. Η Αστυνομία εμπλέκεται μόνο στην αρχική φάση της ανάκρισης<sup>17</sup>. Αυτό ίσως δημιουργεί ένα χάσμα από τον αριθμό των παραπομπών με τον αριθμό που τελικά καταλήγει για θεραπεία.

- Δεν γνωρίζω το ποσοστό των εντολών της Εισαγγελίας πάρα μόνο τον αριθμό των όσων έρχονται στην υπηρεσία μας.

<sup>17</sup> Κέντρο Ψυχικής Υγείας Βόλου



- Δεν υπάρχει εικόνα του αριθμού των παραπομπών. Δεν σχετιζόμαστε με την Αστυνομία κατά την εξέλιξη της υπόθεσης παρά μόνο στο αρχικό στάδιο.

### **Σπάνια αναφερόμενα στοιχεία, αλλά σημαντικά για αναφορά και παρατήρηση**

- «Τα περιστατικά που έρχονται είναι λίγα συνήθως, ωστόσο, ο Εισαγγελέας μια φορά το μήνα αποστέλλει επιστολή απευθύνοντας ερώτημα σχετικά με τις υποθέσεις, για το ποιοι προσήλθαν, ποιοι συνεργάζονται και ποιοι δεν εμφανίστηκαν καθόλου. Έπειτα, η Αστυνομία εμπλέκεται στη διαδικασία της πρόσκλησης και μη συμμόρφωσης για συμμετοχή, αναλαμβάνοντας για τις υποθέσεις αυτές, να τους ξανακαλέσει να προσέλθουν για θεραπεία».<sup>18</sup>

- «Όλες οι υποθέσεις για τις οποίες εκδίδεται διάταξη, καταλήγουν στον φορέα μας και τις αναλαμβάνουμε χωρίς αποκλείσεις»<sup>19</sup>.

- «Σε ένα μήνα από τη στιγμή της κοινοποίησης ενημερώνεται η Εισαγγελία η οποία αναλαμβάνει να υπενθυμίσει στο δράστη ότι πρέπει να προσέλθει στον φορέα για το πρόγραμμα. Η αριθμητική απόκλιση στα περιστατικά που δεν έχουν έρθει είναι μόνο 2 κατά τα τελευταία χρόνια»<sup>20</sup>.

- «Υπάρχει απώλεια και την γνωρίζω. Π.χ. το 2000 όπως και το 2021, υπήρχαν δύο υποθέσεις που δεν προσήλθαν μετά την διάταξη ένταξης. Υπάρχει περίπου μια αναλογία 1 στις 3 υποθέσεις που δεν προσέρχεται»<sup>21</sup>.

- «Η πληροφορία που έχουμε ως φορέας είναι μόνο από τις εισαγγελικές εντολές που λαμβάνουμε ως υπηρεσία, η οποίες κοινοποιούνται ταυτόχρονα και στον δράστη/τρια και

<sup>18</sup> Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής και Αλληλεγγύης της Διεύθυνσης Κοινωνικής Προστασίας - Παιδείας – Πολιτισμού του Δήμου Βέροιας

<sup>19</sup> Βία Stop- Ινστιτούτο Πρόληψης και Θεραπείας της Βίας και Προώθησης της Ισότητας των Φύλων

<sup>20</sup> Κέντρο Ψυχικής Υγείας - Γενικό Νοσοκομείο Σάμου

<sup>21</sup> Κέντρο Κοινότητας Θηβαίων



στην υπηρεσία μας. Το άτομο έχει την υποχρέωση να καλέσει με τα στοιχεία που του γνωστοποίησε η Εισαγγελία για να ενταχθεί στο πρόγραμμα. Από αυτή τη διαδικασία, παραπομπής - ενημέρωσης, το 50% των υποθέσεων έχει εμφανιστεί στον φορέα μας. Το υπόλοιπο ποσοστό που έχει λάβει εντολές, δεν εμφανίστηκε για να ζητήσει συμμετοχή στο πρόγραμμα που του ορίστηκε».<sup>22</sup>

- «Από τις εισαγγελικές παραγγελίες, υπάρχει υποχρεωτικότητα για όλες τις περιπτώσεις δραστών να προσέλθουν με δική τους ευθύνη αφού επικοινωνήσουν μαζί μας. Παρ όλα αυτά, μετά την κοινοποίηση εμείς αναζητούμε τον δράστη αν δεν έρθει μόνος του. Υπάρχει ένα πολύ μικρό ποσοστό, μικρότερο του 5%, το οποίο αρνείται να προσέλθει ή έχουν έρθει μια φορά και έπειτα αναζητούν τρόπους να μην ξανάρθουν. Αυτές είναι πολύ λίγες περιπτώσεις και κατά βάση είναι ψυχιατρικά περιστατικά».<sup>23</sup>

**Ερώτηση 5:** Πόσο μεγάλο είναι το ποσοστό εγκατάλειψης της θεραπείας (drop out) στη μέση της διαδικασίας; Για ποιο λόγο πιστεύετε ότι εγκαταλείπουν;

58

### Τα πιο συχνά και κοινά αναφερόμενα στοιχεία

- Το ποσοστό drop-out είναι μεγάλο, καθώς οι περισσότεροι δράστες (άνδρες, γυναίκες) αρνούνται να συμμορφωθούν και δεν αποδέχονται το λάθος τους και την κατάσταση.
- Το drop out συμβαίνει συνήθως με όσους εντάσσονται αναγκαστικά για παρακολούθηση, έπειτα από τη συμβουλή του δικηγόρου. Είναι όσοι δεν έχουν ισχυρό εσωτερικό κίνητρο για να θεραπευτούν, καθώς δεν έχουν αντιληφθεί τη σοβαρότητα και την επικινδυνότητα των πράξεων τους και κυρίως, διέπονται από έλλειψη κινήτρου. Αυτό που επικρατεί στις αντιλήψεις των περισσότερων, είναι η ύπαρξη εξωτερικού κινήτρου συμμετοχής στο πρόγραμμα θεραπείας, με μόνο σκοπό να αποφύγουν τις συνέπειες του νόμου και τα ένδικα μέσα στη διαχείριση της υπόθεσης.

<sup>22</sup> Κοινωνική Υπηρεσία Δήμου Κερατσινίου-Δραπετσώνας

<sup>23</sup> Εργαστήριο Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου – Ηράκλειο





- Όσοι εγκαταλείπουν, συνήθως ένα μεγάλο ποσοστό, είναι από τους δράστες που πρέπει να απεξαρτηθούν και δεν δέχονται να διασυνδεθούν στο πλαίσιο με το να τους δει ψυχίατρος.

- Επίσης, στις περιπτώσεις που εγκαταλείπουν είναι και όσοι αναπτύσσουν άμυνες και δεν αποδέχονται την ενοχή και την ανάληψη ευθύνης. Αυτό ως φαινόμενο συμβάλει στο να διακοπεί η διαδικασία, καθώς είναι ένας λόγος να παύσει το πρόγραμμα παρακολούθησης και να αναλάβει η Εισαγγελία ξανά τη δικαστική διαδικασία.

### Συχνά αναφερόμενα στοιχεία

- Δεν υπάρχει πολύ μεγάλο ποσοστό εγκατάλειψης. Ίσως ο φόβος του νόμου και των ποινικών κυρώσεων κρατάει τους ανθρώπους με έναν τρόπο «δεσμευμένους». Πιθανά η απειλή του νόμου και της ποινικής δίωξης είναι που κρατά τους ανθρώπους στη διαδικασία, αν και με πάρα πολλά εμπόδια, καθώς πρέπει να κληθούμε να διαχειριστούμε δύσκολες περιπτώσεις, με πολλές αντιστάσεις. Όσοι εγκαταλείπουν είναι οι αμετακίνητοι στις αντιλήψεις τους και άκαμπτοι που δεν επιθυμούν να αξιοποιήσουν τη διαδικασία διαμεσολάβησης.

- Υπάρχουν λόγοι και κάποιες πραγματικές δυσκολίες που συμβάλλουν στο να διακοπεί το πρόγραμμα θεραπείας εκ μέρους των θεραπευόμενων, ακόμα και όταν οι δικαιούχοι του προγράμματος έχουν ενδείξεις ότι επιθυμούν ή θα μπορούσαν να το ολοκληρώσουν.

Αυτή η διακοπή συνδέεται σημαντικά με:

α) σοβαρά θέματα υγείας

β) το ωράριο διεξαγωγής των συνεδριών θεραπείας,

γ) δυσκολία προσβασιμότητας λόγω της απόστασης του φορέα από τον τόπο διαμονής του/της θεραπευόμενου/ης,

δ) την οικονομική στενότητα του/της θεραπευόμενου/ης να ανταπεξέλθει στις δαπάνες μεταφοράς από και προς τον φορέα.





## Σπάνια αναφερόμενα στοιχεία, αλλά σημαντικά για αναφορά και παρατήρηση

- «Η διακοπή του προγράμματος θεραπείας συμβαίνει και όταν ενημερωνόμαστε από το θύμα ότι συνεχίζει η κακοποίηση. Αυτό είναι ασύμβατο με τους όρους του προγράμματος. Στην υπογραφή του Συμβολαίου συνεργασίας, είναι πολύ ξεκάθαρο και πρέπει να υπογραφεί από τον/την θεραπευόμενο/η ότι δεν θα ασκηθεί βία ξανά. Σε αυτές τις περιπτώσεις, έχουμε άμεση διακοπή συνεργασίας»<sup>24</sup>.
- «Δεν υπάρχει αισθητό ποσοστό εγκατάλειψης. Από τα περιστατικά που προσήλθαν, τα περισσότερα ολοκλήρωσαν το θεραπευτικό πρόγραμμα. Υπάρχει όμως και ισχυρός λόγος να γίνει η διαδικασία, μάλιστα υπάρχουν και πιέσεις να ολοκληρωθεί λίγο νωρίτερα για να προλάβουν τις ημερομηνίες που ορίζονται από την Εισαγγελία»<sup>25</sup>.
- «Αυτό που παίζει ρόλο στην επιτυχή ολοκλήρωση του προγράμματος, είναι το μορφωτικό επίπεδο των δραστών. Ειδικά σε περιπτώσεις ζευγαριών, παίζει ρόλο διότι, όταν ένα ζευγάρι ή ένας άντρας ή μια γυναίκα που αναγνωρίζει μια κακοποιητική συμπεριφορά, αυτό αποτελεί το πρώτο στάδιο βελτίωσης. Το δεύτερο στάδιο είναι η ένταξη σε θεραπεία ζεύγους»<sup>26</sup>.
- «Σε περιπτώσεις εγκατάλειψης που συνδέονται με πραγματικές δυσκολίες όπως, απόσταση, σωματική και οικονομική αδυναμία, λόγω προβλήματος υγείας του ανθρώπου να προσέλθει, συστήσαμε περαιτέρω διερεύνηση, κοινωνική έρευνα, δηλαδή σε συνέχεια της εγκατάλειψης, έτσι ώστε αυτές οι περιπτώσεις να μην μπουκν στο αρχείο».<sup>27</sup>

**Ερώτηση 6:** Θεωρείτε ότι ο αριθμός, η διάρκεια και η συχνότητα των παρεχόμενων συνεδριών είναι επαρκής; Παρακαλώ σχολιάστε. Κατά τη γνώμη σας, οι δράστες σημειώνουν πρόοδο κατά την εξέλιξη του προγράμματος;

<sup>24</sup> Ε.Κ.ΚΑ. Αθηνών

<sup>25</sup> Κέντρο Κοινότητας Δήμου Κω

<sup>26</sup> Εκπρόσωπος φορέα επαρχίας

<sup>27</sup> Εργαστήριο του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου - Ηράκλειο



### Τα πιο συχνά και κοινά αναφερόμενα στοιχεία

- Η διάρκεια της παρέμβασης και η συχνότητα των παρεχόμενων συνεδριών, όπως προβλέπεται και από τον νόμο, είναι εξατομικευμένη και εξαρτάται από την ανάγκη του ατόμου και κρίνεται από τον θεραπευτή. Η επάρκεια των συνεδριών κρίνεται επίσης από τη βούληση του θεραπευτή που αποφασίζει την αξιοποίηση του διαστήματος που χρειάζεται για να ολοκληρωθεί η θεραπεία.
- Ο αριθμός συνεδριών κυμαίνεται από 10 έως 15, ανά 15 μέρες, προκειμένου να χορηγηθεί η βεβαίωση παρακολούθησης θεραπευτικού προγράμματος. Το τελικό σύνολο των συνεδριών εξαρτάται από το κίνητρο, από την προσπάθεια από τον ίδιο τον εξυπηρετούμενο, κατά πόσο θέλει να συνεχίσει ή όχι την θεραπευτική διαδικασία. Η εξέλιξη και η πρόοδος υπάρχει όταν κάποιοι είναι κινητοποιημένοι πραγματικά για να αλλάξουν τη ζωή τους και τις σχέσεις τους. Από την άλλη, όσοι παρακολουθούν το πρόγραμμα απλά για να ξεφύγουν από το δικαστήριο και να κλείσει η υπόθεση, δεν σημειώνουν πρόοδο. Συνεπώς, η διάρκεια και η εξέλιξη είναι κάτι σχετικό και μη μετρήσιμο.
- Ορίζονται τουλάχιστον 6 συνεδρίες ως υποχρεωτικές, με συχνότητα μία φορά την εβδομάδα ή κάθε 10 ημέρες, με ενδεχόμενο την ευελιξία προσαύξησης του αριθμού εφόσον ενδείκνυται από την εξέλιξη και την συμμετοχή του/της θεραπευόμενου/ης.
- Οι συνεδρίες προσφέρονται ανάλογα με τις δυνατότητες μιας υπηρεσίας, προσφέρονται όμως και στο πλαίσιο της νομοθετικής εντολής που αναφέρει ότι μπορεί να παρακολουθήσεις έναν άνθρωπο μέχρι 3 χρόνια.
- Η σημείωση προόδου και η εξέλιξη είναι ένα ζήτημα και δεν είναι εύκολο να μετρηθεί. Η αποτελεσματικότητα του προγράμματος αξιολογείται από το follow up που, στις περισσότερες των περιπτώσεων, τα στελέχη των φορέων δεν προλαβαίνουν λόγω φόρτου εργασίας. Θεωρείται όμως, ότι είναι απολύτως απαραίτητο διότι, για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του προγράμματος, η επικαιροποίηση της εξέλιξης



των υποθέσεων είναι ένας πολύ σημαντικός δείκτης επιτυχίας του προγράμματος διαμεσολάβησης. Η αξιολόγηση μετά από ένα εξάμηνο ή μετά από ένα χρόνο είναι ουσιαστικά απαραίτητο για την θετική πρόοδο του προγράμματος.

### **Συχνά αναφερόμενα στοιχεία**

- Η διαδικασία των συνεδριών έχει ευελιξία, είτε ως προς το χρόνο είτε ως προς τον αριθμό, διότι αυτό εξαρτάται από το περιστατικό. Δηλαδή δεν είναι κάτι εδραιωμένο αλλά είναι σε συνάρτηση με τον δράστη, με την ανάγκη του και το πως εξελίσσεται η διαδικασία.

- Ο χρόνος και η διάρκεια των συνεδριών ορίζεται με βάση τον τρόπο λειτουργίας, τον εσωτερικό κανονισμό του φορέα και την εξατομίκευση των ανθρώπων που εντάσσονται στο πρόγραμμα. Ως ελάχιστος αριθμός συνεδριών ορίζεται ο αριθμός των 12 συνεδριών. Έπειτα, η συνέχεια κρίνεται από το κάθε περιστατικό και τις ανάγκες των ατόμων. Υπάρχουν περιστατικά για τα οποία δεν έχει κανένα νόημα να γίνουν πάρα πολλές συνεδρίες διότι είναι ακλόνητοι, δεν συνεργάζονται και θέλουν σύντομα να τελειώσουν. Αν και υπάρχουν προσπάθειες δημιουργίας κινήτρου και προϋποθέσεις συνεργασίας, υπάρχουν κάποιοι που έχουν ήδη προαποφασίσει ότι απλά θα έρχονται στις συνεδρίες γιατί υπάρχει ποινικό εις βάρος τους. Υπάρχουν και κάποιοι με διαταραχές προσωπικότητας, ακλόνητοι στο ότι φταίει το άλλο μέρος.

Οι περιπτώσεις που σημειώνεται πρόοδος και βελτίωση είναι αυτές που ευθύς εξαρχής αφήνουν ένα παραθυράκι ότι ναι μεν ευθύνεται το άλλο μέρος, αλλά έχουν και οι ίδιοι ένα μερίδιο της ευθύνης. Σε τέτοιες καταστάσεις διαφαίνεται ότι μπορεί να καταφέρει να έχει αποτέλεσμα η θεραπεία.

### **Σπάνια αναφερόμενα στοιχεία, αλλά σημαντικά για αναφορά και παρατήρηση**

- «Οι συνεδρίες διεξάγονται μια φορά το μήνα οι ατομικές, μία φορά το μήνα ομαδικές συνεδρίες (οι ομαδικές ξεκινάμε μετά το εξάμηνο). Η διάρκεια έχει να κάνει με το πόσο έτοιμοι είναι οι δράστες. Στην αρχή ειδικά, θα τους πιέζουμε πάρα πολύ για να τους κερδίσουμε, οπότε ξεκινάμε με πολύ βραχείες συνεδρίες, 20 λεπτά περίπου, από αυτό



στοιχειοθετούμε αυτή τη σχέση εμπιστοσύνης, μέχρι που ξεκινάμε τις συνεδρίες. Η διάρκεια της θεραπείας κυμαίνεται και μπορεί να είναι από είκοσι λεπτά, μισή ώρα, ή μπορεί να είναι και μιάμιση ώρα, Ακολουθείται διαδικασία follow up και επικοινωνία με το θύμα σχετικά με τη συμπεριφορά του δράστη, από όπου και φαίνεται η ουσιαστική διαφορά και εξέλιξη. Παρατηρείται ουσιαστική εξέλιξη όχι απλά και μόνο στο θέμα της συντροφικής βίας αλλά και στους άλλους τομείς της ζωής τους, βάζοντας τη ζωή τους σε μια σειρά. Οι ομαδικές συνεδρίες είναι εξίσου ένα κομμάτι της θεραπείας που εφαρμόζεται σε συνδυασμό και με τις ατομικές συνεδρίες»<sup>28</sup>.

- «Έχουμε φτιάξει ένα πρότυπο λειτουργίας του θεραπευτικού προγράμματος, για το οποίο αναγκαστήκαμε να αναλάβουμε πρωτοβουλίες αν και δεν είναι η αρμοδιότητά μας. Φτιάξαμε ένα πρόγραμμα με την κοινωνική υπηρεσία στο οποίο βασίζεται η διαδικασία έκδοσης του εντύπου βεβαίωσης που χορηγούμε στην εισαγγελία και ουσιαστικά αφορά στην συμμετοχή σε 6 τουλάχιστον συνεδρίες. Η αξιολόγηση της κατάστασης γίνεται με τον ενεργό ρόλο και της Κοινωνικού Λειτουργού, έτσι ώστε να υπάρχει συλλογική αξιολόγηση. Η βεβαίωση παρακολούθησης αναφέρει τον αριθμό των συνεδριών, την συνέπεια και την συνεργασία του δράστη/τριας στη διαδικασία χωρίς επιπλέον λεπτομέρειες που παραβιάζουν το απόρρητο»<sup>29</sup>.

**Ερώτηση 7:** Ποια είναι η διαδικασία που ακολουθείται εάν διαπιστωθεί υψηλή επικινδυνότητα του δράστη;

### **Τα πιο συχνά και κοινά αναφερόμενα στοιχεία**

- Προφορική και γραπτή ενημέρωση του ατόμου για τη διακοπή της παρέμβασης της ποινικής διαμεσολάβησης. Αν χρειαστεί θεραπεία, παραπέμπεται για παρακολούθηση σε ψυχίατρο όπως κάθε θεραπευτική πράξη. Εάν θεωρηθεί απαραίτητο, ακολουθείται η διαδικασία ακούσιας νοσηλείας. Ενημερώνεται το θύμα και ορίζεται ένα ραντεβού, όπου γίνεται μια συμβουλευτική συνάντηση στο θύμα έτσι ώστε, εάν υπάρχει επανάληψη βίας,

<sup>28</sup> Βία Stop- Ινστιτούτο Πρόληψης και Θεραπείας της Βίας και Προώθησης της Ισότητας των Φύλων

<sup>29</sup> Κέντρο Κοινότητας Θηβαίων



να την καταγγείλει άμεσα την αστυνομία. Έπειτα ακολουθεί ενημέρωση στον Εισαγγελέα.

### **Συχνά αναφερόμενα στοιχεία**

- Όταν διαπιστώνεται επικινδυνότητα του δράστη, σταματά η θεραπευτική διαδικασία, αφαιρείται του συμβουλευτικού προγράμματος, ακολουθεί η ενημέρωση του Εισαγγελέα, η επικοινωνία με το θύμα και, δεν χορηγείται πιστοποιητικό ολοκλήρωσης του προγράμματος.
- Όταν η επικινδυνότητα συνδέεται με εξαρτήσεις ουσιών, το περιστατικό παραπέμπεται σε φορέα διαχείρισης εξαρτημένων ατόμων με το οποίο θα μοιραστούμε και τα δεδομένα για το κομμάτι της ψυχοθεραπευτής. Παρατηρείται ότι υπήρχαν περιπτώσεις που μετά την παραπομπή τα άτομα έχουν κάνει και νοσηλεία για απεξάρτηση.

### **Σπάνια αναφερόμενα στοιχεία, αλλά σημαντικά για αναφορά και παρατήρηση**

- Εξαρτάται από το επίπεδο της επικινδυνότητας. Εάν η επικινδυνότητα είναι επιπέδου που μπορεί να διαχειριστεί, τότε διαχειρίζεται εσωτερικά χωρίς να παραπεμφθεί σε άλλον αρμόδιο φορέα.
- «Σε περιπτώσεις όπου η επικινδυνότητα μπορεί να διαχειριστεί, ακολουθεί προσαρμογή των συνεδριών, δηλαδή θα γίνει η καθυστέρηση προκειμένου να ληφθεί φαρμακευτική αγωγή. Θα καθυστερήσουν οι συνεδρίες για να παρακολουθείται ο άνθρωπος εάν συμμορφώνεται ή όχι, προκειμένου να επανενταχθεί. Με τους φορείς που γίνονται παραπομπές, έως ένα βαθμό υπάρχει ανατροφοδότηση πληροφοριών για την εξέλιξη. Η κοινωνική υπηρεσία, δηλαδή η κοινωνική λειτουργός, επικοινωνεί με τον ψυχίατρο για λήψη πληροφοριών»<sup>30</sup>.

<sup>30</sup> Κέντρο Κοινότητας Θηβαίων





- «Πριν ενταχθεί ο δράστης στο πρόγραμμα υπάρχει αξιολόγηση επικινδυνότητας για να δούμε αν το πρόγραμμα<sup>31</sup> το οποίο θα ακολουθήσει θα είναι για υψηλού κινδύνου και χαμηλού κινδύνου περίπτωση. Εξετάζεται σε κλινικό επίπεδο ποιες είναι οι περιπτώσεις υψηλής επικινδυνότητας μεσαίας ή χαμηλής επικινδυνότητας και έτσι, οι περιπτώσεις κατευθύνονται και παραπέμπονται στα εσωτερικά προγράμματα θεραπείας δραστών, έχοντας πλέον μια ταξινόμηση ως προς τον βαθμό επικινδυνότητας, Αυτό έχει και κλινικό και ανακριτικό σκέλος. Από την Αστυνομία παρέχεται και το ποινικό μητρώο του ατόμου<sup>32</sup>, το οποίο γνωστοποιεί για το εάν αν ο δράστης είναι υψηλής επικινδυνότητας. Καθώς η επικινδυνότητα μπορεί να κλιμακωθεί και να υπάρχουν επαναλαμβανόμενα επίπεδα αξιολόγησης του κινδύνου, γίνεται επαναξιολόγηση της επικινδυνότητας ανά τακτά χρονικά διαστήματα, τόσο από την επαφή με το δράστη όσο και μέσα από επαφή με το θύμα»

**Ερώτηση 8:** Παραπέμπετε εκ νέου τους δράστες σε άλλους φορείς (π.χ. όταν διαπιστώνετε ύπαρξη ψυχικής ασθένειας ή εξάρτηση από ουσίες, αλκοόλ κλπ.); Συμμορφώνονται οι δράστες με αυτή την παραπομπή; Τι είδους συνεργασία έχετε με τους συγκεκριμένους φορείς; Εξακολουθείτε να παρακολουθείτε τον δράστη κατόπιν της παραπομπής αυτής;

### **Τα πιο συχνά και κοινά αναφερόμενα στοιχεία**

- Σε περίπτωση που υπάρχει ψυχική νόσος διαγνωσμένη, ο άνθρωπος παραπέμπεται για παρακολούθηση σε ψυχιατρική κλινική. Ακολουθεί η ενημέρωση του Εισαγγελέα ότι δεν εντάσσεται στο πρόγραμμα θεραπείας και για το λόγο αυτό γίνεται παραπομπή σε άλλους αρμόδιους φορείς. Επίσης, υπάρχει στενή επαφή και με την οικογένεια. Η συμμόρφωση του δράστη εξαρτάται από την εκάστοτε περίπτωση. Δεν υπάρχει ανατροφοδότηση για το τι ακολουθεί στη συνέχεια με την υπόθεση.

<sup>31</sup> Εργαστήριο Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου – Ηράκλειο

<sup>32</sup> Στο Ηράκλειο Κρήτης υφίσταται Μνημόνιο Συνεργασίας μεταξύ της Εισαγγελικής Αρχής, της Αστυνομίας και των φορέων που υλοποιούν θεραπευτικά προγράμματα,





### **Συχνά αναφερόμενα στοιχεία**

- Σε διαπίστωση ψυχικής ασθένειας ή εξάρτηση από ουσίες, αλκοόλ, το περιστατικό παραπέμπεται σε αντίστοιχους φορείς διαχείρισης στους οποίους παρέχονται τα απαραίτητα δεδομένα χρήσιμα στην διαχείριση. Δεν υπάρχει ενημέρωση για το τι ακολουθεί έπειτα από την παραπομπή του ατόμου.
- Η παραπομπή συνήθως γίνεται από την κοινωνική υπηρεσία, καθώς είναι καλύτερα δικτυωμένοι και έχει καλύτερη συνεργασία με όλους τους τοπικούς φορείς. Συγκεκριμένα για τις εξαρτήσεις από ουσίες η συνεργασία υφίσταται με το ΚΕΘΕΑ.

### **Σπάνια αναφερόμενα στοιχεία, αλλά σημαντικά για αναφορά και παρατήρηση**

- «Όταν διαπιστώνεται ύπαρξη ψυχικής ασθένειας ή εξάρτηση από ουσίες, αλκοόλ κλπ, τα περιστατικά παραπέμπονται στους αρμόδιους φορείς. Με τους φορείς που γίνονται παραπομπές, υπάρχει επικοινωνία και παροχή πληροφοριών έως ένα βαθμό, καθώς τηρείται το απόρρητο».<sup>33</sup>

**Ερώτηση 9:** Το πρόγραμμά σας θέτει στο επίκεντρό του την προστασία του θύματος; Εάν ναι, με ποιόν τρόπο;

&

**Ερώτηση 10:** Υπάρχει η δυνατότητα συνεργασίας/επικοινωνίας και άντλησης πληροφοριών από το θύμα, κατά τη διάρκεια των συνεδριών με τον δράστη; Υπάρχει η δυνατότητα καθοδήγησης κα ενημέρωσης του θύματος;

### **Τα πιο συχνά και κοινά αναφερόμενα στοιχεία**

- Η προστασία του θύματος τίθεται στο επίκεντρο είτε έμμεσα μέσω της θεραπευτικής παρέμβασης όπου γίνονται προσπάθειες να αποτραπεί η βία, είτε άμεσα μέσω της

<sup>33</sup> Κέντρο Κοινότητας Θηβαίων



συμβουλευτικής και ενημερωτικής συνάντησης προς το ίδιο το θύμα. Υπάρχουν ωστόσο περιορισμοί για περισσότερη εμπλοκή διότι η εντολή υπάρχει προς τον θύτη και αυτό έχει περιορισμούς ως προς την βαθιά επαφή με το θύμα.

- Υφίσταται επαφή και συνεργασία με το θύμα, ειδικά όταν πρόκειται για δύσκολες περιπτώσεις. Η επαφή γίνεται μεταξύ της πρώτης και δεύτερης συνεδρίας. Ο σκοπός της επαφής είναι αρχικά να επιβεβαιωθεί ότι δεν συνεχίζει η βία και να απαλειφθεί το αίσθημα του φόβου. Θα πρέπει οπωσδήποτε να υπάρξει μια συμμαχία των μερών για να υποστηριχθεί ουσιαστικά η υπόθεση.

- Σε περιπτώσεις όπου διαπιστώνεται ότι ο θύτης χαρακτηρίζεται από υψηλή επικινδυνότητα και αυτό επιφέρει συνέπειες κινδύνου και για το θύμα, παρέχονται συμβουλές προς το θύμα, το οποίο και παραπέμπεται σε κέντρο συμβουλευτικής γυναικών θυμάτων βίας και σε ξενώνες φιλοξενίας, όπου και ακολουθεί συμβουλευτική διαδικασία για την προστασία του θύματος.

### **Συχνά αναφερόμενα στοιχεία**

- Η προστασία του θύματος αποτελεί μια προσπάθεια που τοποθετείται στα πλαίσια της παρέμβασης και σκοπεύει στο να βοηθηθεί για να επιτευχθούν οι στόχοι παρέμβασης. Στις περισσότερες των περιπτώσεων γίνεται η παραπομπή του θύματος σε υπηρεσία προστασίας θυμάτων βίας, με τους οποίους υπάρχει και επικοινωνία για το αν παρουσιάστηκε. Ασφαλώς είναι στο επίκεντρο η προστασία του θύματος έτσι ώστε να μην παραμένει σε μια κακοποιητική κατάσταση.

- Δεν είναι εύκολη και πάντα εφικτή η άμεση επαφή με το θύμα. Η συνεργασία με τα θύματα συναντά συχνά την απροθυμία και την αντίσταση όπως και κατά την συνεργασία με τους θύτες.

### **Σπάνια αναφερόμενα στοιχεία, αλλά σημαντικά για αναφορά και παρατήρηση**

- Δεν υπάρχει καμία επικοινωνία ούτε με το θύμα ούτε με τους δικηγόρους.



- Υπάρχει περίπτωση να κληθεί το θύμα χωρίς να το γνωρίζει ο θύτης και, όταν κρίνεται απαραίτητο, γίνεται επικοινωνία με τα θύματα χωρίς να γνωστοποιείται στον δράστη.

**Ερώτηση 11:** Πραγματοποιούνται κοινές συνεδρίες δράστη - θύματος; Πότε λαμβάνουν χώρα αυτές οι συνεδρίες, σε ποιο στάδιο του προγράμματος και σε ποιες περιπτώσεις;

### Τα πιο συχνά και κοινά αναφερόμενα στοιχεία

- Πρέπει να πληρούνται κάποιες προϋποθέσεις για να πραγματοποιούνται κοινές παρεμβάσεις, ιδίως παρεμβάσεις ζεύγους. Αυτό κρίνεται απαραίτητο βάση της μετάβασης και εξέλιξης της κάθε περίπτωσης που διαχειρίζεται. Συνήθως η κοινή συνεδρία πραγματοποιείται εφόσον έχει προηγηθεί ένας αριθμός ατομικών συνεδριών με τον δράστη/τρια, όταν επιβεβαιώνεται η μη επικινδυνότητα, καθώς και η πρόθεση και από τις δύο πλευρές ότι υπάρχει διάθεση για βελτίωση. Επίσης, οι κοινές συνεδρίες, πραγματοποιούνται στις περιπτώσεις που το ζεύγος διαμένει μαζί, επιθυμεί να διαχειριστεί η υπόθεση από κοινού, είτε νομικά, είτε αν έχουν αποφασίσει μεταξύ τους ότι το περιστατικό ήταν ένα γεγονός που το άφησαν πίσω.

### Συχνά αναφερόμενα στοιχεία

- Πραγματοποιούνται κοινές συνεδρίες με το θύμα το οποίο θα κληθεί να έρθει στην αρχή της διαδικασίας προκειμένου να γίνει εκτίμηση του κινδύνου. Η κοινές συνεδρίες αποτελούν αυτοδιάθεση του θύματος έπειτα από προτροπή του φορέα στο αρχικό στάδιο της θεραπείας και έχουν σκοπό να μπουν οι κανόνες συνεργασίας. Αν σε οποιοδήποτε στάδιο και διάστημα της θεραπείας τεθεί ανάγκη κοινής συνεδρίας καθώς, είτε το θύμα, είτε ο θύτης ζητά τη συνδρομή του φορέα, τότε πραγματοποιείται ξανά κοινή συμβουλευτική συνεδρία.



## **Σπάνια αναφερόμενα στοιχεία, αλλά σημαντικά για αναφορά και παρατήρηση**

- Υπάρχουν περιπτώσεις όπου η βία δεν επαναλαμβάνεται και, στην πορεία, το ζεύγος αποφασίζει να είναι μαζί, αλλά εκκρεμεί η διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης. Σε τέτοιες περιπτώσεις εφαρμόζεται η διαδικασία των κοινών συνεδριών χωρίς να έχουν προηγηθεί ατομικές ξεχωριστές συνεδρίες. Είναι αρκετά ωφέλιμη διαδικασία και αποδίδει διότι ενέχει την κοινή διάθεση του ζεύγους και το εσωτερικό κίνητρο του δράστη για αυτοβελτίωση.

***Ερώτηση 12:** Υφίσταται συνεργασία σας με τα υπάρχοντα κέντρα αντιμετώπισης της έμφυλης βίας της περιοχής σας;*

## **Τα πιο συχνά και κοινά αναφερόμενα στοιχεία**

- Υπάρχει συνεργασία μεταξύ των δομών και κρίνεται πολύ σημαντική, ειδικά στη διαδικασία παραπομπής στα κέντρα προστασίας γυναικών θυμάτων βίας και στους ξενώνες κακοποιημένων γυναικών, καθώς αυτό προκύπτει ιδιαίτερος στις περιπτώσεις όταν αξιολογείται αναγκαία η παρέμβαση για συμβουλευτική διαδικασία και προστασία του θύματος.

## **Συχνά αναφερόμενα στοιχεία**

- Δεν είναι υποχρεωτική η δέσμευση των φορέων να παραπέμπουν το θύμα σε κάποιον άλλο φορέα, ωστόσο, όταν χρειαστεί και κρίνεται αναγκαία, γίνεται η παραπομπή σε κέντρο συμβουλευτικής γυναικών θυμάτων βίας, όπου υπάρχει η δυνατότητα να παρακολουθηθεί από την κοινωνική υπηρεσία, τον ψυχολόγο, την εργασιακή σύμβουλο και τη νομική σύμβουλο, δηλαδή όλες τις ειδικότητες προκειμένου να βοηθηθεί μια γυναίκα θύμα ενδοοικογενειακής βίας.



### **Σπάνια αναφερόμενα στοιχεία, αλλά σημαντικά για αναφορά και παρατήρηση**

- «Υφίσταται παράλληλη επικοινωνία και συνεργασία με τις υπηρεσίες που εμπλέκονται στη διαχείριση περιπτώσεων που θέτουν στο επίκεντρο την προστασία των γυναικών. Με την συγκατάθεσή τους πάντα, παραπέμπονται στις υπηρεσίες προκειμένου να λάβουν τη νομική υποστήριξη που παρέχεται στις δομές αλλά και ψυχοκοινωνική υποστήριξη από ψυχολόγο και κοινωνικό λειτουργό». <sup>34</sup>

- «Τυγχάνει να ηγούμαι ως υπεύθυνη και στο Συμβουλευτικό Κέντρο Γυναικών του Δήμου και υφίσταται άμεση και στενή συνεργασία των υπηρεσιών, όπως και η δυνατότητα να συμβάλουν αμφίδρομα και οι δύο υπηρεσίες μέσα από αυτό το πλαίσιο». <sup>35</sup>

**Ερώτηση 13:** Παρέχονται από τον φορέα σας αναμνηστικές συνεδρίες με τον δράστη, μετά την ολοκλήρωση του θεραπευτικού προγράμματος; Εάν παρέχονται αναμνηστικές συνεδρίες, ποια είναι η ανταπόκριση των δραστών;

&

**Ερώτηση 14:** Μετά την ολοκλήρωση των απαραίτητων συνεδριών διατηρείται επαφή με τους δράστες που συμμετείχαν στο αντίστοιχο πρόγραμμα (υπάρχει follow-up); Παρακαλώ διευκρινίστε εάν υπάρχουν περιπτώσεις δραστών που επιθυμούν τη συνέχιση των συνεδριών ή μια άλλη θεραπευτική συνεργασία.

### **Τα πιο συχνά και κοινά αναφερόμενα στοιχεία**

- Μετά τη λήξη των συνεδριών του προγράμματος δεν πραγματοποιούνται αναμνηστικές συνεδρίες. Ο φόρτος εργασίας και ο αριθμός των υποθέσεων είναι μεγέθη που πρακτικά δεν καθιστούν εφικτό το να γίνουν αναμνηστικές συνεδρίες. Σαφώς σε περίπτωση που κάποιος επωφελούμενος ζητήσει την συμβολή, υπάρχει η δυνατότητα να κατευθυνθεί συμβουλευτικά, αλλά όχι σε επίπεδο αναμνηστικών συνεδριών.

<sup>34</sup> Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων - ΚΕΘΕΑ ΧΙΟΣ

<sup>35</sup> Κοινωνική Υπηρεσία Δήμου Κερατσινίου-Δραπετσώνας





- Θα ήταν αρκετά χρήσιμο για την κάθε επιτυχημένη ολοκληρωμένη περίπτωση να ακολουθήσουν αναμνηστικές συνεδρίες αλλά λόγω έλλειψης χρόνου και υποστελέχωσης, δεν μπορεί να γίνει. Ωστόσο, όταν ολοκληρώνεται το πρόγραμμα ενημερώνουμε ότι είμαστε στη διάθεσή τους.

### **Συχνά αναφερόμενα στοιχεία**

- Οι περιπτώσεις με τις οποίες έγιναν αναμνηστικές συνεδρίες είναι αρκετά λίγες, συνήθως υπάρχει η τάση να ολοκληρωθεί η διαδικασία για λόγους τακτικής και μόνο.
- Οι υποθέσεις στις οποίες έχει γίνει follow up ή έχει παρασχεθεί αναμνηστική συνεδρία, είναι αρκετά λίγες και κυρίως είχαν ως κοινό παρανομαστή την ύπαρξη ανήλικων παιδιών στην οικογένεια.
- Εφόσον υπάρχουν οι ενδείξεις ότι η θεραπεία πήγε καλά, υπάρχει κατά κάποιο τρόπο περιοδική επαφή με τα μέλη της οικογένειας, ειδικά όταν στη διάρκεια των συνεδριών δεν υπήρχαν αντιστάσεις, απροθυμία εκ μέρους του οικογενειακού περιβάλλοντος.
- Δεν παρέχουμε αναμνηστικές συνεδρίες αν και το επιχειρούμε μετά την ολοκλήρωση των συνεδριών, όμως δεν υπάρχει θετική ανταπόκριση.

### **Σπάνια αναφερόμενα στοιχεία, αλλά σημαντικά για αναφορά και παρατήρηση**

- Αν και δεν υφίσταται δεσμευτικό πλαίσιο για αναμνηστικές συνεδρίες και follow up για την παρακολούθηση του περιστατικού, αυτό που σε κάποιες περιπτώσεις γίνεται, είναι τηλεφωνική επικοινωνία με τον/την θεραπευόμενο/νη και το περιβάλλον του για να ληφθούν πληροφορίες και να εξεταστεί η κατάσταση.
- «Οι αναμνηστικές συνεδρίες προβλέπονται για όλους όσοι υπάγονται στα θεραπευτικά μας προγράμματα και φυσικά και για όσες υποθέσεις εντάσσονται στο πλαίσιο της ποινικής διαμεσολάβησης. Το μόνο κριτήριο που υπάρχει είναι να το επιθυμεί ο





ωφελούμενος και να αισθανθεί την ανάγκη της επανάληψης, έτσι ώστε να μπορούμε να δούμε και τη συχνότητα και το αντικείμενο αυτών των συνεδριών».<sup>36</sup>

- «Μετά την ολοκλήρωση της θεραπευτικής διαδικασίας, έχει παρατηρηθεί ότι οι συμμετέχοντες δεν επιθυμούν να συνεχίσουν το πρόγραμμα. Κατά τη διάρκεια όμως της θεραπευτικού προγράμματος γίνεται προσπάθεια να αξιολογηθεί το θέμα της υποτροπής και αν η βία θα επαναληφθεί, έτσι ώστε να υπάρχει η εγρήγορση του φορέα σε περίπτωση που ασκήσει βία ξανά. Δυστυχώς όμως, δεν υπάρχει η δυνατότητα επαναληπτικών συνεδριών μετά την ολοκλήρωση των προγραμμάτων».<sup>37</sup>

**Ερώτηση 15:** Διαπιστώνετε την ανάγκη εξειδικευμένης εκπαίδευσης/ κατάρτισής σας για την υλοποίηση των ειδικών αυτών προγραμμάτων; Από μια εξειδικευμένη εκπαίδευση, τί ακριβώς θα σας ήταν χρήσιμο να γνωρίζετε για να αντιμετωπίζετε καλύτερα τα συγκεκριμένα περιστατικά;

### **Τα πιο συχνά και κοινά αναφερόμενα στοιχεία**

- Τα στελέχη των φορέων και το προσωπικό διαθέτει το δικό του οπλοστάσιο ειδικών γνώσεων για να κάνει όσο πιο καλά τη δουλειά του, ωστόσο δεν υπάρχει εξειδικευμένη εκπαίδευση για παρέμβαση σε θύτες ενδοοικογενειακής βίας που εντάσσονται στο πλαίσιο της ποινικής διαμεσολάβησης, δηλαδή ένα πρόγραμμα που θα αφορά αποκλειστικά την παρέμβαση στους θύτες, είτε σε ατομικό, είτε σε ομαδικό επίπεδο. Καθίσταται απολύτως αναγκαίο να δοθεί η δυνατότητα σε επαγγελματίες που διαχειρίζονται τέτοιες υποθέσεις να παρακολουθήσουν ένα πρόγραμμα ολοκληρωμένης παρέμβασης στο θύτη, που να αφορά ατομική, ομαδική η ακόμα και παρέμβαση ζεύγους. Είναι απαραίτητο κάποια στιγμή το κράτος να αποφασίσει να δώσει αυτή την ευκαιρία στους επαγγελματίες του κλάδου που εμπλέκονται στη διαχείριση της ενδοοικογενειακής βίας.

<sup>36</sup> Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων - ΚΕΘΕΑ ΧΙΟΣ

<sup>37</sup> Κέντρο Ψυχικής Υγείας Ορεστιάδας



- Το θέμα της εκπαίδευσης είναι κάτι που λείπει και είναι ένα ζήτημα που έχει τεθεί και σε συναντήσεις που έχουν γίνει και με το ΕΚΚΑ Αθηνών και Θεσσαλονίκης, αλλά και σε συναντήσεις κέντρων και δομών σε επίπεδο Περιφέρειας, δηλαδή με φορείς που παρέχουν την ίδια υπηρεσία και εφαρμόζουν την ποινική διαμεσολάβηση. Όταν ξεκίνησε η διαδικασία, πολλοί επαγγελματίες σε πολλές δομές, αντέδρασαν αρχικά στο να εφαρμόσουν το πρόγραμμα της ποινικής διαμεσολάβησης και θεώρησαν ότι πρέπει να εφαρμόζεται μόνο στα κέντρα κακοποιημένων γυναικών και το ΕΚΚΑ. Η αντίδραση αυτή υπήρξε ακριβώς λόγω της έλλειψης εκπαίδευσης. Άρα η εξειδικευμένη εκπαίδευση χρειάζεται για πολλούς λόγους, και για το θύμα, ώστε να προσφέρει την κατάλληλη υποστήριξη, και για τον δράστη, για να υπάρχουν τα κατάλληλα εργαλεία διαχείρισης, αλλά και για τους επαγγελματίες, για να νιώθουν ότι προσφέρουν ουσιαστική υποστήριξη και στην ουσία συμβάλλουν στο να πετύχει ο στόχος του προγράμματος.

- Οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας έχουν άσβεστη ανάγκη να εξελιχθούν και να εκπαιδευτούν συνεχώς για όλα τα θέματα, ειδικά για εξειδικευμένη εκπαίδευση για τα προγράμματα διαμεσολάβησης. Όταν ξεκίνησε το πρόγραμμα, δεν υπήρχε καμία ενημέρωση για το τι είναι και που στοχεύει. Υπήρχαν μόνο οι εντολές για ανάληψη και διαχείριση των υποθέσεων, χωρίς ουσιαστική καθοδήγηση για το θέμα.

- Δεν υπάρχουν προγράμματα επιμόρφωσης σχετικά με το πρόγραμμα και η εκπαίδευση εξαρτάται αποκλειστικά από την προσωπική πρωτοβουλία των επαγγελματιών, από την κάλυψη των εκπαιδευτικών προγραμμάτων με προσωπικούς οικονομικούς πόρους, χωρίς συντονισμένες και οργανωμένες διαδικασίες εκπαίδευσης και κατάρτισης από τις αρχές.

### **Συχνά αναφερόμενα στοιχεία**

- Οποιαδήποτε εκπαίδευση οδηγεί πάντα στην προσωπική και επαγγελματική εξέλιξη του κάθε επαγγελματία, πόσο μάλλον όταν μιλάμε για τόσο εξειδικευμένες ομάδες στόχου πληθυσμού που έχουν ιδιαίτερες ανάγκες και χαρακτηριστικά γνωρίσματα. Υπάρχει ανάγκη εκπαίδευσης ειδικά στο κομμάτι της ποινικής διαμεσολάβησης.



- Δεν μας έχει γίνει καμία εκπαίδευση και ενημέρωση και κάποια εξειδίκευση. Οι ψυχολόγοι στελέχωσαν στα Κέντρα Κοινότητας και αυτό ήταν πολύ καλό εν μέρει, αλλά από την άλλη, στους ίδιους τους επαγγελματίες υπάρχουν πάρα πολλά θέματα, διότι κάνουν πάρα πολλά πράγματα τα οποία είναι εκτός των αρμοδιοτήτων μας. Το πρόγραμμα ποινικής διαμεσολάβησης, να μεν είναι αρμοδιότητα των ψυχολόγων, αλλά θα ήταν αρκετά χρήσιμη μία εκπαίδευση πάνω σε αυτό, μία καθοδήγηση κατάλληλη. Οπότε φυσικά και υπάρχει αναγκαιότητα εξειδίκευσης, αλλά υπάρχει ανάγκη και για άλλους φορείς που θα εμπλακούν στο να αντιμετωπιστεί σοβαρά και αποτελεσματικά το φαινόμενο της βίας.
- Είναι απαραίτητο να υπάρξει ένα σεμινάριο ενδοοικογενειακής βίας και αντιμετώπισής της, να εστιάζει συγκεκριμένα στη διαχείριση των δραστών, το οποίο είναι ένα θέμα λίγο πιο ιδιαίτερο από τη διαχείριση των θυμάτων.

### **Σπάνια αναφερόμενα στοιχεία, αλλά σημαντικά για αναφορά και παρατήρηση**

- «Για να στηθεί το πρόγραμμα χρειάστηκε να εξειδικευτούμε μόνοι μας και φτιάξαμε το πρόγραμμα βάσει των εκπαιδεύσεων ως επαγγελματίες και της εκπαίδευσης που έχει γίνει στο εξωτερικό, Αγγλία, Αμερική, εκπαιδευτικά ιδρύματα. Είναι εκπαιδεύσεις, οι οποίες δεν μπορούν να εφαρμοστούν κατ' αντιγραφή στην Ελλάδα, αλλά με τις αντίστοιχες προσαρμογές και με διασύνδεση φορέων. Είναι πολύ σημαντικό για τέτοιες υποθέσεις να υπάρχει διασύνδεση και επικοινωνία με άλλους φορείς για το πώς θα διαχειριστούν αυτές τις υποθέσεις».<sup>38</sup>
- Θέματα που πρέπει να δουλευτούν και να εκπαιδευτούν οι επαγγελματίες είναι παράδειγμα η διαχείριση της ελεγκτικής συμπεριφοράς, της σεξουαλικής συμπεριφοράς, της σεξουαλικής βίας. Επίσης ένα κομμάτι της θεραπείας είναι και τα έμφυλα στερεότυπα, είναι κάτι το οποίο πρέπει να το εντάξουμε στις θεραπείες.

<sup>38</sup> Βία Stop- Ινστιτούτο Πρόληψης και Θεραπείας της Βίας και Προώθησης της Ισότητας των Φύλων



- «Στο πεδίο υπάρχουν πάρα πολλές προσεγγίσεις διαχείρισης. Ο κάθε ειδικός φέρει ένα πλούτο εμπειρίας, αλλά θα έχει νόημα να υπάρχει ένας τύπος και μια μεθοδολογία διαχείρισης που να επιτρέπει έναν κοινό τρόπο θεραπείας και όχι να αξιολογούμε τις υποθέσεις από τις προσωπικές αντιλήψεις και την προσωπική εμπειρία. Πρέπει να υπάρχει εκπαίδευση ώστε οι επαγγελματίες να ακολουθούμε κάποιες βασικές γραμμές για να έχουμε και τα σωστά αποτελέσματα».<sup>39</sup>

- Η εξειδικευμένη εκπαίδευση θα ήταν χρήσιμο στοιχείο και βασικό κομμάτι για να φτιαχτούν τέτοια προγράμματα. Πρέπει να εκπαιδευτούμε σε σεμινάρια, να υπάρχει δηλαδή ένα ενδιαφέρον να λάβουμε μια εξειδίκευση σαν εργαλείο, το οποίο θα περιγράφει τους στόχους, τη δομή, πότε αρχίζει και πότε τελειώνει η επικινδυνότητα, να μην αφήσουμε απέξω την πρόληψη και κυρίως, με ποιες θεωρητικές βάσεις και ποιες αρχές.

**Ερώτηση 16:** Διαπιστώνετε την ανάγκη περαιτέρω στελέχωσης του φορέα που εργάζεστε;

75

### Τα πιο συχνά και κοινά αναφερόμενα στοιχεία

- Η υποστελέχωση είναι ένα υπαρκτό πρόβλημα και ειδικά στην περίπτωση των υποθέσεων ενδοοικογενειακής βίας, που χρειάζεται ειδικά διαχείριση, απαιτούνται επαγγελματίες αφοσιωμένη σε αυτό το αντικείμενο. Αναλαμβάνουμε και διάφορες άλλες υποθέσεις που δεν εμπίπτουν στην ποινική διαμεσολάβηση, με αποτέλεσμα να επιβαρύνεται το πρόγραμμα μας.

- Υπάρχουν ελλείψεις προσωπικού και ένα ιδιαίτερο πρόγραμμα όπως αυτό της ποινικής διαμεσολάβησης απαιτεί τις κατάλληλες ειδικότητες που απαρτίζουν μια κατάλληλη διεπιστημονική ομάδα με ψυχίατρο, κοινωνικό λειτουργό και ψυχολόγο.

<sup>39</sup> Κοινωνική Υπηρεσία Δήμου Κερατσινίου-Δραπετσώνας



### **Συχνά αναφερόμενα στοιχεία**

- Το μεγαλύτερο πρόβλημα που υπάρχει στο θεραπευτικό πρόγραμμα διαμεσολάβησης, είναι το αν είναι κατάλληλοι και κατάλληλα εκπαιδευμένοι όσοι πρέπει να αναλάβουν αυτές τις υποθέσεις. Ο νόμος δεν ορίζει επακριβώς το θέμα της ακαταλληλότητας και της εκπαίδευσης των στελεχών και αυτό είναι μία ασάφεια.

### **Σπάνια αναφερόμενα στοιχεία, αλλά σημαντικά για αναφορά και παρατήρηση**

- «Υπάρχει υποστελέχωση της υπηρεσίας και η έλλειψη προσωπικού είναι ένα τεράστιο θέμα για τη σωστή λειτουργία και την κάλυψη των αναγκών του προγράμματος. Για την ώρα υπάρχουν μόνο δύο άτομα που στελεχώνουν την υπηρεσία και καλούνται να διαχειριστούν υποθέσεις οι οποίες έχουν έρθει αρκετά πίσω λόγω της πανδημίας του Covid-19, με συνέπεια να έχει δημιουργηθεί μία λίστα αναμονής υποθέσεων. Αναγκαζόμαστε να βλέπουμε και 4 άτομα την ημέρα προκειμένου να ανταπεξέλθουμε. Είμαστε στα πρόθυρα του burn out καθώς το υπάρχων δυναμικό δεν είναι επαρκές. Το ίδιο θέμα, με το φόρτο εργασίας, συναντάμε και όταν επιχειρούμε να παραπέμψουμε κάποιον σε άλλη υπηρεσία. Λαμβάνουμε την απάντηση ότι έχουν λίστα αναμονής. Το παράρτημα του ΕΚΚΑ που λειτουργούσε στον Πειραιά και αναλάμβανε υποθέσεις από την Εισαγγελία Πειραιά, έκλεισε εξαιτίας κάποιων προβλημάτων, με συνέπεια οι εντολές από την Εισαγγελία του Πειραιά ενσωματώθηκαν στην Αθήνα.<sup>40</sup>

«Από τις τηλεδιασκέψεις που γίνονται με κάποιους φορείς, στο πλαίσιο της ενημέρωσης και επιμόρφωσης, όλοι αναφέρουν το ίδιο πρόβλημα, την υποστελέχωση.

Το τελευταίο διάστημα έχουμε προσπαθήσει να αποφορτίσουμε τον όγκο υποθέσεων, να μην λαμβάνουμε διατάξεις από τη Θράκη ή από όμορες περιοχές, καθώς οι άνθρωποι επίσης δυσκολεύονται να έρθουν στην Θεσσαλονίκη λόγω απόστασης».<sup>41</sup>

- «Επί 12 χρόνια που λειτουργούμε ως φορέας, δεν έχουμε χρηματοδότηση, είμαστε όλοι εθελοντές, παρόλα αυτά έχουμε χτίσει ένα πρόγραμμα το οποίο πρέπει να χρηματοδοτηθεί και πρέπει να στελεχωθεί. Με δική μας πρωτοβουλία, έχουμε δημιουργήσει διασυνδέσεις με

<sup>40</sup> Ε.Κ.Κ.Α Αθηνών & Θεσσαλονίκης

<sup>41</sup> Ε.Κ.Κ.Α Θεσσαλονίκης





τους φορείς και τους αιρετούς της περιοχής μας και έχουμε κερδίσει ένα επίπεδο εμπιστοσύνης των φορέων για να μας παραπέμπονται υποθέσεις. Αυτό που έχουμε πετύχει πρέπει να ενισχυθεί και να στελεχωθεί ο φορέας μας, έτσι ώστε να μπορέσουμε να κάνουμε και εκπαίδευση σε άλλους φορείς καθώς έχουμε βρει έναν τρόπο λειτουργίας που δουλεύει». <sup>42</sup>

- «Υπάρχει μεγάλη ανάγκη επιπρόσθετης στελέχωσης. Αυτή τη στιγμή υπάρχει η σταθερή μονάδα του ΚΕΘΕΑ, το συμβουλευτικό κέντρο μόνο, με ένα άτομο μόνο που τυγχάνει να είναι και υπεύθυνος της μονάδας. Υπάρχει και μια δεύτερη μονάδα του ΚΕΘΕΑ που είναι το Πολυδύναμο Κέντρο Βορείου Αιγαίου με έδρα τη Χίο, που λειτουργεί εδώ και δύο χρόνια μέσω προγραμμάτων ΕΣΠΑ με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ομάδα απαρτίζεται από 4 άτομα με προσωρινό προσωπικό, εκ των οποίων τα 3 είναι θεραπευτικό προσωπικό. Είναι γεγονός ότι το μόνιμο προσωπικό αορίστου χρόνου είναι μόνο ένα, για ένα μεγάλο νησί σαν τη Χίο και δεν γνωρίζουμε πότε θα υπάρχουν νέα προγράμματα ΕΣΠΑ τα οποία δεν έχουν βιωσιμότητα και την μακροπρόθεσμη ασφάλεια». <sup>43</sup>

**Ερώτηση 17:** Πώς κρίνετε την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων; Γίνεται εσωτερική ή εξωτερική αξιολόγηση αυτών;

### Τα πιο συχνά και κοινά αναφερόμενα στοιχεία

Δεν πραγματοποιείται αξιολόγηση των προγραμμάτων, είτε αυτή είναι εσωτερική, είτε διενεργείται να από εξωτερικό αξιολογητή. Πρέπει να διενεργούνται αξιολογήσεις, ιδανικά από ανεξάρτητο εξωτερικό αξιολογητή, προκειμένου να αξιολογείται η αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων που διεξάγονται.

Και η αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων δεν θα πρέπει να αφορά μόνο στο αν βελτιώθηκαν ή υποτροπίασαν τα άτομα που παρακολούθησαν τα προγράμματα, αλλά θα πρέπει να αφορά και την αξιολόγηση όλων των σταδίων υλοποίησης των προγραμμάτων, με σκοπό να αναδειχθούν προβλήματα και αδυναμίες αλλά και να

<sup>42</sup> Βία Stop- Ινστιτούτο Πρόληψης και Θεραπείας της Βίας και Προώθησης της Ισότητας των Φύλων

<sup>43</sup> Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων - ΚΕΘΕΑ ΧΙΟΣ





εξεταστούν και άλλες παράμετροι όπως η διαχείριση των πόρων του ανθρώπινου δυναμικού και του χρόνου.

### **Συχνά αναφερόμενα στοιχεία**

Είναι απαραίτητη να υπάρχει αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων, ωστόσο υπάρχουν σοβαρές ελλείψεις στην υλοποίηση των προγραμμάτων όπως η βασική εκπαίδευση. Επίσης δεν υπάρχει η γνώση και η καθοδήγηση για την αξιολόγηση των προγραμμάτων.

Για την αξιολόγηση, πέρα από μία σχετική αποτίμηση, ποσοτική ή ποιοτική που γίνεται, δεν υπάρχει αξιολόγηση των σχεδίων και της διεκπεραίωσης των υποθέσεων.

### **Σπάνια αναφερόμενα στοιχεία, αλλά σημαντικά για αναφορά και παρατήρηση**

- «Ένα στοιχείο που πρέπει να επισημανθεί, είναι το ότι η αποτελεσματικότητα συνδέεται και με την επιλογή των ατόμων που λαμβάνουν την θεραπεία. Για να έχει αποτελεσματικότητα αυτή τη διαδικασία, οι θεραπευόμενοι πρέπει να λάβουν βοήθεια και να συνειδητοποιήσουν, είτε υποσυνείδητα είτε και συνειδητά και να βρουν κίνητρα για να διορθώσουν κάποιες συμπεριφορές. Δηλαδή ψάχνουμε να βρούμε έναν τρόπο για να διορθωθεί μια συμπεριφορά και όχι επειδή ο δράστης το θέλει, αλλά επειδή εμείς ως επαγγελματίες το προσπαθούμε. Οπότε, προκειμένου να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα αυτού του προγράμματος, υπάρχει κάτι το οποίο χρειάζεται να γίνει, όχι σαν να γίνεται υποχρεωτικά αλλά να επικρατήσει δηλαδή το εσωτερικό κίνητρο»<sup>44</sup>.

**Ερώτηση 18:** Ποιο είναι το επίπεδο συνεργασίας με την Εισαγγελία Πρωτοδικών που παραπέμπει τους δράστες σε εσάς ή και με άλλους εμπλεκόμενους φορείς;

### **Τα πιο συχνά και κοινά αναφερόμενα στοιχεία**

<sup>44</sup> Εκπρόσωπος φορέα επαρχίας



- Η συνεργασία με την Εισαγγελία Πρωτοδικών αλλά και με τους άλλους εμπλεκόμενους φορείς, είναι πάρα πολύ καλή.
- Παρόλο που υπάρχει καλή συνεργασία με την Εισαγγελία και του άλλους εμπλεκόμενους φορείς, δεν υφίσταται όμως ένα γραπτό πρωτόκολλο συνεργασίας. Κάτι που γίνεται πάντα όταν υπάρχει συνεργασία παράδειγμα με άλλες δομές. Ωστόσο, η συνεργασία, παρά τις αλλαγές των προσώπων, είναι πάρα πολύ καλή και αυτό είναι αμοιβαίο. Θα βοηθούσε όμως να γίνονται κάποιες συναντήσεις ομαδικές και με κάποια συχνότητα, εξάμηνη ή τρίμηνη για την απαιτούμενη ανατροφοδότηση των φορέων.

### Συχνά αναφερόμενα στοιχεία

- Με την Εισαγγελία έχουμε καλή συνεργασία στο επίπεδο της εδραιωμένης αλληλογραφίας. Αφορά κυρίως την εισαγγελική παραγγελία που έρχεται αρχικά, έπειτα, όταν ολοκληρωθεί το πρόγραμμα για τον κάθε δράστη, στέλνουμε μία βεβαίωση στην εισαγγελία ότι ολοκληρώθηκε το πρόγραμμα, όπως επίσης και για τις περιπτώσεις που δεν εντάχθηκαν στο πρόγραμμα. Όταν παρέλθει κάποιο διάστημα, ένα τρίμηνο τετράμηνο, στέλνουμε ένα έγγραφο στην Εισαγγελία για όσους δεν εμφανίστηκαν. Η συνεργασία υπάρχει ως εκεί και μόνο σε πλαίσιο ενημέρωσης. Με τους υπόλοιπους εμπλεκόμενους φορείς, έχουμε καλή συνεργασία.
- Είναι πολύ σημαντική η συνεργασία με την Εισαγγελία αλλά και η δικτύωση με τους άλλους φορείς. Ειδικά όταν υπάρχουν περιστατικά όπου εμπλέκονται και παιδιά, η εμπλοκή των φορέων, όπως Αστυνομία και κοινωνικές υπηρεσίες, για να αξιολογήσουν την κατάσταση, είναι σημαντική και, από αυτή τη συνεργασία διασφαλίζεται και η λήψη των απαραίτητων πληροφοριών για τη διαχείριση των υποθέσεων.

### Σπάνια αναφερόμενα στοιχεία, αλλά σημαντικά για αναφορά και παρατήρηση

- «Υπάρχει συνεργασία και με τους Εισαγγελείς αλλά και με τα Αστυνομικά Τμήματα που εμπλέκονται στη διαδικασία. Υπάρχει επίσης συνεργασία και με το Τμήμα Κοινωνικής και Πολιτικής Ισότητας του δήμου Περιστερίου, που υλοποιεί το πρόγραμμα, όπως επίσης



συνεργαζόμαστε στενά και με άλλους φορείς από διάφορα σημεία της χώρας, που χρειάζονται κατευθύνσεις για το πως να λειτουργήσουν το πρόγραμμα».<sup>45</sup>

- «Αν και είμαστε νέοι στο πεδίο αυτό, η παρουσία μας και η συνεργασία με την Εισαγγελία είναι αρκετά καλή. Εμπλεκόμαστε και σε ένα Μνημόνιο Συνεργασίας (βλ **Παράρτημα 4**) το οποίο εμπλέκει και έχει συνδέσει πλέον επίσημα, όλες τις δομές σε επίπεδο περιφερειακής ενότητας Νομού Ηρακλείου και προσπαθεί με αυτή τη διασύνδεση των υπηρεσιών να την επισημοποιήσει και να δώσει αυτή τη βάση για τη διαχείριση των περιπτώσεων. Μέσα από αυτό το Μνημόνιο και από αυτή τη συνεργασία, συντονιστικό ρόλο έχει πρωτίστως οι Εισαγγελία, δευτερευόντως η Αστυνομία και ως ένα επίπεδο εμπλεκόμαστε και εμείς, προσφέροντας τη δική μας συμβουλευτική καθοδήγηση στον τρόπο διαχείρισης των περιπτώσεων».<sup>46</sup>

- «Με την Εισαγγελία όπως και με τους άλλους εμπλεκόμενους φορείς, έχει εδραιωθεί μια αρκετά καλή συνεργασία, η οποία κατέληξε στην υπογραφή ενός Μνημονίου Συνεργασίας (βλ. **Παράρτημα 4**) προκειμένου να λύσει τα χέρια πολλών υπηρεσιών, με τις οποίες μέχρι τώρα υπήρχαν επίσημες επικοινωνίες και διασυνδέσεις, για να καταστήσει ακόμη πιο διαυγείς και πιο οργανωμένες τις επόμενες ενέργειες σε κάθε περίπτωση. Υπάρχουν διάφορες υποθέσεις που μας παραπέμπονται από την Εισαγγελία, στο πλαίσιο ενός προγράμματος για παρέμβαση σε συμβουλευτικό επίπεδο, κυρίως όταν υπάρχουν περιπτώσεις παιδικής κακοποίησης, ακραίας παραμέλησης, όπου θα πρέπει να παρέμβει η Εισαγγελία».<sup>47</sup>

- «Συνεργαζόμαστε αρκετά αποτελεσματικά και δεχόμαστε δράστες από όλη την Ανατολική Μακεδονία και τη Θράκη και συνεργαζόμαστε με τις Εισαγγελίες Αλεξανδρούπολης, Κομοτηνής, Καβάλας, όπως επίσης και με άλλα συμβουλευτικά κέντρα άλλων φορέων και μη κυβερνητικών οργανώσεων».<sup>48</sup>

<sup>45</sup> Ε.Κ.Κ.Α. Αθηνών

<sup>46</sup> Συνδέσμου Μελών Γυναικείων Σωματείων Ηρακλείου και Νομού Ηρακλείου

<sup>47</sup> Εργαστήριο του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου

<sup>48</sup> Βία Stop- Ινστιτούτο Πρόληψης και Θεραπείας της Βίας και Προώθησης της Ισότητας των Φύλων



**Ερώτηση 19:** Αναφέρατε τα κυριότερα προβλήματα/δυσκολίες που αντιμετωπίζετε

**Τα πιο συχνά και κοινά αναφερόμενα στοιχεία**

- Η λειτουργία του προγράμματος ποινικής διαμεσολάβησης επαφίεται στην καλή πρόθεση των επαγγελματιών να βοηθήσουν τους θύτες και τα θύματα, χωρίς να συνοδεύονται σε αυτή την προσπάθεια από μια σοβαρή και οργανωμένη κρατική υποστήριξη. Αυτό που εφαρμόζεται τώρα ως διαδικασία δεν έχει την απαιτούμενη σοβαρότητα. Η μόνη σοβαρότητα που πιθανά να υφίσταται, οφείλεται στη σοβαρότητα των επαγγελματιών και στην αυτόνομη πρωτοβουλία.
- Υπάρχει έλλειψη ενός εδραιωμένου πρωτοκόλλου επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων υπηρεσιών (Εισαγγελίες, Αστυνομία, φορείς υλοποίησης).
- Προβληματικό σημείο, στη συνεργασία με τις Εισαγγελίες που αποστέλλουν τις διατάξεις, αποτελεί και η παραπομπή ατόμων που δεν είναι κατάλληλοι για το πρόγραμμα θεραπείας ποινικής διαμεσολάβησης, αλλά πρέπει να απευθυνθούν σε κάποιο άλλο πρόγραμμα.
- Υφίσταται έλλειψη επαρκούς ενημέρωσης των παραπεμπόμενων δραστών/τριών σχετικά με το τι ακριβώς είναι το πρόγραμμα θεραπείας, τις υποχρεώσεις και δεσμεύσεις τους. Πολλές φορές οι ωφελούμενοι δεν γνωρίζουν σχετικά με το πρόγραμμα στο οποίο διατάσσονται να ενταχθούν, δεν έχουν καμία πληροφορία, ούτε για τον ακριβή λόγο που βρέθηκαν σε θεραπευτικό πρόγραμμα, ούτε για την νομοθεσία.
- Δεν είναι αρκετά σαφές το πλαίσιο του τι γίνεται και τι πρέπει να γίνει για την ορθή διαχείριση των υποθέσεων. Για το νομοθετικό πλαίσιο, δεν έχει γίνει κάποια εκπαίδευση. Η απόκτηση της σχετικής γνώσης εξαρτάται από την αποκλειστική πρωτοβουλία των ειδικών, που καλούνται να διαχειριστούν την παραπεμπόμενη υπόθεση με εισαγγελική



διαταγή, χωρίς προηγουμένως να έχουν ενημερωθεί για το ποιο είναι το νομικό πλαίσιο που υπάγεται η κάθε υπόθεση.

- Υπάρχει έλλειψη προγραμμάτων εκπαίδευσης και ενημέρωσης στα οποία θα μπορούσαν τα εμπλεκόμενα στελέχη, να λάβουν την κατάλληλη πληροφόρηση και τα κατάλληλα εφόδια προκειμένου να διαχειριστούν αποτελεσματικά το έργο που τους έχει ανατεθεί.
- Η εποπτεία των στελεχών των φορέων, είναι ένα πρόβλημα το οποίο συμβαδίζει με το πρόβλημα της εξειδικευμένης εκπαίδευσης.
- Η υποστελέχωση των υπηρεσιών είναι ένα σοβαρό ζήτημα που χρήζει αντιμετώπισης, καθώς υπάρχει συσσώρευση υποθέσεων με μεγάλο χρονικό ορίζοντα, γεγονός που δεν βοηθάει στη διαδικασία της θεραπείας.
- Δεν υπάρχουν διεπιστημονικές ομάδες αποτελούμενες από τις κατάλληλες και αναγκαίες ειδικότητες για την διαχείριση των υποθέσεων, ειδικά όταν είναι περίπλοκες και ενέχουν ευαίσθητα σημεία διαχείρισης όπως είναι τα ανήλικα παιδιά.
- Με την υφιστάμενη μορφή της λειτουργίας του προγράμματος, ο κάθε επαγγελματίας δουλεύει μόνος του, αρχικά σαν θεραπευτής και έπειτα σαν δομή. Καλείται να φτιάξει τον δικό του κανονισμό ως τρόπο υλοποίησης του προγράμματος στη δομή.
- Στη διαδικασία λειτουργίας του προγράμματος υπάρχει έλλειψη βασικών εργαλείων όπως είναι μια κοινή μεθοδολογία προσέγγισης και σχετικά ερωτηματολόγια με τυποποιημένες ερωτήσεις που συμβάλουν στη ορθή διαχείριση των υποθέσεων και την διεξαγωγή της θεραπευτικής διαδικασίας.
- Υπάρχει έλλειψη ενός συστήματος αξιολόγησης και ανατροφοδότησης του προγράμματος.





- Δεν έχει δημιουργηθεί ένα συντονισμένο και πανελλαδικό πλαίσιο δικτύωσης, διασύνδεσης και επικοινωνίας, από το οποίο θα προκύψουν ανταλλαγές απόψεων και καλών πρακτικών, καθώς και σημαντικές πρωτοβουλίες συνεργασίας.
- Υπάρχει έλλειψη ενός κοινού ηλεκτρονικού συστήματος, ως βάση αναφοράς στο πρόγραμμα θεραπείας και γενικότερα, στο πρόγραμμα της ποινικής διαμεσολάβησης.
- Υπάρχει έλλειψη σταθερής χρηματοδότησης για κάλυψη των αναγκών με προσωπικό διαρκείας που θα εξασφαλίσει την βιωσιμότητα του προγράμματος.

### **Συχνά αναφερόμενα στοιχεία**

- Υπάρχει έλλειψη χώρου λειτουργίας και υποδομών για την διεξαγωγή των συνεδριών.
- Υπάρχει έλλειψη δυνατότητας υλοποίησης συνεδριών με ανθρώπους που διαμένουν σε απομακρυσμένες περιοχές, είτε λόγω απόστασης, είτε λόγω οικονομικής στενότητας να καλύψουν τα έξοδα μεταφοράς.
- Υπάρχει έλλειψη δομών για την προστασία των κακοποιημένων γυναικών σε επαρχιακές πόλεις.
- Υπάρχει έλλειψη δικτύωσης με φορείς του εξωτερικού που υλοποιούν προγράμματα ποινικής διαμεσολάβησης, απαραίτητη για την ανταλλαγή απόψεων και καλών πρακτικών.

### **Σπάνια αναφερόμενα στοιχεία, αλλά σημαντικά για αναφορά και παρατήρηση**

- Υπάρχει έλλειψη πληροφορίας σχετικά με τις υποθέσεις, τι απογίνονται όταν σταματούν το πρόγραμμα θεραπείας.





- «Δεν υπάρχει οικονομική υποστήριξη για τη λειτουργία μας ως φορέας. Είμαστε εθελοντές και λειτουργούμε σε έναν χώρο που έχει παραχωρήσει ο Δήμος, όπου τα λειτουργικά έξοδα και όλα τα υπόλοιπα τα καλύπτουμε μόνοι μας».<sup>49</sup>

- Έλλειψη υλικοτεχνικής υποστήριξης, απαραίτητης για την τεχνική υποστήριξη λειτουργίας των φορέων ειδικά όταν που βρίσκονται σε νησιά και σε επαρχιακές πόλεις.

**Ερώτηση 20:** Ποιες είναι οι προτάσεις σας για τη βελτίωση των συμβουλευτικών-θεραπευτικών προγραμμάτων;

- Δημιουργία προγράμματος εκπαίδευσης σε θεσμικό πλαίσιο, που να περιλαμβάνει συγκεκριμένες ενότητες:

- a) Σχετικό νομοθετικό πλαίσιο
- b) Συγκεκριμένες τεχνικές, όπως είναι οι τεχνικές της απενοχοποίησης του θύτη, τεχνικές υποστήριξης του θύματος, τεχνικές δημιουργίας κινήτρου και οριοθέτησης,
- c) Σύγχρονες μεθοδολογίες θεραπειάς που εφαρμόζονται σε άλλες χώρες (Duluth, ΜΡΡΙ<sup>50</sup>, κ.α.).
- d) Κοινή θεραπευτική προσέγγιση από τους φορείς υλοποίησης, με πρόγραμμα απόλυτα στοχευμένο που ως ειδικό θεραπευτικό.

Η παρεχόμενη αυτή εκπαίδευση, να μην εστιάζει μόνο σε θεωρητικά στοιχεία για τη βία, αλλά σε συγκεκριμένη πληροφορία για το πως μπορεί να γίνεται πρακτικά καλύτερο το αντικείμενο εργασίας, η συμβουλευτική διαδικασία και η παρέμβαση, έτσι ώστε να έχει ουσιαστικό αποτέλεσμα η προσπάθεια που γίνεται.

<sup>49</sup> Βία Stop- Ινστιτούτο Πρόληψης και Θεραπείας της Βίας και Προώθησης της Ισότητας των Φύλων

<sup>50</sup> ΜΡΡΙ, (Multi-Partner Psychoeducational Intervention), είναι ένα πρόγραμμα που απευθύνεται σε άτομα που ασκούν βία μεταξύ συντρόφων (IPV) και κατάχρηση ουσιών. Το ΜΡΡΙ είναι μια ομαδική παρέμβαση που συνδυάζει γνωσιακές-συμπεριφορικές στρατηγικές, ψυχοεκπαίδευση και τεχνικές συνέντευξης κινήτρων).



- Με την εξασφάλιση της εξειδικευμένης εκπαίδευσης, θα πρέπει να δημιουργηθεί μία εξειδικευμένη δομή για την ποινική διαμεσολάβηση, όπως έχουν δημιουργηθεί τα Κέντρα Ψυχικής Υγείας ή άλλες δομές διαχείρισης (άνοια, χρήση ουσιών/αλκοόλ).
- Δημιουργία ενός κοινού πρωτόκολλου διαχείρισης, όπως υπάρχει σε όλες τις λειτουργίες και σε όλα τα εξειδικευμένα κέντρα, όπως παράδειγμα το πρόγραμμα διαχείρισης άνοιας, στο πρόγραμμα που ακολουθείται στη χρήση αλκοόλ. Αυτό είναι μια άμεση αναγκαιότητα που πρέπει να δημιουργηθεί.
- Να ενταχθούν και προσέλθουν και άλλοι φορείς υλοποίησης προγραμμάτων σε διάφορες περιοχές της χώρας, προκειμένου να καλύψουν τις αυξημένες ανάγκες για τη διαχείριση του φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας.
- Διοργάνωση συναντήσεων με Εισαγγελικές αρχές, σε χρονική συχνότητα, εξάμηνη ή τρίμηνη, για την απαιτούμενη ανατροφοδότηση των φορέων εμπλεκόμενων φορέων.
- Δημιουργία διεπιστημονικών ομάδων, ειδικά όταν στις υποθέσεις που εμπλέκεται και η προστασία των ανηλίκων. Για την αποτελεσματικότητα του προγράμματος θα ήταν ιδανικό, οι θεραπευμένοι να παρακολουθούνται στο πλαίσιο της θεραπείας από περισσότερους από έναν επαγγελματίες, δηλαδή μία ομάδα από διάφορες ειδικότητες. Να υπάρχει μία ομάδα στελεχών φτιαγμένη για το συγκεκριμένο πρόγραμμα.
- Για την αντιμετώπιση της έλλειψης ενημέρωσης των παραπεμπόμενων ατόμων, να γίνει καλύτερη ενημέρωση τους εκ μέρους της Εισαγγελίας ή της Αστυνομίας κατά την ανακριτική διαδικασία, έτσι ώστε να είναι περισσότερο κατανοητό το πλαίσιο στο οποίο θα ενταχθούν.
- Ιδανικά, θα έπρεπε να υπάρχει κοινή δομή λειτουργίας του προγράμματος θεραπείας, σύμφωνα με το οποίο θα τοποθετούνται οι στόχοι του κάθε επαγγελματία για το πρόγραμμα της θεραπευτικής προσέγγισης. Αυτό που πραγματοποιείται ως τώρα είναι



μια διαδικασία αυθαίρετη χωρίς κοινή γραμμή, Οι φορείς εφαρμόζουν διαφορετικό αριθμό συνεδριών, χωρίς την πραγματική ένδειξη του τι απαιτεί ουσιαστικά ένα αποτελεσματικό θεραπευτικό πρόγραμμα.

- Δημιουργία κινητών μονάδων που θα μπορούσαν να ανταποκρίνονται στις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν αρκετοί ωφελούμενοι, είτε λόγω απόστασης σε απομακρυσμένες περιοχές, είτε λόγω οικονομικών θεμάτων, με συνέπεια να σταματάνε ή να μην παρακολουθούν τις θεραπευτικές συνεδρίες, αν και θα το επιθυμούσαν.

- Πρέπει να καταρτιστεί ένα μοντέλο αξιολόγησης του προγράμματος, κοινό για όλους τους φορείς, μια αρκετά σημαντική διαδικασία από την οποία θα αντληθούν στοιχεία και πολλές χρήσιμες πληροφορίες για την ορθή λειτουργία του θεραπευτικού προγράμματος. Από το ίδιο το κράτος, εννοώντας τη Γενική Γραμματεία Ισότητας, δεν γίνεται καμία αξιολόγηση, ενώ θα πρέπει να ληφθεί η πρωτοβουλία θεσμικά από αρμόδια αρχή για να αξιολογηθούν τα προγράμματα παρέμβασης των θυτών και θυμάτων και, ανάλογα, να βοηθηθούν και οι επαγγελματίες να οργανώσουν την εσωτερική και την εξωτερική αξιολόγηση. Αυτό θα ήταν ένα ιδανικό πλαίσιο για να γίνει μια διεπιστημονική αξιολόγηση του προγράμματος, στην οποία θα έπρεπε να συμμετέχει και η Εισαγγελία και η Αστυνομία.

- Η δικτύωση και η συνεργασία των φορέων, μέσω ημερίδων, διασκέψεων και τηλεδιασκέψεων, με σκοπό και την εκπαίδευση αλλά και την ανταλλαγή απόψεων και καλών πρακτικών.

- Δημιουργία μιας ψηφιακής πλατφόρμας στην οποία θα έχουν πρόσβαση τα στελέχη των φορέων που εμπλέκονται στην ποινική διαμεσολάβηση, με επιλογές κοινές προς χρήση, (νομοθεσία, μέθοδοι αντιμετώπισης, θεωρία διαχείρισης, case studies, κλπ.), καθώς επίσης και ανά Περιφέρεια και Νομό, όπου θα καταχωρείται και θα υπάρχει διαθέσιμη η πληροφορία των υποθέσεων που διαχειρίζονται, με σκοπό την εικόνα της κατάστασης και της πορείας των υποθέσεων.



- Παροχή υποστήριξης υλικοτεχνικής υποδομής σε φορείς που δυσκολεύονται να τελέσουν την καθημερινή τους εργασία, σύμφωνα με τα σύγχρονα πρότυπα και τις δυνατότητες που παρέχει η τεχνολογία.
- Κάλυψη λειτουργικών δαπανών σε φορείς που λειτουργούν χωρίς την κρατική υποστήριξη και βασίζονται σε ιδιωτικές πρωτοβουλίες και συμμετοχές σε ευρωπαϊκά προγράμματα.
- Πρέπει να υπάρξει μέριμνα για τη διερμηνεία, όταν υπάρχουν περιπτώσεις αλλοδαπών θεραπευόμενων.
- Δυνατότητα συμμετοχής σε ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες φορέων άλλων χωρών, καθώς και υποστήριξη των φορέων για τις διαδικασίες συμμετοχής σε ευρωπαϊκά χρηματοδοτούμενα προγράμματα (CERV, ERASMUS, ERASMUS +, HORIZON, INTERREG, κλπ.).



## 5.1 Συμπεράσματα και Προτάσεις

### 5.1.1 Συμπεράσματα

Από τα ευρήματα της παρούσας έρευνας, με τους φορείς υλοποίησης θεραπευτικών προγραμμάτων, εκτός των διαστάσεων που έχει λάβει το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας, ως ένα υπαρκτό και πραγματικό ζήτημα που πλήττει την ελληνική κοινωνία, αναδείχθηκαν και σοβαρά ζητήματα, όπως αυτά αναλύονται παρακάτω, τα οποία αντιμετωπίζουν οι φορείς, καθώς έρχονται αντιμέτωποι με προβλήματα τα οποία είναι ανυπέρβλητα εάν δεν εδραιωθούν συνέργειες πλέγματος των κατάλληλων και απαιτούμενων διαδικασιών από κοινού με την πολιτεία και τους υπόλοιπους φορείς που εμπλέκονται στην αντιμετώπιση του φαινομένου.

Από τις εστιασμένες συνεντεύξεις/focus groups που διεξήχθησαν με τους φορείς υλοποίησης, προκύπτουν τα παρακάτω συμπεράσματα.

Στο **Ερώτημα 1** από τη θεματολογία των συζητήσεων, οι περισσότεροι εκπρόσωποι των φορέων συνέκλιναν σε μία σειρά απαντήσεων σχετικά με το *προφίλ των δραστών (άνδρες/γυναίκες) που διέπραξαν ενδοοικογενειακή βία και παραπέμφθηκαν για θεραπεία στο πλαίσιο της ποινικής διαμεσολάβησης:*

Στη συντριπτική τους πλειοψηφία, τα άτομα που διέπραξαν ενδοοικογενειακή βία είναι πρόσωπα ανδρικού φύλου που στις περισσότερες περιπτώσεις άσκησαν βία εναντίων γυναικών. Στις περιπτώσεις των ανδρών δραστών, η βία ασκήθηκε κατά της συζύγου ή πρώην συζύγου.

Η ενδοοικογενειακή βία που διαπράχθηκε προς ανήλικο παιδί, είχε ως δράστη τον γονέα. Όπως ενδεικτικά ανέφερε εκπρόσωπος φορέας, στις περιπτώσεις που ανέλαβε, η πλειοψηφία των θυμάτων ήταν ανήλικα παιδιά, εξ αυτών το 60% είναι κορίτσια και το 40% είναι αγόρια και σε αυτές τις περιπτώσεις οι θύτες ήταν 50% γυναίκες, 50% άντρες.





Σε κάποιες μεμονωμένες περιπτώσεις, εμφανίζεται η πράξη βίας και σε βάρος αδύναμου προσώπου, αδερφού, γονέων ή άλλων ατόμων που έχουν κάποια αναπηρία, από τις οποίες περιπτώσεις αυτών των περιστατικών, οι μισές είναι πολλαπλές μορφές βίας που συνυπάρχουν με την σωματική βία.

Σχετικά με την καταγωγή, οι περισσότεροι των δραστών/τριών είναι Ελληνικής υπηκοότητας, η πλειοψηφία των δραστών/τριών ανήκουν στις νέες σχετικά ηλικιακές ομάδες ανθρώπων, μεταξύ 30 έως 50 ετών.

Για την επαγγελματική ιδιότητα των δραστών/ριών, υπάρχει διαστρωμάτωση ανάμεσα σε ανθρώπους μισθωτούς του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα ή αυτοαπασχολούμενοι.

Το μορφωτικό επίπεδο της πλειοψηφίας των δραστών/ριών, είναι η δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ενώ διακριτή είναι και η κατηγορία των απόφοιτων δημοτικού ή της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Ενώ σχετικά με την οικονομική κατάσταση της συντριπτικής πλειοψηφίας των δραστών/τριών, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως κακή ή ως μέτρια προς κακή.

Στο σύνολο των περιπτώσεων, το είδος βίας που ασκήθηκε, είναι η σωματική, που ταυτόχρονα συνοδεύεται και με λεκτική και ψυχολογική βία. Ενδεικτική είναι η αναφορά των επαγγελματιών που ασχολούνται με τα θεραπευτικά προγράμματα δραστών στο ότι, οι Εισαγγελίες οδηγούν στη θεραπευτική διαδικασία κυρίως τα περιστατικά σωματικής βίας.

Σημαντικό στοιχείο που αναφέρθηκε από όλους τους εκπροσώπους των φορέων, είναι οι ειδικές κατηγορίες δραστών, όπως χρήστες ουσιών ή/και αλκοόλ.

Στις ειδικές αυτές περιπτώσεις, οι δράστες πάσχουν από ψυχική νόσο και διαταραχή, παρόλο που σε κάποιες περιπτώσεις δεν υφίσταται διαπιστωμένη διάγνωση και, συνυπάρχει συχνά με χρήση ουσιών/αλκοόλ.

Οι περιπτώσεις ανθρώπων με διπολική διαταραχή είναι υπαρκτές σε περιστατικά ποινικής διαμεσολάβησης, και μάλιστα λόγω της βαριάς τους μορφής, σύμφωνα με τους θεράποντες ιατρούς, δεν θα έπρεπε να είναι καν σε καθεστώς ποινικής διαμεσολάβησης.



Ενδιαφέρον παρουσιάζει η αναφορά του προφίλ των γυναικών δραστών, εκ των οποίων, ο χαρακτήρας ενός μέρους εξ αυτών εκπέμπει έναν δυναμισμό που τις διέπει σκληρή γνώμη πάνω στις καταστάσεις και δεν κάνουν εύκολα ανάληψη ευθύνης. Έχουν έναν δυναμισμό λίγο μπερδεμένο μέσα τους και δεν ξέρουν πώς να εκφραστούν και να εκφράσουν αυτό που θέλουν να κάνουν.

Η κατηγορία των αλλοδαπών, μετανάστες/πρόσφυγες, κατέχει ένα μέρος αναφοράς στις περιπτώσεις δραστών, κυρίως πρώτης αλλά και δεύτερης γενιάς. Η μεταβίβαση της βίας, πολλές φορές συνδέεται και με την μεταβίβαση τραύματος που πιθανά να οφείλεται στη μετανάστευση ή με το να είναι κάποιος πρόσφυγας ή να έχει βιώσει έναν πόλεμο.

Σε όλες τις περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας, η σεξιστική νοοτροπία και τα έμφυλα στερεότυπα σε σχέση με το ρόλο των φύλων και τη θέση της γυναίκας, είναι ευδιάκριτα στοιχεία, που συνεισφέρουν στην ύπαρξη κακοποιητικών συμπεριφορών που υποβόσκουν ανεξαρτήτως αν υπάρχει νοσηρότητα ή όχι.

Όπως αναφέρθηκε από τους ειδικούς, η πλειοψηφία των θυτών (άνδρες, γυναίκες) έχουν βιώσει διάφορες μορφές ενδοοικογενειακής βίας και γενικότερα, ένα πλαίσιο αυταρχικού στιλ διαπαιδαγώγησης στην οικογένεια καταγωγής τους. Μάλιστα, παρατηρείται μια διαγενεαλογική μεταβίβαση της βίας που ξεκινάει από την πατρική οικογένεια και διαχέεται στη ζωή του δράστη με έντονη εκδήλωση στην εφηβεία. Η παιδική κακοποίηση, και γενικά οι συμπεριφορές ενδοοικογενειακής βίας, μεταφέρουν τραύματα και κακοποιητική συμπεριφορά στις ενήλικες σχέσεις των δραστών που συνδέεται με τις πράξεις βίας.

Στις απαντήσεις που λήφθηκαν, από τα συχνά αναφερόμενα στοιχεία, διαπιστώνεται ότι, οι θύτες (άνδρες γυναίκες) μπορεί να είναι και άνθρωποι της διπλανής πόρτας, μπορεί να προέρχονται από όλα τα κοινωνικά και οικονομικά στρώματα και όχι μόνο από μόνο ευπαθείς ομάδες πληθυσμού.

Είναι σύνηθες, τα άτομα που διαπράττουν βία να έχουν καταθλιπτικά συμπτώματα, αγχώδεις διαταραχές και διαταραχές προσωπικότητας και αντικοινωνική συμπεριφορά, ενώ στην εφηβεία είχαν ευερεθιστότητα ή στοιχεία δυσκολίας στην αυτορρύθμιση και δυσκολίες διαχείρισης θυμού.



Τα περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας λαμβάνουν χώρα ιδίως σε παραμελημένες οικογένειες, ή όπου υπάρχει ένα οικογενειακό περιβάλλον κακοποιητικό, που πολύ συχνά, ο πατέρας ασκούσε βία στη μητέρα και ο θύτης (άνδρας, γυναίκα) ήταν μάρτυρας ή και θύμα ταυτόχρονα. Ενώ, τα κλειστά συστήματα κοινωνιών, τα οποία δεν είναι ελαστικά και ευέλικτα στην εισροή και εκροή και στην κοινωνική ανταλλαγή, είναι παράγοντες που ενισχύουν τη βία ή την εκδήλωση βίας.

Σχετικά με την αντίδραση των ανδρών δραστών, είναι ενδεικτική η νοοτροπία και η τάση ελαχιστοποίησης του περιστατικού ή της βλάβης που προκλήθηκε στο θύμα, όπως και η άρνηση των συνεπειών της ενδοοικογενειακής βίας, τόσο στην ίδια τη σύντροφο όσο και στα παιδιά τους. Κάποιες φορές, οι δράστες αυτοί παρουσιάζουν τους εαυτούς τους ως θύματα των καταστάσεων και αποδίδουν την ευθύνη της βίαιης συμπεριφοράς τους στην επιζώσα ή γενικότερα σε εξωτερικούς παράγοντες, όπως η ανεργία, ή το εργασιακό στρες, η οικονομική κρίση και γενικώς όλο το πλαίσιο, ενώ συχνά δυσκολεύονται να αναλάβουν τη δική τους ευθύνη για το περιστατικό βίας.

Από τα περιστατικά που διαχειρίζονται οι φορείς, δεν είναι σαφές εάν υπάρχει προηγούμενη παραβατική συμπεριφορά καθώς τα περιστατικά δεν συνοδεύονται από ιστορικό των υποθέσεων. Η παραβατικότητα των ανθρώπων αυτών βασίζεται και προσπαθεί να αποσαφηνίζεται με τη λήψη του κοινωνικού ιστορικού και δεν έχει να κάνει με άλλες περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας κατά κύριο λόγο, αλλά με παραβάσεις, αδικήματα, εγκλήματα που έχουν να κάνουν με ουσίες, κλοπές και διαρρήξεις

Το οικογενειακό περιβάλλον, εάν δυσλειτουργεί στα πρότυπα εσωτερικής συναλλαγής, επισκιάζει και επιβαρύνει την κατάσταση.

Στο **Ερώτημα 2** για την καταλληλότητα των περιπτώσεων προς παραπομπή, η πλειοψηφία των εκπρόσωποι των φορέων παρέθεσαν τα κάτωθι κριτήρια αποκλεισμού:

- **Άρνηση ανάληψης ευθύνης:** Η αξιολόγηση της καταλληλότητας του θύτη (άνδρας, γυναίκα), προκειμένου να παρακολουθήσει το πρόγραμμα, εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό



από το κοινωνικό ιστορικό, στο οποίο, ως αρχικό κριτήριο συμμετοχής, οι συμμετέχοντες στη θεραπεία πρέπει να αναλάβουν ευθύνη για τη βία και να δεχτούν να ξεκινήσουν μια διαδικασία αλλαγής.

- **Ψυχικό νόσημα:** Η ύπαρξη ψυχικού νοσήματος προϋποθέτει επίσης την ένταξη ή μη του ατόμου στο πρόγραμμα θεραπείας. Στην κατηγορία αυτών των νοσημάτων υπάγεται και η εξάρτηση από ουσίες ή αλκοόλ. Αυτά τα στοιχεία αξιολογούνται σε κύρια βάση για να μπορεί να συνεργαστεί ένας επωφελούμενος στο πλαίσιο του προγράμματος θεραπείας.
- **Προβλήματα εξαρτήσεων:** Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η απάντηση που λήφθηκε από εκπρόσωπο φορέα υλοποίησης, που ανέφερε ότι, κατόπιν αξιολόγησης καταλληλότητας, σε περιπτώσεις που εντοπίζονται θέματα εξάρτησης ή ψυχικά νοσήματα, γίνεται παράλληλη παρακολούθηση των περιπτώσεων, χωρίς την απένταξη των ωφελούμενων από το πρόγραμμα.

Όπως αναφέρθηκε από κάποιους επαγγελματίες, η διάταξη που λαμβάνεται από την Εισαγγελία, αποτελεί ρητή εντολή για την ένταξη ενός θύτη (άνδρας, γυναίκα) στο πρόγραμμα θεραπείας. Η αξιολόγηση που γίνεται έπειτα, αφορά μόνο τον εντοπισμό προβλημάτων χρήσης ουσιών και εξαρτήσεων, λόγοι οι οποίοι μπορούν να οδηγήσουν στο να μην παρακινηθεί η παρέμβαση.

Σε κάποιους φορείς, γίνεται μια αναγνωριστική πρώτη συνεδρία, όπου αξιολογείται επίσης και το πραγματικό κίνητρο για συμμετοχή στο πρόγραμμα.

Η διαδικασία αξιολόγησης καταλληλότητας, ως μια συντονισμένη συνέργεια που ξεκινάει από την Αστυνομία, την Εισαγγελία και τη συμβολή εμπλεκόμενων φορέων με διεπιστημονικές ομάδες, λήφθηκε επίσης ως απάντηση και παρουσιάζει ενδιαφέρον ως παράδειγμα το οποίο θα μπορούσε να υιοθετηθεί και από άλλους φορείς.

Στο **Ερώτημα 3**, σχετικά με τα μοντέλα/είδη θεραπευτικής προσέγγισης που χρησιμοποιούν οι φορείς, η πλειοψηφία των εκπροσώπων ανέφεραν ότι τα εργαλεία που χρησιμοποιούν είναι αυτά που περιλάμβανε η δική τους επαγγελματική εκπαίδευση



όπως, η Συστημική θεραπευτική προσέγγιση, είτε ατομική είτε ως οικογενειακή ψυχοθεραπεία, η Γνωσιακή Συμπεριφορική θεραπεία.

Επίσης, έγινε αναφορά και σε συνδυασμό θεραπευτικών προσεγγίσεων, σε συνάρτηση με τις ανάγκες της κάθε περίπτωσης, όπου γίνεται εναλλαγή από την συστημική θεραπεία σε ψυχοδυναμικού τύπου θεραπείες.

Ενδιαφέρον έχει η απάντηση εκπροσώπων φορέων που, ακολουθούν μια ολιστική προσέγγιση των υποθέσεων, κάνοντας έναν συνδυασμό εργαλείων, γνωσιακής, συμπεριφοριστικής και η συστημικής θεραπείας, αναπτύσσοντας με αυτόν τον τρόπο τη χρήση μιας φαρέτρας εργαλείων που, ανάλογα με την περίπτωση και στη βάση της διεπιστημονικής ομάδας, συζητιέται κάθε περίπτωση και αποφασίζεται ποιες τεχνικές είναι πλέον κατάλληλες για τις ενδείξεις που παρουσιάζει ο κάθε δράστης.

Η σύγχρονες μεθοδολογίες θεραπείας που εφαρμόζονται σε άλλες χώρες (Duluth, MPPI<sup>51</sup>) είχαν επίσης θέση αναφοράς από εκπροσώπους<sup>52</sup>, οι οποίοι τις εφαρμόζουν σε προσαρμοσμένη μορφή στα δεδομένα και στις ανάγκες της κάθε διαχείρισης και τις συνδυάζουν με δράσεις όπου συμμετέχουν και άλλες ειδικότητες για πιο ειδικές βαριές περιπτώσεις.

Στο **Ερώτημα 4** για πληροφόρηση σχετικά με το ποσοστό των δραστών που προσέχονται στην 1η συνεδρία έναντι του αριθμού που καλούνται από την Εισαγγελία να ενταχθούν στο πρόγραμμα, ο μεγαλύτερος αριθμός των εκπροσώπων απάντησαν ότι δεν έχουν γνώση του αριθμού των διατάξεων που εκδίδονται από τις Εισαγγελίες, πάρα μόνο για τον αριθμό των ατόμων που προσέρχονται στους φορείς τους για ένταξη στο πρόγραμμα.

Η έλλειψη απευθείας σύνδεσής τους με τους φορείς που παραπέμπουν τις υποθέσεις, είναι ένα υπαρκτό χάσμα το οποίο συμβάλλει και στην έλλειψη αυτής της πληροφορίας.

<sup>51</sup> MPPI, (Multi-Partner Psychoeducational Intervention), είναι ένα πρόγραμμα που απευθύνεται σε άτομα που ασκούν βία μεταξύ συντρόφων (IPV) και κατάχρηση ουσιών. Το MPPI είναι μια ομαδική παρέμβαση που συνδυάζει γνωσιακές-συμπεριφορικές στρατηγικές, ψυχοεκπαίδευση και τεχνικές συνέντευξης κινήτρων).

<sup>52</sup> - Εργαστήριο Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου – Ηράκλειο  
- Βία Stop- Ινστιτούτο Πρόληψης και Θεραπείας της Βίας και Προώθησης της Ισότητας των Φύλων





Από το ΕΚΚΑ, δόθηκε η απάντηση ότι μόνο το 50% των υποθέσεων φτάνει να ενταχθεί στο θεραπευτικό πρόγραμμα και αυτό οφείλεται κυρίως στις μεγάλες καθυστερήσεις έκδοσης των διαταγών, όπως και στη συσσώρευση των υποθέσεων λόγω της πανδημίας.

Υπήρχε επίσης ένας εκπρόσωπος φορέα υλοποίησης που δραστηριοποιείται στην επαρχία, ο οποίος δήλωσε ότι έχει σαφή εικόνα του αριθμού, καθώς όλες οι υποθέσεις για τις οποίες εκδίδεται διάταξη, καταλήγουν να αναληφθούν και να διαχειριστούν χωρίς αποκλείσεις.

Στο **Ερώτημα 5** για το ποσοστό εγκατάλειψης της θεραπείας (*drop out*) υπήρχαν εκπρόσωποι φορέων που ανέφεραν ενδεικτικά ότι υπάρχει μεγάλο ποσό εγκατάλειψης καθώς οι περισσότεροι δράστες (άνδρες, γυναίκες) αρνούνται να συμμορφωθούν και δεν αποδέχονται την κατάσταση. Αυτό συμβαίνει ειδικά με όσους εντάσσονται αναγκαστικά για παρακολούθηση θεραπείας, έπειτα από τη συμβουλή του δικηγόρου τους, χωρίς να έχουν ισχυρό εσωτερικό κίνητρο για να θεραπευτούν, καθώς δεν έχουν αντιληφθεί τη σοβαρότητα και την επικινδυνότητα των πράξεων τους. Αυτό που επικρατεί στις αντιλήψεις των περισσότερων, είναι η ύπαρξη εξωτερικού κινήτρου συμμετοχής στο πρόγραμμα θεραπείας, με μόνο σκοπό να αποφύγουν τις συνέπειες του νόμου και τα ένδικα μέσα στη διαχείριση της υπόθεσης.

94

Μεγάλο ποσοστό αυτών που εγκαταλείπουν το πρόγραμμα, είναι όσοι πρέπει να απεξαρτηθούν από ουσίες και αλκοόλ και δεν δέχονται ψυχιατρική αξιολόγηση ή/και παρακολούθηση.

Επιπλέον, ως λόγοι εγκατάλειψης αναφέρθηκαν και κάποιες πραγματικές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι θεραπευόμενοι, ακόμα και όταν υπάρχουν ενδείξεις ότι επιθυμούν ή θα μπορούσαν να ολοκληρώσουν το πρόγραμμα. Αυτή η διακοπή συνδέεται σημαντικά με:

- α) σοβαρά θέματα υγείας,
- β) το ωράριο διεξαγωγής των συνεδριών θεραπείας,
- γ) δυσκολία προσβασιμότητας λόγω της απόστασης του φορέα από τον τόπο διαμονής,



δ) την οικονομική στενότητα του/της θεραπευόμενου/ης να ανταπεξέλθει στις δαπάνες μεταφοράς από και προς τον φορέα.

Η διακοπή του προγράμματος θεραπείας μπορεί να συμβεί και όταν υπάρχει ενημέρωση από το θύμα ότι συνεχίζεται η κακοποίηση, γεγονός που είναι ασύμβατο με τους όρους για την υλοποίηση του προγράμματος.

Επίσης, υπήρχαν εκπρόσωποι που ανέφεραν ότι δεν υπάρχει αισθητό ποσοστό εγκατάλειψης, καθώς στις περιπτώσεις αυτές υπήρχε ισχυρός λόγος να ολοκληρωθεί η διαδικασία θεραπείας, ακόμα και με την επίσπευση των συνεδριών.

Σύμφωνα με τη δήλωση ενός συμμετέχοντα, από τις υποθέσεις που διαχειρίστηκε, προκύπτει ότι, ένας σημαντικός παράγοντας στην επιτυχή ολοκλήρωση του προγράμματος θεραπείας είναι και το μορφωτικό επίπεδο των θυτών, ειδικά σε περιπτώσεις ζευγαριών με ανήλικα τέκνα.

Στο **Ερώτημα 6** για την επάρκεια της διάρκειας και συχνότητας των παρεχόμενων συνεδριών και την εξέλιξη των δραστηριοτήτων, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων απάντησε ότι η θεραπευτική διαδικασία είναι εξατομικευμένη και εξαρτάται από την ανάγκη του ατόμου όπως αξιολογείται από τον εκάστοτε θεραπευτή. Η επάρκεια των συνεδριών, επίσης κρίνεται από το κίνητρο και την επιθυμία του θεραπευόμενου, το κατά πόσο θα αξιοποιήσει την παρεχόμενη για αυτόν θεραπεία.

Ο αριθμός των συνεδριών κυμαίνεται από 6 έως 15 συνεδρίες, ανά 10 ή 15 ημέρες, με διάρκεια από είκοσι έως μιάμιση ώρα για κάθε συνεδρία προκειμένου να χορηγηθεί η βεβαίωση παρακολούθησης θεραπευτικού προγράμματος. Ωστόσο, το τελικό σύνολο των συνεδριών εξαρτάται από το κίνητρο και από την προσπάθεια από τον ίδιο τον εξυπηρετούμενο, κατά πόσο θέλει να ολοκληρώσει ή όχι την θεραπευτική διαδικασία.

Η εξέλιξη και η πρόοδος υπάρχει όταν οι ωφελούμενοι είναι κινητοποιημένοι πραγματικά για να αλλάξουν τη ζωή τους και τις σχέσεις τους. Από την άλλη, όσοι παρακολουθούν το πρόγραμμα απλά για να αποφύγουν την ποινική διαδικασία, δεν σημειώνουν πρόοδο. Συνεπώς, η διάρκεια και η εξέλιξη είναι κάτι σχετικό και μη μετρήσιμο.



Όπως αναφέρθηκε από την πλειονότητα των επαγγελματιών, οι δράστες με κίνητρο αλλαγής είναι συγκριτικά λίγοι.

### **i. Ο αριθμός συνεδριών που συνήθως προσφέρεται σε διεθνή και ευρωπαϊκά θεραπευτικά προγράμματα.**

Σύμφωνα με την ευρωπαϊκή και διεθνή βιβλιογραφία<sup>53</sup>, τα προγράμματα θεραπείας για δράστες ενδοοικογενειακής βίας περιλαμβάνουν συνεδρίες συνδιαλλαγής, οι οποίες έχουν ως στόχο να βοηθήσουν τα μέλη της οικογένειας να βελτιώσουν τις σχέσεις τους και να αντιμετωπίσουν τα προβλήματά τους μέσω εποικοδομητικού διαλόγου. Επιπλέον, οι φορείς που διαχειρίζονται αυτές τις συνεδρίες θεραπείας απαρτίζονται από ειδικά εκπαιδευμένους ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς, θεραπευτές ή άλλους επαγγελματίες στον τομέα της παροχής υποστήριξης σε θύματα ενδοοικογενειακής βίας.

Το πλαίσιο και οι χρόνοι που εφαρμόζονται αυτές οι συνεδρίες μπορεί να διαφέρουν ανάλογα με την χώρα και τις νομικές διατάξεις κάθε χώρας στην Ευρώπη. Σε ορισμένες χώρες, μπορεί να περιλαμβάνεται στο πλαίσιο της ποινικής διαμεσολάβησης, ενώ σε άλλες μπορεί να λειτουργεί ως ξεχωριστό πρόγραμμα που παρέχεται σε δράστες και σε θύματα ενδοοικογενειακής βίας. Επίσης, οι χρόνοι των συνεδριών θεραπείας μπορεί να ποικίλλουν ανάλογα με τη φύση και το εύρος των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι δράστες και οι οικογένειές τους.

Η αριθμός των συνεδριών που μπορεί να χρειάζονται σε ένα θεραπευτικό πρόγραμμα για δράστες ενδοοικογενειακής βίας μπορεί να ποικίλλει ανάλογα και εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, όπως, η φύση και η ένταση της βίας, οι ανάγκες του δράστη, οι πόροι που είναι διαθέσιμοι, και οι πρακτικές πραγματικότητες του συγκεκριμένου προγράμματος.

Σύμφωνα με την ερευνητική βιβλιογραφία και τις πρακτικές προσεγγίσεις που έχουν χρησιμοποιηθεί, η διάρκεια των θεραπευτικών προγραμμάτων για δράστες ενδοοικογενειακής βίας κυμαίνεται συνήθως, από μερικές εβδομάδες έως μερικούς μήνες.

<sup>53</sup> Σχετική βιβλιογραφία παρατίθεται στην ενότητα της ξενόγλωσσης βιβλιογραφίας.



**Ορισμένα προγράμματα μπορεί να προσφέρουν λίγες συνεδρίες (π.χ., 6-12 συναντήσεις), ενώ άλλα μπορεί να είναι πιο μακρόχρονα και να διαρκούν περισσότερους μήνες.**

Ο στόχος των προγραμμάτων αυτών είναι να προσφέρουν υποστήριξη, ενημέρωση, και εργαλεία τόσο στους δράστες όσο και στα θύματα για να αντιμετωπίσουν τα βίαια γεγονότα, να αναπτύξουν καλύτερες δεξιότητες επικοινωνίας και διαχείρισης συγκρούσεων, και να βοηθήσουν στην επανένταξή τους σε μια υγιή και ασφαλή καθημερινή ζωή.

Είναι σημαντικό να γίνεται μια αξιολόγηση των αναγκών του κάθε θύτη, ούτως ώστε το πρόγραμμα να προσαρμόζεται στις ατομικές τους ανάγκες. Καθώς η κατάσταση κάθε θύτη μπορεί να είναι μοναδική, η διάρκεια και η συχνότητα των συνεδριών θεραπείας μπορεί να διαφέρει.

Τέλος, η προσέγγιση και οι απαιτήσεις μπορεί να διαφέρουν ανάλογα με το πρόγραμμα και τον φορέα που τα διαχειρίζεται, καθώς και το νομικό πλαίσιο της χώρας που διεξάγονται.

## **ii. Η χρονική διάρκεια της κάθε συνεδρίας προσφέρεται σε διεθνή και ευρωπαϊκά θεραπευτικά προγράμματα.**

Η χρονική διάρκεια κάθε συνεδρίας σε θεραπευτικά προγράμματα για δράστες ενδοοικογενειακής βίας μπορεί να διαφέρει ανάλογα με τον τύπο του προγράμματος, τις ανάγκες των θυτών, τον τρόπο παροχής των υπηρεσιών, και τους διαθέσιμους πόρους των φορέων που παρέχουν την υποστήριξη.

Ενδεικτικά, ορισμένες συνεδρίες θεραπείας μπορεί να κυμαίνονται ως εξής:

- **Εβδομαδιαίες συνεδρίες διάρκειας 60 λεπτών:** Αυτός είναι ο συνηθέστερος χρόνος διάρκειας για μια συνεδρία θεραπείας. Οι συνεδρίες μπορεί να γίνονται κάθε εβδομάδα και στοχεύουν στην υποστήριξη, εξερεύνηση των προβλημάτων και ανάπτυξη νέων δεξιοτήτων.



- **Δίωρες συνεδρίες:** Ορισμένοι θεραπευτικοί φορείς παρέχουν δίωρες συνεδρίες, ιδιαίτερα για πιο εντατικές παρεμβάσεις ή σε περιπτώσεις που απαιτούν περισσότερο χρόνο για την αντιμετώπιση των θεμάτων.
- **Ομαδικές συνεδρίες:** Σε ομαδικά προγράμματα, οι συνεδρίες μπορεί να έχουν διάρκεια 90 λεπτών έως 2 ώρες, ανάλογα με τον σχεδιασμό της ομάδας και τις ανάγκες των συμμετεχόντων.
- **Εντατικές συνεδρίες:** Σε ορισμένες περιπτώσεις, ενδέχεται να προγραμματίζονται εντατικές συνεδρίες διάρκειας μερικών ημερών ή περισσότερο, ειδικά για άτομα που έχουν ασκήσει έντονη βία ή που βρίσκονται σε έκτακτες καταστάσεις.

Οι χρόνοι αυτοί είναι μόνο ενδεικτικοί και μπορεί να υπάρχουν διαφορές μεταξύ των προγραμμάτων και των θεραπευτικών φορέων. Η χρονική διάρκεια των συνεδριών καθορίζεται συνήθως κατόπιν συμφωνίας με τον θεραπευτή ή τον φορέα παροχής υπηρεσιών και λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες και τις προκλήσεις του κάθε θύτη και θύματος, όταν αυτό απαιτείται.

Στο **Ερώτημα 7** για τη διαδικασία που ακολουθείται εάν διαπιστωθεί υψηλή επικινδυνότητα του δράστη, οι περισσότεροι εκπρόσωποι απάντησαν ότι γίνεται προφορική και γραπτή ενημέρωση του ατόμου για τη διακοπή της παρέμβασης της ποινικής διαμεσολάβησης. Αν χρειαστεί θεραπεία, παραπέμπεται για παρακολούθηση σε ψυχίατρο όπως κάθε θεραπευτική πράξη. Εάν θεωρηθεί απαραίτητο, ακολουθεί η διαδικασία ακούσιας νοσηλείας. Ενημερώνεται το θύμα και ορίζεται ένα ραντεβού, όπου γίνεται μια συμβουλευτική συνάντηση στο θύμα, έτσι ώστε, εάν υπάρξει επανάληψη βίας, να την καταγγείλει άμεσα την Αστυνομία. Έπειτα ακολουθεί ενημέρωση στον Εισαγγελέα.

Ενδιαφέρον είχε η απάντηση εκπροσώπου φορέα υλοποίησης, που ανέφερε ότι, η διαχείριση εξαρτάται από το επίπεδο της επικινδυνότητας. Εάν η επικινδυνότητα είναι επιπέδου που μπορεί να διαχειριστεί, τότε διαχειρίζεται εσωτερικά χωρίς να παραπεμφθεί σε άλλον αρμόδιο φορέα, έπειτα, ακολουθεί προσαρμογή των συνεδριών με μία καθυστέρηση προκειμένου να ληφθεί φαρμακευτική αγωγή και παρακολουθείται ο άνθρωπος εάν συμμορφώνεται ή όχι, προκειμένου να επανεταχθεί. Με τους φορείς





που γίνονται παραπομπές, έως ένα βαθμό υπάρχει ανατροφοδότηση πληροφοριών για την εξέλιξη.

Αξίζει να σημειωθεί ότι, δεν αναφέρθηκε και δεν καταγράφηκε συγκεκριμένη μεθοδολογία ή ειδικός τρόπος αξιολόγησης επικινδυνότητας των δραστών που συμμετέχουν στα θεραπευτικά προγράμματα.

Στο **Ερώτημα 8** για το εάν παραπέμπονται εκ νέου οι δράστες σε άλλους φορείς (π.χ. όταν διαπιστώνετε ύπαρξη ψυχικής ασθένειας ή εξάρτηση από ουσίες, αλκοόλ κλπ.), εάν συμμορφώνονται οι δράστες με αυτή την παραπομπή, την συνεργασία με τους συγκεκριμένους φορείς και την πιθανή παρακολούθηση του ωφελούμενου δράστη κατόπιν της παραπομπής, απαντήθηκε από το σύνολο των συμμετεχόντων ότι, σε περίπτωση που υπάρχει ψυχική νόσος διαγνωσμένη, εξάρτηση από ουσίες ή αλκοόλ, ο άνθρωπος παραπέμπεται για παρακολούθηση σε ψυχιατρική κλινική ή σε φορείς διαχείρισης αντίστοιχα.

Ακολουθεί η ενημέρωση του Εισαγγελέα ότι δεν εντάσσεται στο πρόγραμμα θεραπείας και, για το λόγο αυτό, γίνεται παραπομπή σε άλλους αρμόδιους φορείς. Επίσης, υπάρχει στενή επαφή και με την οικογένεια.

Η συμμόρφωση του δράστη εξαρτάται από την εκάστοτε περίπτωση. Δεν υπάρχει ανατροφοδότηση για το τι ακολουθεί στη συνέχεια με την υπόθεση. Υπάρχει επικοινωνία και παροχή πληροφοριών έως ένα βαθμό, καθώς τηρείται το απόρρητο των υποθέσεων.

Στο **Ερώτημα 9** για το εάν το πρόγραμμα θέτει στο επίκεντρό του την προστασία του θύματος και με ποιο τρόπο, όπως και στο **Ερώτημα 10** για το αν υπάρχει η δυνατότητα συνεργασίας/επικοινωνίας, άντλησης πληροφοριών, και η δυνατότητα καθοδήγησης και ενημέρωσης του θύματος, οι εκπρόσωποι των φορέων απάντησαν συνολικά ότι η προστασία του θύματος τίθεται στο επίκεντρο είτε έμμεσα μέσω της θεραπευτικής παρέμβασης όπου γίνονται προσπάθειες να αποτραπεί η βία, είτε άμεσα μέσω της συμβουλευτικής και ενημερωτικής συνάντησης προς το ίδιο το θύμα.

Υπάρχουν ωστόσο περιορισμοί για περισσότερη εμπλοκή, διότι η εντολή υπάρχει προς τον θύτη και αυτό έχει περιορισμούς ως προς την βαθιά επαφή με το θύμα.



Ειδικά όταν πρόκειται για δύσκολες περιπτώσεις, υφίσταται επαφή και συνεργασία με το θύμα και γίνεται μεταξύ της πρώτης και δεύτερης συνεδρίας. Ο σκοπός της επαφής είναι αρχικά να επιβεβαιωθεί ότι δεν συνεχίζει η βία και να απαλειφθεί το αίσθημα του φόβου. Άρα λοιπόν θα πρέπει οπωσδήποτε να υπάρξει μια συμμαχία των μερών για να υποστηριχθεί ουσιαστικά η υπόθεση.

Σε περιπτώσεις όπου διαπιστώνεται ότι ο θύτης χαρακτηρίζεται από υψηλή επικινδυνότητα και αυτό επιφέρει συνέπειες κινδύνου και για το θύμα, παρέχονται συμβουλές προς το θύμα, το οποίο και παραπέμπεται σε κέντρο συμβουλευτικής γυναικών θυμάτων βίας και σε ξενώνες φιλοξενίας, όπου και ακολουθεί συμβουλευτική διαδικασία για την προστασία του.

Υπήρχαν όμως και απαντήσεις οι οποίες ανέφεραν ότι δεν είναι εύκολη και πάντα εφικτή η άμεση επαφή με το θύμα. Η συνεργασία με τα θύματα συναντά συχνά την απροθυμία και την αντίσταση.

Επίσης, εκπρόσωπος ενός φορέας ανέφερε ότι, όταν κρίνεται απαραίτητο, γίνεται επικοινωνία με τα θύματα χωρίς να γνωστοποιείται στον δράστη.

Στο **Ερώτημα 11** για το αν πραγματοποιούνται κοινές συνεδρίες δράστη – θύματος σε ποια φάση και σε ποιες περιπτώσεις, οι ερωτηθέντες στην πλειοψηφία τους απάντησαν ότι, πρέπει να πληρούνται κάποιες προϋποθέσεις για να πραγματοποιούνται κοινές παρεμβάσεις, ιδίως παρεμβάσεις ζεύγους. Αυτό κρίνεται απαραίτητο βάση της μετάβασης και εξέλιξης της κάθε περίπτωσης που διαχειρίζεται.

Συνήθως η κοινή συνεδρία πραγματοποιείται εφόσον έχει προηγηθεί ένας αριθμός ατομικών συνεδριών με τον δράστη/τρια, όταν επιβεβαιώνεται η μη επικινδυνότητα, καθώς και η πρόθεση και από τις δύο πλευρές ότι υπάρχει διάθεση να βελτιωθεί η κατάσταση.

Επίσης, οι κοινές συνεδρίες, πραγματοποιούνται στις περιπτώσεις που το ζεύγος διαμένει μαζί, επιθυμεί να διαχειριστεί η υπόθεση από κοινού, είτε νομικά, είτε θεραπευτικά.



Στο **Ερώτημα 12** για το αν υφίσταται συνεργασία με τα υπάρχοντα κέντρα αντιμετώπισης της έμφυλης βίας της περιοχής, οι εκπρόσωποι απάντησαν ότι, κρίνεται πολύ σημαντική η συνεργασία μεταξύ των δομών, ειδικά στη διαδικασία παραπομπής στα κέντρα προστασίας γυναικών θυμάτων βίας, όπως και στους ξενώνες κακοποιημένων γυναικών, καθώς αυτό προκύπτει ιδιαίτερα στις περιπτώσεις όταν κρίνεται αναγκαία η παρέμβαση για συμβουλευτική διαδικασία και προστασία του θύματος.

Εκπρόσωπος φορέα ανέφερε ότι υφίσταται παράλληλη επικοινωνία και άρρηκτη συνεργασία με τις υπηρεσίες που εμπλέκονται στη διαχείριση περιπτώσεων που θέτουν στο επίκεντρο την προστασία των γυναικών. Με την συγκατάθεσή τους, παραπέμπονται στις υπηρεσίες αυτές προκειμένου να λάβουν τη νομική υποστήριξη που παρέχεται στις δομές αλλά και ψυχοκοινωνική υποστήριξη από ψυχολόγο και κοινωνικό λειτουργό.

Στο **Ερώτημα 13** για το εάν παρέχονται αναμνηστικές συνεδρίες μετά την ολοκλήρωση του θεραπευτικού προγράμματος και στο **Ερώτημα 14** για το εάν υπάρχει *follow-up* μετά την ολοκλήρωση των απαραίτητων συνεδριών, καθώς και την επιθυμία τους για τη συνέχιση των συνεδριών ή άλλη θεραπευτική συνεργασία, οι ερωτηθέντες έδωσαν διάφορες απαντήσεις, με την πλειοψηφία τους να συγκλίνει στο ότι, μετά τη λήξη των συνεδριών του προγράμματος δεν πραγματοποιούνται αναμνηστικές συνεδρίες.

Ο φόρτος εργασίας και ο αριθμός των υποθέσεων είναι μεγέθη που πρακτικά δεν καθιστούν εφικτό το να γίνουν αναμνηστικές συνεδρίες. Σαφώς σε περίπτωση που κάποιος επωφελούμενος ζητήσει τη συμβολή, υπάρχει η δυνατότητα να κατευθυνθεί συμβουλευτικά, αλλά όχι σε επίπεδο αναμνηστικών συνεδριών.

Θα ήταν αρκετά χρήσιμο για την κάθε επιτυχημένη ολοκληρωμένη περίπτωση να ακολουθήσουν αναμνηστικές συνεδρίες αλλά λόγω έλλειψης χρόνου και υποστελέχωσης, δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί. Ωστόσο, όταν ολοκληρώνεται το πρόγραμμα ενημερώνονται τα άτομα ότι ο φορέας παραμένει στη διάθεσή τους.



Υπήρχαν συμμετέχοντες που ανέφεραν ότι οι περιπτώσεις με τις οποίες έγιναν αναμνηστικές συνεδρίες είναι αρκετά λίγες και γίνονται κυρίως όταν υφίσταται ένας κοινός παρονομαστής, η ύπαρξη ανήλικων παιδιών στην οικογένεια.

Εφόσον υπάρχουν οι ενδείξεις ότι η θεραπεία είχε θετικά αποτελέσματα, υπάρχει περιοδική επαφή με τα μέλη της οικογένειας, ειδικά όταν στη διάρκεια των συνεδριών δεν υπήρχαν αντιστάσεις ή απροθυμία εκ μέρους του οικογενειακού περιβάλλοντος.

Στο **Ερώτημα 15** για το αν διαπιστώνεται η ανάγκη εξειδικευμένης εκπαίδευσης/κατάρτισης σας για την υλοποίηση των ειδικών αυτών προγραμμάτων και τι ακριβώς θα σας ήταν χρήσιμο να γνωρίζουν για να αντιμετωπίσουν καλύτερα τα συγκεκριμένα περιστατικά, οι εκπρόσωποι έδωσαν σχεδόν τις ίδιες απαντήσεις, λέγοντας ότι, για την υλοποίηση του προγράμματος ποινικής διαμεσολάβησης διαθέτουν το δικό τους οπλοστάσιο ειδικών γνώσεων, ωστόσο δεν υπάρχει εξειδικευμένη εκπαίδευση για παρέμβαση σε θύτες ενδοοικογενειακής βίας που εντάσσονται στο πλαίσιο της ποινικής διαμεσολάβησης. Καθίσταται απολύτως αναγκαίο να δοθεί η δυνατότητα να παρακολουθήσουν ένα πρόγραμμα ολοκληρωμένης παρέμβασης σε θύτες, που να αφορά ατομική, ομαδική η ακόμα και παρέμβαση ζεύγους.

Το θέμα της εκπαίδευσης είναι κάτι που λείπει και είναι ένα ζήτημα που έχει τεθεί και σε συναντήσεις που έχουν γίνει με το ΕΚΚΑ Αθηνών και Θεσσαλονίκης αλλά και σε συναντήσεις κέντρων και δομών σε επίπεδο Περιφέρειας.

Όταν ξεκίνησε η διαδικασία του προγράμματος ποινικής διαμεσολάβησης, πολλοί επαγγελματίες σε πολλές δομές, αντέδρασαν αρχικά στο να εφαρμόσουν το πρόγραμμα της ποινικής διαμεσολάβησης, και θεώρησαν ότι πρέπει να εφαρμόζεται μόνο στα κέντρα κακοποιημένων γυναικών και το ΕΚΚΑ. Η αντίδραση αυτή υπήρξε ακριβώς λόγω της έλλειψης εκπαίδευσης, διότι δεν ένιωθαν έτοιμοι να προσφέρουν ουσιαστική υποστήριξη και να συμβάλλουν στο να πετύχει ο στόχος του προγράμματος.

Επίσης, κατά την έναρξη του προγράμματος δεν υπήρχε καμία ενημέρωση για το τι είναι και που στοχεύει. Υπήρχαν μόνο οι εντολές για ανάληψη και διαχείριση των υποθέσεων, χωρίς ουσιαστική καθοδήγηση για το θέμα και χωρίς εκπαίδευση.



Υπήρχαν εκπρόσωποι που ανέφεραν ότι, για να στηθεί το πρόγραμμα, χρειάστηκε να εξειδικευτούν μόνοι τους, με δικές τους πρωτοβουλίες και βάσει της εκπαίδευσης που κάποιιοι έχουν λάβει στο εξωτερικό.

Σχετικά με τα θέματα που πρέπει να εκπαιδευτούν οι επαγγελματίες, αναφέρθηκε συγκεκριμένα ότι, χρειάζονται κατάρτιση επιπρόσθετη πάνω στη διαχείριση της ελεγκτικής συμπεριφοράς, της σεξουαλικής συμπεριφοράς, της σεξουαλικής βίας, τα έμφυλα στερεότυπα, την ύπαρξη κοινών πρωτοκόλλων, εργαλείων αξιολόγησης της επικινδυνότητας αλλά και του προφίλ του δράστη. Σε γενικότερο πλαίσιο, πρέπει να γίνουν σεμινάρια εκπαίδευσης με κάποιες κοινές και βασικές γραμμές που πρέπει να ακολουθηθούν για να υπάρχουν και τα σωστά αποτελέσματα.

Απουσιάζει η εξειδικευμένη εκπαίδευση που αφορά την έμφυλη βία και τα προγράμματα δραστών για την πλειονότητα των επαγγελματιών που αναλαμβάνουν λόγω υπηρεσιακού καθήκοντος την διεξαγωγή αυτών των προγραμμάτων έχοντας ως μόνα εφόδια την ψυχοθεραπευτική τους κατάρτιση.

Όλοι οι συμμετέχοντες επαγγελματίες επεσήμαναν την έλλειψη αυτή. Αντιθέτως στους τρεις φορείς που υπήρχε εξειδικευμένη κατάρτιση από το εξωτερικό υπήρχε πολύ καλύτερη πορεία των θεραπευτικών προγραμμάτων

Στο **Ερώτημα 16** για το εάν διαπιστώνεται η ανάγκη περαιτέρω στελέχωσης του φορέα που εργάζεστε, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων ανέφερε ότι η υποστελέχωση είναι ένα υπαρκτό πρόβλημα, ειδικά στην περίπτωση των υποθέσεων ενδοοικογενειακής βίας, που χρειάζεται ειδική διαχείριση, εξειδικευμένοι επαγγελματίες, αφοσιωμένοι σε αυτό το αντικείμενο. Σε αρκετούς φορείς, οι επαγγελματίες αναλαμβάνουν και διάφορες άλλες υποθέσεις που δεν εμπίπτουν στην ποινική διαμεσολάβηση, με αποτέλεσμα να επιβαρύνεται το πρόγραμμά τους.

Διακριτή είναι η αναφορά εκπροσώπων μεγάλου φορέα που αναλαμβάνει την πλειονότητα των περιστατικών συγκριτικά με άλλους φορείς, στο οποίο στελεχώνουν μόνο δυο επαγγελματίες ψυχικής υγείας.





Το θέμα που επίσης τέθηκε, αφορά και στο καθεστώς συνεργασίας των υφιστάμενων στελεχών, που στην πλειοψηφία τους είναι συνεργάτες ορισμένου χρόνου, γεγονός που καθιστά προβληματική την υλοποίηση, τη σωστή λειτουργία και την κάλυψη των αναγκών του προγράμματος, διότι δεν εξασφαλίζεται η συνέχισή τους με προσωρινό προσωπικό.

Η έλλειψη σταθερής χρηματοδότησης για την υλοποίηση των προγραμμάτων ποινικής διαμεσολάβησης, επίσης εμπίπτει με το ζήτημα της υποστελέχωσης.

Άξιο να αναφερθεί, είναι, μη δημόσιοι φορείς όπως το Βία Stop, ο Σύνδεσμος Μελών Γυναικείων Σωματείων Ηρακλείου και Νομού Ηρακλείου, και το Εργαστήριο Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου – Ηράκλειο, οι οποίοι στελεχώνονται με εθελοντές για την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών.

Στο **Ερώτημα 17** για το πως κρίνετε την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων και αν γίνεται εσωτερική ή εξωτερική αξιολόγηση αυτών, όλοι οι εκπρόσωποι απάντησαν ότι δεν πραγματοποιείται αξιολόγηση των προγραμμάτων, είτε αυτή είναι εσωτερική, είτε από εξωτερικό αξιολογητή. Θεωρούν ότι πρέπει να διενεργούνται αξιολογήσεις, ιδανικά από ανεξάρτητο εξωτερικό αξιολογητή, προκειμένου να αξιολογείται η αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων που διεξάγονται.

Και η αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων δεν θα πρέπει να αφορά μόνο στο αν βελτιώθηκαν ή υποτροπίασαν τα άτομα που παρακολούθησαν τα προγράμματα, αλλά θα πρέπει να αφορά και την αξιολόγηση όλων των σταδίων υλοποίησης των προγραμμάτων, με σκοπό να αναδειχθούν προβλήματα και αδυναμίες αλλά και να εξεταστούν και άλλες παράμετροι όπως η διαχείριση των πόρων του ανθρώπινου δυναμικού και του χρόνου,

Είναι απαραίτητο να υπάρχει αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων, ωστόσο υπάρχουν σοβαρές ελλείψεις στην υλοποίηση των προγραμμάτων όπως η βασική εκπαίδευση. Επίσης δεν υπάρχει η γνώση και η καθοδήγηση για την αξιολόγηση των προγραμμάτων.



Για την αξιολόγηση, πέρα από μία σχετική αποτίμηση, ποσοτική ή ποιοτική που γίνεται, δεν υπάρχει αξιολόγηση των πρακτικών και του τρόπου διεκπεραίωσης των υποθέσεων.

Όπως χαρακτηριστικά απάντησε ένας επαγγελματίας, ένα στοιχείο που πρέπει να επισημανθεί, είναι το ότι η αποτελεσματικότητα συνδέεται και με την επιλογή των ατόμων που λαμβάνουν την θεραπεία. Για να έχει αποτελεσματικότητα από αυτή τη διαδικασία οι θεραπευόμενοι πρέπει να ωφελούνται, είτε υποσυνείδητα είτε και συνειδητά, έστω και βρίσκοντας κίνητρα για να διορθώσουν κάποιες συμπεριφορές. Συνεπώς, προκειμένου να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα αυτού του προγράμματος, θα πρέπει να υπάρχει ισχυρό εσωτερικό κίνητρο για τον δράστη.

Στο **Ερώτημα 18** για το επίπεδο συνεργασίας με την Εισαγγελία Πρωτοδικών από όπου παραπέμπονται οι υποθέσεις ή και με άλλους εμπλεκόμενους φορείς, οι ερωτώμενοι απάντησαν ότι η συνεργασία με τις Εισαγγελίες Πρωτοδικών αλλά και με τους άλλους εμπλεκόμενους φορείς, είναι πάρα πολύ καλή.

105

Αν και υπάρχει μια καλή συνεργασία με την Εισαγγελία και του άλλους εμπλεκόμενους φορείς, αυτό το οποίο δεν υφίσταται, είναι ένα γραπτό πρωτόκολλο συνεργασίας μεταξύ των φορέων. Ωστόσο, η συνεργασία είναι πάρα πολύ καλή και αυτό είναι αμοιβαίο, αν και θα βοηθούσε να γίνονται κάποιες συναντήσεις ομαδικές και με κάποια συχνότητα, εξάμηνη ή τρίμηνη για την απαιτούμενη ανατροφοδότηση των φορέων.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η εδραιωμένη συνεργασία που υφίσταται στο Ηράκλειο Κρήτης, όπου, με την παρότρυνση της Εισαγγελίας και του Αστυνομικού Τμήματος, έχει συνταχθεί ένα Μνημόνιο Συνεργασίας το οποίο εμπλέκει και συνδέει όλες τις δομές σε επίπεδο Περιφερειακής ενότητας του Νομού Ηρακλείου, και προσπαθεί με αυτή την διασύνδεση των υπηρεσιών να δώσει επίσημη βάση στη διαχείριση των περιπτώσεων ποινικής διαμεσολάβησης. Όπως αναφέρουν τα στελέχη των φορέων, μέσω του Μνημονίου Συνεργασίας τους έχουν καταστεί οι διαδικασίες ανάληψης και διαχείρισης ακόμη πιο διαυγείς και πιο οργανωμένες και για τις επόμενες ενέργειες.



Την αποτελεσματική συνεργασία με τις Εισαγγελίες Αλεξανδρούπολης, Κομοτηνής, και Καβάλας, την αναφέρει επίσης και ο φορέας Βία Stop<sup>54</sup>, συνεργασία η οποία τίθεται σε πολύ καλή βάση και με άλλα συμβουλευτικά κέντρα άλλων φορέων και Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.

Στο **Ερώτημα 19**, οι φορείς είχαν τη δυνατότητα να αναφέρουν τα κυριότερα προβλήματα/δυσκολίες που αντιμετωπίζουν. Μία σειρά από ουσιαστικούς προβληματισμούς αναφέρονται παρακάτω συμπερασματικά.

- Η λειτουργία του προγράμματος ποινικής διαμεσολάβησης δεν είναι δομημένη αποτελεσματικά και δεν διενεργείται σε μία στέρεα μορφή αλληλόδρασης και αλληλεπίδρασης μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων που εμπλέκονται σε διάφορα επίπεδα.
- Η λειτουργία του προγράμματος επαφίεται στην καλή πρόθεση των επαγγελματιών να στηρίξουν τους θύτες και τα θύματα, χωρίς να συνοδεύονται σε αυτή την προσπάθεια από μια σοβαρή και οργανωμένη κρατική υποστήριξη. Αυτό που εφαρμόζεται έως τώρα ως διαδικασία, δεν έχει την απαιτούμενη σοβαρότητα. Η μόνη σοβαρότητα που πιθανά να υφίσταται, οφείλεται στη σοβαρότητα των επαγγελματιών και στην αυτόνομη πρωτοβουλία τους.
- Έλλειψη ενός εδραιωμένου πρωτοκόλλου επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων υπηρεσιών (Εισαγγελίες, Αστυνομία, φορείς υλοποίησης).
- Προβληματικό σημείο, στη συνεργασία με τις Εισαγγελίες, αποτελούν οι διατάξεις για παραπομπή ατόμων που δεν είναι κατάλληλοι για το πρόγραμμα θεραπείας ποινικής διαμεσολάβησης, αλλά πρέπει να απευθυνθούν σε διαφορετικά προγράμματα θεραπείας.

<sup>54</sup> Βία Stop- Ινστιτούτο Πρόληψης και Θεραπείας της Βίας και Προώθησης της Ισότητας των Φύλων



- Έλλειψη επαρκούς ενημέρωσης των παραπεμπόμενων δραστρών/τριών σχετικά με το τι ακριβώς είναι το πρόγραμμα ποινικής διαμεσολάβησης, τις υποχρεώσεις και τις δεσμεύσεις τους. Πολλές φορές οι ωφελούμενοι δεν γνωρίζουν σχετικά με το πρόγραμμα στο οποίο διατάσσονται να ενταχθούν, δεν έχουν καμία πληροφορία, ούτε για τον ακριβή λόγο που βρέθηκαν σε θεραπευτικό πρόγραμμα, ούτε για τη νομοθεσία.
- Από τα στελέχη των φορέων, δεν είναι αρκετά σαφές το πλαίσιο του τι γίνεται και τι πρέπει να γίνει για την ορθή διαχείριση των υποθέσεων. Για το νομοθετικό πλαίσιο, δεν έχει γίνει σχετική εκπαίδευση. Η απόκτηση της εξειδικευμένης γνώσης εξαρτάται από την αποκλειστική πρωτοβουλία των επαγγελματιών, που καλούνται να διαχειριστούν την παραπεμπόμενη υπόθεση με εισαγγελική διαταγή, χωρίς προηγουμένως να έχουν ενημερωθεί για το ποιο είναι το νομικό πλαίσιο που υπάγεται η κάθε υπόθεση.
- Έλλειψη επαρκούς αριθμού επαγγελματιών που στελεχώνουν τους φορείς υλοποίησης. Η υποστελέχωση των υπηρεσιών είναι ένα σοβαρό ζήτημα που χρήζει αντιμετώπισης, καθώς υπάρχει συσσώρευση υποθέσεων με μεγάλο χρονικό ορίζοντα, γεγονός που δεν βοηθάει στην διαδικασία της θεραπείας.
- Έλλειψη διεπιστημονικών ομάδων, αποτελούμενες από τις κατάλληλες και αναγκαίες ειδικότητες για τη διαχείριση των υποθέσεων, ειδικά όταν είναι περίπλοκες και ενέχουν ευαίσθητα σημεία διαχείρισης όπως είναι τα ανήλικα παιδιά.
- Με την υφιστάμενη μορφή της λειτουργίας του προγράμματος, ο κάθε επαγγελματίας δουλεύει μόνος του, αρχικά σαν θεραπευτής και έπειτα σαν δομή. Καλείται να φτιάξει τον δικό του κανονισμό ως τρόπο υλοποίησης του προγράμματος στη δομή χωρίς τις απαιτούμενες κατευθύνσεις σε πιο οργανωμένο πλαίσιο από τις κεντρικές κρατικές αρχές.
- Έλλειψη προγραμμάτων εκπαίδευσης και ενημέρωσης στα οποία θα μπορούσαν τα εμπλεκόμενα στελέχη, να λάβουν την κατάλληλη πληροφόρηση και τα κατάλληλα εφόδια προκειμένου να διαχειριστούν αποτελεσματικά το έργο που τους έχει ανατεθεί.



- Έλλειψη προγραμμάτων εποπτείας προς τους επαγγελματίες των θεραπευτικών προγραμμάτων. Η εποπτεία των στελεχών των φορέων, είναι ένα πρόβλημα το οποίο συμβαδίζει με το πρόβλημα της εξειδικευμένης εκπαίδευσης.
- Στη διαδικασία λειτουργίας του προγράμματος, υπάρχει έλλειψη βασικών εργαλείων όπως είναι, μια κοινή μεθοδολογία προσέγγισης και σχετικά ερωτηματολόγια με τυποποιημένες ερωτήσεις που συμβάλουν στη ορθή διαχείριση των υποθέσεων και την διεξαγωγή της θεραπευτικής διαδικασίας.
- Έλλειψη ενός συντονισμένου και πανελλαδικού πλέγματος δικτύωσης, διασύνδεσης και επικοινωνίας, από το οποίο θα προκύψουν ανταλλαγές απόψεων και καλών πρακτικών, καθώς και σημαντικές πρωτοβουλίες συνεργασίας.
- Έλλειψη ενός κοινού ηλεκτρονικού συστήματος ως βάση αναφοράς στα προγράμματα θεραπείας και ειδικότερα στο πρόγραμμα της ποινικής διαμεσολάβησης.
- Έλλειψη σταθερής χρηματοδότησης για κάλυψη των αναγκών με προσωπικό διαρκείας που θα εξασφαλίσει την βιωσιμότητα του προγράμματος.
- Έλλειψη δυνατότητας υλοποίησης του προγράμματος με ανθρώπους που διαμένουν σε απομακρυσμένες περιοχές, είτε λόγω θεμάτων υγείας, είτε λόγω απόστασης, είτε λόγω οικονομικής στενότητας να καλύψουν τα έξοδα μεταφοράς από και προς το κέντρο θεραπείας.
- Έλλειψη δομών για την προστασία των κακοποιημένων γυναικών σε επαρχιακές πόλεις.





ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ &  
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ



ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ  
ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ  
ΥΠΕΚΥΠ



- Έλλειψη χώρου λειτουργίας και υποδομών για την διεξαγωγή των συνεδριών, καθώς και υλικοτεχνικής υποστήριξης, απαραίτητης για την τεχνική υποστήριξη λειτουργίας των φορέων ειδικά σε νησιά και επαρχιακές πόλεις.
- Δεν υπάρχει οικονομική υποστήριξη για τη λειτουργία φορέων ΜΚΟ που λειτουργούν με εθελοντικό προσωπικό, και ειδικά όταν έχουν ήδη εδραιωμένη και βιώσιμη συνεργασία με τις Εισαγγελίες και τα Αστυνομικά τμήματα των περιοχών.
- Έλλειψη δικτύωσης με φορείς του εξωτερικού που υλοποιούν προγράμματα ποινικής διαμεσολάβησης, απαραίτητη για την ανταλλαγή απόψεων και καλών πρακτικών.



Ευρωπαϊκή Ένωση  
Ευρωπαϊκό Ταμείο  
Περιφερειακής Ανάπτυξης

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα  
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ





### 5.1.2 Προτάσεις

Οι προτάσεις που ακολουθούν ανέκυψαν από τις απαντήσεις των εκπροσώπων των φορέων υλοποίησης που συμμετείχαν στην έρευνα και στοχεύουν στη βελτίωση και ενίσχυση του ισχύοντος πλαισίου της ποινικής διαμεσολάβησης, καθώς και στην αποτελεσματικότερη λειτουργία των φορέων και των θεραπευτικών προγραμμάτων.

Στο **Ερώτημα 20** για το ποιες είναι οι προτάσεις για τη βελτίωση των συμβουλευτικών-θεραπευτικών προγραμμάτων, οι ερωτώμενοι παρέθεσαν μια σειρά από προτάσεις οι οποίες ακολουθούν παρακάτω:

- Δημιουργία προγράμματος εκπαίδευσης σε θεσμικό πλαίσιο, που να περιλαμβάνει συγκεκριμένες ενότητες:
  - Σχετικό νομοθετικό πλαίσιο για την ποινική διαμεσολάβηση
  - Κοινή θεραπευτική προσέγγιση από τους φορείς υλοποίησης, με πρόγραμμα απόλυτα στοχευμένο ως ειδικό θεραπευτικό.
  - Συγκεκριμένες τεχνικές, όπως είναι οι τεχνικές υποστήριξης του θύματος, τεχνικές δημιουργίας κινήτρου και οριοθέτησης. κλπ.
  - Σύγχρονες μεθοδολογίες θεραπείας που εφαρμόζονται σε άλλες χώρες (Duluth, MPPI<sup>55</sup>, κ.α.).
  - Κοινά εργαλεία αξιολόγησης της επικινδυνότητας, του προφίλ του δράστη, της αποτελεσματικότητας της παρέμβασης.

Η παρεχόμενη αυτή εκπαίδευση, να μην εστιάζει μόνο σε θεωρητικά στοιχεία για τη βία, αλλά σε συγκεκριμένη πληροφορία για το πως μπορεί να γίνεται πρακτικά καλύτερο το αντικείμενο εργασίας, η συμβουλευτική διαδικασία και η παρέμβαση, έτσι ώστε να έχει ουσιαστικό αποτέλεσμα η προσπάθεια που γίνεται.

<sup>55</sup> MPPI, (Multi-Partner Psychoeducational Intervention), είναι ένα πρόγραμμα που απευθύνεται σε άτομα που ασκούν βία μεταξύ συντρόφων (IPV) και κατάχρηση ουσιών. Το MPPI είναι μια ομαδική παρέμβαση που συνδυάζει γνωσιακές-συμπεριφορικές στρατηγικές, ψυχοεκπαίδευση και τεχνικές συνέντευξης κινήτρων).



- Δημιουργία διεπιστημονικών ομάδων μεταξύ φορέων, ειδικά όταν στις υποθέσεις εμπλέκεται και η προστασία των ανηλίκων. Για την αποτελεσματικότητα του προγράμματος θα ήταν ιδανικό, οι θεραπευόμενοι να παρακολουθούνται στο πλαίσιο της θεραπείας από περισσότερους από έναν επαγγελματίες, δηλαδή μία ομάδα από διάφορες ειδικότητες. Να υπάρχει μία ομάδα στελεχών φτιαγμένη για το συγκεκριμένο πρόγραμμα.
- Διοργάνωση συναντήσεων με τις Εισαγγελικές και Αστυνομικές Αρχές, σε χρονική συχνότητα, εξάμηνη ή τρίμηνη, για την απαιτούμενη ανατροφοδότηση των εμπλεκόμενων φορέων.
- Με την εξασφάλιση της εξειδικευμένης εκπαίδευσης, θα πρέπει να δημιουργηθεί μία εξειδικευμένη δομή για την ποινική διαμεσολάβηση σε κάθε περιοχή της Ελλάδας, όπως έχουν δημιουργηθεί τα Κέντρα Ψυχικής Υγείας ή άλλες δομές διαχείρισης (άνοια, χρήση ουσιών/αλκοόλ).
- Να ενταχθούν και προσέλθουν και άλλοι φορείς υλοποίησης προγραμμάτων σε διάφορες περιοχές της χώρας, προκειμένου να καλύψουν τις αυξημένες ανάγκες για τη διαχείριση του φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας.
- Για την αντιμετώπιση της έλλειψης ενημέρωσης των παραπεμπόμενων ατόμων, να γίνει καλύτερη ενημέρωσή τους εκ μέρους της Εισαγγελίας ή της Αστυνομίας κατά την ανακριτική διαδικασία, έτσι ώστε να είναι περισσότερο κατανοητό το πλαίσιο στο οποίο θα ενταχθούν.
- Δημιουργία κινητών μονάδων που θα μπορούσε να ανταποκριθεί στις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν αρκετοί ωφελούμενοι, είτε λόγω απόστασης σε απομακρυσμένες περιοχές, είτε λόγω οικονομικών θεμάτων, με συνέπεια να σταματούν ή να μην παρακολουθούν τις θεραπευτικές συνεδρίες, αν και θα το επιθυμούσαν.



- Δικτύωση, διασύνδεση και συνεργασία των φορέων, μέσω ημερίδων, διασκέψεων και τηλεδιασκέψεων, με σκοπό και την εκπαίδευση αλλά και την ανταλλαγή απόψεων και καλών πρακτικών.
- Κατάρτιση ενός μοντέλου αξιολόγησης του προγράμματος, κοινό για όλους τους φορείς, από την οποία θα αντληθούν στοιχεία και πολλές χρήσιμες πληροφορίες για την ορθή λειτουργία του θεραπευτικού προγράμματος. Αυτό θα ήταν ένα ιδανικό πλαίσιο για να γίνει μια διεπιστημονική αξιολόγηση του προγράμματος, στην οποία θα έπρεπε να συμμετέχει και η Εισαγγελία και η Αστυνομία.
- Δημιουργία μιας ψηφιακής πλατφόρμας στην οποία θα έχουν πρόσβαση τα στελέχη των φορέων που εμπλέκονται στην ποινική διαμεσολάβηση, με επιλογές κοινές προς χρήση, (νομοθεσία, μέθοδοι αντιμετώπισης, θεωρία διαχείρισης, case studies, κλπ.), καθώς επίσης και ανά περιφέρεια και νομό, όπου θα καταχωρείται και θα υπάρχει διαθέσιμη η χρήσιμη πληροφορία των υποθέσεων που διαχειρίζονται οι εμπλεκόμενοι, με σκοπό την εικόνα της κατάστασης και της πορείας των υποθέσεων.
- Παροχή υποστήριξης υλικοτεχνικής υποδομής σε φορείς που δυσκολεύονται να τελέσουν την καθημερινή τους εργασία, σύμφωνα με τα σύγχρονα πρότυπα και τις δυνατότητες που παρέχει η ένας σύγχρονος χώρος εργασίας.
- Κάλυψη λειτουργικών δαπανών σε φορείς που λειτουργούν χωρίς την κρατική οικονομική συνδρομή και βασίζονται προσωρινά σε ιδιωτικές πρωτοβουλίες και συμμετοχές σε ευρωπαϊκά προγράμματα.
- Μέριμνα για την κάλυψη αναγκών διερμηνείας, για τις περιπτώσεις αλλοδαπών ωφελούμενων.
- Δυνατότητα συμμετοχής σε ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες φορέων άλλων χωρών, καθώς και υποστήριξη των φορέων για τις διαδικασίες συμμετοχής σε ευρωπαϊκά χρηματοδοτούμενα προγράμματα (CERV, ERASMUS, ERASMUS +, HORIZON, INTERREG, κλπ.).



## Π.3.4.

**Π.3.4 Αρχείο των απομαγνητοφωνημένων ημιδομημένων  
συνεντεύξεων ή των focus groups με τις αρμόδιες κρατικές  
υπηρεσίες**

113

## Π.3.5

**Π.3.5 Ανάλυση και επεξεργασία των παραπάνω  
συνεντεύξεων ή των focus groups με τις κρατικές υπηρεσίες  
και εξαγωγή συμπερασμάτων**



## 6. Π.3.4 Αρχείο των απομαγνητοφωνημένων ημιδομημένων συνεντεύξεων ή των focus groups με τις αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες

Στο πλαίσιο της υλοποίησης της δραστηριότητας Π.3.4., διενεργήθηκαν συνεντεύξεις/συζητήσεις με επαγγελματίες και στελέχη φορέων που σχεδιάζουν και υλοποιούν θεραπευτικά προγράμματα σε δράστες ενδοοικογενειακής βίας.

Συνολικά (βλ Πίνακα 2.1.2.) πραγματοποιήθηκαν:

- **8** (οχτώ) τηλεδιασκέψεις όπου συνολικά συμμετείχαν,
- **18** (δεκαοχτώ) στελέχη και εκπρόσωποι από,
- **15** (δεκαπέντε) φορείς που εμπλέκονται στην αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας.

Οι ημιδομημένες συνεντεύξεις/focus groups που πραγματοποιήθηκαν με τους επαγγελματίες που σχεδιάζουν και υλοποιούν θεραπευτικά προγράμματα, χρησιμοποιήθηκαν ως πηγή δεδομένων για το Παραδοτέο Π.3.5. που ακολουθεί.



## 7. Π.3.5 Ανάλυση και επεξεργασία των παραπάνω συνεντεύξεων ή των focus groups με τις κρατικές υπηρεσίες και εξαγωγή συμπερασμάτων

Για το Παραδοτέο 3.5 έγινε η επεξεργασία και ανάλυση του αρχείου των εστιασμένων συνεντεύξεων/συζητήσεων (focus groups) των στελεχών των αρμόδιων κρατικών υπηρεσιών που εμπλέκονται στην αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας (Εισαγγελίες, Αστυνομικά Τμήματα) για κάθε μια από τις θεματικές ενότητες των συνεντεύξεων/focus groups.

Οι συζητήσεις έγιναν σύμφωνα με το πρότυπο ερωτήσεων ημιδομημένης συνέντευξης/focus groups που συντάχθηκε στο πλαίσιο του Παραδοτέου Π.1.2.β:

- «Πρότυπος οδηγός εστιασμένης συζήτησης (focus groups) για τα στελέχη των αρμοδίων κρατικών υπηρεσιών που εμπλέκονται στην αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας» (Παράρτημα 2).

Βάσει των στοιχείων που παρέθεσαν οι φορείς στην προηγούμενη φάση της έρευνας που διενεργήθηκε στο πλαίσιο του Παραδοτέου Π.2., παρατηρήθηκαν ελλείψεις στην επιπλέον και αναλυτικότερη απάντηση κάποιων ερωτημάτων που είχαν ποιοτικό χαρακτήρα.

Στη δεύτερη φάση της έρευνας, κατά τη διαδικασία διεξαγωγής των συνεντεύξεων/focus groups που πραγματοποιήθηκαν, συμπεριλήφθηκαν επιπρόσθετα υπο-ερωτήματα, έχοντας ως σκοπό την άντληση σαφέστερων απαντήσεων, καθώς επίσης και να διερευνηθούν και εξειδικευτούν επιπλέον ζητήματα από τα οποία προέκυψαν σημαντικά ευρήματα προς ανάλυση και εξαγωγή συμπερασμάτων.

Για την ανάλυση των ευρημάτων έγινε η ξεχωριστή προσέγγιση της κάθε ενότητας των ερωτήσεων από το σύνολο των συνεντεύξεων/focus groups και, οι απαντήσεις που λήφθηκαν, συγκεντρώθηκαν και κατηγοριοποιήθηκαν σωρευτικά στις παρακάτω κατηγορίες: 1) Συνεντεύξεις με εκπροσώπους Εισαγγελικών Αρχών 2) Συνεντεύξεις με εκπροσώπους της Ελληνικής Αστυνομίας, καθώς αυτό επιτρέπει την καλύτερη κατανόησή τους.



Μετά τη συλλογή των απαντήσεων από τις εστιασμένες συνεντεύξεις/συζητήσεις (focus group), προέκυψε η παρακάτω ανάλυση, η οποία αναφέρεται ανά θέμα συζήτησης.

## 1) Συνεντεύξεις με εκπροσώπους Εισαγγελικών Αρχών

**Θέμα συζήτησης 1:** Βασικά κοινωνικό-δημογραφικά χαρακτηριστικά των δραστών ενδοοικογενειακής βίας. Διακρίνεται κάποια τυπολογία δραστών;

### Απαντήσεις:

- Το μορφωτικό επίπεδο και η ποιότητα ζωής δεν είναι πλέον συνδυασμός απαραίτητων στοιχείων για την ενδοοικογενειακή βία. Πλέον είναι σε όλα τα κοινωνικά και οικονομικά στρώματα και δεν μπορεί να δώσει κανείς ένα συγκεκριμένο στίγμα, για το προφίλ του δράστη της ενδοοικογενειακής βίας.
- Οι χρήστες ουσιών και αλκοόλ είναι μια κατηγορία ανθρώπων όπου ενισχύεται η χρήση βίας και συνυπάρχουν με τα προβλήματα οικονομικής φύσεως στην οικογένεια.
- Πολύ συχνά υπάρχουν και περιπτώσεις με θέματα ψυχικής υγείας. Άλλες φορές με πιο σοβαρό πρόβλημα ψυχιατρικό και άλλες φορές πιο ελαφριάς φύσεως, με την έννοια της αδυναμίας ελέγχου της συμπεριφοράς και ευερεθιστότητας.
- Κυρίως τα περιστατικά συμβαίνουν από συζύγους, όπου σε αυτήν την κατηγορία εντοπίζεται συχνά το πρόβλημα, αλλά χωρίς να αποκλείονται και άλλες οικογενειακές σχέσεις όπως, γονέα κατά παιδιού, παιδιού κατά γονέα, ακόμα και ανήλικου τέκνου κατά γονέα, περιπτώσεις μεταξύ αδελφών, ακόμα και ανήλικων αδελφών μεταξύ τους, συγγενών εξ αγχιστείας, πεθερός είτε πεθερά κατά νύφης όπου και εκεί μιλάμε πάλι για ενδοοικογενειακή βία.
- Υπάρχουν και περιπτώσεις βίας σε οικογένειες προσφύγων και μεταναστών, είναι μία μικρή κατηγορία ανθρώπων με την ιδιαιτερότητα του πως αντιλαμβάνεται ο άντρας τη θέση της γυναίκας. Γιατί σε κάποιες χώρες οι θέσεις της γυναίκας φυσικά είναι πολύ πιο κάτω από την Ελλάδα, εξαρτάται από το πως αξιολογεί ο άντρας τη θέση της γυναίκας.



## **Θέμα συζήτησης 2: Καταγραφή διαδικασίας αντιμετώπισης των δραστών ενδοοικογενειακής βίας**

### **Απαντήσεις:**

#### **α) Με ποια κριτήρια επιλέγονται οι δράστες στους οποίους προτείνετε τη διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης;**

- Στο στάδιο της προκαταρκτικής εξέτασης είναι υποχρεωτική η διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης. Ο σκοπός του νόμου ήταν η ειρήνευση, θεωρητικά στα πλαίσια του περιστατικού που μπορεί να επέλθει ειρήνευση. Υπάρχουν όπως και κάποια βαριά περιστατικά εξετάζεται, αλλά το πλαίσιο της ποινικής διαμεσολάβησης στην προκαταρκτική διαδικασία, εφαρμόζεται υποχρεωτικά. Δηλαδή, σε κάθε δικογραφία μαζί με τις εξηγήσεις του υπόπτου θα προταθεί στις αστυνομικές αρχές να διερευνηθεί η δυνατότητα της ποινικής διαμεσολάβησης.

- Η πρόταση ποινικής διαμεσολάβησης γίνεται σε όλες τις υποθέσεις και μάλιστα είναι και υποχρεωτική, διότι από την διαδικασία εξαιρείται μόνο η αυτόφωρη προδικασία που και πάλι αν υποβληθεί από ενδιαφερόμενο διάδικο, και εκεί το διερευνούμε. Αλλά όταν η υπόθεση είναι στην προδικασία, είναι υποχρεωτικό να το διερευνήσουμε και αυτό αν υπάρχει διάθεση ποινικής διαμεσολάβησης, οπότε θεωρώ ότι στην πλειοψηφία των περιπτώσεων το διερευνούμε.

- Στα περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, στην πλειοψηφία των περιπτώσεων, έχουμε και εφαρμογή της αυτόφωρης διαδικασίας. Δηλαδή δεν είναι περιπτώσεις που θα ενημερωθούμε τηλεφωνικά από την αστυνομία και, όπως μας δίνει ο νόμος τη δυνατότητα θα αφήσουμε το δράστη ελεύθερο όταν ολοκληρωθεί η διαδικασία, θα υποβληθεί η δικογραφία και θα προσδιοριστεί κάποια δικάσιμος αργότερα. Στις περισσότερες που προσάγονται ενώπιον μας κινείται η αυτόφωρη διαδικασία. Σίγουρα υπάρχει μία αξιολόγηση των περιστατικών όσο είναι δυνατόν. Η διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης επί της ουσίας προϋποθέτει ότι ο ίδιος ο δράστης θα αποδεχτεί ανεπιφύλακτα ότι δεν θα τελέσει στο μέλλον οποιαδήποτε πράξη ενδοοικογενειακής



βίας. Πρέπει να προβεί σε αυτή την ανεπιφύλακτη δήλωση ή ότι δέχεται να μείνει εκτός της οικογενειακής στέγης, ή ότι δέχεται να παρακολουθήσει το πρόγραμμα, ή ότι δέχεται να αποκαταστήσει με κάποιο τρόπο ουσιαστικά την κατάσταση. Όλο αυτό επί της ουσίας είναι μία έμμεση ομολογία για τον δράστη, δηλαδή προϋποθέτει ότι αποδέχεται την ενοχή του. Αυτό στις περισσότερες περιπτώσεις δεν γίνεται, οπότε όταν έχουμε περιπτώσεις που ο δράστης, απολογούμενος στην αστυνομία, αρνηθεί την κατηγορία και την αρνείται και ενώπιον μας, τότε είναι δύσκολο να προταθεί η διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης. Γιατί ο ίδιος ο δράστης δεν αναγνωρίζει την ενοχή του, δεν αναγνωρίζει ότι χρειάζεται να του προσφερθεί κάποια βοήθεια για να κατανοήσει την πράξη στην οποία προέβη και να διορθωθεί αυτή.

Υπάρχουν και περιπτώσεις που δεν υπάρχει και η συγκατάθεση από την άλλη πλευρά, όταν υπάρχει αυτή τη δυνατότητα, να έχουμε επικοινωνία και με το θύμα στα πλαίσια της προσαγωγής του δράστη κατά την αυτόφωρη διαδικασία, αλλά και στο δικαστήριο, αν τεθεί το ερώτημα, υπάρχουν και περιπτώσεις που και το ίδιο το θύμα δεν δέχεται την διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης.

Συνήθως όμως, όταν ο δράστης έρχεται και αρνείται την κατηγορία, δεν μπορεί να προχωρήσει η υπόθεση σε διαδικασία ποινικής διαμεσολάβησης.

Έχουν υπάρξει περιπτώσεις που ο δράστης μπορεί να δεχθεί την παρακολούθηση κάποιου προγράμματος και τελικά δεν υπήρξε αποτέλεσμα στη διαδικασία, γιατί πολύ απλά δεν υπήρξε συνέπεια στην παρακολούθηση, ακριβώς επειδή δεν υπήρχε η συνειδητή προσπάθεια για συμμόρφωση, με την έννοια ότι δεν θεωρούσε ότι είχε κάνει κάτι και αρνείται την κατηγορία.

Οπότε δυστυχώς, τελικά είναι λίγες οι υποθέσεις που καταλήγουν στην διαδικασία ποινικής διαμεσολάβησης και ακόμα και αν έχουν καταλήξει σε αυτή τη διαδικασία, δεν μπορώ να πω ότι πάντα τα αποτελέσματα όπως εξελίσσονται, είναι θετικά.

- Ως εισαγγελείς, είμαστε υποχρεωμένοι βάσει νομικών διατάξεων και εμείς αλλά και οι προανακριτικοί, πρέπει να ερωτηθούν οι εμπλεκόμενοι αν επιθυμούν την ποινική διαμεσολάβηση. Αρκετές φορές, δηλαδή όταν έχουν ηρεμήσει ακόμα τα πνεύματα ή μπορεί και κατά τη διάρκεια της εκδίκασης να υποβληθεί αίτημα, αλλά πάντοτε θα τεθεί το ερώτημα αλλά η απόφαση είναι δικιά τους, δεν μπορούμε να τους εξαναγκάσουμε εμείς στην ποινική διαμεσολάβηση.





**β) Ποιος τους ενημερώνει για τη διαδικασία; Αναλαμβάνουν στελέχη της αστυνομίας αυτή την ενημέρωση;**

- Κατά κανόνα η ενημέρωση γίνεται από την Αστυνομία. Όταν γίνεται μια δικογραφία και από το αρχικό στάδιο δηλαδή της σύλληψης, ο ενδιαφερόμενος αν επιθυμεί, μπορεί να υπαχθεί στη διαδικασία ποινικής διαμεσολάβησης.

- Συνήθως, όταν προσάγονται στην Εισαγγελία, θα κριθεί αν θα γίνει ένα τέτοιο ερώτημα και αν θα τους προταθεί το να συμμετέχουν σε διαδικασία ποινικής διαμεσολάβησης δεν είναι πάντα εύκολο να γίνει με την έννοια ότι δεν έχουμε και την άλλη πλευρά μπροστά μας. Δεν έχουμε και το θύμα ώστε να μπορέσουμε να ακούσουμε και τις δύο πλευρές και να δούμε αν τελικά είναι σκόπιμο να προχωρήσουμε σε αυτή τη διαδικασία. Στα πλαίσια της προκαταρκτικής εξέτασης, όπως προβλέπει και ο νόμος, οι αντίστοιχες ενημερώσεις γίνονται από την αστυνομία και ουσιαστικά προσκομίζονται. Φτάνουν σε εμάς στην ποινική δικογραφία, οπότε ακολουθείται στη συνέχεια η διαδικασία της έκδοσης της σχετικής διάταξης. Η ενημέρωση δηλαδή μπορεί να γίνει και από την αστυνομία. Μπορεί να γίνει και από τις εισαγγελικές αρχές. Είναι πολύ βασικό όμως τελικά, το πώς θα ανταποκριθεί και ο δράστης και το θύμα στη συγκεκριμένη περίπτωση.

- Τα στελέχη της αστυνομίας τους ενημερώνουν και προφορικά για τους φορείς διαμεσολάβησης, αλλά ενημερώνουν και τα θύματα. Γίνεται ενημέρωση για διάφορους φορείς, στους οποίους μπορούν να αναζητήσουν ψυχολογική υποστήριξη. Και βέβαια, σε περίπτωση που προσέλθουν ενώπιόν μας οι δράστες, υπογράφουν κατά τη στιγμή που θα υπογράψουν το Γραμματέα τα μέρη, την υπαγωγή τους στη διαμεσολάβηση και εκεί ενημερώνονται για τους φορείς που είναι πιθανό να αναλάβουν την διαμεσολάβηση.

**γ) Ποιος είναι ο ρόλος της αστυνομίας σε αυτή τη διαδικασία και πώς αξιολογείτε τη συνεργασία σας μαζί της;**

- Η Αστυνομία, αν τεθεί πολύ περιγραφικά, είναι τα μάτια και τα αυτιά του Εισαγγελέα. Αυτό επιδέχεται πολλές ερμηνείες. Είναι το πρώτο κύμα, μπαίνει μπροστά. Γενικά, όταν



προσάγονται και μετά σε εμάς έχουν λίγο ηρεμήσει τα πνεύματα, έχει περάσει κάποιο χρονικό διάστημα, οπότε οι αστυνομικοί είναι αυτοί που τους βλέπουν στην πρώτη τους φάση. Σε αρκετές φορές ο ρόλος τους είναι και καταλυτικός.

- Το Γραφείο ενδοοικογενειακής βίας του Α.Τ. Ηρακλείου είναι ειδικά εκπαιδευμένοι, οπότε είναι σαφές το κάθε τι που γίνεται στο πλαίσιο της ενημέρωσης. Έχουμε επίσης συντάξει ένα Έντυπο<sup>56</sup> (Παράρτημα 5), το οποίο αναλύει ακριβώς τη διαδικασία με τη μορφή ερωτήσεων και απαντήσεων, ώστε τα μέλη να καταλάβουν τι θα ακολουθήσει. Στην Αστυνομία τους δίνουν αυτό το έντυπο και ενημερώνονται πλήρως για αυτή την οδό της ποινικής διαμεσολάβησης.

#### **δ) Σε ποιες περιπτώσεις προχωράτε στην άσκηση ποινικής δίωξης**

- Όλες οι υποθέσεις που δεν ακολουθούν της ποινική διαμεσολάβηση, πάντα καταλήγουν στο δικαστήριο.

Όσες έχουν σωματικές βλάβες, σχεδόν όλες, καθώς είναι και αυτεπάγγελτο αδίκημα, δηλαδή αν δούμε ότι υπάρχουν πιστοποιητικά ή ιατρικές βεβαιώσεις που αποδεικνύουν τις σωματικές βλάβες, ακόμα και το θύμα να έχει αποφασίσει να πει ότι τον συγχωρώ για οτιδήποτε, από τη στιγμή που είναι αυτεπαγγέλτως διωκόμενο το αδίκημα και, τέτοιας φύσεως, θα πάει σίγουρα στο ακροατήριο η υπόθεση. Δηλαδή η υπόθεση που έχει σωματική βλάβη, αν δεν γίνει ποινική διαμεσολάβηση, κατά 95% θα οδηγηθεί στο ακροατήριο.

- Όταν δεν υπάρχει ποινική διαμεσολάβηση και δεν επιθυμεί ή δεν αποδέχεται η εγκαλούσα την ποινική διαμεσολάβηση, τότε προχωράει η διαδικασία κανονικά δικαστικά, οπότε αν η υπόθεση είναι ώριμη, ασκείται ποινική δίωξη.

- Στο 100% υποθέσεων ενδοοικογενειακής βίας που είχαμε, ούτε οι 10 υποθέσεις δεν καταλήξαν σε διαδικασία ποινικής διαμεσολάβησης και λυπάμαι που το λέω. Ακόμα και σε περίπτωση που είχαμε προσπαθήσει, δεν υπήρξε τελικά το θετικό αποτέλεσμα, δεν ολοκληρώθηκε ποτέ η διαδικασία. Η υπόθεση, επέστρεψε στο ακροατήριο, παρόλο που με δική τους πρωτοβουλία ζητήθηκε να γίνει διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης.

<sup>56</sup> Ερωτηματολόγιο ενδοοικογενειακής βίας για πολίτες - Εισαγγελία Ηρακλείου



**ε) Όσον αφορά τους δράστες, αν αυτοί που αρνούνται έχουν κάποια συγκεκριμένα χαρακτηριστικά;**

Υπάρχουν περιπτώσεις που αρνούνται επειδή δεν αποδέχονται ότι έχουν τελέσει τα συγκεκριμένα αδικήματα για τα οποία κατηγορούνται. Οπότε εφόσον η θέση τους είναι ότι δεν τέλεσαν τα αδικήματα, δεν θέλουν να υπαχθούν και σε αυτή τη διαδικασία της διαμεσολάβησης.

Άλλη περίπτωση, η οποία αρνούνται, είναι για λόγους είτε εγωιστικούς, είτε μπορεί να μην συναισθάνονται το βάρος και τη σημασία των πράξεων τους και να μην θέλουν να αναλάβουν την ευθύνη, αλλά και να μην παίρνουν την απόφαση να δουλέψουν με τη βοήθεια ειδικών. Να αντιμετωπίσουν κάποια θέματα που μπορεί να αφορούν την προσωπικότητά τους εν γένει. Γιατί μπορεί για κάποιους, αν οι δράστες είναι άντρες, να είναι και λίγο περίεργο το θέμα του να έρθουν σε επαφή με ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς και τα λοιπά, άρα μια δεύτερη κατηγορία ανθρώπων μπορεί να είναι αυτή.

**Θέμα συζήτησης 3: Καταγραφή της εμπειρίας των εισαγγελικών αρχών όσον αφορά:**

### **Απαντήσεις:**

**α) την επαφή και επικοινωνία τους με τα εμπλεκόμενα πρόσωπα (δράστη- θύμα)**

- Η επικοινωνία υπάρχει με τα εμπλεκόμενα μέρη μόνο στο επίπεδο του αυτοφώρου, της αυτόφωρης διαδικασίας. Όταν προσέλθει ενώπιών μας ο δράστης ή κατά την εκδίκαση της υπόθεσης από εκεί και πέρα επαφή δεν έχουμε, εκτός αν έρθει κάποιος απευθείας σε εμάς να κάνει καταγγελία ή με τις συστάσεις. Σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας, όταν εμπλέκονται μέσα και τέκνα, βλέπουμε ότι υπάρχουν μικρά παιδιά σε οικογένειες, σχηματίζουμε ένα ξεχωριστό φάκελο ο οποίος είναι εμπιστευτικός, παίρνει πρωτόκολλο που έχουμε για τα ανήλικα. για τις υποθέσεις που διαχειριζόμαστε και, στα πλαίσια της εποπτείας για τα ανήλικα, εξετάζουμε για τις συνθήκες διαβίωσης των ανηλίκων, γιατί καμιά φορά υπάρχει και περίπτωση παραμέλησης, κακοποίησης ανηλίκων. Έτσι, στα πλαίσια αυτού του φακέλου, βλέπουμε τα μέρη, θέλουμε να γίνει μια



κοινωνική έρευνα, να δούμε σε πρώτη φάση τι συμβαίνει μέσα στην οικογένεια και, από και μετά, αν χρειαστεί θα τους δω.

- Δράστης είναι ουσιαστικά αυτός που προσάγεται ενώπιόν μας. Εκείνη την ώρα δεν υπάρχει δυνατότητα επικοινωνίας με το θύμα όμως, έχοντας την καταγγελία του θύματος, τα όσα έχει πει, εισφέρονται στα πλαίσια της κατάθεσης που υπάρχει μέσα στη δικογραφία. Σαφώς και υπάρχει η δυνατότητα να υπάρξει επικοινωνία με τις εισαγγελικές αρχές αν στις περισσότερες περιπτώσεις, από τη στιγμή που μιλάμε για αυτόφωρη διαδικασία που κινείται, το θύμα είναι μάρτυρας. Δηλαδή, ναι μεν μπορεί να μην έρθει στον εισαγγελέα την ώρα που θα ασκηθεί η δίωξη και θα καθοριστεί ότι θα εισαχθεί στην αυτόφωρο για εκδίκαση με την αυτόφωρη διαδικασία, όμως θα είναι κάτω στο ακροατήριο και, εκεί υπάρχει η δυνατότητα αν υπάρχει διάθεση θετική και από τις δύο πλευρές και πάλι να εισαχθεί η υπόθεση για διαδικασία ποινικής διαμεσολάβησης.

Σε πολλές περιπτώσεις, ίσως επειδή το γεγονός είναι ακόμα πολύ νωπό και υπάρχει ακόμα αρκετή ένταση, εκείνη την ώρα δεν υπάρχει θετική διάθεση να προχωρήσουν σε διαδικασία διαμεσολάβησης. Για αυτό είναι πιο σύνηθες να γίνεται στη συνέχεια, είτε στα πλαίσια κάποιας προκαταρκτικής εξέτασης, είτε στα πλαίσια πλέον της εκδίκασης της υπόθεσης στο ακροατήριο, ίσως μετά από κάποιες αναβολές. Δεν είναι όμως τόσο συχνά στα πλαίσια της αυτοφώρου. Τα πνεύματα είναι οξυμένα. Αν ο δράστης αρνείται κιόλας, είναι πολύ πιο δύσκολα τα πράγματα για να προχωρήσουμε σε διαδικασία.

### ***β) τη διαδικασία (π.χ. χρονικές καθυστερήσεις)***

- Στις υποθέσεις που έχει τύχει να χειριστώ<sup>57</sup> δεν έχω αντιληφθεί ότι υπάρχει κάποια καθυστέρηση αδικαιολόγητη ή υπερβολική, ώστε να καθιστά επί της ουσίας αναποτελεσματική, απρόσφορη τη διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης. Συνήθως γίνεται σχετικά άμεσα η ενημέρωση από τον φορέα που αναλαμβάνει τα εμπλεκόμενα μέρη. Έπειτα, καθορίζονται κάποιες συνεδρίες και νομίζω ότι εξαρτάται κυρίως στο πόσο γρήγορα θα είναι και στο πόσο συνεπής θα είναι η ανταπόκριση των μερών. Στις περιπτώσεις μας λειτούργησε άμεσα και πάρα πολύ αποτελεσματικά, τουλάχιστον στο

<sup>57</sup> Εισαγγελία Πρωτοδικών Αλεξανδρούπολης



κομμάτι της προσπάθειας που έγινε. Για να κατανοήσουν τα μέρη το πρόβλημα και να βοηθηθούν και να υποστηριχθούν και τα δύο μέρη, αλλά και στο κομμάτι της συνεργασίας και της επικοινωνίας που υπήρχε μεταξύ μας.

- Η διαδικασία σε μας γίνεται σχετικά άμεσα<sup>58</sup>, δηλαδή σε διάστημα ενός ή δύο μηνών, αλλά υπάρχουν και στα όρια του αυτοφώρου, όπου θα πρέπει να δοθεί παραγγελία για προκαταρκτική έρευνα δηλαδή. Η δικογραφία επιστρέφει στην αστυνομία και καλούνται τα μέρη για να δώσουμε τις εξηγήσεις, να ερωτηθούν για την ποινική διαμεσολάβηση. Συνήθως θέλει ένα μήνα, εκτός και αν το χαρακτηρίσουμε ως εξαιρετικά επείγον. Αυτό θα χρεωθεί άμεσα.

- Γενικά στις επαρχίες δεν υπάρχει το πρόβλημα της επίδοσης. Όμως, λόγω της πανδημίας, υπήρξε αναστολή σχεδόν όλων των πραγμάτων<sup>59</sup>. Στο πλαίσιο των προγραμμάτων, για φορέα υλοποίησης της συμβουλευτικής αυτής είχαμε το Νοσοκομείο Κοζάνης. Εδώ και αρκετούς μήνες μας είπε ότι αδυνατεί πλέον, διότι έχει πάρα πολλές υποθέσεις και αδυνατούσε να υποστηρίξει το πρόγραμμα. Αυτό το γεγονός συνέβαλε και στις καθυστερήσεις των υποθέσεων.

***γ) τον θεσμό της ποινικής διαμεσολάβησης (π.χ. χρήση του θεσμού για λόγους τακτικής σε δίκες για επιμέλεια των τέκνων, συνειδητή επιλογή της διαμεσολάβησης κλπ.)***

- Σίγουρα μια μερίδα των δραστών, για λόγους σκοπιμότητας και τακτικής μπορεί σε ένα πρώτο επίπεδο να συμφωνήσει να υπαχθεί στην διαδικασία διαμεσολάβησης. Ωστόσο, αυτό κάποια στιγμή θα διαφανεί δηλαδή αν ο συγκεκριμένος δράστης, εξαρχής σκόπιμα αλλά και μετά την παραπομπή του στον εκάστοτε φορέα να εξακολουθήσει να έχει αυτή τη λογική.

Σε τέτοια περίπτωση δεν θα είναι συνεπής και στις συνεδρίες, οπότε από τους φορείς θα λάβουν σχετική ενημέρωση και άρα θα σταματήσει να τρέχει η διαδικασία. Κάποιες φορές μας έχουν πει οι ψυχολόγοι που εργάζονται στους φορείς ότι κάποιοι από τους δράστες μπορεί να ξεκινήσαν με αυτή τη λογική, αλλά στην πορεία μέσα από τις

<sup>58</sup> Εισαγγελία Πρωτοδικών Ηρακλείου

<sup>59</sup> Εισαγγελία Πρωτοδικών Κοζάνης





συνεδρίες, άλλαξαν λογική και, επειδή προφανώς ίσως κατάλαβαν ότι τους βοηθάει αυτή η διαδικασία, άλλαξαν τα κίνητρά τους στην πορεία. Ναι και επίσης, είναι ευχάριστο για μας το γεγονός ότι, εκ των πραγμάτων κάποιος θα διαφύγει τα αδικήματα της οικογενειακής βίας.

**δ) Πιστεύετε δηλαδή ότι αυτή η διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης οδηγεί σε αποτροπή της άσκησης βίας μελλοντικά;**

- Ναι, μπορεί να βοηθήσει σημαντικά, ειδικά εάν συνδυαστεί και με την πρόληψη. Δηλαδή αν μπορεί κάτι να διορθωθεί είναι η πρόληψη. Η αλληπάλληλη τιμωρία δεν θα αλλάξει τίποτα. Μόνο μέσα από αυτό τον συνδυασμό μπορεί να γίνει κάτι.

- Για να είμαι ειλικρινής, όχι, διότι λειτουργεί περισσότερο σαν μηχανισμός για να αποφύγει ο άλλος την ποινική του ευθύνη παρά για να δει ότι αυτό είναι μια λύση ή μια ευκαιρία που του δίνει η πολιτεία να βελτιώσει την οικογενειακή σχέση<sup>60</sup>. Δυστυχώς δεν το βλέπουν έτσι, τουλάχιστον δεν το αντιληφθεί. Σε συνδυασμό, να λάβουμε υπόψη και το επίπεδο των εμπλεκόμενων αν το βλέπουν έτσι. Δεν νομίζω ότι είναι σε θέση να τους αποτρέψει, γιατί αρκετές φορές, οι ίδιοι επανέρχονται και μετά την διαμεσολάβηση με άλλο περιστατικό βίας.

**ε) Έχετε παρακολουθήσει κάποια εκπαίδευση σχετικά με το φαινόμενο της έμφυλης βίας**

- Δεν έχει γίνει κάποια εξειδικευμένη εκπαίδευση για την ποινική διαμεσολάβηση. Εκμεταλλευόμαστε ουσιαστικά όποια δυνατότητα υπάρχει από το αντικείμενο σπουδών ή και όποια άλλη μας δίνεται για να μπορέσουμε να ανταποκριθούμε αποτελεσματικά σε αυτόν τον ρόλο. Σίγουρα δεν απαιτείται μόνο η γνώση του νόμου, απαιτούνται και

<sup>60</sup> Εισαγγελία Πρωτοδικών Κατερίνης



κάποια στοιχεία παραπάνω, τα οποία δεν προκύπτουν πάντα από την εκπαίδευσή μας ως εισαγγελείς.

- Δεν έχουμε λάβει κάποια ειδική εκπαίδευση για το πρόγραμμα. Αδιαμφισβήτητα η εξειδικευμένη εκπαίδευση είναι ένας σημαντικός παράγοντας, για την αντιμετώπιση των περιστατικών. Αυτό αφορά και τους άλλους εμπλεκόμενους, τα στελέχη των φορέων αλλά και τους αστυνομικούς που σε πρώτο επίπεδο υποδέχονται το θύμα και καταγράφουν την καταγγελία. Θα πρέπει γενικώς όλοι οι εμπλεκόμενοι, με την ευρύτερη έννοια και με την ευρύτερη έννοια, είναι πολύ σημαντικό να έχουμε την κατάλληλη και εξειδικευμένη εκπαίδευση.

- Υπάρχουν κάποια σεμινάρια που γίνονται στα πλαίσια της δια βίου εκπαίδευσης ή στα πλαίσια επιστημών, είτε δικηγορικών συλλόγων.

#### **Θέμα συζήτησης 4: Εντοπισμός κενών στη διαδικασία θεραπείας των δραστών**

##### **Απαντήσεις:**

- Δεν είναι εφικτό να απαντηθεί αυτό το ερώτημα, ειδικά με βεβαιότητα, καθώς αφορά μία διαδικασία στην οποία δεν εμπλέκονται οι Εισαγγελίες. Δεν υπάρχει εικόνα του τι γίνεται μετά την παραπομπή για διαμεσολάβηση. Αυτό είναι επίσης ένα σημαντικό θέμα, καθώς η Εισαγγελία δεν παρακολουθεί σε τι κατάσταση βρίσκεται η υπόθεση μετά, εάν η συμβουλευτική έχει αποτέλεσμα ή όχι.

- Ένα κενό το οποίο είναι γνωστό για τους φορείς, είναι το ότι πολλές φορές έχουν αμφιβολίες από την πλευρά τους για το πως να κινηθούν καθώς έχουν ελλείψεις για τον ακριβή τρόπο της διαδικασίας. Αυτό το κενό συνδέεται με τους με τους παραπεμπόμενους, και είναι ένα θέμα το οποίο πρέπει να ξεκαθαριστεί. Οι περισσότεροι ωφελούμενοι του προγράμματος έχουν την εντύπωση ότι θα τους καλεί ο φορέας για την διαδικασία. Ίσως δεν είναι ακατανόητο το ότι προβλέπεται ρητά, ότι ο ίδιος θα πρέπει να απευθύνεται στον φορέα θεραπείας. Είναι ένα κενό δηλαδή η παρανόηση για το ποιος θα ειδοποιήσει ποιον.



- Έχει θέματα όλη η διαδικασία, γιατί δεν είναι θεσμοθετημένη από πουθενά στο κομμάτι των παραπομπών. Ναι μεν ψηφίστηκε ο νόμος αλλά, το ποιοι θα είναι οι φορείς διαχείρισης, έχει αφεθεί στην ευχέρεια των Εισαγγελέων<sup>61</sup>, οι οποίοι αναγκάζονται να θεσμοθετούν και να προβούν στην εξεύρεση φορέων. Αυτό είναι ένα πολύ μεγάλο κενό το οποίο θα πρέπει να ρυθμιστεί. Η αναφορά στον νόμο, πρέπει να ορίζει και ποιος είναι αυτός ο φορέας υλοποίησης συγκεκριμένα και τι θα περιλαμβάνει το πρόγραμμα.

### **Θέμα συζήτησης 5: Ανάγκη εξεύρεσης περισσότερων φορέων παραπομπής των δραστών**

#### **Απαντήσεις:**

- Αποτελεί βασικό ζήτημα το γεγονός ότι υπάρχει έλλειψη φορέων<sup>62</sup> υλοποίησης. Δηλαδή μέχρι τώρα δεν έχει παρακολουθήσει κανένας επί της ουσίας το πρόγραμμα. Θεωρητικά, από την Εισαγγελία βγαίνει η διάταξη, και δίνεται προς τη γραμματεία, η οποία μέσα σε λίγες μέρες θα την επιδώσει στον ωφελούμενο. Το πρόβλημα είναι το ότι με δική τους επιμέλεια, οι ωφελούμενοι πρέπει να απευθυνθούν σε Κέντρο Ψυχικής Υγείας. Από εδώ κάνουμε παραπομπή στην Κατερίνη, αλλά έπειτα δεν γνωρίζουμε ως Εισαγγελία τι γίνεται. Ούτε μας ενημερώνουν οι φορείς αν ήρθε ή δεν ήρθε στις συνεδρίες. Μπορεί και να πηγαίνουν αλλά έως τώρα δεν έχω τέτοια ενημέρωση. Ενώ αναφέρεται μέσα στη διάταξη ότι πρέπει να λάβουμε ενημέρωση. Αυτό είναι ένα σημαντικό σημείο, ειδικά όταν δεν παρακολουθεί, διότι άμεσα πρέπει να ανακληθεί η διάταξη για να ακολουθήσει μετά η ένδικη διαδικασία.

- Υπάρχει εξαιρετική συνεργασία με τους φορείς υλοποίησης<sup>63</sup>. Οι φορείς με τους οποίους συνεργαζόμαστε ανταποκρίθηκαν όλοι πολύ εύκολα στην πρόταση που κάναμε για το Μνημόνιο Συνεργασίας (βλ. Παράρτημα 4). Καλέσαμε όλους τους φορείς αν και δεν είναι στις αρμοδιότητες του Εισαγγελέα, αλλά όλοι κάνουν το κάνουν από διάθεση να

<sup>61</sup> Εισαγγελία Πρωτοδικών Κοζάνης

<sup>62</sup> Εισαγγελία Πρωτοδικών Κατερίνης

<sup>63</sup> Εισαγγελία Πρωτοδικών Ηρακλείου



γίνει κάτι με αυτόν τον θεσμό που αν λειτουργήσει σωστά, θα μπορεί να αποφέρει και να βοηθήσει πάρα πολύ τις γυναίκες που κακοποιούνται.

- Υπάρχει έλλειψη φορέων και έχουμε μείνει χωρίς πρόγραμμα<sup>64</sup>. Συνεπώς αναγκάστηκα να αναζητήσω να βρω φορείς. Με το Δήμο καταφέραμε και πήραμε τη συναίνεση και την έγκριση για μια ψυχολόγο η οποία θα αναλαμβάνει τα περιστατικά. Όπως επίσης αποτάθηκα και στο ΚΕΘΕΑ πρόσφατα. Και από εδώ και στο εξής θα μοιράζονται οι υποθέσεις μεταξύ Δήμου και εκεί. Υπάρχουν όπως κάποια θέματα όπως έχει διαπιστωθεί, καθώς το ΚΕΘΕΑ έχει συγκεκριμένο κανονισμό, συγκεκριμένες υποχρεώσεις, δέχεται άτομα μόνο εθελοντικά. Οπότε δημιουργείται ένα ζήτημα με το κατά πόσο είναι υποχρεωμένο να κάνει προγράμματα, τι είδους και τι θα περιλαμβάνουν αυτά σε επίπεδο παραγγελιών.

- Είναι πραγματικό γεγονός ότι ο φορέας που έχουμε<sup>65</sup> και μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε για να παραπέμφουμε υποθέσεις, είναι το τμήμα συμβουλευτικής της Κοινωνικής Υπηρεσίας του Δήμου. Δεν υπάρχει όμως πάντα η δυνατότητα για παραπομπή στο συγκεκριμένο φορέα, επομένως, η αμέσως επόμενη δυνατότητα που έχουμε, είναι για παραπομπή στο Βία Stop<sup>66</sup>, σε άλλη πόλη που βρίσκεται μακριά, ένα δώρο τουλάχιστον από την περιοχή που βρισκόμαστε, οπότε αυτό αυτομάτως δημιουργεί μια πρακτική δυσκολία και σίγουρα λειτουργεί ανασταλτικά. Η απόσταση είναι ένας ανασταλτικός παράγοντας στη συνεπή παρακολούθηση και στην ευδοκίμηση του προγράμματος. Επομένως, στη συγκεκριμένη περίπτωση, προσωπικά δεν έχω να εισφέρω καμία αρνητική εμπειρία ως προς τη συνεργασία μου με τον φορέα για την υπόθεση.

Για υπόθεση παράδειγμα που προσωπικά είχα χειριστεί στη διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης, υπήρχε τακτική ενημέρωση, συχνότατη επικοινωνία, δηλαδή ήμασταν με την υπεύθυνη του προγράμματος στα τηλέφωνα. Κάθε φορά που χρειαζόταν με ενημέρωνε για οποιεσδήποτε δυσκολίες είχε.

<sup>64</sup> Εισαγγελία Πρωτοδικών Κοζάνης

<sup>65</sup> Εισαγγελία Πρωτοδικών Αλεξανδρούπολης

<sup>66</sup> Βία Stop- Ινστιτούτο Πρόληψης και Θεραπείας της Βίας και Προώθησης της Ισότητας των Φύλων



Προσπαθώ και εγώ να συνδράμω με οποιονδήποτε τρόπο. Δηλαδή, αν βλέπω ότι κάπου τα πρόσωπα δεν ανταποκρίνονται, τους καλούμε στο γραφείο, στα πλαίσια της διαδικασίας συστάσεων, τους προτρέπουμε να ανταποκριθούν στο πρόγραμμα προσπαθώντας να τους εξηγήσουμε τις θετικές συνέπειες και για τα δύο μέρη και, ότι είναι προς όφελός τους τελικά να ολοκληρωθεί αυτό το πρόγραμμα. Επίσης, προσπαθήσαμε να βρούμε λύσεις για την ολοκλήρωση της παρακολούθησης της ποινικής διαμεσολάβησης. Η κατάσταση όμως με την πανδημία δεν διευκόλυνε και ήταν παράγοντας πολύ αρνητικός για την διαδικασία. Με την δυσκολία της μετάβασης, γίνονταν διαδικτυακές συνεδρίες και συναντήσεις.

**Θέμα συζήτησης 6:** Καταγραφή των κενών/αδυναμιών στη συνεργασία των αρμόδιων κρατικών υπηρεσιών, καταγράφοντας τις απόψεις των εμπλεκόμενων φορέων, τις προτάσεις τους για την επίτευξη της ομαλής μεταξύ τους συνεργασίας (π.χ. νομοθετική ρύθμιση, δημιουργία πληροφοριακού συστήματος κοινού μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων μόνο για την ενδοοικογενειακή βία, εκπαίδευση επαγγελματιών, πρόσληψη εξειδικευμένων επαγγελματιών για τον χειρισμό των δραστών με χρόνιο ιστορικό ενδοοικογενειακής βίας κ.α.)

### **Απαντήσεις:**

✓ Στα πλαίσια των υποθέσεων του αυτοφώρου για ενδοοικογενειακή βία, αποτελεί σημαντικό πρόβλημα το θέμα της φιλοξενίας των γυναικών. Σαφώς υπάρχουν και τα κέντρα των κακοποιημένων γυναικών, αλλά και εκεί λόγω του όγκου, αρκετές φορές δεν τις δέχονται. Αυτά τα προβλήματα δεν είναι άπτονται το εισαγγελικό ενδιαφέρον, αλλά καλούμαστε ενίοτε και αυτά να αντιμετωπίσουμε όταν πάρουμε μια απόφαση για το αν θα ασκήσουμε δίωξη, αν θα ακολουθήσουμε την αυτόφωρη διαδικασία γενικότερα.

✓ Να υπάρχει ανάλογη κατάρτιση των στελεχών του φορέα υλοποίησης. Ανάλογα με το ποια είναι η ρίζα του κάθε προβλήματος να είναι ανάλογος και ο φορέας αντιμετώπισης. Δεν μπορεί παράδειγμα μια κοινωνική λειτουργός να αναλάβει χωρίς συγκεκριμένη κατάρτιση, καθώς απαιτείται ειδική εκπαίδευση και εξειδικευμένες γνώσεις ψυχολογίας για να αναλάβουν αυτά τα περιστατικά.





✓ Στις μικρές Εισαγγελίες, στις μικρές περιοχές, στη συνεργασία των φορέων είναι άμεση η επικοινωνία και με το φορέα υλοποίησης όπως και με την αστυνομία, δηλαδή γίνεται η επικοινωνία καλύτερα και πιο άμεσα.

✓ Οι θεραπείες πρέπει να έχουν εξατομικευμένη θεραπευτική προσέγγιση, και να εστιάζουν ακριβώς στο τι χρειάζεται η κάθε υπόθεση και με ποιον τρόπο θα μπορεί να ολοκληρωθεί επιτυχώς.

✓ Υπάρχουν πρακτικά προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπίσουν και επιλύσουν θέματα τα οποία προβάλλουν οι επωφελούμενοι του προγράμματος θεραπείας και συνδέονται με την οικονομική τους κατάσταση και με την απόσταση των φορέων που υλοποιούν τις συνεδρίες. Θα μπορούσε να λυθεί το θέμα αυτό με το να παρέχεται κάποιος συγκεκριμένος χώρος όπου θα υπάρχει δυνατότητα για συνάντηση σε διαδικτυακές συνεδρίες με τον φορέα που βρίσκεται στην άλλη πόλη και, να διευκολυνθεί η κατάσταση και να μην χαθεί η δυνατότητα για ποινική διαμεσολάβηση.

✓ Για το πρόγραμμα και για την εξέλιξη των υποθέσεων, πρέπει να υπάρχει ένας έλεγχος, έστω σποραδικά ή σε κάποιο χρονικό διάστημα να γίνεται ένας επανέλεγχος και μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος. Στη συνέχεια, να υπάρχει ενημέρωση των επαγγελματιών που θα ασχολούνται με το θέμα αυτό και της Εισαγγελίας επίσης.

✓ Με τους φορείς που εμπλέκονται στην ποινική διαμεσολάβηση, είναι αναγκαίο να εδραιωθεί ένα δίκτυο όπου θα συμμετέχουν και όλοι οι φορείς που υλοποιούν το πρόγραμμα της ποινικής διαμεσολάβησης και, μέσω αυτού του δικτύου θα είναι εφικτή και δυνατή η επικοινωνία μεταξύ τους, η ανταλλαγή απόψεων και γνώμων εμπειρίας, καλών πρακτικών κλπ.

Στους Εισαγγελείς, υπάρχει η ότι υπάρχει μια εσωστρέφεια στις διάφορες εμπλεκόμενες υπηρεσίες ή τις κοινωνικές υπηρεσίες. Υπάρχει και η άποψη ότι ο κάθε φορέας ακολουθεί διαφορετικό μοντέλο κατά τη διαχείριση των περιστατικών. Διαφορετικό μοντέλο θεραπείας και μένει σε αυτό χωρίς να έχει ανοιχτά τα αυτιά και διάθεση να ακούσει και



την άλλη πλευρά είναι να μοιραστεί πληροφορίες, να διαγράψετε να διαμοιραστούν πληροφορίες.

✓ Καθώς υπάρχει δυσκολία στη συνεργασία και στη διασύνδεση των φορέων. Είναι απαραίτητο να συστηθούν διεπιστημονικές ομάδες όπου οι επαγγελματίες να συναντιούνται σε μηνιαία βάση για να συζητηθούν τα σοβαρά περιστατικά.

✓ Δημιουργία ενός πρωτοκόλλου το οποίο θα ήταν κοινό και με τους φορείς που υλοποιούν τα προγράμματα θεραπείας, πρωτόκολλο παραπομπής και θεραπείας, αποθεραπείας. Για τις περιπτώσεις επανένταξης κάποιων δραστών σε πρόγραμμα θεραπείας για δεύτερη φορά, προκειμένου να ακολουθήσουν εκ νέου τη διαδικασία, να υπήρχε διαθέσιμο το ιστορικό του δράστη, καθώς θα βοηθούσε τους επαγγελματίες και όσους εμπλέκονται στη διαδικασία αυτή.

✓ Η συνεργασία με εξειδικευμένους επαγγελματίες είναι κάτι απαραίτητο. Σίγουρα είναι κάτι που χρειάζεται επειδή όταν έρχονται υποθέσεις οικογενειακής βίας στην εισαγγελία, δεν θα δούμε την υπόθεση μόνο ως μια καθαρά ποινική διαδικασία. Υπάρχουν περιπτώσεις που χρειάζεται να γίνει η διερεύνηση των συνθηκών της κάθε υπόθεσης και υποστήριξη της με συμβουλευτική ή οποιονδήποτε άλλο τρόπο. Πάντα εκείνο που κάνουμε είναι να κινητοποιούμε και τις αρμόδιες κοινωνικές υπηρεσίες και ζητούμε να γίνουν κοινωνικές εκθέσεις. Όταν εμπλέκονται ανήλικα, αναζητούμε να γίνουν να εκθέσεις, έρευνες των συνθηκών διαβίωσης των ανηλίκων, να έχουμε δηλαδή πλέον εικόνα για τη λειτουργία της οικογένειας αυτής και προτάσεις από πιο εξειδικευμένους επαγγελματίες, κοινωνικούς λειτουργούς, αστυνομικούς, για να έχουμε μια πιο σφαιρική και ολοκληρωμένη εικόνα με βάση τις προτάσεις των εξειδικευμένων επαγγελματιών, για να μπορέσουμε με αυτό τον τρόπο να τους υποστηρίξουμε και με ένα πλαίσιο συμβουλευτικής.

Προσπαθούμε πάντα με αυτό τον τρόπο να κινητοποιήσουμε τη σκηνή, τις υπηρεσίες, τις κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου, που είναι οι φορείς με τους οποίους μπορούμε να συνεργαστούμε πιο άμεσα, να έχουμε εποπτεία και υποστήριξη των συγκεκριμένων οικογενειών. Ουσιαστικά εκείνο που μας ενδιαφέρει, δεν είναι να έχουμε μόνο



περιπτώσεις με καταδίκες και απαγγελία ποινών και τιμωρίες, μας ενδιαφέρει να δούμε ουσιαστικά πως μπορούμε να βοηθήσουμε σε τέτοιες περιπτώσεις και να έχουμε μια υποστήριξη, μια εποπτεία της οικογένειας αυτής.

Όλο αυτό απαιτεί ένα πλέγμα φορέων και στελεχών που πρέπει να οργανωθεί πάρα πολύ καλά για να αποδώσει αποτελεσματικά.

✓ Ενίσχυση των κοινωνικών υπηρεσιών για να είναι πιο αποτελεσματικές.

Το βασικό πρόβλημα με τις Κοινωνικές Υπηρεσίες είναι ότι δεν μπορούμε να τις δεσμεύσουμε στη διαδικασία της διαμεσολάβησης και στο να ανταποκριθούν σε τέτοιου είδους εργασίες. Δηλαδή δεν υποχρεώνονται να συμμετέχουν σε αυτή τη διαδικασία. Μπορεί να γίνονται οι δηλώσεις που γίνονται στην αρχή, για παράδειγμα στα πλαίσια της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης αλλά, αν στη συνέχεια υπάρχει διαρροή από το πρόγραμμα, δεν έχουμε κάποιο τρόπο να τους υποχρεώσουμε να είναι συνεπείς. Αυτό είναι ένα πολύ βασικό πρόβλημα γενικότερα στον τρόπο αντιμετώπισης αυτών των υποθέσεων, είτε στα πλαίσια της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης είτε στα πλαίσια της συνεργασίας με τους υπόλοιπους κοινωνικούς φορείς.

Συνεπώς, θα ήταν χρήσιμο να υπάρχει η δυνατότητα στα πλαίσια της Εισαγγελίας να υπάρχουν μόνιμοι εξειδικευμένοι επαγγελματίες, όπως οι ψυχολόγοι, που θα διαχειρίζονται τις υποθέσεις από κοινού.

**Θέμα συζήτησης 7:** Κατάρτιση προτάσεων για τη λήψη νομοθετικών πρωτοβουλιών για την κάλυψη των ενδεχόμενων νομοθετικών κενών αλλά και την έγκαιρη προστασία των γυναικών θυμάτων (καθώς και των παιδιών τους) από την επανάληψη των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας

### Απαντήσεις:

✓ Νομοθεσία υπάρχει και προβλέπει την αντιμετώπιση των καταστάσεων. Το κυριότερο πρόβλημα υφίσταται στην εφαρμογή αυτών των νόμων, δηλαδή όταν ο νόμος αναφέρει ότι μπορεί απευθείας να ληφθούν περιοριστικοί όροι, πρέπει να επιβληθούν περιοριστικοί όροι και αντίστοιχα, τα στελέχη που εμπλέκονται στην αντιμετώπιση των



υποθέσεων, να γνωρίσουν και να προτείνουν την εφαρμογή τους. Ο νόμος λοιπόν υπάρχει, η πρόβλεψη υπάρχει και πολλές ρυθμίσεις και όροι και διαδικασίες υπάρχουν. Το θέμα είναι να εφαρμόζονται και να έχουν διάθεση και οι φορείς να τους εφαρμόσουμε.

✓ Υπάρχει κενό στη νομοθεσία σχετικά με πρακτικά θέματα που καλούμαστε να αντιμετωπίσουμε. Ο υφιστάμενος νόμος δεν μπορεί να λύσει τα οικονομικά προβλήματα που υπάρχουν με τις μητέρες που δεν έχουν κάπου να απευθυνθούν, εάν χρειαστεί να απομακρυνθούν από την οικία μαζί με τα παιδιά γιατί αντιμετωπίζουν κακοποιητική συμπεριφορά. Ο νομοθέτης μπορεί να το επιληφθεί για την αντιμετώπιση τέτοιας κατάστασης. Εκτός των ξενώνων κακοποιημένων γυναικών, θα έπρεπε να υπάρχει ένα επίδομα που να μπορεί να στηρίξει αυτές τις γυναίκες που θέλουν να φύγουν από ένα σπίτι που κακοποιούνται μαζί με τα παιδιά τους, αλλά δεν έχουν προστασία πουθενά αλλού.

✓ Στη νομοθεσία, υπάρχει ένα θέμα με την αλληλοεπικάλυψη του άρθρου 312<sup>67</sup>, του νέου Ποινικού Κώδικα<sup>68</sup>, με τον νόμο 3500/2006<sup>69</sup>. Πολλές φορές γίνεται χρήση μόνο του άρθρου 312 και δεν εφαρμόζεται η διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης, με αποτέλεσμα καμιά φορά να γίνονται υπερβάσεις στο ακροατήριο<sup>70</sup>.

✓ Ένας προβληματισμός<sup>71</sup> που αφορά το θεσμό της διαμεσολάβησης είναι το ότι επικεντρώνεται στον δράστη. Σε κάθε φαινόμενο βίας υπάρχει η πλευρά του θύματος. Αν και εκεί υπάρχει η ελευθερία του ατόμου και η αρχή της αυτοδιάθεσης, δηλαδή δεν μπορείς να εξαναγκάσεις το θύμα να πάει σε ψυχολόγο, ωστόσο, για να αντιμετωπιστεί το φαινόμενο αποτελεσματικότερα, σίγουρα χρειάζεται και το θύμα να ενταχθεί στα συμβουλευτικά κέντρα. Στο πλαίσιο της διαμεσολάβησης, σαφώς λαμβάνεται υπόψη η

<sup>67</sup> Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του ν. 4619/2019 η νέα διάταξη του 312 ΠΚ φιλοδοξεί να καλύψει και το αδίκημα της ενδοοικογενειακής βίας που προβλέπει ο ν. 3500/2006, με την ταυτόχρονη διατήρηση των ειδικών διατάξεων που δεν προβλέπονται στον ΠΚ. Με βάση δε το άρθρο 2§1 ΠΚ θα κριθεί in concreto ποια διάταξη θα εφαρμοστεί με βάση τον ευμενέστερο νόμο.

<sup>68</sup> Νόμος 4619/2019 (ΦΕΚ Α' 95/11.06.2019) - Νέος Ποινικός κώδικας, με ισχύ από 01.07.2019, διαθέσιμος [εδώ](#).

<sup>69</sup> Νόμος 3500/2006 «Για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 232/24.10.2006), διαθέσιμος [εδώ](#).

<sup>70</sup> Εισαγγελία Πρωτοδικών Κοζάνης

<sup>71</sup> Εισαγγελία Πρωτοδικών Ηρακλείου



καταγγελία του θύματος αλλά, θα μπορούσε με κάποιο τρόπο νομοθετικά να υπάρξει κάποια πρόβλεψη και για το θύμα.

Συνεπώς υπάρχει το κενό στη νομοθεσία για το θύμα παρόλο που από κάποιους φορείς παρέχεται η δυνατότητα κοινών συνεδριών όμως, δεν είναι η πλειοψηφία αυτών των φορέων. Θα ήταν πολύ χρήσιμο η νομοθεσία της διαμεσολάβησης να προβλέψει ρητά την προστασία και φροντίδα των θυμάτων.

✓ Στην ποινική αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας θα μπορούσε αυστηροποιηθεί η νομοθεσία, καθώς έχει γίνει μια εργαλειοποίηση του νόμου. Ίσως οι αυστηρότερες συνέπειες του νόμου λειτουργήσουν ανασταλτικά στους δράστες και αυτό να συμβάλλει και προληπτικά.

## β) Συνεντεύξεις με εκπροσώπους της Ελληνικής Αστυνομίας

**Θέμα συζήτησης 1:** Βασικά κοινωνικό-δημογραφικά χαρακτηριστικά των δραστών ενδοοικογενειακής βίας. Διακρίνεται κάποια τυπολογία δραστών;

133

### Απαντήσεις:

- Όπως προκύπτει και από τα στατιστικά στοιχεία της ΕΛ.ΑΣ, σε γενικό πλαίσιο, ως δράστης οικογενειακής βίας φαίνεται να είναι πρόσωπο που έχει το ανδρικό φύλο στις περισσότερες περιπτώσεις και ως θύμα η γυναίκα. Επίσης, οι άνδρες δράστες στην πλειοψηφία τους φαίνεται να είναι κακοποιητικοί σε βάρος της συζύγου ή πρώην συζύγου ή μόνιμου συντρόφου ή πρώην μόνιμη σύντροφος.

Όσον αφορά την υπηκοότητα, φαίνεται ότι είναι Έλληνες ως επί το πλείστον.

Όσον αφορά την ηλικία, φαίνεται να είναι στο ηλικιακό φάσμα των 30-60 ετών.

**Θέμα συζήτησης 2:** Καταγραφή διαδικασίας αντιμετώπισης των δραστών ενδοοικογενειακής βίας

### Απαντήσεις:





**α) Με ποια κριτήρια επιλέγονται οι δράστες στους οποίους προτείνεται τη διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης;**

- Η αρμοδιότητα για να επιλεγεί κάποιος φερόμενος ως δράστης στο να υπαχθεί σε ένα πρόγραμμα θεραπευτικών στο πλαίσιο της ποινικής διαμεσολάβησης, ή η δυνατότητα της διερεύνησης αυτής, εναπόκειται στον εισαγγελέα βάσει του άρθρου 11 του νόμου 3500/2006<sup>72</sup>. Επομένως, πάντα στο πλαίσιο των καθηκόντων των αστυνομικών και, έχοντας σε κάθε περίπτωση λάβει σχετική εισαγγελική παραγγελία, θα ενεργήσουμε και θα κάνουμε όλες τις ανακριτικές πράξεις μέσω της έκθεσης που θα συνταχθεί, χωρίς να λάβουμε υπόψη κάποια συγκεκριμένα χαρακτηριστικά που αναφέρει ο δράστης. Ο νόμος ως απαραίτητη προϋπόθεση βέβαια θέτει το, να αποτελεί το αδίκημα πράξη εγκληματική πλημμεληματικού χαρακτήρα.

**β) Ποιος τους ενημερώνει για τη διαδικασία; Αναλαμβάνουν στελέχη της αστυνομίας αυτή την ενημέρωση;**

Στη συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων, ο εισαγγελέας, γυρίζοντας τη δικογραφία στο πλαίσιο της προκαταρκτικής από την αστυνομική υπηρεσία, η οποία έχει επιληφθεί αρχικά του περιστατικού, θα παραγγείλει στους προανακριτικούς υπαλλήλους να διερευνήσουν το ενδεχόμενο υπαγωγής των μερών στη διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης. Θα μπορούσε ο εισαγγελέας απευθείας να καλέσει τα μέρη στο γραφείο του και να κάνει ο ίδιος ευθείας τη διερεύνηση. Όμως, λόγω του περιορισμένου αριθμού των εισαγγελέων και αντίστοιχα, του πολύ αυξημένου αριθμού των δικογραφιών, έχει ως βοηθούς τους προανακριτικούς υπαλλήλους, δηλαδή τους αστυνομικούς, που είμαστε και αυτοί που θα ενημερώσουμε τα δύο μέρη, το φερόμενο ως δράστη και το θύμα, για το τι είναι η διαδικασία της μεσολάβησης. Έπειτα θα συμπληρώσουμε και τις σχετικές εκθέσεις.

Σχετικά με την ελλιπή ενημέρωση των δραστών/τριών για την ποινική διαμεσολάβηση, δεν έχει αναφερθεί ή καταγγελθεί κάτι από το αστυνομικό προσωπικό. Σίγουρα, ο αστυνομικός που αναλαμβάνει να ενημερώσει σχετικά με την ποινική διαμεσολάβηση θα πρέπει να γνωρίζει το άρθρο της ποινικής διαμεσολάβησης. Όλοι οι αστυνομικοί

<sup>72</sup> Νόμος 3500/2006 «Για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας και άλλες διατάξεις»



υπάλληλοι που έχουν αναλάβει προανακριτικά καθήκοντα γνωρίζουν τον νόμο. Οπότε ουσιαστικά, αυτό που κάνουν είναι να ενημερώνουν σχετικά με το τι προβλέπει η νομοθεσία για την ποινική διαμεσολάβηση. Ενδεχομένως να υπάρχουν αστυνομικοί που δεν γνωρίζουν τι γίνεται μετά, δηλαδή τι ακριβώς θα γίνει σε ένα πρόγραμμα τέτοιο. Ωστόσο, πρέπει να ενημερώσουν τον ωφελούμενο για το πρόγραμμα από τη στιγμή που κάποιος θα υπαχθεί. Σαν Ελληνική Αστυνομία, μπορεί να μην έχουμε αυτή τη γνώση, τους ενημερώνουμε όμως ουσιαστικά για τις δικονομικές συνέπειες και για το ποια όρια πρέπει να τηρηθούν.

- Η Ελληνική Αστυνομία διοργανώνει εκπαιδεύσεις και συμμετέχει σε εκπαίδευση άλλων φορέων όπου γίνεται και λόγος για τη διαδικασία της διαμεσολάβησης. Οπότε έχουμε τη δυνατότητα να ενημερώσουμε και να εκπαιδεύσουμε τα στελέχη μας για τη διαδικασία αυτή.

**Θέμα συζήτησης 3: Καταγραφή της εμπειρίας των Αστυνομικών αρχών όσον αφορά:**

### **Απαντήσεις:**

***α) την επαφή και επικοινωνία τους με τα εμπλεκόμενα πρόσωπα (δράστη- θύμα)***

***Επικοινωνείτε ξεχωριστά με το θύμα και τον δράστη;***

- Κατά τη διερεύνηση της ποινικής διαμεσολάβησης, υπάρχει επικοινωνία με τα εμπλεκόμενα μέρη. Μάλιστα υπάρχει επικοινωνία και με το θύμα και με το δράστη και πριν ακόμα λάβουμε την παραγγελία του εισαγγελέα, που μας παραγγέλλει να διερευνήσουμε το ενδεχόμενο υπαγωγής των μερών στην ποινική διαμεσολάβηση.

Όταν κάποιος/α έρθει και καταγγείλει ότι είναι θύμα οικογενειακής βίας, εκεί θα τον δεχτούμε ιδιωτικά και μεμονωμένα στο γραφείο του αξιωματικού υπηρεσίας για να λάβουμε την κατάθεση. Αν η πράξη αυτή είναι αυτόφωρη, πάλι μεμονωμένα θα περάσει στο γραφείο μας ο φερόμενος ως δράστης. Στο πλαίσιο της διερεύνησης της ποινικής διαμεσολάβησης, ο νόμος ορίζει το πώς ακριβώς διενεργείται κάτι τέτοιο. Επομένως και εμείς, εφαρμόζοντας τη νομοθεσία, αρχικά θα φωνάξουμε το πρόσωπο στο οποίο αποδίδεται η τέλεση της αξιόποινης πράξης. Θα τον/την ενημερώσουμε τι ακριβώς είναι



η ποινική διαμεσολάβηση και ποια τα δικαιώματα, για να λάβει προθεσμία να σκεφτεί το αν θέλει να υπαχθεί στην κατηγορία αυτή και στη συνέχεια, συμπληρώνοντας τις σχετικές εκθέσεις, εάν επιθυμεί ο/η φερόμενος/η ως δράστης, να υπαχθεί σε αυτή την κατηγορία.

Επίσης, θα ενημερώσουμε και το θύμα να προσέλθει στην υπηρεσία μας να πούμε τι ακριβώς είναι η διαδικασία της διαμεσολάβησης, ότι ο/η φερόμενος/η ως δράστης έχει υποσχεθεί σωρευτικά ότι θα τελέσει και θα εφαρμόσει και θα τηρήσει τους όρους που προβλέπονται για να υπαχθεί στην ποινική διαμεσολάβηση και, σχηματίζοντας πάλι σχετική έκθεση, θα υποβληθεί στο τέλος το προανακριτικό υλικό στον εισαγγελέα. Επομένως ναι, ερχόμαστε σε επαφή και με τα δύο πρόσωπα.

### ***β) τη διαδικασία (π.χ. χρονικές καθυστερήσεις)***

***Υπάρχει καθυστέρηση ανάμεσα στην επίδοση της διάταξης της ποινικής διαμεσολάβησης στο δράστη και τη στιγμή που αυτή κοινοποιείται στους φορείς;***

136

- Ως αστυνομία, μας τίθεται ένα χρονικό περιθώριο από τον εισαγγελέα προκειμένου να περατώσουμε την προκαταρκτική εξέταση, μέσα στην οποία τις περισσότερες φορές υπάγεται και η ποινική διαμεσολάβηση. Εφόσον δοθεί η δυνατότητα σε μας, το χρονικό αυτό περιθώριο είναι ένα τρίμηνο από όταν εκδώσει τη διάταξη ο εισαγγελέας. Από κει και πέρα, εμείς προσπαθούμε, το συντομότερο δυνατόν να υποβάλουμε τη δικογραφία πίσω στον εισαγγελέα. Από κει και πέρα ο εισαγγελέας είναι εκείνος που θα ενημερώσει, τον εκάστοτε φορέα που αναλαμβάνει τη διαδικασία. Οπότε δεν έχουμε εμείς γνώση για αυτό.

- Στο στάδιο αυτό, ως Ελληνική Αστυνομία δεν έχουμε κάποια ανατροφοδότηση και δεν λαμβάνουμε κάποια ενημέρωση για το αν ο εισαγγελέας έχει αποφασίσει να υπάγει την κάθε περίπτωση στη διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης ή όχι. Είναι κάτι που απευθείας ο εισαγγελέας θα παραγγείλει στον φορέα που έχει ορίσει, χωρίς να μπορούμε



να έχουμε κάποια άποψη πάνω στο θέμα για το αν υπάρχει καθυστέρηση ή όχι. Κατόπιν παραγγελίας θα ενεργήσουμε όλες τις απαιτούμενες ενέργειες.

**γ) τον θεσμό της ποινικής διαμεσολάβησης (π.χ. χρήση του θεσμού για λόγους τακτικής σε δίκες για επιμέλεια των τέκνων, συνειδητή επιλογή της διαμεσολάβησης κλπ.)**

- Ο θεσμός της ποινικής διαμεσολάβησης υπάρχει σαν έννοια για την αποκαταστατική δικαιοσύνη, επειδή ο θεσμός της οικογένειας είναι πολύ σημαντικός και για το νομοθέτη και για το κράτος. Ο νομοθέτης θεωρεί ότι δεν χρειάζονται όλες οι υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας να αποταθούν στα δικαστήρια προκειμένου να επιλυθεί και να επιβληθεί μια ποινή και να τελειώσει έτσι μια υπόθεση. Γιατί δεν είναι πάντα αυτό η λύση. Οπότε, ο νομοθέτης δίνει την επιλογή στην εξωδικαστική λύση της ενδοοικογενειακής βίας.

Η επιλογή του θεσμού της ποινικής διαμεσολάβησης, είτε από την πλευρά του θύματος, είτε από την πλευρά του δράστη, είναι ένα ποιοτικό χαρακτηριστικό το οποίο δεν μπορούμε να καταγράψουμε. Προφανώς εμπλέκονται και οι δικηγόροι, εμπλέκονται και για διάφορα άλλα κίνητρα που μπορεί να υπάρχουν είτε στο θύμα είτε στο δράστη, δεν τα γνωρίζει όμως αυτά η Ελληνική Αστυνομία.

- Δυστυχώς στην ελληνική δικαιοσύνη οι υποθέσεις που τρέχουν είναι πάρα πολλές, με αποτέλεσμα, από την στιγμή της υποβολής της μέχρι τη στιγμή της εκδίκασης, να περνάει πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα. Σε πολλές περιπτώσεις, όταν το θύμα έχει καταγγείλει το περιστατικό και έχουν περάσει δύο ή τρία χρόνια, μέχρι να εκδικαστεί η υπόθεση, μπορεί το θύμα και ο δράστης να έχουν χωρίσει, να μένουν σε ξεχωριστό σπίτι ή να έχουν συνεχίσει τις ζωές τους, να μην έχουν και καμία επαφή. Επομένως, δεν βρέθηκε κάποιος λόγος που να συνεχίζει το θύμα να επιθυμεί την ποινική δίωξη και, προκειμένου να μη γίνει το δικαστήριο, να πουν ότι τελικά δεχόμαστε να μπούμε σε αυτή τη διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης. Θα ήταν ενδεχομένως διαφορετικός ο αριθμός των



διαμεσολαβήσεων αν ήταν και διαφορετικός ο ρυθμός με τον οποίο θα εκδικάζονταν οι υποθέσεις σε πολύ πιο σύντομο χρονικό διάστημα.

Συνήθως, τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας δεν έρχονται με το πρώτο περιστατικό να καταγγείλουν στις αστυνομικές εισαγγελικές αρχές, αλλά έχουν ένα ιστορικό κακοποίησης. Πολυετές μερικές φορές. Επομένως, ένας δράστης ο οποίος είναι κακοποιητικός για μεγάλο χρονικό να επιθυμεί να μπει σε αυτή τη διαδικασία κατόπιν συμβουλής του δικηγόρου του.

#### **Θέμα συζήτησης 4: Εντοπισμός κενών στη διαδικασία θεραπείας των δραστών**

##### **Απαντήσεις:**

**α) Περιγράψτε τη συνεργασία σας με τους φορείς υλοποίησης των θεραπευτικών προγραμμάτων. Με ποιους φορείς συνεργάζεστε και πώς αξιολογείτε αυτή τη συνεργασία;**

- Μέσα από το ρόλο ως υπηρεσία που εμπλέκεται στην αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας, έχει υποπέσει στην αντίληψή μας είναι ότι, ο αριθμός των υποθέσεων που έχουν να διαχειριστούν οι φορείς που υλοποιούν θεραπευτικά προγράμματα, είναι πάρα πολύ μεγάλος, ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια.

Επίσης, το Ε.Κ.Κ.Α. έχει δομές κυρίως σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη. Επομένως, υπάρχει αρκετά μεγάλη έλλειψη των φορέων για την επαρχία. Συνεπώς, πρέπει να ενισχυθεί αυτό το σύστημα των φορέων που αναλαμβάνουν αυτή τη διαδικασία. Ίσως με κάποια κριτήρια που θα θεσπίσει η πολιτεία, που να μπορούν να αναλαμβάνουν τη διεκπεραίωση τέτοιων υποθέσεων.

- Στο νόμο 3500/2006<sup>73</sup>, στο άρθρο 11 αναφέρεται ποιες είναι οι υποσχέσεις που πρέπει να τηρήσει σωρευτικά ο φερόμενος ως δράστης, μία εκ των οποίων είναι το να παρακολουθήσει ειδικό συμβουλευτικό και θεραπευτικό πρόγραμμα, χωρίς ωστόσο να υπάρχουν κάποια ποιοτικά κριτήρια που πρέπει να έχει το πρόγραμμα αυτό. Τι ακριβώς θα κάνει αυτό το πρόγραμμα; Μπορεί να το κάνει οποιοσδήποτε ψυχολόγος ή χρειάζεται

<sup>73</sup> Νόμος 3500/2006 «Για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 232/24.10.2006), διαθέσιμος [εδώ](#).





να υπάρχει και κάποιος ψυχίατρος στη δομή; Χρειάζεται μήπως και κάποιος κοινωνικός λειτουργός;

Δηλαδή, δεν υπάρχουν κάποια ποιοτικά κριτήρια που πρέπει να πληροί ένα πρόγραμμα. Επομένως, έχει οριστεί με το ΕΚΚΑ χωρίς να γνωρίζουμε ποια είναι τα κριτήρια που εφαρμόζει το ΕΚΚΑ για να πούμε ότι μπορεί να μπει και κάποιος άλλος φορέας και, εάν αυτά τα κριτήρια που έχει ήδη το ΕΚΚΑ επαρκούν φυσικά.

Επίσης τίθενται κάποια ερωτήματα.

Μπορεί να συμβουλευτικό κέντρο Δήμου να το τρέξει αυτό το πρόγραμμα; Και αν ναι, ποιοι είναι οι λόγοι;

Από την άλλη, μπορεί μια ΜΚΟ; Και αν ναι, ποιοι είναι οι λόγοι Και αν όχι, γιατί δεν μπορεί η ΜΚΟ.

Μπορεί ένα νοσοκομείο που έχει μια ένα τμήμα αρμόδιο;

Ίσως αυτά να είναι θέματα που θα έπρεπε να είναι πιο καθορισμένα. Δεν είναι κατανοητό δηλαδή, με βάση ποια κριτήρια είναι κατάλληλο ένα πρόγραμμα ή ένας φορέας για να εφαρμόζει την ποινική διαμεσολάβηση.

***β) Θεωρείτε ότι η διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης οδηγεί σε αποτροπή της άσκησης βίας στο μέλλον;***

- Το θέμα της αποτροπής βίας είναι κάτι το οποίο δεν μπορεί εύκολα να απαντηθεί. Συνδέεται και με το για ποιο λόγο κάποιος που έχει διαπράξει ή φέρεται να έχει διαπράξει ένα έγκλημα ενδοοικογενειακής βίας θέλει να μπει στο πρόγραμμα αυτό. Δεν μπορεί να εξεταστεί μονομερώς, έχει να κάνει ενδεχομένως και με το πόσο χρονικό διάστημα έχει περάσει από τη στιγμή που έκανε το έγκλημα, μέχρι τη στιγμή που μπήκε στο πρόγραμμα. Ενδεχομένως να μπορεί να λειτουργήσει αποτρεπτικά. Αλλά δεν μπορούμε να το δούμε αυτοτελώς ή αν πρέπει ανά περίπτωση, να εξετάζεται ξεχωριστά, λαμβάνοντας υπόψη και άλλους παράγοντες.

Όντως το πρόγραμμα είναι μια διαδικασία θετική. Υπάρχει η αμφιβολία για το εάν εφαρμόζεται σωστά στη χώρα μας, αλλά είναι θετική, γιατί πολλές φορές τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας διστάζουν να καταγγείλουν το περιστατικό, καθώς δεν θέλουν να τιμωρηθεί ποινικά ο φερόμενος ως δράστης, γιατί είναι είτε ο άνθρωπος, σύντροφος σύζυγός τους ή ο γονέας, είτε το παιδί, είτε τα αδέρφια τους. Επομένως, υπάρχει μια



δικλείδα ασφαλείας να παρέχει τη δυνατότητα στο θύμα να καταγγείλει το περιστατικό χωρίς ταυτόχρονα να συμβεί.

Το Δικαστήριο, ενδεχομένως και η παρακολούθηση του Θεραπευτικού και συμβουλευτικού προγράμματος, αν έχει και τα επιθυμητά αποτελέσματα, να μπορέσει και να διαφυλάξει και τη διάλυση ενός γάμου. Αλλά το θέμα είναι το πώς ακριβώς εφαρμόζεται. Αν εφαρμόζεται σωστά, τότε είναι μια θετική ρύθμιση.

**γ) Ανέκυψαν περιπτώσεις δραστών που αφότου ολοκλήρωσαν το πρόγραμμα, παραπέμφθηκαν εκ νέου για ένταξη στο σχετικό θεραπευτικό πρόγραμμα στα πλαίσια της ποινικής διαμεσολάβησης;**

- Ως υπηρεσία, η Αστυνομία είναι σε θέση να ξέρει εάν ένας άνθρωπος έχει κατηγορηθεί ξανά στο παρελθόν για ενδοοικογενειακή βία, αλλά το αν τελικά μπήκε σε πρόγραμμα θεραπείας ή αν το ολοκλήρωσε, είναι κάτι για το οποίο δεν έχουμε κάποια ανατροφοδότηση.

**Θέμα συζήτησης 5: Ανάγκη εξεύρεσης περισσότερων φορέων παραπομπής των Δραστών**

### **Απαντήσεις:**

- Η ανάγκη για εξεύρεση φορέων και στην Αθήνα που συγκεντρώνει τον μεγαλύτερο όγκο των υποθέσεων αλλά και στην επαρχία, που υπάρχουν απομακρυσμένες περιοχές που ενδεχομένως να μην υπάρχει και κανένας φορέας, ώστε είναι κάτι το οποίο γνωρίζουμε ως πολιτεία, είναι ζητήματα για τα οποία πρέπει να ληφθούν οι κατάλληλες πρωτοβουλίες.

**Θέμα συζήτησης 6: Καταγραφή των κενών/αδυναμιών στη συνεργασία των αρμόδιων κρατικών υπηρεσιών, καταγράφοντας τις απόψεις των εμπλεκόμενων φορέων, τις προτάσεις τους για την επίτευξη της ομαλής μεταξύ τους συνεργασίας (π.χ. νομοθετική ρύθμιση, δημιουργία πληροφοριακού συστήματος κοινού μεταξύ των εμπλεκόμενων**



φορέων μόνο για την ενδοοικογενειακή βία, εκπαίδευση επαγγελματιών, πρόσληψη εξειδικευμένων επαγγελματιών για τον χειρισμό των δραστών με χρόνιο ιστορικό ενδοοικογενειακής βίας κ.α.)

### **Απαντήσεις:**

- Οι νόμοι υπάρχουν για να προστατεύουν τα δικαιώματα των πολιτών. Υπάρχουν κάποιες συγκεκριμένες αρχές που εφαρμόζονται, οι οποίες είναι προστατευτικές για τους πολίτες και αυτός είναι ο λόγος ύπαρξής τους.

Ωστόσο, είναι σχεδόν απαραίτητο για έναν θεραπευτή ενός προγράμματος να έχει κάποιες πληροφορίες σχετικά με το άτομο το οποίο έχει μπροστά του για να εφαρμόσει το θεραπευτικό πρόγραμμα. Ενδεχομένως το άτομο αυτό να μην παρέχει όλες τις πληροφορίες στο θεραπευτή του, να έχει κάποια αντίσταση, να μην είναι απόλυτα ειλικρινές. Θα ήταν πολύ χρήσιμο για κάποιον άνθρωπο που εφαρμόζει το θεραπευτικό πρόγραμμα να έχει πληροφορίες οι οποίες περιλαμβάνονται μέσα στη δικογραφία.

Υπάρχει όμως η αρχή της μυστικότητας της προανάκρισης και δεν γνωρίζουμε τι δεδομένα έχει στα χέρια του κάποιος θεραπευτής. Είναι πολύ σημαντικό να ξέρει αν το άτομο αυτό έχει εκδηλώσει επιθετική συμπεριφορά και με ποιον τρόπο ή έχει μείνει σε μια απειλή ή έχει προκαλέσει σωματικές βλάβες ή τι μέσο χρησιμοποιήθηκε. Επίσης, είναι σημαντικό να γνωρίζει ο θεραπευτής το εάν είναι η πρώτη φορά ή έχει ένα ιστορικό κακοποίησης εδώ και χρόνια.

Η λήψη όλων αυτών των στοιχείων θα μπορούσε να ενισχύσει περαιτέρω τη θεραπευτική διαδικασία ή ίσως θα ήταν καλό να υπάρχει ένας διαμοιρασμός πληροφοριών.

Μπορεί κάποιος να το εκλαμβάνει ως έλλειψη διατομεακότητας τον μη διαμοιρασμό στοιχείων ή ως έλλειψη συνεργασίας από ορισμένους φορείς. Δεν υπάρχει, τουλάχιστον από πλευράς της Ελληνικής Αστυνομίας, έλλειψη συνεργασίας. Είμαστε μια αρκετά εξωστρεφής αστυνομία πλέον εν έτη 2023. Το θέμα είναι ότι πρέπει να εφαρμόσουμε ποινικο-οικονομικούς κανόνες και αρχές, που επαγγελματίες άλλων φορέων να μη γνωρίζουν ότι μας δεσμεύουν.



Ίσως χρειάζεται από πλευράς νομοθετικής ρύθμισης, να γίνει κάτι, έτσι ώστε να επιτρέπεται ο διαμοιρασμός των πληροφοριών ανάμεσα στους φορείς που θα κληθούν να επιληφθούν την ίδια υπόθεση.

- Θα ήταν σίγουρα χρήσιμο για όλους τους συμμετέχοντες φορείς να γνωρίζουν αν κάποιος έχει παρακολουθήσει κάποιο θεραπευτικό πρόγραμμα ή όχι μέσω μιας κοινής ηλεκτρονικής πλατφόρμας.

Εφόσον κάποιος πράξει ξανά κάποιο περιστατικό οικογενειακής βίας, δεν πρέπει να γίνει εκ μέρους της ΕΛ.ΑΣ η ίδια διαδικασία, αλλά να σχηματιστεί δικογραφία μας, να συλληφθεί ο δράστης και να παραπεμφθεί στην δικαιοσύνη. Σίγουρα ωστόσο, θα ήταν πολύ χρήσιμο για τις εισαγγελικές αρχές.

Έχουμε ήδη αναπτύξει ένα εργαλείο σαν Ελληνική Αστυνομία, προκειμένου να ενημερώνουμε τον εισαγγελέα εφόσον κάποιος έχει διαπράξει κάποιο αδίκημα ενδοοικογενειακής βίας για τρίτη φορά, ένα πολύτιμο εργαλείο και για τους αστυνομικούς και για τον εισαγγελέα.

Αντίστοιχα θα μπορούσε να λειτουργήσει και μια κοινή πλατφόρμα για να γνωρίζει δηλαδή ο εισαγγελέας, αν αυτό το μέτρο που του επέβαλε την πρώτη φορά ήταν χρήσιμο για τον συγκεκριμένο δράστη ή όχι.

- Σχετικά με το θέμα της εκπαίδευσης. Με πρωτοβουλία της ΕΛ.ΑΣ, κάνουμε εκπαιδευτικά προγράμματα για την ενδοοικογενειακή βία, για την προστασία των θυμάτων, για τις επικοινωνιακές τεχνικές που μπορούμε να αναπτύξουμε με τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας. Τρέχουν αρκετά τέτοια εκπαιδευτικά προγράμματα, που είτε τα οργανώνει, είτε γίνονται με πρωτοβουλία της Ελληνικής Αστυνομίας.

Εκπαιδευτικά προγράμματα γίνονται επίσης και από άλλους φορείς, οπότε και συμμετέχουμε είτε σαν κοινό, είτε οι ίδιοι σαν εισηγητές ή ομιλητές.

Έχουμε συμμετάσχει και εμείς σε προγράμματα της Γενικής Γραμματείας, οπότε είναι κάτι που γίνεται και σε αυτό τον τομέα.

Όσον αφορά τη δικαστική αρχή, σαν αστυνομικοί, έχουμε άμεση συνεργασία με τις εισαγγελικές αρχές, οπότε και σε κάθε εκπαιδευτικό σεμινάριο υπάρχει κάποιος εκπρόσωπος των εισαγγελικών αρχών.



Όσο για τους φορείς, από ότι μας έχουν αναφέρει κάποιοι φορείς, γνωρίζουμε ότι το Ε.Κ.ΚΑ. έχει αναλάβει την εκπαίδευση στελεχών κάποιων φορέων, αλλά σε μεγαλύτερη κλίμακα, ειδικά σε άλλες πόλεις που δεν είναι γύρω στην ακτίνα του Ε.Κ.ΚΑ., υπάρχει ένα τεράστιο κενό. Εάν οργανωθούν και αναληφθούν πρωτοβουλίες εκπαίδευσης αυτών των φορέων θα μπορούσαν και στελέχη της Αστυνομίας να πάρουν θέση και ως εισηγητές πάνω σε τέτοιες εκπαιδεύσεις, θα βοηθούσε σαν διαδικασία εκπαίδευσης αυτών των φορέων και η συμμετοχή των στελεχών της Ελληνικής Αστυνομίας.

- Είναι ωφέλιμες οι εκπαιδεύσεις. Είναι καλό να γνωρίζουμε τι κάνουν οι άλλοι φορείς, ακόμα και αν δεν εμπλεκόμαστε ενεργά. Πρέπει ο κάθε φορέας να ξέρει τι κάνει ο άλλος, όπως και αν έρθει ένα θύμα, ένας δράστης να μας ρωτήσει τι είναι η ποινική διαμεσολάβηση και πώς εφαρμόζεται. Πρέπει να ξέρει το θύμα ότι υπάρχει ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, μπορεί να είναι ένας μήνας, μπορεί 3 μήνες, δεν γνωρίζουμε ποιο είναι αυτό το διάστημα που θα κάνει μέχρι να βγει ο δράστης στο πλαίσιο της θεραπείας. Τέτοιες πληροφορίες είναι σημαντικές να τις έχουμε για να τις δώσουμε στο θύμα.

Πρέπει και οι φορείς που εμπλέκονται στην υλοποίηση αυτής της διαδικασίας να ξέρουν ποια είναι η συμμετοχή της Αστυνομίας, ποιες είναι οι αρμοδιότητες και μέχρι που εμπλεκόμαστε, για να μην υπάρχουν προσδοκίες οι οποίες δεν είναι εφαρμόσιμες ή να μεταφέρεται στα μέρη κάποια πληροφορία η οποία δεν είναι σωστή.

**Θέμα συζήτησης 7:** Κατάρτιση προτάσεων για τη λήψη νομοθετικών πρωτοβουλιών για την κάλυψη των ενδεχόμενων νομοθετικών κενών αλλά και την έγκαιρη προστασία των γυναικών θυμάτων (καθώς και των παιδιών τους) από την επανάληψη των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας.

### **Απαντήσεις:**

- Υπάρχουν πρωτοβουλίες οι οποίες μπορούν να αναληφθούν προς την κατεύθυνση της προστασίας των γυναικών, των θυμάτων γενικότερα και των παιδιών τους. Υπάρχει το νομοθετικό έρεισμα, υπάρχει νομοθεσία διαθέσιμη. Το θέμα είναι πως μπορεί ακριβώς να εφαρμοστεί.





Για παράδειγμα, υπάρχει η δυνατότητα στον Εισαγγελέα ή το Δικαστικό Συμβούλιο ή το δικαστήριο να επιβάλει περιοριστικούς όρους στο άτομο στο οποίο αποδίδεται η τέλεση αξιόποινης πράξης, εάν κρίνει ότι η επιβολή των όρων αυτών είναι αναγκαία για την περαιτέρω προστασία του θύματος. Ωστόσο, καθόσον υπάρχει και το τεκμήριο της αθωότητας του κατηγορουμένου, είναι αρκετά φειδωλοί οι Εισαγγελείς, τουλάχιστον, στην εφαρμογή του μέτρου αυτού.

Τα δικαστήρια από την άλλη, συνήθως επιβάλλουν κάποιο περιοριστικό όρο όταν έχουν κάποιο περιστατικό αυξημένης επικινδυνότητας.

Υπάρχει ένα κενό, στο με ποιο τρόπο μπορούν να επιτηρηθούν αυτοί οι όροι. Έστω λοιπόν, ότι επιβάλλεται περιοριστικός όρος της απομάκρυνσης του φερόμενου ως δράστη από την οικία που συνοικεί με το θύμα. Είναι μια διάταξη, ένα έγγραφο. Πώς ακριβώς επιτηρείται;

Δεν είναι δυνατόν σε κάθε τέτοια περίπτωση να υπάρχει και ένας αστυνομικός έξω από ένα σπίτι. Ακόμα και αν θα υπάρχουν περιπολίες που θα γίνονται έξω από κάθε σπίτι, που ακόμα και αυτό είναι πάρα πολύ δύσκολο, γιατί είναι πάρα πολλά τα σπίτια που θα έχουμε υπό τέτοιους όρους.

Από ανατροφοδότηση που έχουμε από συναδέλφους σε ξένα κράτη έχουμε δει ότι εφαρμόζεται αρκετά το μέτρο της ηλεκτρονικής επιτήρησης. Το θέμα είναι εάν αυτό το μέτρο μπορεί να εφαρμοστεί στην Ελλάδα.

Η αλήθεια είναι ότι υπάρχει ένα κενό ανάμεσα στο ότι επιβάλλεται ένας όρος, επιβλέπετε ο όρος και το ότι τηρείται ένας όρος.

- Υπάρχει το νομοθετικό πλαίσιο αντίστοιχα και για το παιδί. Έχει ξεκινήσει το Σπίτι του Παιδιού, που σαν νομοθεσία υπάρχει αρκετά χρόνια. Επειδή και εκεί εμπλέκονται πολλοί φορείς στη διαχείριση του κάθε περιστατικού, και εκεί υπάρχουν προβλήματα σχετικά με τη διασύνδεση.

Οπότε σχετικά με τη διασύνδεση των φορέων και τα πρωτόκολλα που πρέπει να τηρούνται, μας λείπει το νομοθετικό πλαίσιο.

Αυτό που λείπει, είναι οι διασυνδέσεις μεταξύ των φορέων και όχι τόσο το νομοθετικό πλαίσιο της προστασίας των θυμάτων.



- Πρέπει να δοθεί βάρος από την πολιτεία με κάποιο τρόπο, πρέπει να βρεθεί ένας τρόπος να υπάρξει μια δομημένη συνεργασία μεταξύ των φορέων, έχοντας περάσει αυτά τα νομοθετικά δικαιώματα ή προβλήματα με τη συνετή τήρηση των μέτρων που επιβάλλονται.

## 7.1 Συμπεράσματα και προτάσεις

### 7.1.1 Συμπεράσματα

Τα θέματα των συνεντεύξεων που αναλύθηκαν στο πλαίσιο των εστιασμένων συνεντεύξεων και των focus groups με στελέχη των κρατικών φορέων, διερεύνησαν σε βάθος τα ζητήματα και προβλήματα που διέπουν τις διαδικασίες που εφαρμόζονται από τους εμπλεκόμενους φορείς, καθώς και τις στρατηγικές αντιμετώπισης που ακολουθούνται για της αντιμετώπιση του φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας.

Από τις απόψεις που κατέθεσαν τα στελέχη στις εστιασμένες συνεντεύξεις που διεξήχθησαν με εκπροσώπους **Εισαγγελικών Αρχών**, προκύπτουν τα ακόλουθα συμπεράσματα.

Από το **Θέμα συζήτησης 1** σχετικά με τα βασικά κοινωνικό-δημογραφικά χαρακτηριστικά των δραστών ενδοοικογενειακής βίας και την τυπολογία δραστών, τα στελέχη ανέφεραν συμπερασματικά ότι, για το προφίλ του δράστη της ενδοοικογενειακής βίας, το μορφωτικό επίπεδο και η ποιότητα ζωής δεν είναι συνδυασμός απαραίτητων στοιχείων για την ενδοοικογενειακή βία και δεν μπορεί να δώσει κανείς ένα συγκεκριμένο στίγμα, για δράστες που ανήκουν σε συγκεκριμένα κοινωνικά και οικονομικά στρώματα.

Οι χρήστες ουσιών και αλκοόλ είναι μια κατηγορία ανθρώπων όπου ενισχύεται η χρήση βίας και συνυπάρχουν με τα προβλήματα οικονομικής φύσεως στην οικογένεια. Σε πολλές περιπτώσεις υπάρχει παρουσία θεμάτων ψυχικής υγείας, άλλες φορές με πιο σοβαρό ψυχιατρικό πρόβλημα και άλλες φορές πιο ελαφριάς φύσεως, με την έννοια της αδυναμίας ελέγχου της συμπεριφοράς και ευερεθιστότητας.



Κυρίως, τα περιστατικά βίας συμβαίνουν από συζύγους, χωρίς να αποκλείονται και άλλες οικογενειακές σχέσεις όπως, γονέα κατά παιδιού, παιδιού κατά γονέα, ακόμα και ανήλικου τέκνου κατά γονέα, περιπτώσεις μεταξύ αδελφών, ακόμα και ανήλικων αδελφών μεταξύ τους, συγγενών εξ αγχιστείας, πεθερός είτε πεθερά κατά νύφης όπου και εκεί μιλάμε πάλι για ενδοοικογενειακή βία.

Αν και είναι μία μικρή κατηγορία ανθρώπων, δεν αποκλείονται και οι περιπτώσεις βίας σε οικογένειες προσφύγων και μεταναστών, οι οποίες ενέχουν την ιδιαιτερότητα του πως αντιλαμβάνεται και αξιολογεί ο άντρας τη θέση της γυναίκας.

Από το **Θέμα συζήτησης 2** για την καταγραφή διαδικασίας αντιμετώπισης των δραστών ενδοοικογενειακής βίας προέκυψαν τα εξής συμπεράσματα,

α) οι δράστες στους οποίους προτείνεται η διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης, επιλέγονται βάσει κάποιων κριτηρίων που εφαρμόζονται κατά το στάδιο της προκαταρκτικής εξέτασης. Καθώς στο στάδιο αυτό τίθεται ως υποχρεωτική η διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης, σε κάθε δικογραφία, μαζί με τις εξηγήσεις του υπόπτου, θα προταθεί στις αστυνομικές αρχές να διερευνηθεί η δυνατότητα της ποινικής διαμεσολάβησης. Εξάιρεση αποτελούν τα βαριά περιστατικά όπου άμεσα ασκείται ποινική δίωξη.

Γενικά οι Εισαγγελείς είναι υποχρεωμένοι βάσει νομικών διατάξεων να ρωτήσουν τους εμπλεκόμενους εάν επιθυμούν την ποινική διαμεσολάβηση.

Η διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης προϋποθέτει ότι ο ίδιος ο δράστης θα αποδεχτεί ανεπιφύλακτα ότι δεν θα τελέσει μελλοντικά οποιαδήποτε πράξη ενδοοικογενειακής βίας. Για να προταθεί η ποινική διαμεσολάβηση, απαραίτητη προϋπόθεση είναι η άμεση ή έμμεση ομολογία του δράστη ότι αποδέχεται την ενοχή του. Εάν αρνηθεί την ενοχή, τότε είναι δύσκολο να προταθεί η διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης. Υπάρχουν και περιπτώσεις που και το ίδιο το θύμα δεν δέχεται την διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης.

Όταν ο δράστης αρνείται την κατηγορία, δεν μπορεί να προχωρήσει η υπόθεση σε διαδικασία ποινικής διαμεσολάβησης.



β) Κατά κανόνα η ενημέρωση για την ποινική διαμεσολάβηση γίνεται από την Αστυνομία. Όταν συντάσσεται μια δικογραφία από το αρχικό στάδιο της σύλληψης, ο ενδιαφερόμενος αν επιθυμεί, μπορεί να υπαχθεί στη διαδικασία ποινικής διαμεσολάβησης.

Τα στελέχη της Αστυνομίας ενημερώνουν του θύτες και τα θύματα για τους φορείς διαμεσολάβησης. Γίνεται ενημέρωση για διάφορους φορείς, στους οποίους μπορούν να αναζητήσουν ψυχολογική υποστήριξη και, όταν προσέρχονται ενώπιον Εισαγγελικών Αρχών, οι δράστες υπογράφουν την υπαγωγή τους στη διαμεσολάβηση.

γ) Ο ρόλος της Αστυνομίας στη διαδικασία είναι καταλυτικός. Οι αστυνομικοί είναι αυτοί που βλέπουν του θύτες στην πρώτη τους φάση και κατά κάποιο τρόπο αντιμετωπίζουν το πρώτο κύμα της έντασης και της κατάστασης.

δ) Η άσκηση ποινικής δίωξης ακολουθείται σε όλες τις υποθέσεις που δεν ακολουθούν της ποινική διαμεσολάβηση, οι οποίες πάντα καταλήγουν στο δικαστήριο.

Όλες οι υποθέσεις που φέρουν σωματική βλάβη, θεωρούνται ως αυτεπάγγελτο αδίκημα, και πάντα αποστέλλονται στο ακροατήριο.

Επίσης, όταν οι δράστες δεν επιθυμούν ποινική διαμεσολάβηση, τότε η υπόθεση προχωράει δικαστικά και ασκείται ποινική δίωξη.

ε) Υπάρχουν περιπτώσεις δραστών που αρνούνται την ποινική διαμεσολάβηση επειδή δεν αποδέχονται ότι έχουν τελέσει τα συγκεκριμένα αδικήματα για τα οποία κατηγορούνται. Οπότε εφόσον η θέση τους είναι ότι δεν τέλεσαν τα αδικήματα, δεν θέλουν να υπαχθούν και σε αυτή τη διαδικασία της διαμεσολάβησης.

Επίσης, χαρακτηριστικό των όσων αρνούνται, είναι είτε για εγωιστικούς λόγους, είτε επειδή δεν συναισθάνονται το βάρος και τη σημασία των πράξεων τους, δεν θέλουν να αναλάβουν την ευθύνη, αλλά και να μην συμφωνούν να λάβουν τη βοήθεια των ειδικών.



Από το **Θέμα συζήτησης 3** για την καταγραφή της εμπειρίας των εισαγγελικών αρχών όσον αφορά:

α) την επαφή και επικοινωνία τους με τα εμπλεκόμενα πρόσωπα (δράστη-θύμα) συμπερασματικά προκύπτει ότι η επικοινωνία με τα εμπλεκόμενα μέρη υπάρχει μόνο στο επίπεδο της αυτόφωρης διαδικασίας, όταν ο δράστης προσέλθει ενώπιων εισαγγελικών αρχών ή κατά την εκδίκαση της υπόθεσης. Έπειτα δεν υπάρχει κάποια επαφή με το θύμα.

Σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας, όπου υπάρχουν και ανήλικα τέκνα, σχηματίζεται ξεχωριστός εμπιστευτικός φακέλος και, στα πλαίσια της εποπτείας για τα ανήλικα, εξετάζονται οι συνθήκες διαβίωσης και πιθανής παραμέλησης ή κακοποίησης ανηλίκων. Στα πλαίσια αυτού του φακέλου, υπάρχει επαφή επίσης και με τα δύο μέρη.

β) Για τη διαδικασία και τις χρονικές καθυστερήσεις υπήρχαν στελέχη που απάντησαν ότι υπάρχει αδικαιολόγητη ή υπερβολική καθυστέρηση, που καθιστά αναποτελεσματική και απρόσφορη τη διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης. Αυτό που παρατηρήθηκε από τις απαντήσεις είναι ότι η διαδικασία ειδικά στην επαρχία γίνεται σε διάστημα ενός ή δύο μηνών, εκτός εάν στα όρια του αυτοφώρου, δοθεί παραγγελία για προκαταρκτική έρευνα, όπου η δικογραφία επιστρέφει στην αστυνομία και καλούνται τα μέρη για εξηγήσεις, και να ερωτηθούν για την ποινική διαμεσολάβηση. Συνήθως θέλει ένα μήνα, εκτός και αν το χαρακτηρίσουμε ως εξαιρετικά επείγον, όπου η υπόθεση χρεώνεται άμεσα.

Γενικά στην επαρχία δεν υπάρχει το πρόβλημα της επίδοσης διαταγής ποινικής διαμεσολάβησης. Όμως, λόγω της πανδημίας, υπήρξε αναστολή σχεδόν όλων των διαδικασιών και μεγάλος αριθμός συσσωρευμένων υποθέσεων που αδυνατούσαν να υποστηριχθούν άμεσα.

γ) Η χρήση του θεσμού της ποινικής διαμεσολάβησης για λόγους τακτικής σε δίκες για επιμέλεια των τέκνων η ως συνειδητή επιλογή διαμεσολάβησης συμπερασματικά ορίστηκε από τα στελέχη ως μια διαδικασία που από μια μερίδα δραστών γίνεται για λόγους σκοπιμότητας και τακτικής. Αυτή η επιλογή διαφαίνεται κάποια στιγμή, ειδικά μετά την παραπομπή στον εκάστοτε φορέα που θα αναλάβει τη θεραπεία.





Σε τέτοια περίπτωση, όταν υπάρχει ασυνέπεια στην διαδικασία διαμεσολάβησης λόγω μη συνειδητής επιλογής, οι φορείς υλοποίησης θα λάβουν την απόφαση να σταματήσει η διαδικασία. Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις δραστών που ξεκινήσαν με τη λογική της τακτικής και μη συνειδητής επιλογής, αλλά μέσα από τις συνεδρίες άλλαξαν λογική και αντιλήφθηκαν ότι τους βοηθάει η διαδικασία και άλλαξαν τα κίνητρα συμμετοχής.

δ) Για το αν η διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης οδηγεί μελλοντικά σε αποτροπή της άσκησης βίας, οι συμμετέχοντες δήλωσαν ότι η διαδικασία αυτή μπορεί να βοηθήσει σημαντικά, ειδικά εάν συνδυαστεί και με την πρόληψη. Η αλληπάλληλη τιμωρία δεν αλλάξει την κατάσταση, εκτός εάν συνδυαστεί με μέτρα πρόληψης.

ε) Σχετικά με την εκπαίδευση των στελεχών για το φαινόμενο της έμφυλης βίας, συμπεραίνεται ότι για τις Εισαγγελίες δεν γίνεται εξειδικευμένη εκπαίδευση. Αυτό που τα στελέχη εκμεταλλεύονται, είναι όποια δυνατότητα υπάρχει από το αντικείμενο σπουδών και από σεμινάρια που γίνονται είτε στα πλαίσια της δια βίου εκπαίδευσης, είτε από δικηγορικούς συλλόγους.

Από το **Θέμα συζήτησης 4** για τον εντοπισμό κενών στη διαδικασία θεραπείας των δραστών τα στελέχη των Εισαγγελικών αρχών δεν έχουν την δυνατότητα να απαντήσουν ουσιαστικά και με βεβαιότητα στο ερώτημα, καθώς αφορά μία διαδικασία στην οποία δεν εμπλέκονται οι Εισαγγελίες και δεν υπάρχει εικόνα για το τι γίνεται μετά την παραπομπή για διαμεσολάβηση. Ωστόσο, υπήρχαν στελέχη που έθεσαν κάποια κενά.

Ένα γενικό κενό, το οποίο είναι γνωστό για τους φορείς υλοποίησης, είναι το ότι υπάρχουν αμφιβολίες από την πλευρά τους για το πως να κινηθούν καθώς έχουν ελλείψεις για τον ακριβή τρόπο διαδικασίας. Οι περισσότεροι ωφελούμενοι του προγράμματος έχουν την εντύπωση ότι θα τους καλέσει ο φορέας για την διαδικασία. Ίσως δεν είναι ακατανόητο το ότι προβλέπεται ρητά, ότι ο ίδιος ο ωφελούμενος πρέπει να απευθύνεται στον φορέα θεραπείας.

Επίσης, αναφέρθηκε η άποψη ότι η διαδικασία της υλοποίησης έχει θέματα, γιατί δεν είναι θεσμοθετημένη όσον αφορά τις παραπομπές. Μπορεί ψηφίστηκε ο νόμος αλλά, το ποιοι θα είναι οι φορείς διαχείρισης, έχει αφεθεί στην ευχέρεια των Εισαγγελέων, οι



οποίοι αναγκάζονται να θεσμοθετούν και να προβούν στην εξεύρεση φορέων. Αυτό είναι ένα πολύ μεγάλο κενό το οποίο θα πρέπει να ρυθμιστεί. Η αναφορά στον νόμο, πρέπει να ορίζει και ποιος είναι αυτός ο φορέας υλοποίησης συγκεκριμένα και τι θα περιλαμβάνει το πρόγραμμα θεραπείας.

Από το **Θέμα συζήτησης 5** σχετικά με την ανάγκη εξεύρεσης περισσότερων φορέων παραπομπής των δραστών, γενικά τα στελέχη έθεσαν ως βασικό ζήτημα το γεγονός ότι υπάρχει έλλειψη φορέων υλοποίησης. Το συμπέρασμα που εξάγεται από τις απαντήσεις τους είναι ότι, σε κάποιες περιοχές της χώρας υπάρχουν φορείς και λειτουργεί ο θεσμός της παραπομπής και διαχείρισης, όπως είναι ενδεικτικά το παράδειγμα στο Ηράκλειο Κρήτης. Οι εκπρόσωποι της Εισαγγελίας δήλωσαν ότι υπάρχει εξαιρετική συνεργασία με τους φορείς υλοποίησης, με τους οποίους όπως επιβεβαιώνεται και από τις απαντήσεις που δόθηκαν από εκπροσώπους αυτών των φορέων έχει συνταχθεί Μνημόνιο Συνεργασίας (βλ. **Παράρτημα 4**) με την πρωτοβουλία της Εισαγγελίας προκειμένου να λειτουργήσει ο θεσμός της διαμεσολάβησης.

Επίσης, υπάρχουν και στελέχη Εισαγγελιών που δήλωσαν την ολική έλλειψη φορέων υλοποίησης και την μη εφαρμογή της ποινικής διαμεσολάβησης ως διαδικασία αντιμετώπισης της ενδοοικογενειακής βίας. Γενικώς, η εικόνα που μεταφέρετε από συμμετέχοντες Εισαγγελείς είναι ότι, σε κάποιες περιοχές της χώρας, γίνονται προσπάθειες εκ μέρους τους για να συνδράμουν στην εύρεση φορέων υλοποίησης.

### 7.1.2 Προτάσεις

Οι προτάσεις που ακολουθούν παρακάτω προέκυψαν από τις απαντήσεις των στελεχών που παρατέθηκαν στο:

**Θέμα συζήτησης 6**, Καταγραφή των κενών/αδυναμιών στη συνεργασία των αρμόδιων κρατικών υπηρεσιών, καταγράφοντας τις απόψεις των εμπλεκόμενων φορέων, τις προτάσεις τους για την επίτευξη της ομαλής μεταξύ τους συνεργασίας (π.χ. νομοθετική ρύθμιση, δημιουργία πληροφοριακού συστήματος κοινού μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων μόνο για την ενδοοικογενειακή βία, εκπαίδευση επαγγελματιών, πρόσληψη



εξειδικευμένων επαγγελματιών για τον χειρισμό των δραστών με χρόνιο ιστορικό ενδοοικογενειακής βίας κ.α.),

όπως και από το,

**Θέμα συζήτησης 7:** Κατάρτιση προτάσεων για τη λήψη νομοθετικών πρωτοβουλιών για την κάλυψη των ενδεχόμενων νομοθετικών κενών αλλά και την έγκαιρη προστασία των γυναικών θυμάτων (καθώς και των παιδιών τους) από την επανάληψη των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας,

Σύμφωνα με τις απαντήσεις αυτές, σημειώθηκαν μία σειρά κενών και έγιναν οι αντίστοιχες προτάσεις για την επίλυσή τους.

✓ Δημιουργία ενός πρωτοκόλλου συνεργασίας, το οποίο θα ήταν κοινό και με τους φορείς που υλοποιούν τα προγράμματα θεραπείας, και θα περιλαμβάνει, πρωτόκολλο παραπομπής, θεραπείας και αποθεραπείας.

✓ Να εδραιωθεί ένα σύστημα επικοινωνίας, ανατροφοδότησης και διασύνδεσης των κρατικών φορέων αντιμετώπισης με τους φορείς υλοποίησης.

✓ Να υπάρχει ανάλογη κατάρτιση των στελεχών των φορέων υλοποίησης. Ανάλογα με το ποια είναι η ρίζα του κάθε προβλήματος, να είναι ανάλογος και ο φορέας αντιμετώπισης. Δεν μπορεί παράδειγμα μια κοινωνική λειτουργός να αναλάβει υποθέσεις ποινικής διαμεσολάβησης χωρίς συγκεκριμένη κατάρτιση, καθώς απαιτείται ειδική εκπαίδευση και εξειδικευμένες γνώσεις ψυχολογίας για να αναλάβουν αυτά τα περιστατικά.

✓ Για τις περιπτώσεις επανένταξης κάποιων δραστών σε πρόγραμμα θεραπείας για δεύτερη φορά, να υπάρχει διαθέσιμο το ιστορικό του δράστη, καθώς θα βοηθούσε τους επαγγελματίες και όσους εμπλέκονται στη διαδικασία αυτή.

✓ Οι θεραπείες πρέπει να έχουν εξατομικευμένη θεραπευτική προσέγγιση, και να εστιάζουν ακριβώς στο τι χρειάζεται η κάθε υπόθεση και με ποιον τρόπο θα μπορεί να ολοκληρωθεί επιτυχώς.



- ✓ Στο πλαίσιο των υποθέσεων του αυτοφώρου για ενδοοικογενειακή βία, αποτελεί σημαντικό πρόβλημα το θέμα της φιλοξενίας των γυναικών. Τα κέντρα των κακοποιημένων γυναικών, λόγω του όγκου των περιπτώσεων, δεν υπάρχει δυνατότητα κάλυψης της ανάγκης.
- ✓ Για το πρόγραμμα και για την εξέλιξη των υποθέσεων, πρέπει να υπάρχει ένας έλεγχος, έστω σποραδικά ή σε κάποιο χρονικό διάστημα να γίνεται επανέλεγχος και μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος. Στη συνέχεια, να υπάρχει ενημέρωση της Εισαγγελίας και των επαγγελματιών που εμπλέκονται.
- ✓ Είναι απαραίτητο να συστηθούν διεπιστημονικές ομάδες όπου οι επαγγελματίες να συναντιούνται σε μηνιαία βάση για να συζητηθούν τα σοβαρά περιστατικά.
- ✓ Ενίσχυση των κοινωνικών υπηρεσιών για την αποτελεσματική λειτουργία του προγράμματος. Το θέμα με τις Κοινωνικές Υπηρεσίες είναι ότι δεν μπορούν να δεσμευτούν στη διαδικασία της διαμεσολάβησης και να ανταποκριθούν άμεσα λόγω έλλειψης προσωπικού.
- ✓ Θα ήταν χρήσιμο να υπάρχει η δυνατότητα στα πλαίσια της Εισαγγελίας να υπάρχουν μόνιμοι εξειδικευμένοι επαγγελματίες, όπως οι ψυχολόγοι, που θα διαχειρίζονται τις υποθέσεις από κοινού με τις κρατικές υπηρεσίες της πρώτης γραμμής.
- ✓ Ρύθμιση της νομοθεσίας σχετικά με πρακτικά θέματα που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι εμπλεκόμενοι φορείς σε πρακτικά ζητήματα των περιπτώσεων όπως είναι τα οικονομικά προβλήματα που έχουν οι κακοποιημένες μητέρες χωρίς οικονομική στήριξη. Ο νομοθέτης μπορεί να επιληφθεί για την αντιμετώπιση της κατάστασης και, εκτός των ξενώνων κακοποιημένων γυναικών, να προβλέπεται επίδομα για την στήριξη αυτών των γυναικών και των τέκνων τους.



- ✓ Στη νομοθεσία, υπάρχει αλληλοεπικάλυψη του άρθρου 312<sup>74</sup>, του νέου Ποινικού Κώδικα<sup>75</sup>, με τον νόμο 3500/2006<sup>76</sup>. Γίνεται χρήση μόνο του άρθρου 312 και δεν εφαρμόζεται η διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης, με αποτέλεσμα να γίνονται υπερβάσεις στο ακροατήριο.
- ✓ Ο θεσμός της ποινικής διαμεσολάβησης παρουσιάζει προβληματισμούς διότι επικεντρώνεται στον μόνο στους δράστες και δεν προβλέπει τίποτα για το θύμα. Για να αντιμετωπιστεί το φαινόμενο αποτελεσματικότερα, χρειάζεται και το θύμα να ενταχθεί στα συμβουλευτικά κέντρα βάσει νομοθετήματος διαμεσολάβησης και να μην περιορίζεται μόνο στο πλαίσιο της καταγγελίας. Θα ήταν χρήσιμο η νομοθεσία της διαμεσολάβησης να προβλέψει ρητά την προστασία και φροντίδα των θυμάτων.
- ✓ Στην ποινική αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας, να αυστηροποιηθεί η νομοθεσία, καθώς γίνεται εργαλειοποίηση του νόμου. Οι αυστηρότερες συνέπειες του νόμου ίσως λειτουργήσουν ανασταλτικά στους δράστες και αυτό να συμβάλλει και προληπτικά.

<sup>74</sup> Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του ν. 4619/2019 η νέα διάταξη του 312 ΠΚ φιλοδοξεί να καλύψει και το αδίκημα της ενδοοικογενειακής βίας που προβλέπει ο ν. 3500/2006, με την ταυτόχρονη διατήρηση των ειδικών διατάξεων που δεν προβλέπονται στον ΠΚ. Με βάση δε το άρθρο 2§1 ΠΚ θα κριθεί in concreto ποια διάταξη θα εφαρμοστεί με βάση τον ευμενέστερο νόμο.

<sup>75</sup> Νόμος 4619/2019 (ΦΕΚ Α' 95/11.06.2019) - Νέος Ποινικός κώδικας, με ισχύ από 01.07.2019, διαθέσιμος [εδώ](#).

<sup>76</sup> Νόμος 3500/2006 «Για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 232/24.10.2006), διαθέσιμος [εδώ](#).





## 7.2 Συμπεράσματα και προτάσεις

### 7.2.1 Συμπεράσματα

Τα θέματα των συνεντεύξεων που αναλύθηκαν στο πλαίσιο των focus groups με στελέχη της **Ελληνικής Αστυνομίας**, έριξαν φως στο έργο που έχει αναλάβει η υπηρεσία για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας, η οποία «λαμβάνει χώρα, συνήθως, εντός της οικίας των θυμάτων, γεγονός το οποίο συμβάλλει στη διατήρηση του «σκοτεινού αριθμού» των εγκλημάτων σε υψηλά επίπεδα, ενώ, ακόμη και σε ανεπτυγμένες κοινωνίες, δεν είναι σπάνια η λανθασμένη, στερεοτυπική αντίληψη ότι η βία αυτού του είδους αποτελεί «ιδιωτική Υπόθεση». Η προστασία των ατόμων από την ενδοοικογενειακή βία λειτούργησε ως σκοπός και οδήγησε την ελληνική Πολιτεία στο να αναληφθούν μέτρα και πρωτοβουλίες για την πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου, καθώς, όπως έδειξαν τα στατιστικά αρχεία της καταγραφής των περιστατικών στις αρμόδιες Αστυνομικές Υπηρεσίες, το 2021 σημειώνεται αισθητή αύξηση των σχετικών καταγγελιών, συγκρινόμενα με τους αριθμούς του 2020<sup>77</sup>.

154

Για την διασφάλιση της νομιμότητας και της προστασίας των πολιτών, η Ελληνική Αστυνομία, επιδιώκει με το καθημερινό της έργο, την καταστολή και την πρόληψη των εγκλημάτων. Για την ενίσχυση αυτού του σκοπού, το 2021, ίδρυσε το επιχειρησιακό Γραφείο Αντιμετώπισης Ενδοοικογενειακής βίας στη Θεσσαλονίκη και πέντε αντίστοιχα στην Αττική, τα οποία ασχολούνται αποκλειστικά με τον χειρισμό υποθέσεων ενδοοικογενειακής βίας και στελεχώνονται με κατάλληλα εκπαιδευμένο αστυνομικό προσωπικό. Η βελτίωση της αστυνομικής ανταπόκρισης και η αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους πολίτες, αποτελεί κύριο σκοπό της λειτουργίας αυτών των Υπηρεσιών.

Από την παρούσα μελέτη εξάγονται συμπεράσματα για τον ρόλο, την αποστολή τα προβλήματα που παρουσιάζονται καθώς και ενδεικτικές προτάσεις που προέκυψαν από

<sup>77</sup> Ετήσια Έκθεση Απολογισμού Έτους 2021, διαθέσιμη στο:

<https://www.astynomia.gr/file/2023/01/20012023ethsiaekthesiendooikogeneiaki2021.pdf>



τις συνεντεύξεις/focus groups με στελέχη των Υπηρεσιών Αντιμετώπισης Ενδοοικογενειακής Βίας της ΕΛ.ΑΣ. κατά τη διαχείριση σχετικών υποθέσεων.

Από τις απόψεις που κατατέθηκαν προκύπτουν τα ακόλουθα συμπεράσματα.

Από το **Θέμα συζήτησης 1** σχετικά με τα βασικά κοινωνικό-δημογραφικά χαρακτηριστικά των δραστών ενδοοικογενειακής βίας και την τυπολογία των δραστών, προέκυψε το συμπέρασμα ότι, γενικό πλαίσιο, στην πλειοψηφία των περιπτώσεων, ως δράστης ενδοοικογενειακής βίας φαίνεται να είναι πρόσωπο που έχει το ανδρικό φύλο και ως θύμα η γυναίκα. Οι άνδρες δράστες στο μεγαλύτερο ποσοστό, φαίνεται να είναι κακοποιητικοί σε βάρος της συζύγου ή πρώην συζύγου ή μόνιμου συντρόφου ή πρώην μόνιμη συντρόφου.

Όσον αφορά την υπηκοότητα, φαίνεται ότι είναι Έλληνες ως επί το πλείστον και, όσον αφορά την ηλικία, φαίνεται να είναι στο ηλικιακό φάσμα των 30-60 ετών.

Από το **Θέμα συζήτησης 2** σχετικά με την Καταγραφή διαδικασίας αντιμετώπισης των δραστών ενδοοικογενειακής βίας προέκυψαν τα εξής συμπεράσματα,

α) Για τα κριτήρια επιλογής των δραστών για να προταθεί η διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης ή η δυνατότητα της διερεύνησης αυτής, εναπόκειται στον Εισαγγελέα βάσει του άρθρου 11 του νόμου 3500/2006<sup>78</sup>. Επομένως, στο πλαίσιο των καθηκόντων των Αστυνομικών και, έχοντας σε κάθε περίπτωση λάβει σχετική Εισαγγελική παραγγελία, γίνονται οι ενέργειες και όλες οι ανακριτικές πράξεις μέσω της έκθεσης που θα συνταχθεί, χωρίς να ληφθούν υπόψη συγκεκριμένα χαρακτηριστικά που αναφέρει ο δράστης. Ο νόμος ως απαραίτητη προϋπόθεση θέτει το, να αποτελεί το αδίκημα πράξη εγκληματική πλημμεληματικού χαρακτήρα.

β) Κατά κανόνα η ενημέρωση για την ποινική διαμεσολάβηση γίνεται από την Αστυνομία, στη συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων, εφόσον ο Εισαγγελέας, γυρίζοντας τη δικογραφία στο πλαίσιο της προκαταρκτικής από την Αστυνομική Υπηρεσία, η οποία έχει επιληφθεί αρχικά του περιστατικού, και παραγγέλλει στους προανακριτικούς

<sup>78</sup> Νόμος 3500/2006 «Για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας και άλλες διατάξεις»



υπαλλήλους τη διερεύνηση του ενδεχόμενου υπαγωγής των μερών στη διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης. Θα μπορούσε ο Εισαγγελέας απευθείας να κάνει ευθείας τη διερεύνηση, όμως λόγω του περιορισμένου αριθμού των Εισαγγελέων και του πολύ αυξημένου αριθμού των δικογραφιών, έχει ως βοηθούς τους προανακριτικούς υπαλλήλους, τους αστυνομικούς, που ενημερώνουν τα δύο μέρη, το φερόμενο ως δράστη και το θύμα, για το τι είναι η διαδικασία της μεσολάβησης.

Σχετικά με την ελλιπή ενημέρωση των δραστών/τριών για την ποινική διαμεσολάβηση, δεν έχει αναφερθεί ή καταγγεληθεί κάτι από το αστυνομικό προσωπικό. Το στέλεχος της Αστυνομίας που αναλαμβάνει να ενημερώσει σχετικά με την ποινική διαμεσολάβηση θα πρέπει να γνωρίζει το άρθρο της ποινικής διαμεσολάβησης και όλοι οι αστυνομικοί υπάλληλοι που έχουν αναλάβει προανακριτικά καθήκοντα γνωρίζουν τον νόμο. Σαν Ελληνική Αστυνομία, ίσως να μην έχουμε υπάρχει η γνώση του τι γίνεται μετά την ένταξη στο πρόγραμμα, οι ωφελούμενοι όμως ενημερώνονται ουσιαστικά για τις δικονομικές συνέπειες και για όρια που πρέπει να τηρηθούν.

Η Ελληνική Αστυνομία διοργανώνει εκπαιδεύσεις και συμμετέχει σε εκπαίδευση άλλων φορέων όπου γίνεται και λόγος για τη διαδικασία της διαμεσολάβησης, ως εκ τούτου, έχει τη δυνατότητα να ενημερώνει και να εκπαιδεύει τα στελέχη της για τη διαδικασία αυτή.

Από το **Θέμα συζήτησης 3** για την καταγραφή της εμπειρίας των εισαγγελικών αρχών όσον αφορά:

α) την επαφή και επικοινωνία τους με τα εμπλεκόμενα πρόσωπα (δράστη - θύμα) συμπερασματικά προκύπτει ότι, κατά τη διερεύνηση της ποινικής διαμεσολάβησης, υπάρχει επικοινωνία με τα εμπλεκόμενα μέρη. Μάλιστα υπάρχει επικοινωνία και με το θύμα και με το δράστη και πριν ακόμα ληφθεί η παραγγελία του για τη διερεύνηση το ενδεχόμενου υπαγωγής των μερών στην ποινική διαμεσολάβηση.

Η επαφή με το θύμα γίνεται όταν καλείται να προσέλθει στην υπηρεσία όπου εξηγείται τι ακριβώς είναι η διαδικασία της διαμεσολάβησης, ότι ο/η φερόμενος/η ως δράστης έχει υποσχεθεί σωρευτικά ότι θα τελέσει και θα εφαρμόσει και θα τηρήσει τους όρους



που προβλέπονται για να υπαχθεί στην ποινική διαμεσολάβηση, Έπειτα σχηματίζεται σχετική έκθεση και το προανακριτικό υλικό που θα υποβληθεί στο τέλος στον Εισαγγελέα. Επομένως υπάρχει επαφή και με τα δύο εμπλεκόμενα μέρη.

β) Για τη διαδικασία και τις χρονικές καθυστερήσεις, η Αστυνομία, έχει ένα χρονικό περιθώριο από τον εισαγγελέα για την περάτωση της προκαταρκτικής εξέτασης, εντός της οποίας υπάγεται και η ποινική διαμεσολάβηση. Το χρονικό αυτό περιθώριο είναι ένα τρίμηνο από όταν εκδώσει τη διάταξη ο εισαγγελέας τότε, το συντομότερο δυνατόν υποβάλλεται δικογραφία ξανά στον εισαγγελέα και έπειτα ο εισαγγελέας είναι εκείνος που θα ενημερώσει, τον εκάστοτε φορέα υλοποίησης που αναλαμβάνει τη διαδικασία. Συνεπώς, συνήθως δεν υπάρχει γνώση για τις χρονικές καθυστερήσεις και δεν υπάρχει ανατροφοδότηση και ενημέρωση για το αν ο εισαγγελέας έχει αποφασίσει να υπάγει την κάθε περίπτωση στη διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης ή όχι.

γ) Η χρήση του θεσμού της ποινικής διαμεσολάβησης για λόγους τακτικής σε δίκες για επιμέλεια των τέκνων η ως συνειδητή επιλογή διαμεσολάβησης συμπερασματικά ορίστηκε συμπερασματικά από τα στελέχη ότι η επιλογή του θεσμού της ποινικής διαμεσολάβησης, είτε από την πλευρά του θύματος, είτε από την πλευρά του δράστη, είναι ένα ποιοτικό χαρακτηριστικό το οποίο δεν μπορεί να καταγραφεί. Προφανώς εμπλέκονται και οι δικηγόροι, εμπλέκονται και για διάφορα άλλα κίνητρα που μπορεί να υπάρχουν είτε στο θύμα είτε στο δράστη, αυτά όμως δεν τα γνωρίζει η Ελληνική Αστυνομία.

Συνήθως, τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας δεν απευθύνονται με το πρώτο περιστατικό να καταγγείλουν στις αστυνομικές αρχές, αλλά έχουν ένα ιστορικό κακοποίησης πολυετές μερικές φορές. Επομένως, ένας δράστης ο οποίος είναι κακοποιητικός για μεγάλο χρονικό διάστημα, να επιθυμεί να μπει σε αυτή τη διαδικασία κατόπιν συμβουλής του δικηγόρου του.

Από το **Θέμα συζήτησης 4** για τον εντοπισμό κενών στη διαδικασία θεραπείας των δραστών



α) Στην περιγραφή της συνεργασίας με τους φορείς υλοποίησης των θεραπευτικών προγραμμάτων τα στελέχη συμπερασματικά δήλωσαν ότι μέσα από το ρόλο της ως υπηρεσία που εμπλέκεται στην αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας, έχει γίνει αντιληπτό ότι ο αριθμός των υποθέσεων που έχουν να διαχειριστούν οι φορείς που υλοποιούν θεραπευτικά προγράμματα, είναι πάρα πολύ μεγάλος, ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια.

Επίσης, το Ε.Κ.Κ.Α. έχει δομές κυρίως σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη. Επομένως, υπάρχει αρκετά μεγάλη έλλειψη των φορέων για την επαρχία. Συνεπώς, πρέπει να ενισχυθεί αυτό το σύστημα των φορέων που αναλαμβάνουν αυτή τη διαδικασία. Ίσως με κάποια κριτήρια που θα θεσπίσει η πολιτεία, που να μπορούν να αναλαμβάνουν τη διεκπεραίωση τέτοιων υποθέσεων.

Στο νόμο 3500/2006<sup>79</sup>, στο άρθρο 11 αναφέρεται ποιες είναι οι υποσχέσεις που πρέπει να τηρήσει σωρευτικά ο φερόμενος ως δράστης, μία εκ των οποίων είναι το να παρακολουθήσει ειδικό συμβουλευτικό και θεραπευτικό πρόγραμμα, χωρίς ωστόσο να υπάρχουν κάποια ποιοτικά κριτήρια που πρέπει να έχει το πρόγραμμα αυτό, τι αντικείμενο πρέπει να περιλαμβάνει και το ποιες είναι οι ειδικότητες της δομής

Δεν υπάρχουν ποιοτικά κριτήρια που πρέπει να πληροί το πρόγραμμα θεραπείας και στην πράξη, δεν είναι κατανοητό δηλαδή, με βάση ποια κριτήρια κρίνεται η καταλληλότητα των φορέων για να εφαρμόζουν την ποινική διαμεσολάβηση.

β) Για την συμβολή της διαδικασίας της ποινικής διαμεσολάβησης στην αποτροπή της άσκησης βίας στο μέλλον τα στελέχη έχουν την άποψη ότι η αποτροπή συνδέεται και με τους λόγους που έχει διαπραχθεί ένα έγκλημα ενδοοικογενειακής βίας και τους λόγους που κάποιος επιθυμεί θέλει να ενταχθεί σε πρόγραμμα θεραπείας και να εξετάζεται ξεχωριστά, λαμβάνοντας υπόψη και άλλους παράγοντες. Το πρόγραμμα είναι μια θετική διαδικασία αλλά υπάρχει η αμφιβολία για το εάν εφαρμόζεται σωστά στη χώρα μας.

Το Δικαστήριο, και η παρακολούθηση του θεραπευτικού και συμβουλευτικού προγράμματος, αν έχει και τα επιθυμητά αποτελέσματα, ενδεχομένως να μπορέσει να

<sup>79</sup> Νόμος 3500/2006 «Για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 232/24.10.2006), διαθέσιμος [εδώ](#).





διαφυλάξει την κατάσταση αλλά, το θέμα είναι το πώς ακριβώς εφαρμόζεται. Αν εφαρμόζεται σωστά, τότε είναι μια θετική ρύθμιση.

γ) Για το αν ανέκυψαν περιπτώσεις δραστών που αφότου ολοκλήρωσαν το πρόγραμμα, παραπέμφθηκαν εκ νέου για ένταξη στο σχετικό θεραπευτικό πρόγραμμα στα πλαίσια της ποινικής διαμεσολάβησης, η Αστυνομία είναι σε θέση να ξέρει εάν ένας άνθρωπος έχει κατηγορηθεί ξανά στο παρελθόν για ενδοοικογενειακή βία, αλλά το αν τελικά μπήκε σε πρόγραμμα θεραπείας ή αν το ολοκλήρωσε, είναι κάτι για το οποίο δεν υπάρχει κάποια ανατροφοδότηση.

Από το **Θέμα συζήτησης 5** σχετικά με την ανάγκη εξεύρεσης περισσότερων φορέων παραπομπής των δραστών, τα στελέχη θεωρούν ότι για την Πολιτεία, αποτελεί ζήτημα σοβαρό για το οποίο πρέπει να ληφθούν οι κατάλληλες πρωτοβουλίες, είτε η εξεύρεση, είτε η δημιουργία νέων φορέων στην Αθήνα που συγκεντρώνει τον μεγαλύτερο όγκο των υποθέσεων αλλά και στην επαρχία, όπου υπάρχουν απομακρυσμένες περιοχές που ενδεχομένως να μην υπάρχει και κανένας φορέας.

## 7.2.2 Προτάσεις

Οι προτάσεις που ακολουθούν παρακάτω προέκυψαν από τις απαντήσεις των στελεχών της ΕΛ.ΑΣ. που παρατέθηκαν στο:

**Θέμα συζήτησης 6,** Καταγραφή των κενών/αδυναμιών στη συνεργασία των αρμόδιων κρατικών υπηρεσιών, καταγράφοντας τις απόψεις των εμπλεκόμενων φορέων, τις προτάσεις τους για την επίτευξη της ομαλής μεταξύ τους συνεργασίας (π.χ. νομοθετική ρύθμιση, δημιουργία πληροφοριακού συστήματος κοινού μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων μόνο για την ενδοοικογενειακή βία, εκπαίδευση επαγγελματιών, πρόσληψη εξειδικευμένων επαγγελματιών για τον χειρισμό των δραστών με χρόνιο ιστορικό ενδοοικογενειακής βίας κ.α.),

όπως και στο,

**Θέμα συζήτησης 7:** Κατάρτιση προτάσεων για τη λήψη νομοθετικών πρωτοβουλιών για την κάλυψη των ενδεχόμενων νομοθετικών κενών αλλά και την έγκαιρη προστασία των



γυναικών θυμάτων (καθώς και των παιδιών τους) από την επανάληψη των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας,

Σύμφωνα με τις απαντήσεις αυτές, σημειώθηκαν μία σειρά κενών και έγιναν οι αντίστοιχες προτάσεις για την επίλυσή τους.

✓ Ίσως χρειάζεται από πλευράς νομοθετικής ρύθμισης, να γίνει κάτι, έτσι ώστε να επιτρέπεται ο διαμοιρασμός των πληροφοριών ανάμεσα στους φορείς που θα κληθούν να επιληφθούν την ίδια υπόθεση

Είναι απαραίτητο για έναν θεραπευτή ενός προγράμματος, η διάθεση πληροφοριών πληροφορίες σχετικά με τα άτομα που θα ενταχθούν στα θεραπευτικά προγράμματα, αλλά υπάρχει περιορισμός πρόσβασης στην δικογραφία λόγω της αρχής της μυστικότητας της προανάκρισης. Η λήψη των στοιχείων του κάθε περιστατικού θα μπορούσε να ενισχύσει περαιτέρω τη θεραπευτική διαδικασία και θα ήταν σωστό να υπάρχει ένας διαμοιρασμός πληροφοριών.

✓ Να δημιουργηθεί μια κοινή ηλεκτρονική πλατφόρμα για όλους τους συμμετέχοντες φορείς στο πρόγραμμα της ποινικής διαμεσολάβησης, που θα λειτουργούσε ως μηχανογραφικό εργαλείο το οποίο θα καθιστά δυνατή:

- Την παροχή οδηγιών και κατευθύνσεων σχετικά με τον χειρισμό των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας και την ορθή εφαρμογή της νομοθεσίας.
- Την άσκηση εποπτείας στον τρόπο χειρισμού των υποθέσεων.
- Την εξαγωγή έγκυρων και αξιόπιστων στατιστικών στοιχείων.
- Τη μελέτη των στοιχείων και εξαγωγή συμπερασμάτων για την πορεία του φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας.

✓ Σχετικά με το θέμα της εκπαίδευσης, η ΕΛ.ΑΣ, υλοποιεί εκπαιδευτικά προγράμματα για την ενδοοικογενειακή βία και για τις επικοινωνιακές τεχνικές που μπορούν να αναπτυχθούν με τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας. Επίσης, υλοποιούνται εκπαιδευτικά προγράμματα και από άλλους φορείς, όπου τα στελέχη της Αστυνομίας συμμετέχουν είτε σαν κοινό, είτε οι ίδιοι σαν εισηγητές ή ομιλητές.



Ίδιες εκπαιδευτικές δράσεις υλοποιούνται και με τις Δικαστικές Αρχές με τις οποίες υφίσταται άμεση συνεργασία, οπότε σε κάθε εκπαιδευτικό σεμινάριο υπάρχει κάποιος εκπρόσωπος των Εισαγγελικών Αρχών.

✓ Πρέπει να οργανωθούν και αναληφθούν πρωτοβουλίες εκπαίδευσης των φορέων υλοποίησης όπου τα στελέχη της Αστυνομίας θα μπορούσαν να πάρουν θέση ως εισηγητές. Το Ε.Κ.ΚΑ. έχει αναλάβει την εκπαίδευση στελεχών κάποιων φορέων, αλλά σε μεγαλύτερη κλίμακα, ειδικά σε άλλες πόλεις που δεν υπάγονται στην ακτίνα του Ε.Κ.ΚΑ., υπάρχει ένα τεράστιο κενό στο θέμα της εκπαίδευσης.

✓ Πρέπει να αναληφθούν πρωτοβουλίες για την προστασία των γυναικών θυμάτων και των παιδιών τους. Υπάρχει το νομοθετικό έρεισμα, υπάρχει νομοθεσία διαθέσιμη. Το θέμα είναι πως μπορεί ακριβώς να εφαρμοστεί.

Οι περιοριστικοί όροι ως μέτρο είναι αναγκαίοι να υποβληθούν για την περαιτέρω προστασία του θύματος. Ωστόσο, λόγω του τεκμηρίου της αθωότητας του κατηγορουμένου, οι Εισαγγελείς είναι επιφυλακτικοί στην εφαρμογή αυτού του μέτρου. Υπάρχει ένα κενό στη νομοθεσία, στο με ποιο τρόπο μπορούν να επιτηρηθούν αυτοί οι όροι. Για την τήρηση και τον έλεγχο αυτό, θα μπορούσε να γίνει η εφαρμογή του μέτρου της ηλεκτρονικής επιτήρησης που ήδη υλοποιείται σε άλλες χώρες.

✓ Υπάρχει έλλειψη στη διασύνδεση των εμπλεκόμενων φορέων και των πρωτόκολλων που πρέπει να τηρούνται στο πλαίσιο της διαδικασίας της ποινικής διαμεσολάβησης.

Πρέπει να δοθεί βάρος από την Πολιτεία και να δημιουργηθεί μια δομημένη συνεργασία μεταξύ των φορέων, έχοντας ρυθμίσει τα νομοθετικά δικαιώματα ή προβλήματα, με τη συνετή τήρηση των μέτρων που επιβάλλονται.



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ &  
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ



ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ  
ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ  
ΥΠΕΚΥΠ



## Π.3.6

### Π.3.6 Σύνοψη στην αγγλική γλώσσα των κυριότερων συμπερασμάτων της ποιοτικής έρευνας

162



Ευρωπαϊκή Ένωση  
Ευρωπαϊκό Ταμείο  
Περιφερειακής Ανάπτυξης

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα  
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ



Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



## 8. Π.3.6 Σύνοψη στην αγγλική γλώσσα των κυριότερων συμπερασμάτων της ποιοτικής έρευνας.

Στο πλαίσιο του Παραδοτέου 3.6 συντάχθηκε στην αγγλική γλώσσα σύνοψη με τα κυριότερα συμπεράσματα της ποιοτικής έρευνας της μελέτης για:

- το προφίλ του δράστη ενδοοικογενειακής βίας,
- τον δράστη έμφυλης βίας μέσω διαδικτύου (cyber violence),
- τις προτάσεις για τη δόμηση πιο αποτελεσματικών θεραπευτικών προγραμμάτων δραστών ενδοοικογενειακής βίας και
- τις προτάσεις για βελτιστοποίηση της συνεργασίας των εμπλεκόμενων φορέων υπηρεσιών.

## Σύνοψη στην αγγλική γλώσσα των κυριότερων συμπερασμάτων της ποιοτικής έρευνας



Παραδοτέο  
ΠΕ3.6\_Σύνοψη στην α





ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ &  
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ



ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ  
ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ  
ΥΠΕΚΥΠ



## Π.3.7

**Π.3.7 Συνοπτική έκθεση των συμπερασμάτων της ποιοτικής έρευνας, και των κοστολογημένων προτάσεων της μελέτης σε μορφή παρουσίασης (αρχείο .pptx)**

164



Ευρωπαϊκή Ένωση  
Ευρωπαϊκό Ταμείο  
Περιφερειακής Ανάπτυξης

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα  
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ



ΕΣΠΑ  
2014-2020  
ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



## 9. Π.3.7 Συνοπτική έκθεση των συμπερασμάτων της ποιοτικής έρευνας, και των κοστολογημένων προτάσεων της μελέτης σε μορφή παρουσίασης (αρχείο .pptx)

Στο πλαίσιο του Παραδοτέου Π.3.7 ετοιμάστηκε η συνοπτική παρουσίαση (σε αρχείο μορφής .pptx) των συμπερασμάτων της ποιοτικής έρευνας και των προτάσεων της μελέτης.

**Συνοπτική έκθεση των συμπερασμάτων της ποιοτικής έρευνας, και των κοστολογημένων προτάσεων της μελέτης σε μορφή παρουσίασης (αρχείο .pptx)**



Π. 3.7 Συνοπτική  
έκθεση συμπερασμάτι



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ &  
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ



ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ  
ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ  
ΥΠΕΚΥΠ



## Π.3.8

### Π.3.8 Επεξεργασία/ανάλυση των ανωνυμοποιημένων αρχείων – αναφορών των περιστατικών έμφυλης βίας μέσω Διαδικτύου (Cyber violence)

166



Ευρωπαϊκή Ένωση  
Ευρωπαϊκό Ταμείο  
Περιφερειακής Ανάπτυξης

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα  
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ



Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



## 10. Π.3.8 Επεξεργασία/ανάλυση των ανωνυμοποιημένων αρχείων – αναφορών των περιστατικών έμφυλης βίας μέσω Διαδικτύου (Cyber violence)

Στο πλαίσιο του Παραδοτέου Π.3.8. γίνεται η επεξεργασία/ανάλυση των ανωνυμοποιημένων αρχείων – αναφορών των περιστατικών έμφυλης βίας μέσω Διαδικτύου (Cyber violence), που τηρούνται στο Τμήμα Αντιμετώπισης Ενδοοικογενειακής Βίας του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας.

Τα στοιχεία που διατέθηκαν από την υπηρεσία της ΕΛ.ΑΣ. περιέχουν στατιστικά δεδομένα σύμφωνα με αδικήματα, όπως αυτά ορίζονται στην Ελληνική Νομοθεσία, καθώς και σύμφωνα με τρόπους δράσης (modus operandi), όπως καθορίζονται από την Ευροpol. Συνεπώς, οι υποθέσεις έμφυλης βίας που αναλύονται παρακάτω, ταξινομούνται σε στατιστικά υποθέσεων που αφορούν παραβίαση διατάξεων των ακόλουθων άρθρων του Ποινικού Κώδικα:

- 312 «Σωματική Βλάβη Αδύναμων Ατόμων»
- 337 «Προσβολή Γενετήσιας Αξιοπρέπειας»
- 348Α «Πορνογραφία Ανηλίκων»
- 348Β «Προσέγκυση Παιδιών για Γενετήσιους Λόγους»
- 348Γ «Πορνογραφικές Παραστάσεις Ανηλίκων»

167

Επίσης, το αδίκημα της «Εκδικητικής Πορνογραφίας», καθώς εντάχθηκε στον Ποινικό Κώδικα το έτος 2022, δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για την υπό ανάλυση τριετία (2019, 2020, 2021)<sup>80</sup>. Επίσης, όπως διευκρινίζεται στην επιστολή αυτή, τα στατιστικά αυτά στοιχεία δεν ταυτίζονται με τον αριθμό των υποθέσεων έμφυλης βίας.

Από τα δεδομένα που αντλήθηκαν από την ΕΛ.ΑΣ., υπάρχουν διαθέσιμες πληροφορίες και ενδεικτικός διαχωρισμός ανά:

- Φύλο δραστών
- Ηλικία δραστών

Η ηλικία των δραστών διαχωρίστηκε σε τρεις κύριες ηλικιακές ομάδες (άγνωστη, έως 45 ετών, 46-90 ετών) λόγω προς διευκόλυνση της ανάλυσης.

<sup>80</sup> Τμήμα Αντιμετώπισης Ενδοοικογενειακής Βίας του Αρχηγείου της ΕΛ.ΑΣ., - Συνοδευτική επιστολή στατιστικών δεδομένων

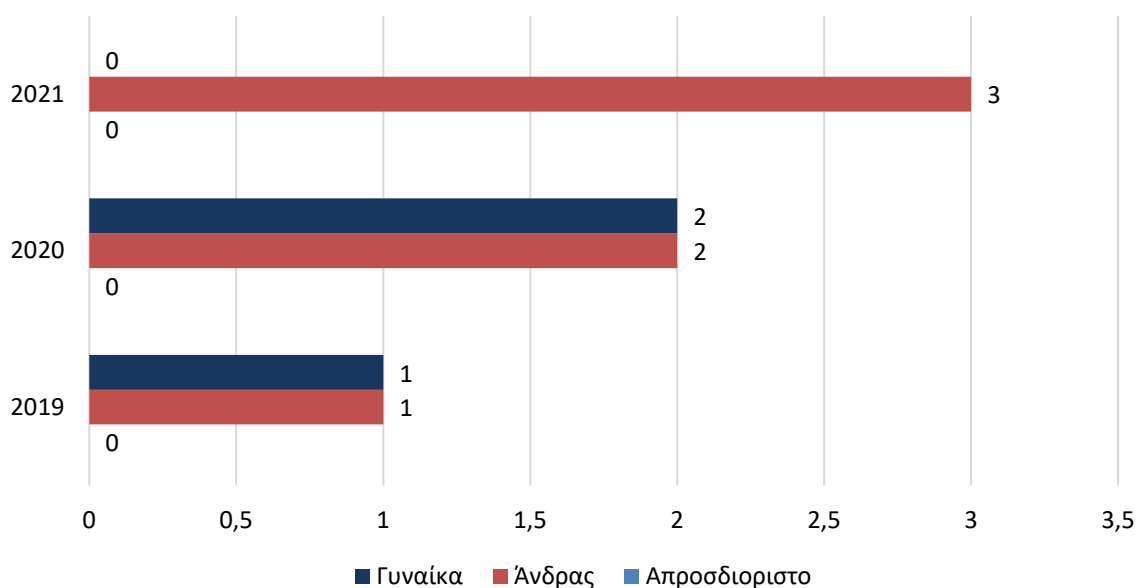
Σύμφωνα με τον συγκριτικό Πίνακα 3.8.1, σχετικά με το φύλο των δραστών για παραβίαση του άρθρου 312 του Π.Κ. «Σωματική Βλάβη Αδύναμων Ατόμων», το 2019 καταγράφηκαν, δύο (2) περιστατικά (ένας άνδρας και μία γυναίκα), το 2020 τέσσερα (4) περιστατικά (δύο άνδρες και δύο γυναίκες), ενώ το 2021 έγινε καταγραφή τριών (3) περιστατικών, ανδρών δραστών που παραβίασαν το άρθρο 312 του Π.Κ.

**Πίνακας 3.8.1:** Συγκριτικός Πίνακας - Φύλο δραστών για παραβίαση άρθρου 312 του Π.Κ.: «Σωματική Βλάβη Αδύναμων Ατόμων» (2019, 2020, 2021)

| Συγκριτικός Πίνακας<br>Φύλο δραστών για παραβίαση άρθρου<br>312 του Π.Κ.: «Σωματική Βλάβη Αδύναμων Ατόμων»<br>(2019, 2020, 2021) |          |          |          |
|--|----------|----------|----------|
| Φύλο δραστών   | 2019     | 2020     | 2021     |
| Απροσδιόριστο  | 0        | 0        | 0        |
| Άνδρας   | 1        | 2        | 3        |
| Γυναίκα  | 1        | 2        | 0        |
| <b>ΣΥΝΟΛΟ</b>  | <b>2</b> | <b>4</b> | <b>3</b> |

Πηγή: ΕΛ.ΑΣ. - Αρχεία στατιστικών δεδομένων ετών 2019, 2020, 2021

**Διάγραμμα 3.8.1:** Φύλο δραστών για παραβίαση άρθρου 312 του Π.Κ.: «Σωματική Βλάβη Αδύναμων Ατόμων» (2019, 2020, 2021)





Ο Πίνακας 3.8.2, παρουσιάζει συγκριτικά ανά έτος, τον αριθμό των δραστών που παραβίασαν το άρθρο 312 του Π.Κ., βάσει ηλικιακού διαχωρισμού στις τρεις κύριες προσδιοριζόμενες ηλικιακές ομάδες.

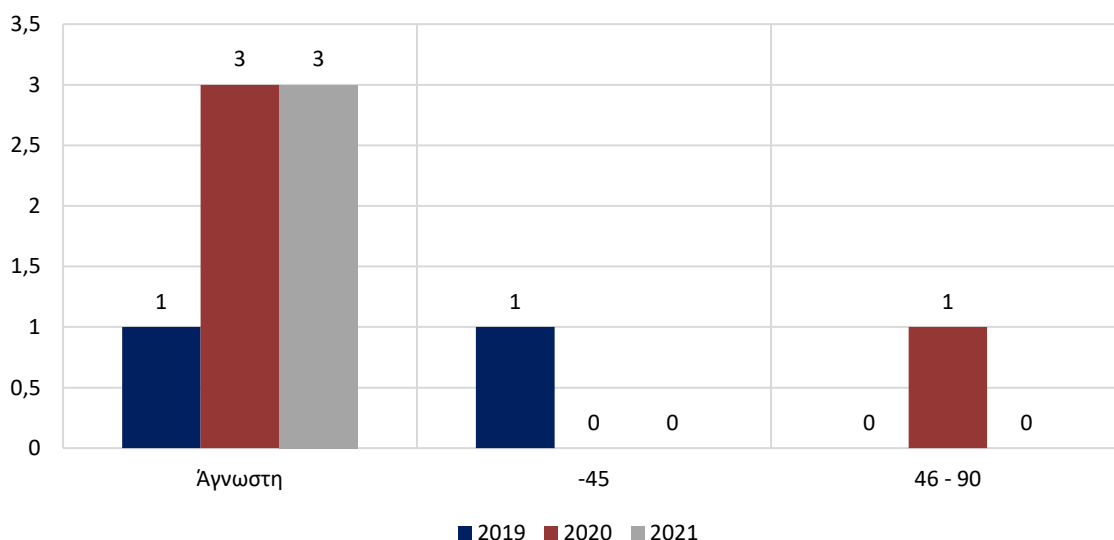
Το 2019, από τον συνολικό αριθμό των περιστατικών που καταγράφηκαν, ένας (1) δράστης ανήκει στην ηλικιακή ομάδα έως 45 ετών, ενώ άλλος ένας (1) είναι άγνωστης ηλικίας. Το 2020, από το σύνολο των τεσσάρων περιστατικών, τρεις (3) δράστες είναι άγνωστης ηλικίας, ενώ ένας (1) ανήκει στην ηλικιακή ομάδα από 46 έως 90 ετών. Το 2021, τα τρία (3) περιστατικά που καταγράφηκαν ανήκουν σε άγνωστη ηλικιακή ομάδα.

**Πίνακας 3.8.2: Συγκριτικός Πίνακας - Ηλικία δραστών για παραβίαση άρθρου 312 του Π.Κ.: «Σωματική Βλάβη Αδύναμων Ατόμων» (2019, 2020, 2021)**

| Συγκριτικός Πίνακας<br>Ηλικία δραστών για παραβίαση άρθρου<br>312 του Π.Κ.: «Σωματική Βλάβη Αδύναμων Ατόμων»<br>(2019, 2020, 2021) |          |          |          |
|--|----------|----------|----------|
| Ηλικία δραστών   | 2019     | 2020     | 2021     |
| Άγνωστη  | 1        | 3        | 3        |
| - 45   | 1        | 0        | 0        |
| 46 - 90  | 0        | 1        | 0        |
| <b>ΣΥΝΟΛΟ</b>  | <b>2</b> | <b>4</b> | <b>3</b> |

Πηγή: ΕΛ.ΑΣ. - Αρχεία στατιστικών δεδομένων ετών 2019, 2020, 2021

**Διάγραμμα 3.8.2: Ηλικία δραστών για παραβίαση άρθρου 312 του Π.Κ.: «Σωματική Βλάβη Αδύναμων Ατόμων» (2019, 2020, 2021)**



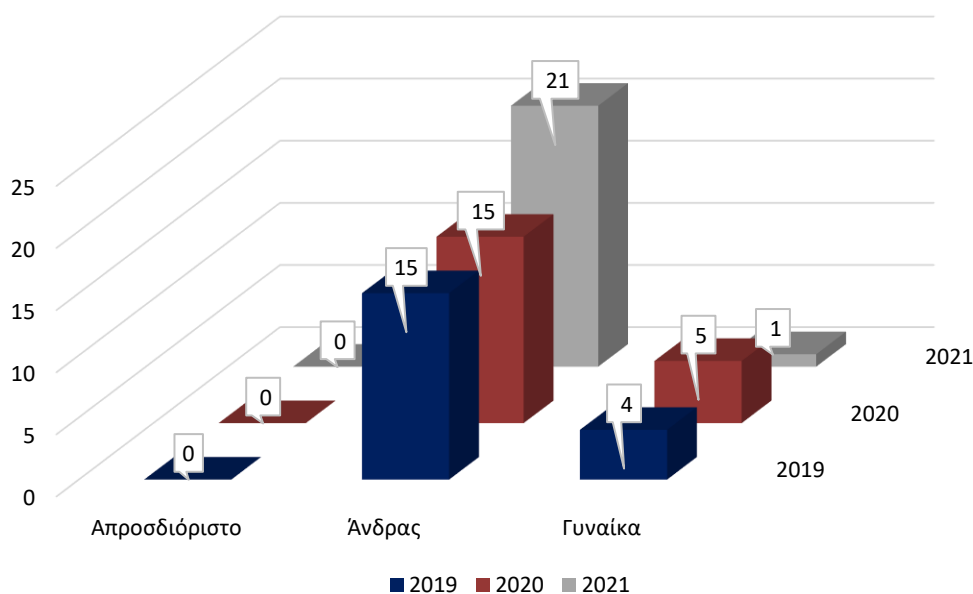
Σύμφωνα με τον Πίνακα 3.8.3., το 2019, καταγράφηκαν συνολικά δεκαεννέα (19) δράστες, (15 άνδρες και 4 γυναίκες) που παραβίασαν το άρθρο 337 του Π.Κ. Το 2020 έγινε καταγραφή είκοσι (20) περιστατικών, (15 άνδρες και 5 γυναίκες), ενώ το 2021, από το σύνολο των είκοσι δύο (22) περιστατικών, η πλειοψηφία ήταν άνδρες (21) και μία (1) γυναίκα.

**Πίνακας 3.8.3:** Συγκριτικός Πίνακας - Φύλο δραστών για παραβίαση άρθρου 337 του Π.Κ. «Προσβολή Γενετήσιας Αξιοπρέπειας» (2019, 2020, 2021)

| Συγκριτικός Πίνακας<br>Φύλο δραστών για παραβίαση άρθρου<br>337 του Π.Κ.: «Προσβολή Γενετήσιας Αξιοπρέπειας»<br>(2019, 2020, 2021) |           |           |           |
|--|-----------|-----------|-----------|
| Φύλο δραστών   | 2019      | 2020      | 2021      |
| Απροσδιόριστο  | 0         | 0         | 0         |
| Άνδρας   | 15        | 15        | 21        |
| Γυναίκα  | 4         | 5         | 1         |
| <b>ΣΥΝΟΛΟ</b>  | <b>19</b> | <b>20</b> | <b>22</b> |

Πηγή: ΕΛ.ΑΣ. - Αρχεία στατιστικών δεδομένων ετών 2019, 2020, 2021

**Διάγραμμα 3.8.3:** Φύλο δραστών για παραβίαση άρθρου 337 του Π.Κ. «Προσβολή Γενετήσιας Αξιοπρέπειας» (2019, 2020, 2021)



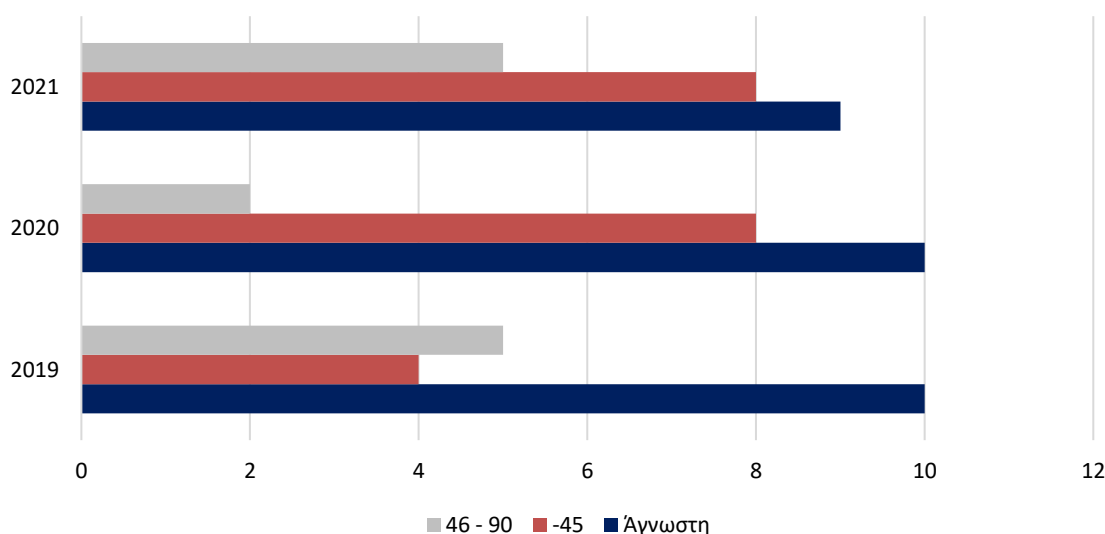
Για την παραβίαση του άρθρου 337 του Π.Κ., το 2019, από το σύνολο των περιστατικών που καταγράφηκαν, δέκα (10) δράστες ήταν άγνωστης ηλικίας, τέσσερις (4) ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα έως 45 ετών, ενώ πέντε (5) περιστατικά ανήκουν ηλικιακά στην ομάδα των 46 έως 90 ετών. Το 2020, δέκα (10) δράστες είναι άγνωστης ηλικίας, οχτώ (8) δράστες ήταν έως 45 ετών, και δύο δράστες ανήκουν ηλικιακά στην τρίτη κατηγορία των δραστών (46-90 ετών). Το 2021, οι εννέα (9) δράστες ήταν άγνωστης ηλικίας, οι δεκαοχτώ (18) ήταν έως 45 ετών, ενώ πέντε δράστες ανήκαν ηλικιακά εντός της ομάδας των 46-90 ετών, (Πίνακας 3.8.4.)

**Πίνακας 3.8.4:** Συγκριτικός Πίνακας - Ηλικία δραστών για παραβίαση άρθρου 337 του Π.Κ. «Προσβολή Γενετήσιας Αξιοπρέπειας» (2019, 2020, 2021)

| Συγκριτικός Πίνακας<br>Ηλικία δραστών για παραβίαση άρθρου<br>337 του Π.Κ.: «Προσβολή Γενετήσιας Αξιοπρέπειας»<br>(2019, 2020, 2021) |           |           |           |
|--|-----------|-----------|-----------|
| Ηλικία δραστών   | 2019      | 2020      | 2021      |
| Άγνωστη  | 10        | 10        | 9         |
| -45  | 4         | 8         | 8         |
| 46 - 90  | 5         | 2         | 5         |
| <b>ΣΥΝΟΛΟ</b>  | <b>19</b> | <b>20</b> | <b>22</b> |

Πηγή: ΕΛ.ΑΣ. - Αρχεία στατιστικών δεδομένων ετών 2019, 2020, 2021

**Διάγραμμα 3.8.4:** Ηλικία δραστών για παραβίαση άρθρου 337 του Π.Κ. «Προσβολή Γενετήσιας Αξιοπρέπειας» (2019, 2020, 2021)



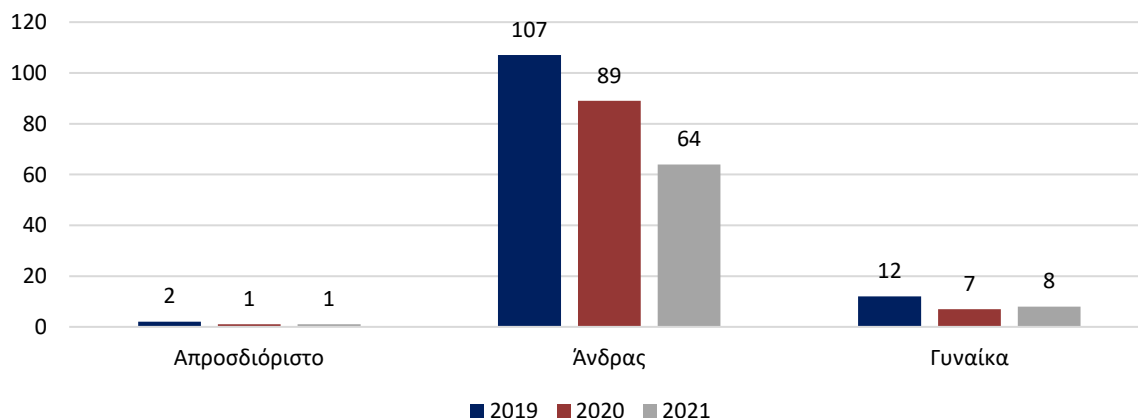
Όπως αποτυπώνεται στον συγκριτικό Πίνακα 3.8.5., σχετικά με την παραβίαση του άρθρου 348 Α του Π.Κ., το 2019 έχουν καταγραφεί συνολικά 121 περιστατικά, από τα οποία, η πλειοψηφία των αδικημάτων έχει διαπραχθεί από άνδρες (107 δράστες), ακολουθούν δώδεκα (12) γυναίκες και δύο (2) δράστες απροσδιόριστου φύλου. Οι αντίστοιχοι αριθμοί για το 2020 ήταν συνολικά ενενήντα επτά (97) περιστατικά, με την πλειοψηφία του αριθμού να κατέχεται επίσης από άνδρες, ογδόντα εννέα δράστες (89) και ένας (1) δράστης απροσδιόριστου φύλου. Το 2021 ο συνολικός αριθμός των περιστατικών σημειώνει μια σχετική μείωση, με συνολικά εβδομήντα τρία περιστατικά, από τα οποία. Επικρατούν επίσης οι άνδρες εξήντα τέσσερις (64) δράστες, οχτώ (8) γυναίκες και ένας (1) απροσδιόριστου φύλου.

**Πίνακας 3.8.5:** Συγκριτικός Πίνακας - Φύλο δραστών για παραβίαση άρθρου 348 Α του Π.Κ. «Πορνογραφία Ανηλίκων» (2019, 2020, 2021)

| Συγκριτικός Πίνακας<br>Φύλο δραστών για παραβίαση άρθρου<br>348 Α του Π.Κ.: «Πορνογραφία Ανηλίκων»<br>(2019, 2020, 2021) |            |           |           |
|--|------------|-----------|-----------|
| Φύλο δραστών   | 2019       | 2020      | 2021      |
| Απροσδιόριστο  | 2          | 1         | 1         |
| Άνδρας   | 107        | 89        | 64        |
| Γυναίκα  | 12         | 7         | 8         |
| <b>ΣΥΝΟΛΟ</b>  | <b>121</b> | <b>97</b> | <b>73</b> |

Πηγή: ΕΛ.ΑΣ. - Αρχεία στατιστικών δεδομένων ετών 2019, 2020, 2021

**Διάγραμμα 3.8.5:** Φύλο δραστών για παραβίαση άρθρου 348 Α του Π.Κ. «Πορνογραφία Ανηλίκων» (2019, 2020, 2021)





Ο Πίνακας 3.8.6., αποτυπώνει τα περιστατικά της παράβασης του άρθρου 348Α του Π.Κ., ανά έτος και ηλικιακές ομάδες.

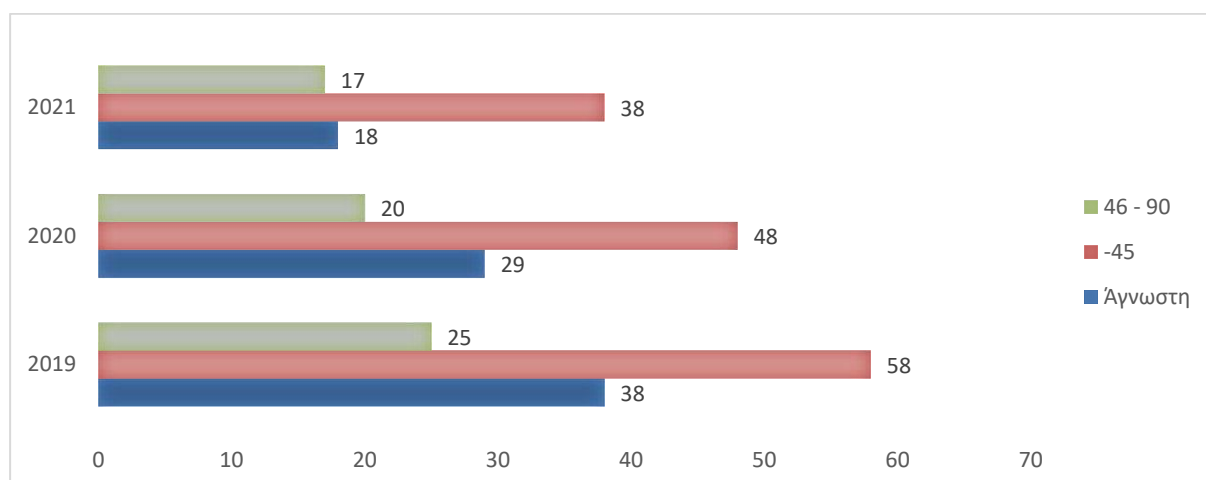
Το 2019, από τον συνολικό αριθμό των περιστατικών που καταγράφηκαν, τριάντα οχτώ (38) δράστες ήταν άγνωστης ηλικίας, πενήντα οχτώ (58) ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα των έως 45 ετών, ενώ είκοσι πέντε (25) κυμαίνονται ηλικιακά από 46-90 ετών, Το 2020, από το σύνολο των ενενήντα επτά (97) περιστατικών, είκοσι εννέα (29) δράστες είναι άγνωστης ηλικίας, τριάντα οχτώ (48) ανήκουν στην ομάδα έως 46 ετών, και στην ηλικιακή ομάδα από 46 έως 90 ετών, καταγράφηκαν είκοσι (20) δράστες. Το 2021, οι δέκα οχτώ (18) δράστες ήταν άγνωστης ηλικίας, οι τριάντα οχτώ (38) ήταν έως 45 ετών, ενώ δέκα επτά (17) δράστες ανήκαν ηλικιακά εντός της ομάδας των 46-90 ετών.

**Πίνακας 3.8.6:** Συγκριτικός Πίνακας - Ηλικία δραστών για παραβίαση άρθρου 348 Α του Π.Κ. «Πορνογραφία Ανηλίκων» (2019, 2020, 2021)

| Συγκριτικός Πίνακας<br>Ηλικία δραστών για παραβίαση άρθρου<br>348 Α του Π.Κ.: «Πορνογραφία Ανηλίκων»<br>(2019, 2020, 2021) |            |           |           |
|--|------------|-----------|-----------|
| Ηλικία δραστών   | 2019       | 2020      | 2021      |
| Άγνωστη  | 38         | 29        | 18        |
| -45  | 58         | 48        | 38        |
| 46 - 90  | 25         | 20        | 17        |
| <b>ΣΥΝΟΛΟ</b>  | <b>121</b> | <b>97</b> | <b>73</b> |

Πηγή: ΕΛ.ΑΣ. - Αρχεία στατιστικών δεδομένων ετών 2019, 2020, 2021

**Διάγραμμα 3.8.6:** Ηλικία δραστών για παραβίαση άρθρου 348 Α του Π.Κ. «Πορνογραφία Ανηλίκων» (2019, 2020, 2021)





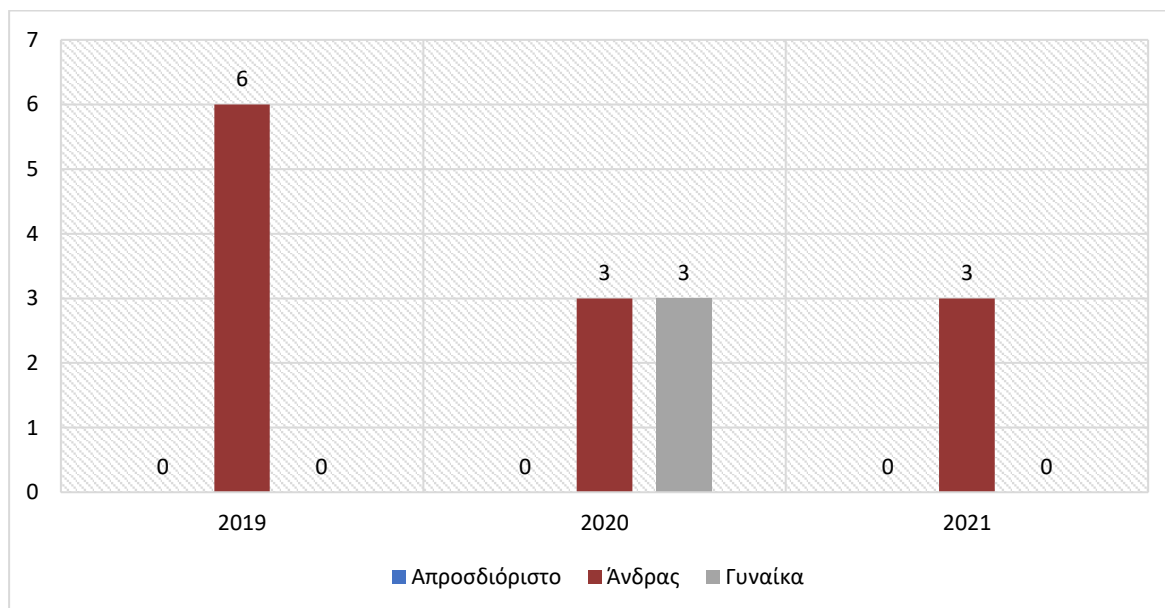
Όπως αποτυπώνεται στον συγκριτικό Πίνακα 3.8.7., σχετικά με την παραβίαση του άρθρου 348 Β του Π.Κ., το 2019 έχουν καταγραφεί συνολικά έξι (6) περιστατικά, τα οποία όλα έχουν διαπραχθεί από άνδρες (6 δράστες). Οι αντίστοιχοι αριθμοί για το 2020 ήταν συνολικά έξι (6) περιστατικά, τρία (3) από άνδρες και τρία (3) από γυναίκες. Το 2021 ο συνολικός αριθμός των περιστατικών ήταν συνολικά τρία (3) περιστατικά τα οποία και διαπράχθηκαν όλα από άνδρες.

**Πίνακας 3.8.7:** Συγκριτικός Πίνακας - Φύλο δραστών για παραβίαση άρθρου 348 Β του Π.Κ. «Προσέλκυση Παιδιών για Γενετήσιους Λόγους» (2019, 2020, 2021)

| Συγκριτικός Πίνακας<br>Φύλο δραστών για παραβίαση άρθρου<br>348 Β του Π.Κ.: «Προσέλκυση Παιδιών για Γενετήσιους Λόγους»<br>(2019, 2020, 2021) |          |          |          |
|---|----------|----------|----------|
| Φύλο δραστών  | 2019     | 2020     | 2021     |
| Απροσδιόριστο   | 0        | 0        | 0        |
| Άνδρας  | 6        | 3        | 3        |
| Γυναίκα   | 0        | 3        | 0        |
| <b>ΣΥΝΟΛΟ</b>   | <b>6</b> | <b>6</b> | <b>3</b> |

Πηγή: ΕΛ.ΑΣ. - Αρχεία στατιστικών δεδομένων ετών 2019, 2020, 2021

**Διάγραμμα 3.8.7:** Φύλο δραστών για παραβίαση άρθρου 348 Β του Π.Κ. «Προσέλκυση Παιδιών για Γενετήσιους Λόγους» (2019, 2020, 2021)



Ο Πίνακας 3.8.9., παρουσιάζει συγκριτικά ανά έτος, τον αριθμό των δραστών που παραβίασαν το άρθρο 348B του Π.Κ., βάσει ηλικιακού διαχωρισμού στις τρεις κύριες προσδιοριζόμενες ηλικιακές ομάδες.

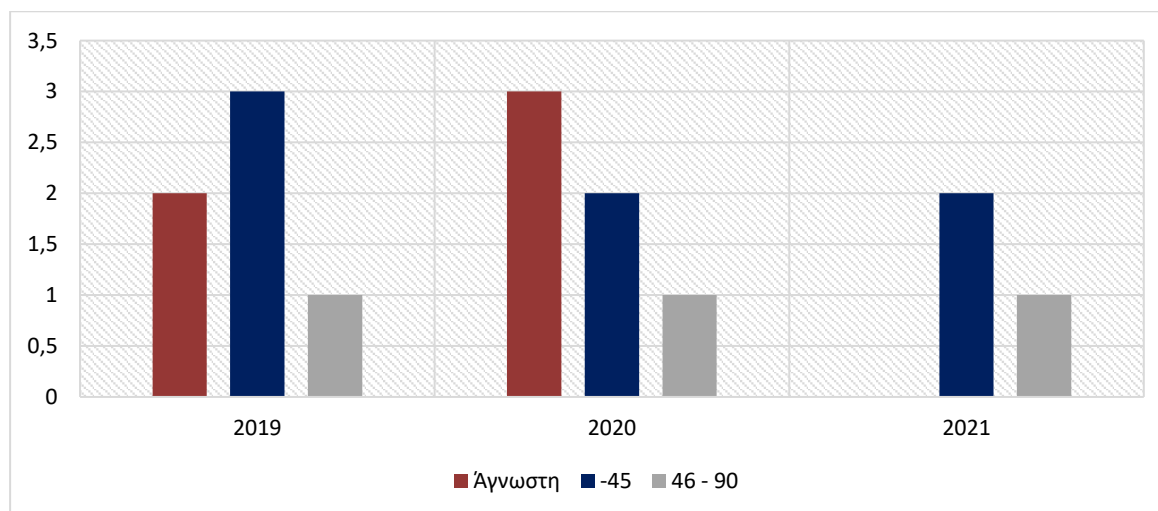
Το 2019, από το σύνολο των περιστατικών που καταγράφηκαν, δύο (2) δράστες ήταν άγνωστης ηλικίας, τρεις (3) ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα έως 45 ετών, ενώ ένα (1) περιστατικό ανήκει ηλικιακά στην ομάδα των 46 έως 90 ετών. Το 2020, τρία (3) δράστες είναι άγνωστης ηλικίας, δύο (2) δράστες ήταν έως 45 ετών, και ένας (1) δράστης ανήκει ηλικιακά στην τρίτη κατηγορία των δραστών (46-90 ετών). Το 2021, οι δύο (2) δράστες ήταν έως 45 ετών, ενώ ένας δράστης ανήκει ηλικιακά εντός της ομάδας των 46-90 ετών,

**Πίνακας 3.8.9:** Συγκριτικός Πίνακας - Φύλο δραστών για παραβίαση άρθρου 348B του Π.Κ. «Προσέλκυση Παιδιών για Γενετήσιους Λόγους» (2019, 2020, 2021)

| Συγκριτικός Πίνακας<br>Ηλικία δραστών για παραβίαση άρθρου<br>348 B του Π.Κ.: «Προσέλκυση Παιδιών για Γενετήσιους Λόγους»<br>(2019, 2020, 2021) |          |          |          |
|---|----------|----------|----------|
| Ηλικία δραστών  | 2019     | 2020     | 2021     |
| Άγνωστη   | 2        | 3        | 0        |
| -45   | 3        | 2        | 2        |
| 46 - 90   | 1        | 1        | 1        |
| <b>ΣΥΝΟΛΟ</b>   | <b>6</b> | <b>6</b> | <b>3</b> |

Πηγή: ΕΛ.ΑΣ. - Αρχεία στατιστικών δεδομένων ετών 2019, 2020, 2021

**Διάγραμμα 3.8.9:** Φύλο δραστών για παραβίαση άρθρου 348B του Π.Κ. «Προσέλκυση Παιδιών για Γενετήσιους Λόγους» (2019, 2020, 2021)



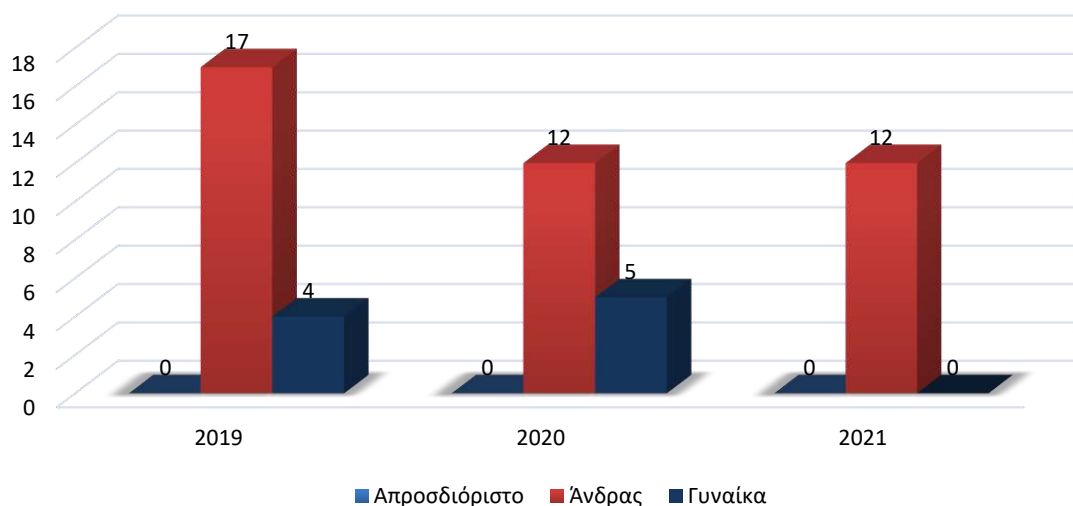
Όπως αποτυπώνεται στον συγκριτικό Πίνακα 3.8.10., σχετικά με την παραβίαση του άρθρου 348Γ του Π.Κ., το 2019 έχουν καταγραφεί συνολικά είκοσι ένα (21) περιστατικά, τα οποία έχουν διαπραχθεί από δεκαεπτά (17) άνδρες και τέσσερις (4) γυναίκες. Οι αντίστοιχοι αριθμοί για το 2020 ήταν συνολικά δεκαεπτά (17) περιστατικά, από τα οποία, δώδεκα (12) είχαν άνδρες ως δράστες και πέντε (5) γυναίκες. Το 2021, ο συνολικός αριθμός των περιστατικών ήταν συνολικά δώδεκα (12) περιστατικά τα οποία και διαπράχθηκαν όλα από άνδρες.

**Πίνακας 3.8.10:** Συγκριτικός Πίνακας - Φύλο δραστών για παραβίαση άρθρου 348Γ του Π.Κ. «Πορνογραφικές Παραστάσεις Ανηλίκων» (2019, 2020, 2021)

| Συγκριτικός Πίνακας<br>Φύλο δραστών για παραβίαση άρθρου<br>348Γ «Πορνογραφικές Παραστάσεις Ανηλίκων»<br>(2019, 2020, 2021) |           |           |           |
|---|-----------|-----------|-----------|
| Φύλο δραστών  | 2019      | 2020      | 2021      |
| Απροσδιόριστο   | 0         | 0         | 0         |
| Άνδρας  | 17        | 12        | 12        |
| Γυναίκα   | 4         | 5         | 0         |
| <b>ΣΥΝΟΛΟ</b>   | <b>21</b> | <b>17</b> | <b>12</b> |

Πηγή: ΕΛ.ΑΣ. - Αρχεία στατιστικών δεδομένων ετών 2019, 2020, 2021

**Διάγραμμα 3.8.10:** Φύλο δραστών για παραβίαση άρθρου 348Γ του Π.Κ. «Πορνογραφικές Παραστάσεις Ανηλίκων» (2019, 2020, 2021)



Στον Πίνακα 3.8.11., παρουσιάζεται συγκριτικά ανά έτος, ο αριθμός των δραστών που παραβίασαν το άρθρο 348Γ του Π.Κ., σύμφωνα με τον ηλικιακό διαχωρισμό.

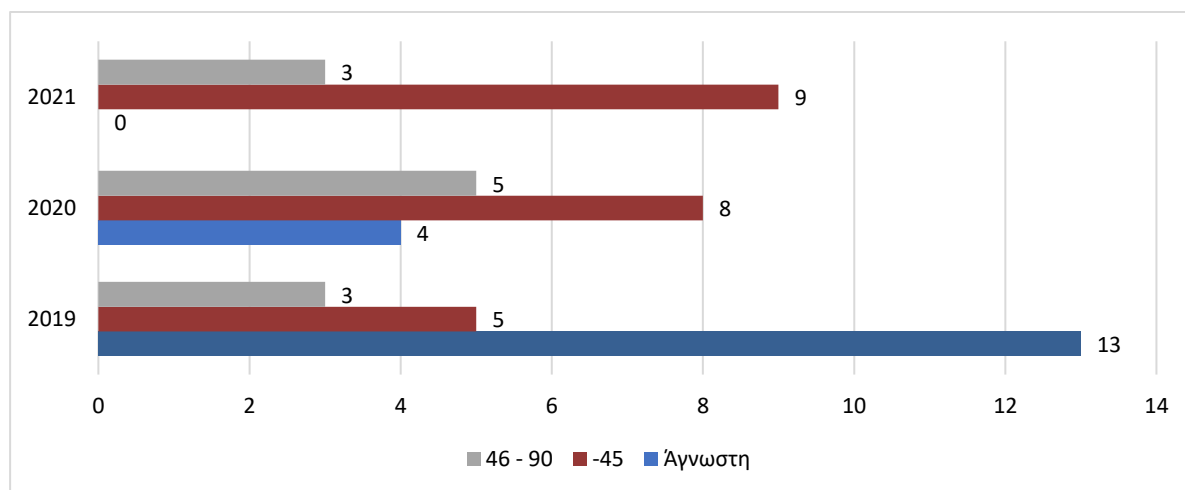
Το 2019, από το σύνολο των περιστατικών που καταγράφηκαν, δεκατρείς (13) δράστες ήταν άγνωστης ηλικίας, πέντε (5) ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα των έως 45 ετών, ενώ τρία (3) περιστατικά ανήκουν ηλικιακά στην ομάδα των 46 έως 90 ετών. Το 2020, τέσσερις (4) δράστες είναι άγνωστης ηλικίας, οχτώ (8) δράστες ήταν έως 45 ετών, και πέντε (5) δράστης ανήκουν ηλικιακά στην τρίτη κατηγορία των δραστών (46-90 ετών). Το 2021, οι εννέα (9) δράστες ήταν έως 45 ετών, ενώ τρεις δράστες ανήκουν ηλικιακά στην ομάδα των 46-90 ετών,

**Πίνακας 3.8.11: Συγκριτικός Πίνακας - Φύλο δραστών για παραβίαση άρθρου 348Γ του Π.Κ. «Πορνογραφικές Παραστάσεις Ανηλίκων» (2019, 2020, 2021)**

| Συγκριτικός Πίνακας<br>Ηλικία δραστών για παραβίαση άρθρου<br>348Γ «Πορνογραφικές Παραστάσεις Ανηλίκων»<br>(2019, 2020, 2021) |           |           |           |
|---|-----------|-----------|-----------|
| Ηλικία δραστών  | 2019      | 2020      | 2021      |
| Άγνωστη   | 13        | 4         | 0         |
| -45   | 5         | 8         | 9         |
| 46 - 90   | 3         | 5         | 3         |
| <b>ΣΥΝΟΛΟ</b>   | <b>21</b> | <b>17</b> | <b>12</b> |

Πηγή: ΕΛ.ΑΣ. - Αρχεία στατιστικών δεδομένων ετών 2019, 2020, 2021

**Διάγραμμα 3.8.11: Φύλο δραστών για παραβίαση άρθρου 348Γ του Π.Κ. «Πορνογραφικές Παραστάσεις Ανηλίκων» (2019, 2020, 2021)**





ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ &  
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ



ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ  
ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ  
ΥΠΕΚΥΠ



Ευρωπαϊκή Ένωση  
Ευρωπαϊκό Ταμείο  
Περιφερειακής Ανάπτυξης

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα  
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ



ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης





## 11. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

### Ελληνική βιβλιογραφία

1. Αρτινοπούλου, Β. & Φαρσεδάκης, Ι. (2003) Ενδοοικογενειακή Βία κατά των Γυναικών: Πρώτη πανελλαδική επιδημιολογική έρευνας, *Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας*, Αθήνα.
2. Αρτινοπούλου Β. (2010), *Επανορθωτική δικαιοσύνη*, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη.
3. Αρτινοπούλου Β. (2007), *Το ζήτημα της ενδοοικογενειακής βίας στην Ελλάδα. Επισκόπηση ερευνών και αξιολόγηση δράσεων και πολιτικών (1995-2005)*, σε Τιμητικό Τόμο για τον Ιωάννη Μανωλεδάκη, Μελέτες ποινικού δικαίου – Εγκληματολογίας – Ιστορίας του εγκλήματος, τόμος 2, εκδ. Σάκκουλα.
4. Αρτινοπούλου Β. (2006), *Ενδοοικογενειακή κακοποίηση γυναικών*, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη.
5. Αρτινοπούλου Β. (2003), *Βία κατά των γυναικών. Οι πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, σε Τιμητικό τόμο για την Αλίκη Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου, Δικαιώματα του Ανθρώπου, Έγκλημα – Αντεγκληματική Πολιτική, τόμος Α, (επιμ. Α. Μαγγανάς), εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη.
6. Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας - Υπηρεσίες Αντιμετώπισης Ενδοοικογενειακής Βίας, *Ετήσια Έκθεση Απολογισμού Έτους 2020*, διαθέσιμη στο:  
<https://www.astynomia.gr/images/stories/2021/files21/16062021endooikogerneiakivia.pdf>
7. Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας - Υπηρεσίες Αντιμετώπισης Ενδοοικογενειακής Βίας, *Ετήσια Έκθεση Απολογισμού Έτους 2021*, διαθέσιμη στο:  
<https://www.astynomia.gr/file/2023/01/20012023ethsiaekthesiendooikogeneiaki2021.pdf>
8. Γνώση Αναπτυξιακή (2018) Η ποσοτική και ποιοτική αποτίμηση της βίας κατά των γυναικών την περίοδο 2008-2016 και η σύνδεση των ποιοτικών και ποσοτικών όψεων με την οικονομική κρίση. Νέες ευάλωτες ομάδες πληθυσμού και προκλήσεις πολιτικής (3<sup>η</sup> έκδοση), *Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων*.
9. Δημητράτος Ν. (2020), *Το νομοθετικό πλαίσιο για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας στο ελληνικό ποινικό δίκαιο*, περιοδικό Εγκληματολογία, τεύχος 1-2/2020, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 98 – 101.



10. Ζαραφωνίτου Χ. (2008), *Συμπεράσματα στα Πρακτικά Επιμορφωτικής Ημερίδας 28/06/2007 για την ενδοοικογενειακή βία: Προοπτικές μετά τον ν. 3500/2006*, εκδ. Αντ. Σάκκουλα.
11. Μπρακουμάτσος Π. (2007), *Ο Ν. 3500/2006 για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας. Σκέψεις - Παρατηρήσεις*, Ποινική Δικαιοσύνη, τεύχος 12/2007, σελ 1455 επ.
12. Παπαδοπούλου- Κλαμαρή Δ. (2012), *Σκέψεις για τον ν. 3500/2006 (ενδοοικογενειακή βία). Τα προστατευόμενα πρόσωπα και ο σκοπός του νόμου*, ΝοΒ 2012, σελ. 233-244.
13. Πιτσελά Α., Συμεωνίδου- Καστανίδου Ε. (επιμ. 2013), *Αποκαταστατική Δικαιοσύνη σε Ποινικές Υποθέσεις: Προς μια νέα Ευρωπαϊκή Προοπτική*, εκδ. Σάκκουλα.
14. Πλεύρη Α. (2015), *Η νομοθετική αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας στην Ελλάδα και την Κύπρο*, στον τιμητικό τόμο Καθηγητή Νέστορα Κουράκη, Έγκλημα και Ποινική Καταστολή σε εποχή κρίσης (σελ. 1811 επ.), εκδ. Αντ. Σάκκουλα .
15. Τσιώλης, Γ. (2018), *Θεματική ανάλυση ποιοτικών δεδομένων*, στο Γ. Ζαϊμάκης (επιμ.), *Θεωρητικές - Μεθοδολογικές Συμβολές και Μελέτες Περίπτωσης*, Πανεπιστήμιο Κρήτης - Εργαστήριο Κοινωνικής Ανάλυσης και Εφαρμοσμένης Κοινωνικής έρευνας.
16. Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων (2021), *2η Ετήσια Έκθεση για τη Βία κατά των Γυναικών*, Γενική Γραμματεία Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής & Ισότητας των Φύλων, Αθήνα, διαθέσιμη στο: <https://isotita.gr/wp-content/uploads/2021/11/2h-ethsia-ekthesi.pdf>
17. SUNIA GEEL (Daphne Project) – Prevent and combat violence against children, young people and women and to protect victims and groups at risk (2013), *Έκθεση της Ελλάδας: Πρόληψη και καταπολέμηση της βίας κατά των παιδιών, των εφήβων και των γυναικών. Προστασία θυμάτων και ομάδων υψηλού κινδύνου*. Διαθέσιμη στο: [https://www.exchangehouse.ie/userfiles/file/reports/Sunia%20Geel%201/SuniaGeel\\_output\\_WS1\\_1\\_3\\_07\\_CountryReport\\_GR\\_el.pdf](https://www.exchangehouse.ie/userfiles/file/reports/Sunia%20Geel%201/SuniaGeel_output_WS1_1_3_07_CountryReport_GR_el.pdf)



### Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

1. Bradbury-Jones, C., & Isham, L. (2020). The pandemic paradox: The consequences of COVID-19 on domestic violence. *Journal of Clinical Nursing*, 29(13-14), 2047-2049.
2. Bancroft, L., Silverman, J. G., & Ritchie, D. (2011). *The batterer as parent: Addressing the impact of domestic violence on family dynamics*. Sage publications.
3. Babcock, J. C., Green, C. E., & Robie, C. (2004). Does batterers' treatment work? A meta-analytic review of domestic violence treatment. *Clinical Psychology Review*, 23(8), 1023-1053.
4. Council of Europe. (2011). Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence (Istanbul Convention). Ανακτήθηκε από:  
<https://rm.coe.int/168008482e>
5. *Domestic violence perpetrator programmes: an historical overview*, διαθέσιμο στο  
<http://repository.londonmet.ac.uk/id/eprint/1458>
6. European Institute for Gender Equality. (2017). Estimating the costs of gender-based violence in the European Union. Ανακτήθηκε από:  
[https://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/mh0217755enn\\_1.pdf](https://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/mh0217755enn_1.pdf)
7. European Union Agency for Fundamental Rights. (2019). Violence against women: overview of the situation in the European Union. Ανακτήθηκε από:  
<https://fra.europa.eu/en/publication/2019/violence-against-women-overview-situation-eu>
8. European Union Agency for Fundamental Rights. (2014). Violence against women: An EU-wide survey. Ανακτήθηκε από: <https://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-results-glance>
9. Geldschläger, H., Ginés, O., Nax, D. & Ponce, A. (2015), *Outcome Measurement in European Perpetrator Programmes: A Survey*, Working paper 1 from the Daphne III project "IMPACT: Evaluation of European Perpetrator Programmes", διαθέσιμο στο: [https://www.work-with-perpetrators.eu/fileadmin/WWP\\_Network/redakteure/IMPACT/Daphne\\_III\\_Impact\\_-\\_Working\\_paper\\_1\\_-\\_Outcome\\_Measurement\\_in\\_European\\_Perpetrator\\_Programmes\\_-\\_A\\_Survey.pdf](https://www.work-with-perpetrators.eu/fileadmin/WWP_Network/redakteure/IMPACT/Daphne_III_Impact_-_Working_paper_1_-_Outcome_Measurement_in_European_Perpetrator_Programmes_-_A_Survey.pdf)
10. Geldschläger, H. (ENGAGE project coordinator) (2019), *ENGAGE Roadmap for frontline professionals interacting with male perpetrators of domestic violence and abuse to ensure a coordinated multi-agency response to perpetrators*, διαθέσιμο στο : [https://www.work-with-perpetrators.eu/fileadmin/WWP\\_Network/redakteure/ENGAGE/engage\\_EN\\_190313\\_web.pdf](https://www.work-with-perpetrators.eu/fileadmin/WWP_Network/redakteure/ENGAGE/engage_EN_190313_web.pdf)
11. Hester, M., Lilley, S.-J., O'Prey, L. & Budde, J. (2015), *Overview and Analysis of Research Studies Evaluating European Perpetrator Programmes*, Working paper 2 from the Daphne III project "IMPACT: Evaluation of European Perpetrator Programmes", διαθέσιμο στο:



[https://www.work-with-perpetrators.eu/fileadmin/WWP\\_Network/redakteure/IMPACT/Daphne\\_III\\_Impact - Working paper 2 - Overview and Analysis of Research Studies - Evaluating European Perpetrator Programmes.pdf](https://www.work-with-perpetrators.eu/fileadmin/WWP_Network/redakteure/IMPACT/Daphne_III_Impact_-_Working_paper_2_-_Overview_and_Analysis_of_Research_Studies_-_Evaluating_European_Perpetrator_Programmes.pdf)

12. Hester, M., Lilley, S.- J., (2016), Domestic and sexual violence perpetrator programmes: Article 16 of the Istanbul Convention. A collection of papers on the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence, διαθέσιμο στο : <https://edoc.coe.int/en/violence-against-women/7144-domestic-and-sexual-violence-perpetrator-programmes-article-16-of-the-istanbul-convention.html>
13. Hines, D., Brown, J., Dunning, E. (2007) Characteristics of Callers to the Domestic Abuse Helpline for Men. *Journal of Family Violence*, 22, 63-72.
14. Kavemann, B., & al. (2017). Protecting children in families experiencing domestic violence. Ανακτήθηκε από: [https://www.childnet-int.org/fileadmin/user\\_upload/Kavemann et al 2017 engl.pdf](https://www.childnet-int.org/fileadmin/user_upload/Kavemann_et_al_2017_engl.pdf)
15. Kool, M. B., Van den Bossche, S., & Nelissen-Woods, H. (2019). The Time Factor in Group Interventions for Partner Violence: A Literature Review. *Journal of Family Violence*, 34(5), 411-425.
16. Murphey, D. A., Wampler, R. S., & Neemann, J. (2018). An integrative review of interventions for perpetrators of intimate partner violence. *Partner Abuse*, 9(2), 137-167.
17. *Outcome Evaluation Strategies for Domestic Violence Service Programs Receiving FVPSA Funding*, διαθέσιμο στο <https://nrcdv.org/FVPSAOutcomes/Manual/FVPSAOutcomesManual.pdf>
18. Peterman, A., & al. (2020). Pandemics and violence against women and children. Center for Global Development Working Paper, 528.
19. Potter-Efron, R. (2015). *Handbook of anger management and domestic violence offender treatment*. Routledge.
20. Stuart, G. L., Moore, T. M., Gordon, K. C., Ramsey, S. E., & Kahler, C. W. (2006). Psychopathology in women arrested for domestic violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 21(3), 376-389.
21. The European Network for the Work with Perpetrators (2008) Work with Perpetrators of Domestic Violence in Europe – Daphne II Project 2006 – 2008, διαθέσιμο στο: <https://www.work-with-perpetrators.eu/>
22. The European Network for the Work with Perpetrators (2016) Mapping Report on: Building and strengthening partnerships in work with perpetrators to prevent violence against women and children, διαθέσιμο στο: <https://www.work-with-perpetrators.eu/resources/reports/working-group-reports/mapping-report-2016>





23. The European Network for the Work with Perpetrators (2017) National Reports 2017, διαθέσιμο στο: <https://www.work-with-perpetrators.eu/resources/reports/national-reports/national-reports-2017>
24. The European Network for the Work with Perpetrators (2018) Working Document-Guidelines to develop standards for programmes working with perpetrators of domestic violence, Version 3, διαθέσιμο στο: [https://www.work-with-perpetrators.eu/fileadmin/WWP\\_Network/redakteure/Guidelines/WWP\\_EN\\_Guidelines\\_for\\_Standards\\_v3\\_2018.pdf](https://www.work-with-perpetrators.eu/fileadmin/WWP_Network/redakteure/Guidelines/WWP_EN_Guidelines_for_Standards_v3_2018.pdf)
25. The European Network for the Work with Perpetrators (2020) Summary of adopted GREVIO reports relevant for Perpetrator Programmes (PP) for domestic and gender-based violence, διαθέσιμο στο: [https://www.work-with-perpetrators.eu/fileadmin/WWP\\_Network/redakteure/Istanbul\\_GREVIO/GREVIO/Adopted\\_Grevio\\_Reports.pdf](https://www.work-with-perpetrators.eu/fileadmin/WWP_Network/redakteure/Istanbul_GREVIO/GREVIO/Adopted_Grevio_Reports.pdf)
26. *The Violence Against Women Act: Overview, Legislation, and Federal Funding*, διαθέσιμο στο <https://www.utsystem.edu/sites/default/files/offices/police/files/annual-promotional-exams/vawa.pdf>
27. Roberts, A. R. (2002). *Handbook of domestic violence intervention strategies: Policies, programs, and legal remedies*. Oxford University Press.
28. Rosenbaum, A. (2014). *Domestic violence offenders: Current interventions, research, and implications for policies and standards*. Routledge.
29. Turner, W., Hester, M., Broad, J., Szilassy, E., Feder, G., Drinkwater, J., & Stanley, N. (2017). Interventions to improve the response of professionals to children exposed to domestic violence and abuse: a systematic review. *Child abuse review*, 26(1), 19-39.
30. Usher, K., & al. (2020). Family violence and COVID-19: Increased vulnerability and reduced options for support. *International Journal of Mental Health Nursing*, 29(4), 549-552.
31. van Gelder, N., & al. (2020). The effects of COVID-19 on female victims of intimate partner violence and their children. *European Journal of Psychotraumatology*, 11(1), 18066.
32. Walker, S-J., Hester, M., & Turner, W. (2018), Evaluation of European Domestic Violence Perpetrator Programmes: Toward a Model for Designing and Reporting Evaluations Related to Perpetrator Treatment Interventions, *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 62(4), διαθέσιμο στο: [https://research-information.bris.ac.uk/ws/files/85939898/Walker\\_Hester\\_Turner\\_IJOTCC\\_accepted.pdf](https://research-information.bris.ac.uk/ws/files/85939898/Walker_Hester_Turner_IJOTCC_accepted.pdf)
33. Wexler, D. B. (2020). *The STOP domestic violence program: Group leader's manual*. WW Norton & Company.





ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ &  
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ



ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ  
ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ  
ΥΠΕΚΥΠ



34. World Health Organization. (2013). Global and regional estimates of violence against women: prevalence and health effects of intimate partner violence and non-partner sexual violence.

Ανακτήθηκε από:

<https://www.who.int/reproductivehealth/publications/violence/9789241564625/en/>

35. World Health Organization. (2020). COVID-19 and violence against women: What the health sector/system can do. Ανακτήθηκε από:

<https://www.who.int/reproductivehealth/publications/vaw-covid-19/en/>



Ευρωπαϊκή Ένωση  
Ευρωπαϊκό Ταμείο  
Περιφερειακής Ανάπτυξης

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα  
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ



Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



## 12. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

### Παράρτημα 1

#### Πρότυπος οδηγός ημι-δομημένης συνέντευξης για τα στελέχη των φορέων που υλοποιούν θεραπευτικά προγράμματα

**Ερώτηση 1:** Ποιο είναι το προφίλ των δραστών (κοινωνικό- δημογραφικά χαρακτηριστικά) που έχουν παρακολουθήσει τα ειδικά συμβουλευτικά-θεραπευτικά προγράμματα τα έτη 2018-2021 στον φορέα σας;

- Ηλικία, εθνικότητα, φύλο, οικονομική κατάσταση, μορφωτικό/εκπαιδευτικό επίπεδο, σχέση με το θύμα, είδος βίας που ασκήθηκε, προγενέστερη παραβατική συμπεριφορά κλπ.
- Ειδικές κατηγορίες δραστών: μετανάστες/πρόσφυγες, δράστες- χρήστες ουσιών/αλκοόλ, ψυχικά ασθενείς δράστες
- Σεξιστικές νοοτροπίες και «κακοποιητική νοοτροπία» που εντοπίζονται στους δράστες ενδοοικογενειακής βίας (π.χ. τάση κυριαρχίας, αυτονόητο δικαίωμα, έλεγχος, αντιστροφή της πραγματικότητας, αυτοδικαίωση και μομφή του θύματος κ.α.).
- Τρόπος ανατροφής του δράστη και παράγοντες κινδύνου από την οικογένεια καταγωγής (π.χ. ενδεχόμενη ενδοοικογενειακή βία στη δική του οικογένεια καταγωγής, σεξιστικές νοοτροπίες, σχέση με γονέα).

**Ερώτηση 2:** Γίνεται από εσάς αξιολόγηση της καταλληλότητας του δράστη προκειμένου να παρακολουθήσει το πρόγραμμα;

**Ερώτηση 3:** Ποια είναι τα μοντέλα/είδη θεραπευτικής προσέγγισης που χρησιμοποιείτε (π.χ. CBT-Γνωσιακή Συμπεριφορική Θεραπεία, μοντέλο Duluth, Ψυχοδυναμική Θεραπεία, Συστημική Ψυχοθεραπεία κλπ.);

**Ερώτηση 4:** Έχετε σχετική πληροφόρηση σχετικά με το ποσοστό των δραστών που προσέχονται στην 1η συνεδρία έναντι του αριθμού που καλούνται από την Εισαγγελία να ενταχθούν στο πρόγραμμα;



**Ερώτηση 5:** Πόσο μεγάλο είναι το ποσοστό εγκατάλειψης της θεραπείας (drop out) στη μέση της διαδικασίας; Για ποιο λόγο πιστεύετε ότι εγκαταλείπουν;

**Ερώτηση 6:** Θεωρείτε ότι ο αριθμός, η διάρκεια και η συχνότητα των παρεχόμενων συνεδριών είναι επαρκής; Παρακαλώ σχολιάστε. Κατά τη γνώμη σας, οι δράστες σημειώνουν πρόοδο κατά την εξέλιξη του προγράμματος;

**Ερώτηση 7:** Ποια είναι η διαδικασία που ακολουθείται εάν διαπιστωθεί υψηλή επικινδυνότητα του δράστη;

**Ερώτηση 8:** Παραπέμπετε εκ νέου τους δράστες σε άλλους φορείς (π.χ. όταν διαπιστώνετε ύπαρξη ψυχικής ασθένειας ή εξάρτηση από ουσίες, αλκοόλ κλπ.); Συμμορφώνονται οι δράστες με αυτή την παραπομπή; Τι είδους συνεργασία έχετε με τους συγκεκριμένους φορείς; Εξακολουθείτε να παρακολουθείτε τον δράστη κατόπιν της παραπομπής αυτής;

**Ερώτηση 9:** Το πρόγραμμά σας θέτει στο επίκεντρό του την προστασία του θύματος; Εάν ναι, με ποιόν τρόπο;

**Ερώτηση 10:** Υπάρχει η δυνατότητα συνεργασίας/επικοινωνίας και άντλησης πληροφοριών από το θύμα, κατά τη διάρκεια των συνεδριών με τον δράστη; Υπάρχει η δυνατότητα καθοδήγησης κα ενημέρωσης του θύματος;

**Ερώτηση 11:** Πραγματοποιούνται κοινές συνεδρίες δράστη- θύματος; Πότε λαμβάνουν χώρα αυτές οι συνεδρίες, σε ποιο στάδιο του προγράμματος και σε ποιες περιπτώσεις;

**Ερώτηση 12:** Υφίσταται συνεργασία σας με τα υπάρχοντα κέντρα αντιμετώπισης της έμφυλης βίας της περιοχής σας;

**Ερώτηση 13:** Παρέχονται από τον φορέα σας αναμνηστικές συνεδρίες με τον δράστη, μετά την ολοκλήρωση του θεραπευτικού προγράμματος; Εάν παρέχονται αναμνηστικές συνεδρίες, ποια είναι η ανταπόκριση των δραστών;



**Ερώτηση 14:** Μετά την ολοκλήρωση των απαραίτητων συνεδριών διατηρείται επαφή με τους δράστες που συμμετείχαν στο αντίστοιχο πρόγραμμα (υπάρχει follow-up); Παρακαλώ διευκρινίστε εάν υπάρχουν περιπτώσεις δραστών που επιθυμούν τη συνέχιση των συνεδριών ή μια άλλη θεραπευτική συνεργασία.

**Ερώτηση 15:** Διαπιστώνετε την ανάγκη εξειδικευμένης εκπαίδευσης/ κατάρτισής σας για την υλοποίηση των ειδικών αυτών προγραμμάτων; Από μια εξειδικευμένη εκπαίδευση, τί ακριβώς θα σας ήταν χρήσιμο να γνωρίζετε για να αντιμετωπίζετε καλύτερα τα συγκεκριμένα περιστατικά;

**Ερώτηση 16:** Διαπιστώνετε την ανάγκη περαιτέρω στελέχωσης του φορέα που εργάζεστε;

**Ερώτηση 17:** Πώς κρίνετε την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων; Γίνεται εσωτερική ή εξωτερική αξιολόγηση αυτών;

**Ερώτηση 18:** Ποιο είναι το επίπεδο συνεργασίας με την Εισαγγελία Πρωτοδικών που παραπέμπει τους δράστες σε εσάς ή και με άλλους εμπλεκόμενους φορείς;

**Ερώτηση 19:** Αναφέρατε τα κυριότερα προβλήματα/δυσκολίες που αντιμετωπίζετε

**Ερώτηση 20:** Ποιες είναι οι προτάσεις σας για τη βελτίωση των συμβουλευτικών-θεραπευτικών προγραμμάτων;



## Παράρτημα 2

**Πρότυπος οδηγός εστιασμένης συζήτησης (focus groups) για τα στελέχη των αρμοδίων κρατικών υπηρεσιών που εμπλέκονται στην αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας**

**Θέμα συζήτησης 1:** Βασικά κοινωνικό-δημογραφικά χαρακτηριστικά των δραστών ενδοοικογενειακής βίας. Διακρίνεται κάποια τυπολογία δραστών;

**Θέμα συζήτησης 2:** Καταγραφή διαδικασίας αντιμετώπισης των δραστών ενδοοικογενειακής βίας

**Θέμα συζήτησης 3:** Καταγραφή της εμπειρίας των εισαγγελικών αρχών όσον αφορά α. την επαφή και επικοινωνία τους με τα εμπλεκόμενα πρόσωπα (δράστη- θύμα), β. τη διαδικασία (π.χ. χρονικές καθυστερήσεις) και γ. τον θεσμό της ποινικής διαμεσολάβησης (π.χ. χρήση του θεσμού για λόγους τακτικής σε δίκες για επιμέλεια των τέκνων, συνειδητή επιλογή της διαμεσολάβησης κλπ.)

**Θέμα συζήτησης 4:** Εντοπισμός κενών στη διαδικασία θεραπείας των δραστών

**Θέμα συζήτησης 5:** Ανάγκη εξεύρεσης περισσότερων φορέων παραπομπής των δραστών

**Θέμα συζήτησης 6:** Καταγραφή των κενών/αδυναμιών στη συνεργασία των αρμόδιων κρατικών υπηρεσιών, καταγράφοντας τις απόψεις των εμπλεκόμενων φορέων, τις προτάσεις τους για την επίτευξη της ομαλής μεταξύ τους συνεργασίας (π.χ. νομοθετική ρύθμιση, δημιουργία πληροφοριακού συστήματος κοινού μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων μόνο για την ενδοοικογενειακή βία, εκπαίδευση επαγγελματιών, πρόσληψη εξειδικευμένων επαγγελματιών για τον χειρισμό των δραστών με χρόνιο ιστορικό ενδοοικογενειακής βίας κ.α.)

**Θέμα συζήτησης 7:** Κατάρτιση προτάσεων για τη λήψη νομοθετικών πρωτοβουλιών για την κάλυψη των ενδεχόμενων νομοθετικών κενών αλλά και την έγκαιρη προστασία των γυναικών θυμάτων (καθώς και των παιδιών τους) από την επανάληψη των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας.





ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ &  
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ



ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ  
ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ  
ΥΠΕΚΥΠ



## Παράρτημα 3

### Παράρτημα 3.1

#### Έντυπο πληροφόρησης συμμετεχόντων στην έρευνα - Φορείς Υλοποίησης



ΕΡΕΥΝΑ\_ΥΠΕΚΥΠ\_Έντ  
υπο πληροφορησης\_φ

### Παράρτημα 3.2

#### Έντυπο πληροφόρησης συμμετεχόντων στην έρευνα – Εμπλεκόμενοι Κρατικοί Φορείς (Εισαγγελίες, Αστυνομικά Τμήματα)



ΕΡΕΥΝΑ\_ΥΠΕΚΥΠ\_Έντ  
υπο πληροφορησης\_κ



Ευρωπαϊκή Ένωση  
Ευρωπαϊκό Ταμείο  
Περιφερειακής Ανάπτυξης

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα  
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ





## Παράρτημα 4

### Μνημόνιο συνεργασίας φορέων Νομού Ηρακλείου



Μνημόνιο  
συνεργασίας φορέων

---

## Παράρτημα 5

### Έντυπο ερωτηματολογίου ενδοοικογενειακής βίας για πολίτες – Εισαγγελία Νομού Ηρακλείου



Ερωτηματολόγιο  
ενδοοικογενειακής βί

---



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ &  
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ



ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ  
ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ  
ΥΠΕΚΥΠ



## Π.4

**Π.4. επικαιροποίηση των στοιχείων των φορέων που υλοποιούν θεραπευτικά προγράμματα για δράστες ενδοοικογενειακής βίας**

191



Ευρωπαϊκή Ένωση  
Ευρωπαϊκό Ταμείο  
Περιφερειακής Ανάπτυξης

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα  
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ



ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



### 13. Επικαιροποίηση των στοιχείων των φορέων που υλοποιούν θεραπευτικά προγράμματα για δράστες ενδοοικογενειακής βίας

Στο πλαίσιο του Παραδοτέου Π.4. πραγματοποιήθηκε η επικαιροποίηση της αρχικής χαρτογράφησης/οδηγού των φορέων που υλοποιούν θεραπευτικά προγράμματα για δράστες ενδοοικογενειακής βίας - Λίστα με τα στοιχεία (τηλέφωνα και διευθύνσεις e-mail) όλων των εμπλεκόμενων φορέων για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας.